This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

14198 d. 10

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SCRIPTORES SUECICI

MEDII ÆVI

CULTUM CULTURAMQUE RESPICIENTES.

E CODICIBUS MSS. HUCUSQUE INEDITIS

EDIDIT

D:R JOH. ERNESTUS RIETZ,

AD REG. ACADEMIAM LUNDENSEM DOCENS, SCHOLÆ CATHEDR. CAROLINÆ ADJUNCTUS, REG. SOCIETATIS SCIENTIARUM ET LITTERARUM HUMANIORUM GOTHOBURGENSIS, REG. SOCIETAT. ANTIQUARIORUM HAVNIENSIS, REG. SOCIETAT. DANICÆ PRO HISTORIA ET LINGUA PATRIÆ EXCOLENDA, REG. SOCIETAT. HOLMIENSIS PRO EDENDIS ACTIS HISTORIÆ SCANDINAVICÆ, SOCIETAT. POMMERANÆ HISTORICÆ ET ARCHÆOLOGICÆ, CET. MEMBRUM ET CORRESPONDENS.

II.

LUNDÆ,
TYPIS BERLINGIANIS.
MDCCCXLV.

14198 d. 10

Digitized by Google

Digitized by Google

HELGONA-SAGOR.

Efter en pergamentshandskrift från Vadstena-kloster
första gången utgifna

af

JOH. ERNST RIETZ.

LUND.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRIS CELEBERRIMIS

ERICO GUSTAVO GEIJER

D. PH., HISTOR. PROFESS. UPSAL., ACAD. SUEC. OCTODECIMVIRO,
R. ORD. DE STELLA POL. MEMBRO ETC.

ET

J. M. LAPPENBERG

D. JUR., CIVITATIS HAMBURGENSIS ARCHIVARIO ETC.

SUMMAM REVERENTIAM ATQUE VENERATIONEM PUBLICE
EXHIBITURUS

VETUS HOCCE MONUMENTUM LITTERATURÆ ET LINGUÆ SUECANÆ

D. D. D.

EDITOR.

Digitized by Google

Digitized by Google

Conspectus Tomi secundi:

Introductio . . . . . pagg. I—XIV.

I. Vita S. Otiliæ . . . . . - 1— 3.

II. — Pharæ . . . . . - 3— 7.

III. — matris S. Bartholomæi . . . . . - 7— 10.

IV. — S. Elizabeth . . . . . - 10— 12.

V. — Rachel . . . . . - 12— 19.

VI. — Theclæ . . . . . - 19— 21.

VII. — Mariæ . . . . . - 22— 25.

VIII. — Stephani Papæ . . . . . - 25— 26.

IX. — Jachelinæ . . . . . - 26— 28.

X. — Joleydæ . . . . . - 28— 31.

XI. — Feliculæ et Petronillæ . . . . - 31— 35.

XII. — Stephani . . . . . - 35— 38.

XIII. — Albini . . . . . - 38— 43.

XIV. — Johannis Chrysostomi . . . . - 43— 54.

XV. — Amalbærgæ . . . . . - 55— 83.

XVI. — Macharii Romani . . . . . - 84—102.

XVII. — Seruacii . . . . . - 102—126.

XVIII. De VII Dormientibus . . . . . - 126—131.

XIX. Vita S. Mariæ Oegniacensis . . . . . - 132—161.

XX et XXI Vitæ S. Emerentiæ et S. Annæ. - 161—264.

XXII. Vita S. Gregorii Stylistæ . . . . . - 264—278.

Appendix.

Legenda de S. Anna . . . . . - 279—284.

— de Cardin. Manfredo . . . . . - 285—288.

Digitized by Google

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM PRIOREM

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSI

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

JOH. REINHOLD. OSTERMAN,

BLEKINGUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XVII MAJI 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Quisquis proxime Ciceronem et Livium elegantia et constructione verborum imitetur, eum optime latine scribere censeo.

II.

Omnium Græciæ imperatorum Epaminondam primum ponendum puto.

Digitized by Google

Codex membranaceus Scripta quædam, sermone suecano confecta, Monachorum et Monialium monasterii Vadstenensis, continens, sign. XXXIX, in bibliotheca Gymnasii Lincopensis asservatur. Qui quidem codex, tergino tegumento compactus, habet 167 folia, 16 pollices suec. alta et 12 poll. lata. *Pagina* quæque in duas divisa est partes, *intervallo* haud exiguo separatas; quod intervallum atramento vel stylo sicco ad regulam ductum est, ut mos fuit in antiquioribus Codd. Mscris. Lineæ, quarum numerus in singulis paginis 35 vel 36 plerumque adest, eodem modo eademque distantia sunt exaratæ. Quæ vero omnia quo lineis distinguerent, circino aliove instrumento in margine exteriori folii cujusque ad dextram punctis est designatum. Folium primum codicis hujus et finis desideratur. Folia ultima duo majori ex parte abscissa sunt. Litteris initialibus grandioribus rubris & cæruleis, auroque mixtis nonnumquam ornatus

Digitized by Google

est Cod. Mss. Rubrica omnis minio est exarata litteræque majusculæ rubra lineola semper notantur. Interpunctorum unum tantummodo genus occurrit, commata dico, quæ tamen aptissimo loco non semper posita sunt. Omnia commata minio exarata.

Codex, initio seculi XVI:i exaratus, ut ex pluribus locis apparet, monasterii quondam Vadstenensis fuit. *Johannem Mathæi* hunc librum scripsisse, satis probatum mihi videtur. Rationes autem, quibus nixus hanc foveo sententiam, infra afferam. Johannes Mathæi, "Baccalarius sacrorum canonum", monachus Vadstenensis anno 1476 factus, munere Confessoris Generalis ter funetus est. Eum concioni Doctoris Alani de Rupe, Rostochii a:o 1470 affuisse videre licet ex Cod. Bibliothecæ R. Stockholmiensis A. 2, ubi hæc concio suethice versa occurrit. Ad capitulum generale, in monasterio ordinis S. Saluatoris Montis Graciæ (Gnadenberg) prope Norimbergiam cum alio sacerdote missus, deinde Romam profectus est "ad instandum et procurandum pro optato fine canonizacionis b. Katherinæ filiæ S. Birgittæ" *). In

*) Diar. Vadst. p. 192, 196. Binæ litteræ Petri Hen-

Digitized by Google

monasterio suo mortuus est die XIX Novembris 1524. Laudatur in Diario Vadst. ut "maximus zelator Regulæ, qui multum laboraverat pro utilitate et communi bono."

Quorum in potestate post monasterium Vadstenense dissolutum Codex fuerit, maximam partem incognitum. Johannem Nothmam, nescio quem, codicem Archiepiscopo Erico Benzelio dono dedisse, Benzelium autem bibliothecæ R. Gymnasii Lincopensis eum donatum esse, satis notum *).

Continet autem Codex, quem sæpius dixi, 27 tractatus, qui omnes, præter duos, sc. Chronicon de S. Birgitta, a Celeb. Erico Benzelio Upsaliæ 1710 editum, et Legend. Gregorii, Gryph. 1815 ed., hucusque inediti fuerunt.

---

rici Calmariensis, Rectoris domus S. Birgittæ Romæ de hoc negotio, datæ a:o 1473 & 1479, adsunt in v. Troils Handlingar i Svenska Kyrkohistorien. T. V. p. 299 seqq.

*) In folio primo adnotatum est: "Antiquum huncce Codicem viro Celeberrimo D:no Erico Benzelio, Academiæ Upsaliensis Bibliothecario Clarissimo, Mecænati suo optimo, in grati animi tesseram donat

Johannes D. Nothman, Holm."

Digitized by Google

I. *Vita Sanctæ Amalbergæ,* 11¼ folia.

Hoc titulo ornata est: "*Rwbrica hær bœrias en bok som kallas sancta amalbœrga bok oc skriffwas først affthe hælga iomffrwnna liffwœrne oc sidhan aff alla the hælga iomfrwr historias oc hælga manna som vår kære fadher, her nigils rawaldi wændhe aff latino oc oppa swænsko i sinne ytersta sywkdom sot Oc aff hans dødz snare tilkommo fik han ey sva mykyt sammanskriffwat som han aktat haffde Thy wari thætta litla idher allom anameliket til andeliken hwgnat Oc honom til æwærdeliken løn j kymerike før thætta oc alt annat som han os opplyst haffir aff the hælge skrifft.*"

In fine legitur: "*Oc wændhes hænna legenda oppa götha maal, Anno domini MDIII, vidh sancti vrbani tidh.*"

Nicolaus Ragvaldi, translator hujus legendæ, frater sacerdos monasterii Vadstenensium a:o 1476 die XXIX Sept. ab Episcopo Lincopense Henrico consecratus, ibidem a:o 1514 die 1 Julii mortuus est, professionis suæ anno 38, postquam bis Confessor generalis Vadstenensium fuisset et semel eidem muneri in monasterio Mariendal præfuisset. Conscripsit præterea Relationem suecanam de Translatione S. Katharinæ 1489. Etiam versionem Suecanam libri Josuæ, in Bibl. Reg. Stock-

Digitized by Google

holmensi adhuc superstitem *). Vertit a Latino in Suecanum sermonem "Jomfru Maria Yrtegardhir", Cod. R. Bibl. Stockh. A. 12, a Magistro Petro, S. Brigittæ Confessore, conscriptum **).

II. *Mariæ Oegniacensis Legenda*, 10½ folia.

Ita incipit: "*Hær æpther staar the hælga iomffrun sancta maria af oegnies oc skriffwas hær först aff them hælga iomffrum oc gudelikom qwinnom aff huilkra sælskap hon waar.*"

III. *Legenda S. Jachelinæ*, ¾ fol.

Incipit: "*Aff the æroffulla iomfrunna sancta iacheline hælga liffwerne hwilken som födh var aff ærlekasta wælbyrdogasta slækte i romara stad.*"

IV. *Legenda S. Joleydæ*, 1 fol.

Hac rubrica ornatur: "*Hær æpther skriffwas aff the hælga iomffrwnna hælga liffwirne sancta yoleyda.*"

Legendas S. Jachelinæ et. S. Joleydæ conscripsit D:r Thomas Brabantius, monachus, qui discipulus Alberti Magni fuerat.

V. *Legenda S. Otiliæ*, 1 fol.

Rubrica instructa est: "*Aff sancta otilia som war ens stors herra dotter.*"

---

*) *v. Stiernman*, Tal om Vettenskapernas tillstånd, p. 33.

**) Scriptt. Rer. Su. I p. 192. 212.

Digitized by Google

VI. *Legenda S. Rachel*, 2½ fol.

Hoc exordium habet: "*Hær æpther skriffuas aff the hælge iomffrunne sancte rakel huilke iomffru gudz modher siælff wændhe hænna nampn oc kalladhe hænne katerinam.*"

VII. *Legenda S. Elizabethæ*, 1¾ fol.

Hoc titulo exornata: "*Aff enno wælborne closter iomffru som hether sancta elyzabeth.*"

VIII. *Legenda S. Pharæ*, 1⅛ fol.

Titulum præposuerunt: "*Aff enne hæloghe iomffru som hether sancta phara huilken mykyt ælskadhe renleken.*"

IX. *Legenda S. Theclæ*, 1 fol.

Hoc modo incipit narratio: "*Thætta ær aff then wærdhoghe iomfrunne sancta tecla hon ær wændh aff tysko.*"

X. *Legenda S. Feliculæ & S. Petronillæ*, 1½ fol.

Incipit: "*Sancte pædhar appostolus haffde ena hælogha dotter hænnas nampn war petronilla, oc æpther sancti petri wilia war hon paralitica*" &c.

XI. *Legenda S. Mariæ*, 1¼ fol.

Hoc indice donata: "Aff enne hælge iomffru som heth maria."

XII. *Legenda S. Albini*, 2 fol.

Ita incipit: "*Sanctus albinus war födher i eth landskap som kallas venecie af mæktogho friborno slekte* &c."

XIII. *Vita S. Johannis Chrysostimi*, 4¼ fol.

Rubricam hanc. habet: "*Hær æpther skriffwas aff*

Digitized by Google

thæs hælga herrans oc wærdogha kænne fädhersens hælga liffwirne sancti iohannis crisostimi wænt aff the bok som kallas tyska passionali."

XIV. *Legenda S. Macharii Romani*, 7¼ fol.

Initium facit hoc modo: "*Millastom oc enastom gudhi skolom vi göra æro oc högt loff som os ledh haffwir til kynerikis glædhi, mædh hælga mannas otalik iærteknes æptherdömom, Sannelika vi wsle oc ödhmywke munka, Theophilus, Sergius oc Thymus bidhiom idher alla hælgasta brödher, at i tilböghen idher öron them ærandhom, hwilken wi ærom idher sighia skolandhis om sancti macharii romani liffwirne oc hælga omgængilse huilken os synthes widh XX milor nær ællar thænna wæghen nær paradys, oc bidhiom wi, at i haffwen os betrodha i warom ordhom*" &c.

XV. *Legenda S. Seruacii*, 9½ fol.

Ita inchoat: "*Hær æpther star skriffwat thæs hælga herrans sancti seruasi hælga liffwirne huilken biskopper war i twngria oc han ær wars herra nær skylle frændhe.*"

XVI. *Legenda S. Gregorii Stylistæ*, 5½ fol.

Initium: "*Thætta ær thæs herrans sancti gregorii oppa stenenom, hans liffwirne oc hælga synda bættring, som war kæra systir haffwir wænt systir cristin elffs dottir aff tyska twngo, oc oppa swænsko.*"

Christina Elavi soror Vadstenensis ab Episcopo Scarensi Vincencio, qui in cæde Stock-

Digitized by Google

holmensi 1520 occisus fuit, consecrata, a:o 1541 mortua est *):

XVII. *Legenda Stephani Papæ*, ¼ fol.

Hocce primordio munita est: "*Thætta ær aff then hælga oc wærdhoga herranom sancto stephano pawa hans dagher komber næsta daghen petri ad incula oc honom wændhe her iöns ewangelista.*

De translatore hujus legendæ nihil e Diario Vadst. cognitum.

XVIII. *De Septem Dormientibus Legenda*, 2 fol.

Ita exarditur: "*Thætta ær aff the hælga VII soffwara hwru oc för hwat sak gudh læt them oppwækkias som soffwit haffdo i CCCLXXII aar oc ær hær allaledhes all thera færdh ytherlekare wtskriffwat æn thet som wi för aff them haffdom, thet wændhe war kære brodher herr iöns ræff.*"

Johannes Nicolai Räf, qui antea Altarista Stockholmensis fuerat, monachus monasterii Vadstenensium per episcopum Henricum a:o 1498 consecratus est, quo quidem in monasterio usque ad annum 1532 degebat, quum die 3 Dec. per Petrum Svenske et Andream Månsson, præfectos R. Gustavi I, de monasterio extractus ad Norvegiam missus est.

*) Diar. Vadst. p. 210. 222.

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM II:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R JOH. ERNESTUS RIETZ,

ET

EDUARDUS SELDENER,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXXI MAJI 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Nulla civitas sine legibus consistere potest.

II.

Civitatis est, non solum in psychica, sed etiam in corporea juventutis educatione curam ponere atque industriam.

Digitized by Google

XIX. ***Legenda S. Annæ, matris S. Virginis Mariæ, nec non Legenda Emerenciæ, Matris S. Annæ.*** 39¼ folia.

Hac rubrica ornata est: "*Hær begynnas en legenda ællar historia aff the hælge modhrenne oc ænkionne sancta anna jomffru maria modher mykyt faghor oc kwgneliken kænnedomber Oc först aff hwat slækte sancta anna ær. aff kommen oc aff födh oc sidhan aff hænnas hælga liffwirne oe dygdher Oc hænnas hælga modher sancta emerenzsie hælgasta sidher.*"

Fol. 165 p. v. leguntur: "*Hær haffwir nw sancte annas bok en ænda, larens elff son hænne aff tyesko oc i swænsko wændhe*"

Hujus Laurentii Elavi mentionem nullam in Diario Vadst. factam vidi.

Nicholaus Hermanni, Episcopus Lincopensis, Historiam quandam S. Annæ, matris Mariæ Virginis, in Bibl. Upsal. asservatam, inter alia scripsisse fertur **).

XX. ***Legenda matris S. Bartholomæi*** 1½ fol.

Ita incipit: "*Hær æpther star aff the æroffwlla drotningenne sancte bartolomæi modher som war kære fadher herr karl bendicti haffwir wænt.*"

Carolus Benedicti, qui antea altarista ad

*) D. Vadst. p. 203, 204, 221.

**) l. l. p. 104 not. †)

Digitized by Google

Capellum S. Katherinæ fuit, 1501 monachus Vadstenensium factus, quo quidem in monasterio a:o 1529 mortuus est. Confessor generalis bis fuerat. Diarium Vadstenensis eum ut "virum maturum moribus et devocione sincerum" laudat.

XXI. *Chronicon de S. Birgitta,* c. 4 folia.

Hanc habet rubricam: "*Hær æpther skriffwas aff wara hælga modher sancta birgitta modher modher oc sidhan the halga* (sic) *barnen oc barna barnen som wtkomne waro aff hænna hælga bryste, huilket war kæra modher abbatissa syster margretta claffwssa dottir læt sammanskriffwa oc siælff samman satte, gudh alzwallogher the siælena miskwne amen amen,* "

Archiepiscopus Er. Benzelius, junior, hoc Chronicon Ups. 1710 sub titulo edidit: "Margaritæ Nicolæ filiæ, Abbatissæ Wadstenensis, de S. Birgitta Chronicon ex Cod. Msc. erutum, versione et notis illustratum: quod publico examini subjiciunt Pr. Er. Benzelius et Resp. Nicolaus fil. Hufvedi" (pp. 43.)

Exstat quoque in Codice Brenner. Bibl. Univ. Havniensis aliud exemplar hujus chronici, quo tamen in suo opere edendo usus fuit Cel. Benzelius. *).

*) Cfr. En Syndares omvändelse. Ett quäde från Medeltiden. Utg. af J. E. Rietz. Lund 1842. Förord.

Digitized by Google

Margarita Claffwssa dottir, quæ hoc Chronicon conscripsit, fuit regis Caroli Canuti ex sorore Margarita, uxore Nicolai Stensson Natt och Dag, neptis, Sudhercopiæ nata. Soror Vadstenensis in festo venerationis reliquiarum a:o 1440 consecrata, Abbatissa ejusdem monasterii 1472 facta, a:o 1486 obiit *).

XXII. *Legenda S. Stephani*, c. 1. fol.

Hac rubrica ornata est: "*Hær æpther skriffwas aff tæs hælga herrans sancte staffans föslo oc wngdoms oppbörian, Oc sidhan nakra epistolas som allas ware ælskelike oc kære fadher herr joghan mathei haffwir wænth aff latino oc oppa swensko idher allom til kwgnat.*"

XXIII. *Epistola Johannis Mathæi ad Sorores Vadstenensium hortatoria*; $2\frac{1}{2}$ fol.

Inscriptio hæc est: "*Epistola, som fadher herr joghan matei screff Systromen sin til rættilse bidhen for kanom.*"

Verba ultima: "*bidhen for kanom,*" in margine minio adnotata, manu Johannes Mathæi esse exarata, est quod credas eamque ob causam suspicari licet hunc monachum, de quo supra est dictum, Codicem nostrum descripsisse.

---

*) Diar. Vadst. pp. 156, 157, 195. Warmholtz, Biblioth. Sveog. P. IV. pp. 36, 37.

Digitized by Google

XXIV. *Excerpta e libro Doctoris Antonini, Archiepiscopi Florentini, qui inscribitur: Tractus de Instructione simplicium Confessorum,* $4\frac{1}{4}$ fol.

Titulus: "*En wærdogher kænnefadher kalladher anthonius fordhom ærchebiskopp i florencia diktadhe ena bok som kallas tractatus de jnstruccione simplicium confessorum. Thet ær en lærdom cnfalloghom skreffta fædhrom ællar the mænniskior i renliffwe sik wilia skriffta, Oc næst för ytersta i samma bokenne rörer för næmpdhe doctor nakra puncta som röra oppa clostir folk oc theras syndher i tæsse matto pater noster.*"

Antonius, libri hujus auctor, Florentiæ a:o 1459 mortuus, in sanctorum numerum a:o 1523 cooptatus est.

Hoc epitaphio cippus ejus sepulcralis exornatus est:

"Hic est ille Tuus Pastor, Florentia, pro quo
Non cessas moestas spargere rore genas.
Patribus haud priscis pietate Antonius impar
Qui scripsit quicquid litera Sacra docet."

XXV. *De vita coenobitica tractatus Doctoris Henrici de Hassia;* $6\frac{1}{2}$ fol.

Hic titulus præfigitur: "*En mærkeliken kænnedomber doctoris henrici de hassia mykyt nyttogher allo closter*

Digitized by Google

folke, at weta sik göma oc förwara för the fördömelike syndenne som ær proprietas oc styld oc eghelikket at haffwa i clostreno."

Henricus de Hassia, monachus ordinis Carthusianorum, a:o 1497 mortuus est.

XXVI. *Claustrum animæ*, 29 folia.

Hac inscriptione munitur: "*Claustrum animæ ællar siælennas andelikit closter*"

Ita incipit: "*Aboten i siælenna closter ær jdkeliken gudz nær warilse aminne Nw för thy at ynte ær thet rwm, hwar ey gudh ær, swa som nærwarande, Thy ær han altidh ower, hwaria oc ena rætta closter mænniskio.*" &c.

Quæ in hoc libro dispntantur, mysticismum, quem vocant, sapiunt.

Finis hujus libri hic est: "*Vetandhe ær at thænna föreskriffna book, som kallas claustrum animæ, omwændhes aff latino oc oppa swænzsko i nadhendals closter, Anno domini MCDLXXX, aff brodher jöns budda, ælla ræk, oc lyktadhes oppa sancte marthe virginis dagh, Huilka book war kæra modher abbatissa syster margith claffwssa dotter læt aff skriffwa mædh flere hans böker hiit kommo, at hon skulle jnkomma i nakra conuentz book som nw ær, gudhi til hedhers oc idher allom til andeliken lærdom.*"

Digitized by Google

holmensi 1520 occisus fuit, consecrata, a:o 1541 mortua est *):

XVII. *Legenda Stephani Papæ*, ¼ fol.

Hocce primordio munita est: "*Thætta ær aff then hælga oc wærdhoga herranom sancto stephano pawa hans dagher komber næsta daghen petri ad incnla oc honom wændhe her iöns ewangelista.*

De translatore hujus legendæ nihil e Diario. Vadst. cognitum.

XVIII. *De Septem Dormientibus Legenda*, 2 fol.

Ita exordiitur: "*Thætta ær aff the hælga VII soffwara hwru oc för hwat sak gudh læt them oppwækkias som soffwit haffdo i CCCLXXII aar oc ær hær allaledhes all thera færdh ytherlekare wtskriffwat æn thet som wi för aff them haffdom, thet wændhe war kære brodher herr iens ræff.*"

Johannes Nicolai Räf, qui antea Altarista Stockholmensis fuerat, monachus monasterii Vadstenensium per episcopum Henricum a:o 1498 consecratus est, quo quidem in monasterio usque ad annum 1532 degebat, quum die 3 Dec. per Petrum Svenske et Andream Månsson, præfectos R. Gustavi I, de monasterio extractus ad Norvegiam missus est.

*) Diar. Vadst. p. 210. 222.

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM II:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R JOH. ERNESTUS RIETZ,

ET

EDUARDUS SELDENER,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXXI MAJI 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Capellum S. Katherinæ fuit, 1501 monachus Vadstenensium factus, quo quidem in monasterio a:o 1529 mortuus est. Confessor generalis bis fuerat. Diarium Vadstenensis eum ut "virum maturum moribus et devocione sincerum" laudat.

XXI. *Chronicon de S. Birgitta,* c. 4 folia.

Hanc habet rubricam: "*Hær æpther skriffwas aff wara hælga modher sancta birgitta modher modher oc sidhan the halga* (sic) *barnen oc barna barnen som wtkomne waro aff hænna hælga bryste, huilket war kæra modher abbatissa syster margretta claffwssa dottir læt sammanskriffwa oc siælff samman satte, gudh alzwallogher the siælena miskwne amen amen.*"

Archiepiscopus Er. Benzelius, junior, hoc Chronicon Ups. 1710 sub titulo edidit: "Margaritæ Nicolæ filiæ, Abbatissæ Wadstenensis, de S. Birgitta Chronicon ex Cod. Msc. erutum, versione et notis illustratum: quod publico examini subjiciunt Pr. Er. Benzelius et Resp. Nicolans fil. Hufvedi" (pp. 43.)

Exstat quoque in Codice Brenner. Bibl. Univ. Havniensis aliud exemplar hujus chronici, quo tamen in suo opere edendo usus fuit Cel. Benzelius. *).

*) Cfr. En Syndares omvändelse. Ett quäde från Medeltiden. Utg. af J. E. Rietz. Lund 1842. Förord.

Digitized by Google

Margarita Claffwssa dottir, quæ hoc Chronicon conscripsit, fuit regis Caroli Canuti ex sorore Margarita, uxore Nicolai Stensson Natt och Dag, neptis, Sudhercopiæ nata. Soror Vadstenensis in festo venerationis reliquiarum a:o 1440 consecrata, Abbatissa ejusdem monasterii 1472 facta, a:o 1486 obiit *).

XXII. *Legenda S. Stephani*, c. 1. fol.

Hac rubrica ornata est: "*Hær æpther skriffwas aff tæs hælga herrans sancte staffans föslo oc wngdoms oppbörian, Oc sidhan nakra epistolas som allas ware elskelike oc kære fadher herr joghan mathei haffvir wænth aff latino oc oppa swensko idher allom til kwgnat.*"

XXIII. *Epistola Johannis Mathæi ad Sorores Vadstenensium hortatoria*; $2\frac{1}{2}$ fol.

Inscriptio hæc est: "*Epistola, som fadher herr joghan matei screff Systromen sin til rættilse bidhen for kanom.*"

Verba ultima: "*bidhen for hanom,*" in margine minio adnotata, manu Johannes Mathæi esse exarata, est quod credas eamque ob causam suspicari licet hunc monachum, de quo supra est dictum, Codicem nostrum descripsisse.

---

*) Diar. Vadst. pp. 156, 157, 195. Warmholtz, Biblioth. Sveog. P. IV. pp. 36, 37.

Digitized by Google

XXIV. *Excerpta e libro Doctoris Antonini, Archiepiscopi Florentini, qui inscribitur: Tractus de Instructione simplicium Confessorum,* $4\frac{1}{4}$ fol.

Titulus: "*En wærdogher kænnefadher kalladher anthonius fordhom ærchebiskopp i florencia diktadhe ena bok som kallas tractatus de jnstruccione simplicium confessorum. Thet ær en lærdom cnfalloghom skreffta fædhrom ællar the mænniskior i renliffwe sik wilia skriffta, Oc næst för ytersta i samma bokenne rörer för næmpdhe doctor nakra puncta som röra oppa closfir folk oc theras syndher i tæsse matto pater noster.*"

Antonius, libri hujus auctor, Florentiæ a:o 1459 mortuus, in sanctorum numerum a:o 1523 cooptatus est.

Hoc epitaphio cippus ejus sepulcralis exornatus est:

"Hic est ille Tuus Pastor, Florentia, pro quo
Non cessas moestas spargere rore genas.
Patribus haud priscis pietate Antonius impar
Qui scripsit quicquid litera Sacra docet."

XXV. *De vita coenobitica tractatus Doctoris Henrici de Hassia;* $6\frac{1}{2}$ fol.

Hic titulus præfigitur: "*En mærkeliken kænnedomber doctoris henrici de hassia mykyt nyttogher allo closter*

Digitized by Google

folke, at weta sik göma oc förwara för the fördömelike syndenne som ær proprietas oc styld oc eghelikket at haffwa i clostreno."

Henricus de Hassia, monachus ordinis Carthusianorum, a:o 1497 mortuus est.

XXVI. *Claustrum animæ*, 29 folia.

Hac inscriptione munitur: "*Claustrum animæ ællar siælennas andelikit closter*"

Ita incipit: "*Aboten i siælenna closter ær jdkeliken gudz nær warilse aminne Nw för thy at ynte ær thet rwm, hwar ey gudh ær, swa som nærwarande, Thy ær han altidh ower, hwaria oc ena rætta closter mænniskio.*" *&c.*

Quæ in hoc libro dispntantur, mysticismum, quem vocant, sapiunt.

Finis hujus libri hic est: "*Vetandhe ær at thænna föreskriffna book, som kallas claustrum anime, omwændhes aff latino oc oppa swænzsko i nadhendals closter, Anno domini MCDLXXX, aff brodher jöns budda, ælla ræk, oc lyktadhes oppa sancte marthe virginis dagh, Huilka book war kæra modher abbatissa syster margith claffwssa dotter læt aff skriffwa mædh flere hans böker hiit kommo, at hon skulle jnkomma i nakra conuentz book som nw ær, gudhi til hedhers oc idher allom til andeliken lærdom.*"

Digitized by Google

XXVII. ***Excerpta e Regulis Ordinum S. Basilii et S. Benedicti;*** 13 folia, ultima vero duo multum lacerata; finis deest. *)

Hunc habet titulum: "***Kænnedomber aff sancti basilii oc benedicti reglo dygdha anbodh aff gudz ælskogha aff renlek aff ödhmywkt oc XII ödhmyuktenna trappom, aff lydhno aff tysto aff bönom oc waku, oc gærna höra godhan kænnedom.***"

*) Cfr. præterea de hoc Codice: *Linköpings Bibliotheks Handlingar.*

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM IIIAM

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R JOH. ERNESTUS RIETZ,

ET

JOHAN. DAMM,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXXI MAJI 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Civitatem Sinorum non tam veterem esse, quam ipsi dicunt, arbitror.

II.

Omnis disciplina eo nititur, ut idoneam instituendi rationem nos iniisse et nobis ipsis et discipulis sit persuasum.

Digitized by Google

I. Vita S:æ Otiliæ.

Aff sancta otilia som war ens stors herra dotter

Sancta otilia war blindh födh aff modher liffwe, för huilket hænna fadher ville hænne dræpa. modhren antwardadhe barnet, enne aff sinom tiænisto qwinnom oppfostra skolande, oc bödh hænne fly lankt bort mædh barnet i annor landzskap jn i beyara landh, Ther oppenbaradhe christus enom hælogom biskop i thet landhet sighiandes honom, gak i thet clostrit som hetir palma, ther findher thu eth pigho barn, aff sin födilsa tidh blindha, huilka thu skalt cristna, oc kalla hænnæ otilia, Oc strax hon ær cristnat, skal hon faa sina syn, oc öghon, Ther æpther treffs hon mykyt wæl i clostir liffnat, Omsidhe sændhe hon sinom brodher kærlek oc gudelik skriffuilse, at han skulle fly hænne sins fadhers wenskap, oc kalla hænne hem, huilket fadhrenom engoledhes tæktes, likawæl wtan hans radh sændhe brodhren æpther sinne systir. Nar hans fadher thet förstodh, sloo han honom grymelika swa at han sywker wart oc aff samma sywkdom bleff han dödher, aff huilko fadhren wart mykyt bedröffdher, oc angradhe tolka omilla gærningh, sænde han strax æpther sinne dottir otiliam hænne hem kallandes, Oc bygdhe hænne eth clostir oc ympnogha ræntho ther wndher lægiandhes, oc hænne ther jnsatte Ther æpther doo hænna fadher, huilken hon görlika wiste brinna i starkom skærslo eelle ¶. Opsidhes oppa bærghet, ther nw star clostrit gaff hon sik til swa storan graat för sins fadhers siæls atherlösilse, at hymellen öpnadhes owir hænne, oc stor sken nidher foor, i huilko en röst hör-

Digitized by Google

dhes, sighiande til hænna, för thina skuld ær thin fadher frælstir aff pinonne, oc skal nw jnföras i hymerikes glædhi, aff ænglomen oc jnsætias i patriarcha koor ¶ Thænna hælga iomffrun otilia, liffdhe i stoort atherhald oc fasto, bywgh brödh oc gräs röther ællar frukt, war hænnas födha, byörskin war hænna sænghabulster, oc en steen för örnegaat oc hyghynde wndher hænnas hwffudh, Hænnas clostir war owirmatto hökt oppa bærghit, nidher wndher bærghet, læt hon göra gæsta hws, för fatikt folk oc pilagrima, huilket rwm swa mykyt tæktes systromen at the ther satto theras conuent, j the hælga trefallighetz nampn, ther planteradhe hon the træ som tylie heta, huilka ther æn i dagh standa, oc æro mykyt nyttogh för hetan ¶ Entidh hænde at hon mædh sina gudelika böner fylte hon opp eth stort kaar mædh wiin som tompth war, nar en systir sagdhe all wiin fathen tom wara, oc enkte at drikka, J sinom döpilsom fik hon sina syn swa andelika som likamlika ¶ Sanctum iohannem baptistam ælskadhe hon enkannelika, oc hoxsadhe göra honom ena kyrkio, gaff hon sik ena nath i gudhelika böner, oppa the hall ællar sten, ther nw standher thet stora korsset för thet stora ıærteknet ther hænde, Ther badh hon sanctum iohannem the sik kyrkonna matto, huilket han oc giordhe, han kom i then hampm til hænna som han war tha han döpthe ihesum cristum, oc i aldra största klarhet, betheandes kyrkionnas længdh oc widhet, hulka syn en systir saa, æn tha saa hon skenet oc ekke iohannes tha förbödh sancta otilia hænne at hon aldrig skulde thet nakrom sighia mædhan hon liffde ¶ Nar sancte iohannis clostir thet bygdhes fyöl eth paar oxsa mædh stena lasset wt förbærghet, som the drogho, LXX fætha dywp, helbrigdha ather kommo mædh lasset, mötandhes tiænaromen, huilka the gladhelika ather togho, at the matto wardha mænniskia födha ok ekke hwnda mather ællar marka koster ¶ Otilia iordhe sina fostirmodher, mædh sina eghna hændher, æpther LXXX aar, fanz hænnas högre spene, heel oc orwthin huilken sancta otilia haffde swghit. tha hon barn war, oc aldher kroppen i asko wændher ¶ Æpther stora, oc mangha dygdher hon sik haffde öwati wti, wiste hon sin dödz tima nal-

Digitized by Google

kas, kalladhe hon til sik systrana, manadhe them til reglo haldh, oc andhra dygdher, oc badh them bidhia för sik oc sinom fadher, oc bödh them gangha i iomffru Maria böna hws, at læsa psaltaren, huilkit the giordho, Oc mædhan thetta ændadhes tha doo hon allena, at enghen nær hænne war, Oc wart ther hon war ællar laa, swa söth oc dyr lokt, at hon owirgik alla dyrbærs lokt ¶ Nar systrana kommo igæn til hænna, fwnno the sina modher wtan gudz likama aff thænna wærld afflidhna, oc badho the tha swa starkleka til gudh, at hon oppwæktes aff dödha, oc sagdhe til them, hwi oroadhen i mik oc kwal giordhen, thy iak war lucie iomffru tilfögdh, i the glædhi ther aldrigh opp foor j mænniskio hiærta, The swaradho os haffde warit stor blygdh oc skam, at thu war modher oc frw skulle döö wtan gudz likama hon tedhe them kalken ther gudz likame oc blodh war wti, som gudh hænne siælffuir giffuit haffde, huilken kalk the aldrigh förra seet haffdho, oc för thy ær thæn kalken æn ther i dagh, til witnesbyrdh hænnas hæloghet, Then stora oc godha lokten, bleff ther qwar i VIII dagha, sidhan wart hon tilfögdh lucie iomffru oc martyr, thy at otilia war martyr i twæskona matto, i wilianom, oc kroppsens stranga atherhaal oc fasto, Bidh nw för os hælgasta iomffru sancta otilia

---

II. Vita S:æ Pharæ.

Aff enne hæloghe iomffru som hether saneta phara huilken mykyt ælskadhe renleken

I enom stadh som kallas papinensnin bodhe en myndogher man oc riker, han haffde ena dotter som heet phara, til hænnas fadher kom en hælogher man som kallas sanctus eustasius, oc bedhes ther hwilo owir nattena, oc wart wördelika anamadher, oc manlika wæl han-

Digitized by Google

teradher aff hwsbondanom, Tæssom hælga mannenom wart witherlikit, at wærdhen haffdhe ena dotter som heet phara huilka sanctus columbanus haffde wikt, oc wælsignat til renliffnadz klædhebonat, oc haffde hon ganzska krank ögon oc war maxsan blindh, aff idhkelikom graat, oc hiærtans sorgh, som hænnas eghen fadher hænne giordhe i thy at han wille nödhga hænne til kötliken brudhgomma, som gudhi war tilwigdh oc troloffuat, aff huilko hon sörgdhe oc græt mykyt bitherlika, i langhan tidh Oc taladhe ænxlika til sin fadher sighiandis O fadher thæs æren i walladhe at iak ær krank, oc fwl mædh sorgh, at i wilin mik swa wadhelika wtsætia mothe gudhi, at iak skal brytha mith lyffte oc hæloga akt, oc gaa til then stadgha som iak aldrigh haffde wilia ællar kærlek til, ffadhren aktadhe enkte dottrennas ordh, latandhes som han ekke wndherstodh, hwat hon menthe, oc sagdhe til hænna, min dotter giff tik til fridz oc war roliken, oc gak til hionelaxstadhga, æpther min wilia, at iak matte aff tik wnffa likamlika frögdh oc glædhi, ℭ Sanctus eustasius wndherstandandis the talan som fadhren oc dottren mællan sik haffdo, gik tith som pighan krank laa, oc sagdhe til hænna, oc spordhe hænne til om hon wille allan sin liffs thima liffua i nwnno clædhebonat, tha swaradhe hon sokkandis oc sagdhe at hon kærast haffde tilföghias ænglomen i jomffrulikom renleke, oc hymmelska brudhgommanom, æn grötelika oc sörghelika tilbliffwa oc tilbindhas dödhelikom oc wærzlikom brudhgomma, Hælga mannen nar han, tæssen ordhen hör haffde, gik han tædhan, oc om morghonen næst æpther kommandhe, syntes hænne en man nær sik standandhes mædh wördheliko ænlete, swa som brinnandhes öghon haffuandhes oc sagdhe til hænna, Gudz tiænirska phara war trygh oc fultroandhes minne löffwan, i dagh skal en man til thin komma, huilken thina helso skal tik igæn giffwa, Ok lithet æpther tæssen oppenbarilsen waro framlidhin, kom iæmsköt sanctus eustasius jnganghe til kranka iomffrunna oc oppenbaradhe iomffrun phara sancto eustasio, fwat hænne oppenbarat war allaledhes som thet tilgik, Tha wtgöt sanctus eustasius sina gudelika böner owir iomffruna, oc alt thet gudh hænne loffuat haffde som war sanna hel-

Digitized by Google

brigho i sin öghon, Thet wnfik hon i samme stwndh ¶ Nar fadhren fik sina dotter hela oc helbrigdha oc alxstingx karska, laat han se oppenbarlika, hwat han lönlika i sith hiærta længhe dolt hafde, oc lather mædh thet snarasta baka oc bryggia, oc giordhe bodh æpther brudhgommanom, oc stadhgadhe thiman för brölloppet, nar thet staa skulle ¶ Nar iomffrun sancta phara hördhe at brudhgommen war mykyt nær stadher tok hon til flyktena, oc skyndadhe sik til sancti petri apostoli kyrkio, oc lagdhe sik nidher oppa kirkio gulffvet ad veniam slaandhes sik för brystet, wætandhes iordhena mædh sinom tharom sighiandis O hælgaste ihesu cristi apostol sancte pædhar, thu som opplæser rætwisom hymerikis porth, oc wthe stængher orætwisa, hiit ær iak flydh til tith mönster, wiliandhes bliffua iomffru i mina liffs dagha, O hæloghe herra hiælp thy mik i mine nödh, O millaste herra ihesu criste thu plæghar böias mædh ödhmyukom bönom altidh, oc tilgiffwandes syndhena bewara oc göm min iomffrudom, tik æwerdelika offradhan, Tha fadhren fik wetha dottrennas aat haffue, sændhe han til hænnas sina thiænara, byudhandhes them dræpa hænne, i samma stadhen ther hon stodh, æn tiænarene betænkto sik om eth annat förnompstokt radh, görandhes langhan dwala i wæghen, menandhes at grymheten oc wredhen skullo minzskas i fadhrenom, Æn fadhren hörandhes tiænarna wara mykyt dulska oc weka, wredhgadhes han mothe them mykyt grymmelika hotandes them mædh bitherlikom dödh, Tha betænkto sik thiænarene hwru the mædh konst matto hænne dræpa oc ey mædh swærdh ællar spywt, oc blandadho hænne en etherfullan dryk, aff huilkom hon matte bradhelika nidherfalla dödh, oc theras hændher skullo ræknas menlösa, Oc nar the kommo til iomfrunna pharam, mædh sith ether fulla blandh, oc omilla sörpo, wiste hon wæl aff them hælga anda, hwat the haffdo mædh fara, oc taladhe til them sighiandis, Ey ær höffuelikit at fadhren skuli sændha sinne dottir saa dana gaffuor, Æn lustelikare ær mik taka en faghran dödh, i thænna stadhen iak staar, æn förtappa min blomsterlika, iomfrudom, æn thet skal fadher min atwaktelika oc wisselika wetha, at iak aldrig samtykkia kötliket brölloppe, i

Digitized by Google

*the*ſ*ta* dödhelika liffuet, Tiænarene kom*m*o igæn til fädhre*n*, kwngörandhes hono*m* dottre*n*nas ordh, oc bidhiandes ha*n* all ærandhe wændha til mildhet, warkwnnandis sik ow*ir* sinne dotter, fadhre*n* wille engaledhis spækia sina grymhet oc wredhe wtan hæmdh, oc læth wtan dwala sina dotter phara*m*, sætiandhes hænne wndhe*r* gömo, oc hæktilse, granlika hænne bewarandes til thæs at han tilfælle finghe hænne stadgha, æpthe*r* thy som han langhlika för tænkt haffde, Mædhan alt *the*ſ*ta* besteltes oc giordhes, tha hændhe at gudz nadh oc miskundh kom til hiælp, thy at hælge fadhren eustasi*us* kom farandhes fran konu*n*gen lothario, nær huilko*m* ha*n* begangit haffde högmælis saker oc ærandhe, oc kom til byn hwar iomffru*n*nas, fadhe*r* bodhe, oc ſik wndhersta allaledhes hwru ha*n* sik bestælt haffde *mædh* sinne gudhelike dotti*r* phara, oc straffadhe han hardhelika för sina omilhet, oc orætwiso sighiandis hono*m* at ha*n* haffde oloflika giorth moth sinne dotti*r*, wiliandhes hænne trugha oc nödhga at bryta sit hælga oc helsosamma lyffte so*m* ho*n* gudhi alzmæktoghom loffuat haffde, driffwandhes hænne aff ædhelasta oc wænasta yrthagardhen, so*m* ær iomffruleket liffwerne gudhi tækkaſt, wti slemasta trækfulla pwtzsen, oc lath ey *sanc*tus anstasi*us* (sic!) sik til fridz *mædh* fadhrenom för æn iomffru*n* phara kom wt aff hæktilsen, oc til thæn hæloga stadhen ho*n* langha*n* tidh astwndat haffde, oc sændhes bodh til biskoppe*n* som bodhe i meldensi domkyrkio, oc han klædhe *sanc*ta pharam i renliffuis habitu*m*, ællar klædhebonat, oc tilfögdhe hænne hælga iomffrwnnas samquæ*m*dh, i næsta closti*r*, hwar hon, trolika tiænthe gudhi sik öwandhes oc idhkandes i alzskona dygdha gærnighom dagh oc nat, wt til sin dödh, i huilkom hælgha ænglane, widhertoko hænnas *siæ*l offrandes hænne brudhgommanom sötasta herranom ihesu *cri*sto, honom vari loff oc æra förwtan ændha

Digitized by Google

III. Vita matris S. Bartholomæi.

Hær æpther stær aff the æroffwlla drotningenne sancti bartolomei modher som war kære fadher her karl benedicti haffwir wænt

I bokenne som kallas ort*us* appo*sto*lor*um* skrifwas, at i syria rike, ærw flere lanzskap oc konunga, En konungh i samma rike hafde dotter, huilken som förstodh mædh sannom skælom, at affgudh waro ey dyrka skolandhe, wtan en sandher gudh, för hwilket diæffwilen wredhgadhes, mothe hænne, Thy i affgudenom som konungen dyrkade, gaff diæffwilen swar ey entidh, wtan flerom sinnom bywdande konungenom swa framt at han wille haffwa sik siælffwan oc alt sit rike bewarat, dræpa sina dottir, och hænnas hiærta oc badha hænna hændher offra gudhomen för hælokt offer. Tha nödhgades konungen aff allom sinom herrom oc radhe, dræpa sina dottir at han ey skulle komma i herrana wredhe oc affgudannas, konungen bödh nakrom sinom radhgiffwarom at the hænne skullo ledha lankt bort i öknena, at fadherliket hiærta skulle ey aff sorgh pinas om han saghe sina dottir för öghon dræpas huilken wart wtledh sokkandes oc gratandes, oc kallade oppa högxta gudh, Thy hændhe aff gudz föresyn at the som hænne skullo dræpa, wordho rördha aff miskundh, samman lagdho sin radh thet owir læggiande hænne aff hwgga badha hændrena, oc swa hænne lösa giffwa, ok för aff hænne anamandhe sworen edh, at hon skulle swa lankt bortgaa, at fadher hænna skulle aldrigh enkte aff hænne spöria ællar höra, oc at hon skulle aldrigh enghom thetta sighia ællar skalt kwngöra, Oc swa wnkom hon mædh liffwet, oc tho handalös, æn för hiærtat drapo the en hwnd som them foldhe, oc toko hans hiærta oc offradho gudomen mædh hænnas hæn-

Digitized by Google

dher Sidhan gik thænna salogha iomffrun handa lös owir skogha oc slætter söriandhe oc gratandhe lankt fran sit fædhernes landh, Oc kom omsidhe til eth iomfru clostir, huilket bygdh war enne affgudinno til hedhers, som kalladhes dea veste, Naar the hænne sagho i konungxlekom klædhom, oc kræseleka i sidhom oc tho handalösa, spordho the hwadhan hon war ællar hwadan hon kom, Æn hon kwnne enkte annat gratandhe swara æn thetta, sandher gudh weth at iak er menlös, The anamadho hænne, æpther nakon tima kom konungen aff thet riket, til thetta clostir mædh sinom son at sökia tæssa förnæmdha iomffrur, hwar konungxsens son saa iblandh andra thænna konungxleka iomffruna, astunda han hænne fæsta, oc badh kærleka sin fadher ther om, Oc nar fadhren theth ey ville wnna til godho, æpther thet han ey wiste aff hænnas slækt oc saa hænne wara handalösa, tha sywknadhe wnge mannen konungxsens son, oc swa framt at han ey lifflös wardha skulle, nödhgadhes konungen them samman fögia i ækteskap, oc bröllioppet gjordhes mædh konungxliken stadh, Naar nakor aar framlidhen waro, doo konungen, oc konungxsens son opphögdhes i konungxsens sæte æpther sin fadher, Nakot æpther wart drotnighen haffwandhe, j them tima reste konungen hær moth sinom fiandhom, som hans lanzændha skinnadho, i hans fran waru födhe drotningen karskan oc faghran son, aff huilkom allom wart glædhi, bodh sændhes til konungen mædh breff æn sændhabodet laa ena nat nær en friboren man, aff huilkom konungen haffde takit stora æghodela, rætwisonne wtkræffiande, Naar thænne man hördhe thænne nyia tidandhe diæfflenom tilskyndande, giordhe han sændhabodhet drwkkit, oc honom soffwandhe stal han bort aff taskonne breffwet, oc bewaradhe jnsiglet helt, skreff eth anna breff, oc besigladhe mædh samma jnsigle, swa lydandhe, wari konungenom witherliket, at hans handalösa hwstru haffwir föth eth trol, diæfflenom likast hwilket som haffwir stort hwffvudh krokottan hals, oc obequæma hændher oc föther, asna öron, rædhelikan öghon eth owan för thet andhra. Oc sagdhe mer, at ey ware lolfleket tolket trol leffwa konungenom til wanhedher Arla om morgonen stodh breffdragaren opp ey we-

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM IV:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

DR **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

CAROLUS GUSTAVUS KALLENBERG,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXXI MAJI 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Neminem religioni Christianæ pervulgandæ, magis existimo studuisse, quam Paulum.

II.

Imperatorum Romanorum maximum censeo Cæsarem.

Digitized by Google

landhe hwat giort war, ladhe a wæghen oc kom til konungen at bodhà nygia glædhi presenteradhe honom breffwet, huilket konungen læsande wart mykyt dröffder aff tolkom son, bödh breffdragarenom hær om enkte tala, Oc skreff breff mædh then samma igæn, oc bödh at barnet skulle bewaras, at han matte framdeles thet siælffwir see, I hemfærdhenne gæste ather breffdragaren nær för næmdha herra, huilken förwitin war sporde hwat konungen aat lagdhe, giordhe han drwkkin som för, oc stal konungxsens breff aff hans tasko, oc nyt breff skreff til konungxsens fræmsta riddara, besighlat mædh konungxsens insigle, swa lydandhe at the skullo ena nat lönlika wtledha drotningena oc mædh senenom dræpa swa framt the siælffwe willo sin hwffudh nywta Naar riddarane fingho thet breff, dröffdhos the mykyt, oc fragadho breffdragaren hwat konungen bödh mædh sin eghen, mwn, breffdragaren swaradhe ey annat æn nar konungen, haffde læsit breffwet bödh han mik theth för engom sighia, Tha gingho thænna wæpnarene til radz, oc owir lagdho at the willo fulfölia konungxsens bodh, oc om nattatidh leddo the hænne wt meth barnet i en skogh at dræpa them badhen, huilket hon wndherstodh, tok til at ropa til gudh, oc mædh gratandhe tarom bidhia, at the skullo spara menlöso barneno, Oc æpther gudz wilia rördhos the til miskundh, oc badho hænne loffwa mædh sworen edh, at hon skulle swa lankt borth gaa i fræmadha landh oc rike at engen skulle aff hænne höra ællar spöria, oc swa slæpto the hænne, Oc swa gik hon wilfarandhe i öknene, the nattena owir sokkandhe oc gratande Naar som dagadhes, ledh hon mykyn törst, oc kom omsidhe til enna dywpa kællo, oc saa nidh i hænne, enkte haffwande thet hon kwnne ösa met, oc swa wandandhes, bögdhe sik nidh i kællona, slæpte pilten aff armenom nidh i dywpa watnet, Æn hwat sorgh, dröffwilse oc grat tha haffdhe the sorghfulla modhren, som hwar mænniskia tænkia kan, Thy ey war mænniskia nær hiælpa kwnne, som skriffwas, hwar man er handalös wtan anbodh, swa war wisseleka tæssen salogha drotnigh, som ey haffde hændher oc ey anbodh oc thy ropadhe hon til sin hymmilska gudh sighiande, O min

Digitized by Google

gudh hwru iak nw förfar mædh minom son, som altidh hoppades i tik aff första barndom Æn miskwnsammaste gudh hoxswaladhe hænne i sinom dröffuilsom, sændandhe hænne sin ængil, huilken kom til hænna i wngxmanz liknilse oc ophögdhe watnet i kællene, pilten oppe flytandhe liffwandhe som lættasta fiædher, huilken han oppstok, Oc nar modhren wtrækte stompana at taka pilten, tok ængillen om them oc gaff hænne badha hændrena igæn, oc hwarff sidhan borth Tha wart modhren oppfylt meth största glædhi, oc kalladhe sin son bartolomeum som lydher filius suspendentis aquas Thet ær hans son som ophögher watnet takkande gudhi, Tha kwngiordhes hænne aff gudhi thet hon skulle ey længher gaa wtan the sik til thet clostir hon förra war hwar hon kærleka war wnfanghin, I thæn tima kom konungen hem mædh sigher aff stridhenne, wndherstandande, alt ærandet, foor at sökia æpther hustru oc son, oc kom omsidhe gratandhe til thet samma clostir, kwngörandes them jomffrum thær jnne sina hiærtans sorgh oc we, æn nar iomffrunar kwngiordhe honom hustruna mædh sonenom helbrigdha thær wara, oppfyltes han mædh store glædhi, oc fördhe hænne til sit palacium, Æpther konungxsens dödh, waldes bartolomeus til konungh oc widherkændhes en sanna gudz tro Aff tæsso maa mærkias at bartolomeus ær aff konunga slækt oc siælffwir konungher, swa lydher oc legenda sighiande honom wara klæddan i purpura oc collobis, oc i allom hörnom sænkt mædh pærlom, collobium ær jomffru mantil sidher nidher oppa hælana

---

IV. Vita S. Elizabethæ.

aff enne wælborne clostir iomffru som hether sancta elyzabeth

EN clostir iomffru, födh aff ærlekasta slækt, elyzabeth hetandhis i brabancia landhe, aff eth closter som kallas aquiria, hon war herranom ihesu cristo aff sinom

Digitized by Google

barndom tiænandhis oc ælskandes, sik idhkelika öwandhes i store gudelikhet, huilkas gudelikhet hænnas eghne föräldra mykyt hatadho i marghe matto, ok *mædh* pawans orloff toko the hænne wt aff clostret, allaledhes mothe hænnas wilia, oc tilfæsto hænne enom myndoghom oc stranghom riddara i hionelax stadhga, Mædh huilkom hon bleff eth aar, osmittat oc klar iomffru, oc synes hænna stadogha gudelikhet, wara stoor i thy at nær i try aar, syntes hænne, at hælga kors belætè æptherfölgdhe hænne oppa alla sidhor, oc nar nakre syndelike tanka kommo för hænnas andelika öghon, tha wtrækte korsset ena sina handh, hænne læggiandis oppa iomfrunnas bryst, oc i samma stwndh flydhe thet ondha borth fran hænnas hiærta, Tæssen hælga iomffrun för sina stora gudelikhet skuld war hon optha wan, at haffua widhertal mædh heloghom ænglom, oc en dagh war hon oppkipth andelika i paradysi glædhi, hwar hon saa oc hördhe mykyt theth som os ær olofflikit at wetha, ællar tala, oc som hon alwarlika kwngiordhe sinom skrifftafadher, Tha gaffs hænne ther aff then andha, wndhersta margha mænniskiors lönlik skipilse, ey at enast thera som tha liffdho, wtan jæmwæl theras som æpther them födhas skullo, hwat hældher the skullo frælsas, æller fördömas thet wiste hon æpther the liknilse som hon om them haffde seeth i paradyso, Oc om thet som wndhersamlikare, wiste hon i hwat stadgha, hwar mænniskia war ællar skulle tilskikkas, som then hælge ande hænne oppenbarade, æpther trestadhga, som ær, Jomffrur, ænkior, oc hyonelax stadhga, oc alla them som hon saa andelika nar hon opkipth i paradiis war them kændhe hon aff theras ænlethom, tha hon war til sinnes kommen, oc hon fik lekamlika them see, æn tho hon aldrigh them tilföranna seth haffde, oc i eth ögna blik wndherstodh hon theras skipilse i theras siæl, oc hiærtans begærilse, oc sagdhe hænnas skrifftafadher, mædh dyrom swornom eedh, at tæssen elyzabet, sagdhe honom siælffwom hans stadhga, oc hiærtas lönlikhet, huilkit mædh honom enghen wiste, wtan gudh oc hans skrifftefadher ¶ Manghe andhre beskedhelike mæn waro som thet samma om sik oc hænne för sanningh sagdho, ¶ hændhe oc oppa thet samma ærandhet

Digitized by Google

rörandhes, at en wælboren iomffru som heth oc elyzabet som kalladhes aff æscha, Tæssa iomffruna ælskadho mykyt hænnas förældhra, hoppandes at theras slækt skulle mærkelika ökias oc ophiöias om hænne, oc för sadana saak skuldh hyöldho the hænne met stor prydilse, i dyrastom klædhom, oc tillæggiandis gul oc dyra stena, oc alt thet hærlikhet, oc prydhelikhet war, Thet hændhe om en dagh, nar tæssen wngha elyzabet gik i sinom ypersta prydilsom oppa gatwnne, Mötte hænne hælga elyzabet aff aquiria, oc sagdhe til hænna diærfflika, kæra systir weth för sant at tith ærffuodhe, oc thinnas förældra stora begærilse, ær alt fanytteleket oc fæfænkt, thy at thu skalt osmittat iomffru skilias fran tæsse wærldh oc lithet ther æpther sannadhos hænna ordh Manghe waro the som tæssen ordh hördho, oc wisto hwru oc nar the fulkompnadhos, Oc alle the thetta framdeles spordho wordho mykyt wndrandhes oppa tolket oc saadana hæloghet som gudh giffuer sik ælskandom, Sadhana gudz gaffua maa væl kallas san glædhi, aff eth rent samweth ær san glædhi, wæl ær them som wæl liffwer

---

V. Vita S:æ Rachel.

Hær æpther skriffuas aff the hælge iomffrunne sancte rakel, huilke iomffru gudz modher siælff wændhe hænna nampn oc kalladhe hænne katerinam

EN wærdogher oc mykyt myndogher doctor i the hælge skrifft, sigher sik haffua seet ena clostir iomffru i brabancia aff sancti bernardi ordon, huilken omuændh war fran jwdhomen oc til cristna tro, oc synes thet giort waro *) mædh iomffru maria tilhiælp oc store miskundh, Tæssen iomffrun rachel, war æn hedhen, oc war ey æn ful-

*) lege: wara

Digitized by Google

komlika V aara gamwl, oc war i sinna förældhra hws, begynnadhe hon mærkia lönleka i sith hiærta, at folket sik i mællan haffdho en aat skelnat swa matto at somlike kalladhos cristne, oc somlike jwdha, hær wndradhe lilla pikan oppa mykyt, æpther thet hon kwnne mærkia, at sadhana ænlethe haffde then cristne som jwdhen oc saadana mal then ene som then andhre, Saadana lönlika tanka haffdhe thet barnet jnne mædh sik sialue *) i hiærtat, oc enghom thet oppenbaradhe för æn hon aldrogh war, tha oppenbaradhe hon thetta oc alt annat hær æpther følgher sinom skriffta fadher, Oc han ær thæn samme som thetta första sin skreff, Oc ær thetta eth wndherliket ærandhe, at swa klent eth barn skulle swadana ærandhe röra i sit hiærta, oc som hon siælff oppenbaradhe, tykte hænne altidh hwgnelikare wara, höra oc nampna **) cristit nampn æn jwdha oc enkannelika, lwstades hon hera marie nampn, oc tok hon förtænskuld, lönlika offta brödh oc maat, oc pæningga, fadhrenom oc modhrenne owetandes, oc gaff lönlika fatiko folke, som plægadhe næmpna maria, tha the takkadho för almosona, swa sighiandis haffuen maria lön, maria förgelle idher idhan kærlek, oc war thet stor shille, at swa wngth barn kwnne hær mædh swa hemeleka fara, at enghen wart thæs warsse, æpther thet at wngbarn plægha ekke dölia, hwat i hiærtat ær, hælst för fadher oc modher, hær æpther foro fadher oc modher aff kolne, oc til brabanciam, til en stadh som kallas lowania, oc rachel foldhe***) them. I them stadhenom lowania bodhe en enkanneliken godher rætwis, oc wæl leffwandes præstir han kalladhes reynerus han haffde oc ena rætwisa, oc gudelika föresio, som kwnne læra wnghom barnom book, som sidhwænia ær i stædherna, Til thæs præstens hws kommo daghlika mangh wngh barn bæggia köns badhe criste oc jwdha, Tha rachel förde sakena, för huilka the tith gingho, tha bedhes hon loff aff sinne modher, at hon matte fölia flerom, thy at förælrannas hws war ther ey lankt fraa, hon fik loff, oc war ganzska wælwiliogh, at sökia thæn presten Oc thæn godhe förnæmpndhe klærken rey-

*) lege: *siæluc* **) l. *næmpna* ***) l. *fölgdhe*

Digitized by Google

ner*us*, tha ha*n* mærkte at rachel war swa idhren, oc wakandhe i sin ærandhe, kalladhe ha*n* hænne en dagh lönlika affsidhes i eth rwm sighiandes til hænna, O mith kæra barn io*m*ffru rachel, hwat ey wilt thu wardha cristen mænniskia, rachel swaradhe, O kære herra, aff alt mith hiærta, astwdhar*) iak wardha cristen, oc haffde iak then mik wndherwisa kwnne alt thet som tilhöre, wardha oc wara en san cristen mænniskia, tha presten thetta hördhe, wart han gladher aff alle siæl oc hiærta, oc för thy at han war en gudelike*n* oc hælogher ma*n* kændhe han i sinne siæl en wndherleke*n* rörilse aff the*n* hælga anda, aff huilko ha*n* förnam, at gudz nadh war i the pighonne, oc nakot gudeliket skulle framdeles i hænne oppenbaras, æn tho at han wiste ekke huat thet wara skulle, Oc begynnadhe presten strax opptælia cristna tro för rachel, aff wærldennas opphoff, alla the hælga skrifft, so*m* teknadho iheeu cristi tilqwæmdh, hans pino oc dödh, opstandilse, oc opfærdh til hymbla, oc annor stykke, som röra oppa the hælga tro grwndh oc stadhfæstilse, Oc rachel aff gudz nadh wndherstodh snarlika, alla wttydhnig**) i the hælge skrifft swa at presten haffde ey behoff offtha sighia thet samma, huilket siælsynt tyktes wara, i ene klene persone, so*m* ey aldroghare war æn VII aar, Thenna lærdom giordhe klærken reynerus, halfft annat aar, lönlika, Oc ær thet stort widhwndher, at rachel kwnne aldrigh mættas aff gudz ordha hörslo, swa oc förthy at ey at enast presten siælfuir, wtan iæmwæl hans gudelika tiænirska, so*m* kalladhes martha, lærdhe hænne idkelika, oc ho*n* kwnne ekke wardha tröt nath ællar dagh, hwat kan ma*n* meer sighia, Thætta kwnne ekke nw længher bliffua dolt, Thy at förældrane fadher oc modher, kwnno görlika mærkia at rachel haffde faat fræmmandha oc siælsyna tanka, Oc giordhe hær om radh mædh sino*m* sambrödhro*m* andro*m* jwdhom, hwat wardha skulle mædh rachel oc wordho the alle samdræktoghe at fadhre*n* skulle sændha sina dottir til en stadh owir ryneth liggiandis oc skepa hænne brudgo*m*ma ællar rikan fæste man, huilken hænne bewara

*) l. *aslwndhar* **) l. *wttydhning*

Digitized by Google

skulle, æn thy at hon war wngh, ther til likkawæl, för wadha skuldh at swa wngh mænniskia skulle ekke wardha swiken aff cristno folke, som jwdhane troo Thetta radhet fik rachel lönlika wndhersta, oc kom sik lönkeka *) til præsten, kwngörandhes honom mædh gratandhe tharom, hwat hænnas fadher mædh andhrom jwdhom haffde owirlakt, oc saghe **) ythermer til præsten, wtan iak i tæsse tilstwndandhe nat wardher cristnat tha bliffwir iak æwerdhelika förtappat, Tha præsten thet hördhe, bödh han pighonne, at hon æpther sinne sidhwænio, skulle bitidha, ællar ganzska arla ather til honom komma, huilkit hon otwækelika loffuadhe sik göra skola, Om qwællen nar rachel war hema stadh i hwset, sagdhe hon til sinna modher, kærasta modher wnnen mik, at iak i tæsse nath maa liggia alena ællar ensam, modhren nekadhe hænne thet, tha badh rachel annantidh mykyt ödhmywklika oc jnnerleka, om samma sakena, tha hördhe modhren hænnas bön, tögh swa, at hon redha skulle sina sængh mædh eth örnegat widh modhrennas föther, Tha lagdhe litla pikan sik til sompn ***), æpther modhrennas wilia, oc soff sötelika maxsan alla nattena, förglömandes allaledhes hwat hon præstenom loffwadhe, Tha kom ærofulla ihesu cristi modher maria til sænghenna, haffuandhes hwitastan klædhebonat, hwitare æn snyon, oc en wænastan skinande wandh i handenne, oc taladhe til pighonna sighiandis, katerina stat opp oc gak oppa wæghen, thy at langher wægher staar tik före, Tha pighan thetta saa, tykte hænne at hon tok æpther wandhen, oc fiöl siælff nidher oppa gulffwet aff sænghenne, oc gaff opp eth stoort ropp swa at modhren waknadhe, oc spöriandes hwi hon swa ropadhe, dottren swaradhe enkte wthan, hwiskadhe sakta för mwnnen widher sik siælffwa, Oc æpther gudz wilia, bleff modhren strax soffwandhe, oc dottren skyndadhe sik snarlika til præsten oc fan honom i förelagdhom stadh, Oc præsten anamadhe hænne mædh glædhi, förandhes hænne ena halffua milo fran stadhen, lowaniam til eth sancti bernardi ordinis iomffrw elostir, kwngörandes abbati oc conuentonne sakena, hwi han ther

*) l. *lönleka* **) l. *sagdhe* ***) l. *sömpn*

Digitized by Google

kommen war mædh iomffrwnne, aff hwilko the mykyt gladha wordho, Oc döppte han ællar cristnadhe ther jomfrwna rachel widh thet nampnet som siælff iomffru maria hænne gaff, som ær katerina, oc klædhe hænne iæmsköt i sancti bernardi ordinis hælga klædhebonat, tilfögiandhis hænne, systrannas samqwæmdh Æn the soffwo ekke som snarlika fadhrenom, oc andhrom i the slæktenne, kwngiordho, hwat giort war, oc wordho fadhren mædh jwdhomen mykyt förfæradha, oc maxsan sywke aff hiærtans sorgh aff thetta ærandet, klagandhes sik för handz*) herran, som war en mækta hærtoghe, oc för biskoppen af leodio, giffuandes them mykyt gull, oppa thet at the matto faa sina dottir hem i sin hws til thæs hon wordhe lagha aara gammwl, thet ær XII aar æpther jwdha sidhwænio, menandhes wæl kwnna omwændha hænnas wilia fran cristne tro i them fæm aren, manghe waro the, som styrkto hær til för gaffwor skuld ℭ Them præstenom som cristnadhe katerinam, giordho jwdhane stoor dröffuilse, æn han flydhe jnnerlika i sinom gudelika bönom til ihesum cristum oc hans millasta modher mariam, huilken honom kom oppa tæssa sakena, jwdhane kærdho oppa thenna förnæpndha**) præsten reynerum, för hælga fadher pawan onorius, sighiandis præsten haffwa brutit theras priuilegia lokkandes theras barn aff theras hwsom oc cristnat, förlagliken aldher, pawen skreff biskoppen til aff leodio at han skulle aff pawans makt, göra rætwisan dom them i mællom ℭ Syster katerinam fik wetha hwat dröffuilse præstenom förestodh, badh hon jnnerlika iomffru maria at hon wili wærdoghas komma hær til mædh sinne nadh, oc sændhe strax bodh til præsten æpther iomffru maria jnskyutilsom, som troandhes ær, oc badh han haffua sik mædh, för alla doma, ther han stæmdher wardher, oc war thetta eth siælsynt widhwndher, aff enne klene iomfru æn mædh thet snarasta sakt, reynerus giordhe som systir katerina honom radhe, oc kommo badhen tilstæmpno stadhen leodium, hwar biskoppen haffdhe samman kallat ena mærkelika samqwæmdh, prælatha, doctores oc laghakloka mæn, badhe

*) *landz?* **) l. *förnæmpnda*

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM V:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

DR **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

HERRMANNUS FR. BLOM,

BLEKINGUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXXI MAJI 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Herodotus parum critica ratione historiam tractavit.

II.

Licet plurimam habeamus scientiam, tamen semper ad ea, quæ comprehendi non possunt, perveniemus.

Digitized by Google

andelika oc wædzlika *), oc en storan mogha *mædh* jwdhom, tha framropadhes præsten, reynerus för rætten, han gik fram för domen, oc syster katerina gik hart nær klærken, oc begynnadhe först tala, oc taladhe gudhelika om the hælga tro, *mædh* san skæl, oc bewisnigh **) aff the hælge skrifft, swa beskedhelika oc sannelika oc wisleka, at enghen dirffdes driffwa hænnas ordh til ryggia, oc dreff hon jwdhana tilbaka *mædh* theras wantro, görandhes them stora blygdh, Alla cristne ther nærwarandhes, opplyffto sin ænlite i hymelen, loffuandes gudh, oc sagdho alle *mædh* en mwn, wisseleka talar then hælge ande i the systrenne, haa kan wiislekare tala æn hon nw talat haffuir Æn jwdhane konno hænne enkte swara, wtan stodho gratandhes, oc tywtandhes i hymellen som en wargha hoper oc war theras ropp oc toth swa hökt at the hördhos til sancti lamberti kirkio hwilken ganzska lankt ligher fran domkyrkionne i leodio, hær æpther waro jwdhane fridhsamme i thu aar, rædhandhes at om katerina skulle nakot ythermera komma til disputeran, tha wordho manghe wisselika aff jwdhomen fran wændhe theras willo, Oc betænkto sik om eth lönliket swek ællar förrædilse, i swadana matto hær æpther fölgher ✠ I them thimanom war iblandh jwdhana, en wænaste wngher man, hwilkom jwdhane gaffuo ena stora swmmo gull at han skulle swika hælga iomffruna systir katerinam, Thenne wnghe mannen, kom sik til clostrit, hwar iomffrun war, sighiandhis sik hænne wara nær skyldher, ællar hænna næsta frændhe, oc sagdhe sik wara mykyt gladhan, aff thy at hon haffde widhertakit cristne troo, oc wnfanghit cristelik döpilse, oc bedhes thy ödhmywklika i ihesu nampn at wardha cristen, oc döpas *mædh* cristnom, æn han giordhe alt thetta skrömtelika, oc ekke rætfærdelika, sidhan bedhes han nakon then som honom kwnne læra grwndhen i the hælge cristne troo, konom tilskepadhes godha gudelike mæn oc han lærdhe aff them mykyt goth oc tho alt fafænglika, thy at hans akt war ey rætffærdhog, Tha badh han ödhmyuklika, at hans kæra frænka katerina, matte til honom komma, han sagdhe

*) l. *wærldzlika* **) l. *bewiskningh*

Digitized by Google

sik hænne kwnna bæst wndhersta Tha katerina fik wetha hans begærilse, nekadhe hon allaledhes wilia til honom gaa, hænne wart budhit wndher gudz lydhno, oc sagdhe hon æn tha ne, skrefftefadhren hænnas straffadhe hænne för olydhnona, Tha kwngiordhe hon i sin skrifftemal, at hænne wart oppenbarat aff them hælga anda lönlika, at then wnghe mannen tok döpelsen skrömtelika oc ekke rætffærdelika, oc thy lydde hon ekke sinom förmanne wetandhes gudz wilia, Tha jwdhano hördho then wngha mannen haffua enghen framgang mædh sith swik, wændho the igæn aff sinne wranghe akt, enkte meer, hælga iomfrwna omakandis, oc wnghe mannen bleff i sinne willo, som iomffrunne oppenbaradhes aff gudhi, Æn hwru sancta katerina sik ther æpther öwadhe i hælgom oc dygdhelikom gærninghom thet kan man aldhregh allaledhes fulkomlika sighia ællar skriffua, thy at i allas hænna aathæffwom, syntes ey annat æn hælogbet, i allo godho war hon framhallog, gudz kærleker bleff i hænne altidh brinnandhes wtan sliohet, ödhmyukten otröth twlomodhet liffuandes oc redhoboeth, lydhnan wakandes wtan förswmilse, hon war som en krydda gardher, i sik haffwandes alzskona blomster oc yrther swa haffde hon sannelika alla dygdher i sik ℣. Nar tæssen hælga iomffrun, systir katerina, saa at wælborna qwinnor kommo til clostrit sökiandis sina frænkor ællar döttir, them hoxswalandes mædh hwgnelikom ordhom, ællar mædh likamlikom gaffwom, aff hwilko hon saa systrana mykyt wardha gladha, tænkte hon mædh sik, til hwem skalt thu gaa thet thu matte hogxswalas Oc swaradhe sik siælffue sighiandis, Sannelika iak weth wæl hwar iak faar hogxswalilse, oc gik strax til eth wænasta iomffru maria belæte ther i clostreno, oc saa til belætet, mædh blidho ænlite sighiandis, heel maria ful mædh nadh O aldra millasta modher maria, iak bidher tik jnnerlika at thu wærdoghas miskwnna mik, iak seer hwru mina samsystra wardha sökta, oc marghfallelika hogxswaladha, aff sinom förældrom, wenom oc frændhom, æn iak fatik haffuir enghen til hugnat i wærzlike matto, oc thy flyr iak til tik, wærdogasta modher, swa som til mina frw, oc millasta frænko, mædh trofast hiærta, oc trygdh hopp, war thy thu min enasta

Digitized by Google

oc lyoffuasta hwgxswalirska, oc beskærmerska, o hælgasta frw, thine höxste wærdoghet, höffuis ekke försma tith eghit köth oc blodh, Jak fatik ær en owerdogh jwdhinna, oc kommen aff jwdha slækt, oc tho ey wtan syndh æn thu millasta modher oc iomffru maria, æst oc afflat oc födh aff samma slæktet, som skinandes roos, aff hwasso törne, som wænasta lilia aff strangom tiistil, wtan alzskona syndelika smitto Thy bidher iak tik at thu wærdoghas wara min hugnadher i tæsse wærldh, huat andeliken sötme æptherfölgdhe i ioffrunnnas siæl, aat swadana widhertaal mædh iomffru marie, thet kan enghen begripa ænkte porta taal kan liknas widher thet talet, som katerina haffde mædh hymerikis drotnigh *) marie, hænne wari loff oc hedher oc æra æwærdelika

VI. Vita S. Theclæ.

Thetta ær aff the wærdhoge iomfrunne sancta tecla hon ær wændh aff tysko

Sancta tecla tha hon æn war heedhen, war hon troloffuatmanne, som kalladhes camirus byggandis i stadhen yconium, til thæn stadhen kom sanctus paulus apostolus, at prædika cristna tro, oc nar han kom i eth stort hws oc begynnadhe prædika, Tha saat iomffru tecla i sith hws, hwilket opsidhes bygdh war thy andro, i eth windhöga i treedagha, hörandhes sancti pauli prædikan, som rördhe först oc fræmst, om ihesu christi tro, oc iblandh annor ordh, lærdhe han hwat ærleket oc största dygdher ren iomffrudomber haffuir jnbæra, oc nar iomffru tecla badhe hört haffde som war cristen troo, oc iomfrudomsens ædhlahet, stadhfæste hon i sit hiærta stadhelika wilia bliiffwa widher the tw som ær san cristen tro oc iomffrulika

*) l. *drotningh*

Digitized by Google

clarhet, oc ther æpther gaff hon sik allaledhes oc idhkelika til sancti pauli predikan ¶ Nakra dagha för æn thetta hændhe oc at sanctus paulus kom til stadhen yconium, Tha haffde sanctus tytus sancti pauli kænnesven warit i stadhen yconio, oc wtteknat sancti pauli skapnath oc skipilse badhe til hans kropp, oc iæmwæl hans ænlite för folket, sighiandes honom wara en stakketan man, oc manliket ænlite, i öghonen, oc öghna broam, terliken skipilse mædh mattelikom nidher hængiandis næsom, oc aldher fuldher mædh thæs hælga andhas nadh ¶ Nw för thænskuldh, at tecla haffde sik wndhergiffuit sancti pauli kænnedom, tha klaghadhe hænnas modher höghelika för stadzsens domara owir sina dottir teclam, oc sanctum paulum oc wordho thy badhen gripen oc draghin för domaren sanctus paulus oc tecla Oc sagdhe modhren för domaren, O herra domare tæssen min dottir försma sin brudghomma, oc haffuir sik wndhergiffuit tæssom fræmadha manne, Oc i samma stundh wart sanctus paulus borthdriffuin smæleka, oc ey wtan stor hwg oc slagh, oc tecla wart kastat oppa en brænnande eeldh, æn hon mædh gudz hiælp, gik wt aff ellen oskadh oc osarghat, oc i the matto skaddhe hænne enkte, oc æpther fölgdhe hon sanctum paulum, som til gudh för hænne badh, oc kommo the til stadhen som kallas anthiochia, hwar tecla wart oppa nya förklagath, för samma saak, hwar före hon wart mykyt försmadh oc wart draghin för domaren som en misgærniggis qwina, oc daghen ther næst æpther wart hon kastat i leona kwla, hwar tw grymmasta leon waro badhe köns hon oc han, oc nar leonen willo hænne enkte onth göra, tha kastadhes hon för grymmasta björna, Oc framdelis för mangh annor dywr wart hon förekastat, oc bleff altidh osargat heel oc helbrigdha ¶ Ther æpther wart hon wtkastat för grym oc græseliken dywr, som byggia i watnet, oc tha hon sat bwndhin i watnet sagdhe hon mædh opplyfftom öghom i hymmelen, J nampn fadhers, sons, oc thæs hælga anda, wari mik thetta watnet, en kælla ællar brwn, til min döpilse, oc tha ordhen waro sagdh, tha i samma stwndh, bliffwo all the græselika dywren, som i thet watnet waro dödh, oc hælga iomffrun gik aff watnet

Digitized by Google

oskadh ℣ Nakra dagha ther æpther wart hælga iomffrun tecla, wtkastat för nakor enkanneliken grymmasta dywr, huilken hænne skullo söndherslitha oc dödgha, Tha tilkommo ther nakra warkwnsamlika hedherlika qwinnor, hwilka sik wndherstodho om dywrannas naturliken skepilse, oc giordho dyyr smörilse aff wælloktandis yrther, oc kastadho iblandh dywren, oc iæmsköt som dywren kændho wællokthena, bliffw the æpther sinne natwrlike skipilse soffwandhes, oc wanmaktoghe i sinne stranghe grymhet, Oc swa bleff iomffrwn frii oc frels aff them wadhanom, mædh cristi dygdh, sidhan sankadhe the tilhopa mangha starka oxa oppa tranggan platz oc skikkadho iomffruna midhwakt i them oc bwndho widh theras been eldbrinnandes iærn, oppa thet at oxane skullo wredhgas jnbyrdhes oc tradha iomffruna til dödhen, æn the brinnandhe iærnen brændho bandhen, oc sidhan kolnadho the oc fullo borth, oc oxsano bliffwo widh sina spækt, oc iomffrun bleff oskadh oc loffwans gudh ℣ Findher man oc skriffuat, at hedniggane *), giordho eth iærn halster, oc bindandhes iomffruna oppa halstret, oc lagdho stortan eldh ther wndher tha aff gudz nadh, brændhos bandhen oc iomffrun bleff oskadh oc gudh loffwandhes ℣ Thær æpther wandhradhe hælga iomffrun mædh sancto paulo, til en annan stadh, oc wille hon haffua oppa sik takit mannа klædhe, oc æptherfölgth apostolon, æn sanctus paulus wille thet ekke tilstædhia, wtan klædhe hænne oc wigdhe i rænliffwis abitum, oc swa wandhradhe hon igæn til stadhen yconium hwar hon war födh, oc ther fan hon sin brudhgomma dödhan, æn modhren bleff i sinne blindhhet, Oc sancta tecla wart föresat oc förman för manghom renliffwis iomffrum, huilka hon styrdhe til hymerikis wæghen, mædh hælokt liffuerne oc gudelikom kænnedom, oc ther æpther kalladhe gudh hænnas siæl til sik i æwerdeliket liff, Til huilket gudh almæktoghær lathe os komma för sancte tecle bön skuldh

*) l. *hedninggane*

Digitized by Google

VII. Vita S. Mariæ.

aff enne hælge iomffru som heth maria

En riker riddare mykyt nampn frægher aff sith hoffwærk oc mandhom til stridh, oc spærbræknigh *), han hiölt hionelagx stadhga faffænghan likkawæl war han mykyt bekymbrandhis i qwinzlikom kærlek, i brabancia war han wæghfarandes til en stadh hwar han skulle ridha dwsth ællar bruka spærbræknigh, Tha han kom til eth casteel, fik han se i wæghenom, ena wænasto pigho, aff huilkas karskhet han wart gripin i sith hiærta, Oc sagdhe til sin thiænara, som honom war hemeliken, löp snarlika oc oppspör the pikonnas fadher oc modher, sighiandis them, om the wilia læna mik sina dottir ena nat, tha wil iak them giffua fæm libras gul, Oc dottrenne til prydilse eth par klædhe aff thet bæsta, huilket iak nw sændher hænne mædh tik, tiænaren fulkompnadhe thet honom budhit war, oc pighan æpther sins fadhers hodh oc radh, æpther fölgdhe tiænaren, fördh i thet samma par klædhe som hænne sændhes, tiænaren ledhe hænne hemelika jn i riddarans camar, hwar the atho oc drwkko, oc gingho badhen til enna fængh, Oc nar pighan förnam at riddaren wille hænne krænkia, tha begynnadhe hon bitterlika sokka oc gratha, rædhandis sins iomffrudoms för spillan, mædh owir wald, oc war the natten en lögherdax nath, Tha saghe riddaren O min kærasta, hwat ær tith nampn, hwi grather thu swa bitherlika för mina skuld hwi taker thu mik som fiandha, ok ekke som ween, hwi ælskar thu ekke mik, thin fadher sænde tik til mith waldh, oc iak ælskar tik som mina kærasta, Tha swaradhe pighan mædh skælffwandes röst sighiandis iak kallas maria aath nampne, iak maa wærdskyldhelika gratha oc sörghia, bættre ware mik döö æn skæmelika liffwa, mædh

*) l. *spærbrækningh*

Digitized by Google

mins iomffrudoms skadha oc fördærff, mæst för thy at iak loffuat haffuir iomffru maria min jomffrulika renlek, Jak kan bokstaffua, oc hafdhe iak förlangan tidh, warit i closter, æn iak warkwnnadhe minom fatikka fadher, oc wille iak honom hiælpa i sinom fatikdom, warffru tidher lærdhe iak aff enom fatiko præsth, som boo oppsidhes ther min fadher ær, widh tæssen pighonnas ordh nidherstegh thæn hælge andhe i riddarans hogh oc hiærta, wt slækkiandhis i honom allan olofflikan kötxsens losta, oc all ondh begærilse, Oc sagdhe riddaren til iomffrunna, Thetta ær iomffru marie nath, oc thu kallas maria, som tydher haffsens stiærna, för thet hælga nampnet maria, oc tæssa nattennas wærdoghet, oc för tith hælga lyffthe skuld, tha loffwar iak tik fridh oc tryghet, aff the föreaktadhe gærnigh *), thy at all orenliken rörilse til tik, ærw wtslækte i mik, oc i mik dödhgadhe, oc som thu sagdhe tik haffua akt at thiæna gudhi bliffuandes iomffru til dödhen, Jak taker gudh til withne, at iak skal tik ther til fadherlika hiælpa, jomffrun trodhe hans ordhom, takkandhes gudhi lönlika i sith hiærta, oc bleff the nattena tryggelika soffwandis nær riddarans sidho, Om morghonen i gryninghenne, læt riddaren sætia hænne oppa prydhan hæst, oc thiænarene fördho hænne lönlika borth, oc sjælffwer riddaren kom snarlika æpther them oc fördhe hænne i næsta clostir, antwardandhes hænne abbatisse, loffuandhes hænne oc alle conuentonne, wndher swornan edh at om han leffua matte, tha wille han wara theras clostre til godho, swa at the skullo gudhi takka oc honom, oc arlika loffuadhe han sökia iomffrwna mædh gönst oc gaffwar, swa længhen han liffde, oc styrkia clostrit mædh rika gaffwor, Oc om daghen næst æpther, foor han til stadhen, hwar the plæghade bruka æpther landz sidhwænio dwst ællar spærbræknigh, oc hændhe at han bleff dödher oc iordhader, Tha iomffrun fik thet för sant spöria, wart hon söriandhes oc gratandhes, oc gik til iomffru maria belæthe, antwardhandhes hænne riddarans siæl mædh store gudelikhet abbatissan nar hon fulkomlika förstodh, riddaran wara dödhan, begynnadhe hon klagha

*) l. *gærningh*

Digitized by Google

oppa dödha riddaran, sighiandis honom haffua mædh falskhet trughat the iomffrwna jn i theras clostir, wtan priwento oc gaffwor., tha wart iomffrun æn mera bedröffdh, oc mædh gratandhes tharom gik hon til iomffru marie, bidhiandhes hænne ödhmyuklika oc jnnerlika aff alt sith biærta at hon matte fa nakra aldra minzsta oppenbarilse, om riddarans siæl, oc hænnas stadhga, Tha oppenbaradhe iomffru maria sik siælffwe iomffrwnne sighiandis, Min kæra dotter, spar thinom graat, oc spaar thinne sorgh, iak ær ihesu modher maria, thin hogswalirska, Thu skalt wetha, at iæmsköt som riddaren fran tik gik, huilken thw ælskar i cristo, Oc kom til stadhen hwar han öffwadhe sit hoffwærk, i förstа tilganghen störte han dödher oc iordhades ther sammastadz, æn för thet at han fördrogh syndhena, för min hedher skuldh oc gaff tik fridh, Oc gaff tik mærkelika gaffwor för mina skul tha tik han sannan angher för sina syndher för dödhen i sith ytersta, oc wart wærdogher förskulla æwærdelikit liff, Oc thy skalt thu gaa til abbatissam oppa mina wæghna, sighiandhis at hon snarlika fari til stadhen ther riddaren doo, oc ær jordhadher, oc taki hans liik, oc före i sin kyrkiogardh, at han thæs bæther deelaktogher wardher klærkannas böner som göras för andhra kroppa ther hwilandes, Oc thetta skal wara tik för wartekn, at iak ihesu modher maria haffuir mædh tik talat, Thu skal finna ena skinandes roos, wtan oppa hans grifft, huilkens roöt wtgang nidher haffuir i iordhenne aff mwnne, som iordadher ær, Tha iomffrun hört haffde ordhen aff hymerikes drotnigh, wart hon mykyt gladh, Oc gik til abbatissam, kwngörandes hænne, hwat hymerikes sændabudh, iomffru maria hænne bwdath haffde, abbatissan hiölt hænnas ordh wara skrympthan, flærdh oc ondha fwndh, oc eghen dikt, oc snybdhe iomffrnnne, Tha flydhe iomffrun annantidh til miskundhenna modher mariam gratandhis, oc bidhiandhis huxwalan i sin dröffuilse Oc synthes hænne tha hymerikis drotnigh iomffru maria sighiandis hænne som för, oc lægh min dotter tæssen ordhen ther til, kæra modher abbatissa, hymerikis drotnigh, ihesu cristi modher maria, lather sighia idher, at i haffuen ena lönlika syndh oskrifftadha, som idher bör skriffta, oc tagha both oc

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM VI:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

DR **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

JOH. NICOLAUS BACKMAN,
GOTHOBURGENSIS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE 1 JUNII 1843.

LUNDÆ,
TYPIS BERLINGIANIS.
MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

In lingua latina utenda qui unum Ciceronem ducem esse volunt, duram et iniquam legem præscribunt.

II.

Sine archæologiæ studio nulla est philologia.

Digitized by Google

bættra *mædh* angher oc gratandhe tarom, oc næffsa, oc sidhan barföt *mædh* idhart conuent, gaa tith hon bödh, *mædh* eth renth hiærta, oc redhaboen gangh, oc föra *mædh* idher thæn dödha kroppen, syndena sagdhe iomffrun lönlika, abbatissan nar hon haffde hört sadana ordh, widherkændes hon syndena i sith samwet, oc giordhe sin skrifftamaal, anamandhes ödhmyuklika wærdzskyllogha both, Oc foor sidhan til stadhen som förelagdher war, oc fan sant wartekn aff rosenne som oppran aff riddarans mwn, oc opp tok hans dödha likama, förandhes han wördhelika til sith clostir, som aff iomffru maria budhit war, oc iordhade han högtidhelika *mædh* tilbörlikom hedher, Oc iomffrun bleff sidhan stadhelika i clostrit, gudhi trolika tiænandhis næther oc dagha i alzskona dygdhelikom gærninggom byggandis sik hedherlikasta sæthe, i hymerikis æwerdelike æro, *mædh* sin ælskelika brudhgomma herranom ihesu cristo, huilkom loff oc æra wari æwerdelika Amen

---

VIII. Vita S. Stephani Papæ.

Thetta ær aff then hælga oc wærdogha herranom sancto stephano pawa hans dagher komber næsta daghen petri ad wincula oc honom wændhe her iöns ewangelista

Naar thænne hælgaste herran oc fadhern sancte staffan, haffde mangha hedhnigga wænt til cristi thro *mædh* ordhom oc æpthedömom, oc iordhat mangha hælga martyres kroppa oc likama, kesarana walerianus oc gallienus *mædh* aldra största ath, latho the oppsökia thænna hælga herran oc hans klærka, at the offra skuldo affgudhom ællar dræpas *mædh* grymom dhöd, Oc gaffwo the kesara wranghan dom, at huilken them kwnne finna oc them oppenbara the skullo haffwa allas thera æghor, för hwilket

Digitized by Google

X hans præster wordho fangadho oc dræpne strax wtan alla ythermera ranzsakan, Ther æpther fanghades thæn hælge herran pawen, oc ledhes til affgudha mönstret martis at han skulle offra thet affgudh oc tilbidhia ¶ Nar han jn kom i templet, badh han til gudh at mönstret nidher fyöl störste delen oc hedhningane aff storom ræddogha flyddho sin wægh, pawen foor til sancte lucine kyrkio gardh, hwilket kesaren walerius hörde sændhe han flere riddara æn för, Nar the kommo fwnno the han sighia mæsso, wtan ræddogha, oc gudelika fulbordhade sith æmbete han begynnat haffde, oc halshuggo honom i sith sæthe i samma sæthe stadh Arom æpther gudz byrdh CCLX

IX. Vita S. Iachelinæ.

Aff the ærofulla iomfrunna sancta iacheline hælga liffwerne hwilken som födh war aff ærlekasta oc wælbyrdogasta slækte i romara stadh

I Rom war en mykyt hælogh iomffru som kalladhes jakelina, oc haffdhe en mæktoghan greffwa til brodher, huilken herradöme haffde owir eth rikt landh som hether apulia, Tæssen hælga iomffrun jakelina, war aff gudhi begaffwat mædh myklom wisdom, oc karskhet owir alla iomffrur, som oppa thæntidh waro i rom greffuen hænnas brodher taladhe starkleka til hænna, at hon skulle sik taka brudhgomma, hon stodh længhe a moth sighiandis sik aldrig wilia brudhgomma haffwa nakon, wtan iomffrwnna son ihesum cristum Tha wille greffwen hænnas brödher owir wællelika nödhga hænne til hionelagx stadhga, oc nar hælga iomffrun thet wndherstodh tha klædhe hon sik mædh manna klædhe oc borth flydhe i annor landh, hænnas brodher tha han thet förnam, skikkadhe han bodh oc speiara i alla wægha, oc siælffwær for han i fræmadha

Digitized by Google

landh, oc hændhe thet sik swa, at han fik spordagha, oc wndheruisnigh, hwat klædhebonat jomfrun haffde, oc huilken wæghen hon haffde wtdraghit, oc æpther foldhe hænne mykyt snarlika oc hastelika. ¶ Nar hælgha iomffrun jakelina wndherstodh sin brodher ey lankt wara staddan fran sik flydhe hon wndhan, oc wiste ey hwart hon skulle, thy at stora willene haffwet mötte hænne, Tha stegh hon oppa ena bærgklippo, oc saa sin brodher tha wara hart nær staddan, tha tröste hon stadelika til gudh, oc giordhe för sik korssens tekn, kastandhis sik aff höghe stenklipponne i dywpa haffuet, Tha greffwen hænnas brodher thet saa, begynnadhe han bitherlika gratha, oc töth opp i hökt mædh störsto lywdhe, ropandhes oc sighiandis til hælga iomffrwnna, O min aldhra kærasta syster, o min sötasta owir all tingh, oc ælskelikasta syster kom til mik igæn, iak wil tik opbyggia eth rikt clostir, allaledhes æpther thin wilia, i huilko thu maghi gudhi enlika thiæna, i alla thina liffs thima, kom thy igæn, O min hiærtta kærasta syster, Hælga iomffrun wændhe thet döffwa örat till all sins brodhers ordh oc gik hædhan oppa watnet, swa stadhelika oc tryggelika, som hon haffde gangit oppa törra landet, i huilko man mærkia kan, gudz stora dygdh, oc makt, oc jæmvæl thænstora oc obegripelika kærleken han wærdoghas bewisa sinom ælskarom, oc enkannelika hælgom iomffrum them som honom jnnerleka ælska aff alt sit hiærta, som sancta jakelina giordhe, ey haffde hon konst til at simma, tha likkawæl, bleff haffsens watn stadugth wndher hænnas föther, Oc gik hon owir haffwet jn til enna ökn, som ligher i greka landh oc sökte jn lankt, i grymmasta öknena, oc ther fan hon en hælogan aldroghan ærmeta, huilkom hon bleff til tiænist i try aar, i mannaklædhebonat, oppa thet at hon thæs fwlkomlikare wardha matte i andeliko liffwene aff hans hælga kænnedom oc æptherdöme, Ther æpther begynnadhe hælga iomffrun rædhas gambla owenzsens swek oc onzsko, at hon aff owenzsens tilskyndhan skulle oppenbaras, at hon war qwinköns, oc ekke manköns, oc thy at hænne tykte at hæloghe ærmeten, haffde sik til hænne nakot hemelikare i nakre matto, æn han aff opphoffwet giort haffde, Oc flydhe fran honom oc til ena andra ökn, my-

Digitized by Google

kyt hwassa, liggiandes widh samma haffsidhona, imothe ællar oppsidhes widh thet riket som kallas sicilia, Ther fan hon eth hökt træ mædh tiokka oc starka grena, oc fik hiælp aff en godhan cristnan man, oc bygdhe oppe i træt, en lithen camara, som hon kwnne sithia, oc stwndom liggia wti, Oc ther bleff hon gudhi tiænandes nat oc dagh, i IX aar, oc thæn samme cristne mannen skepadhe hænne födho, swadana som hon begæradhe, at hon ey nakon tidh behoff haffde nidherstigha aff trædh för födho skuld ¶ Æpther IX aar rördhes hon aff them hælga anda, at hon skulle sik skyndha til rom igæn, Oc tha hon war kommen igæn, wart hon æn ythermer sökt oc oppfylt aff them hælga andha, oc begynnadhe diærfflika tala oc straffa syndhena, Swa at hon alwarleka wndher öghonen straffadhe hælga fadhren pawan som tha kallades jnnocencius thæn tridhi aff thet nampneth, oc klærkerit, oc allan romara almogha för theras syndher, hotandes them mædh store gudz plagho, om the sik ekke snarlika bættren, hwru strankt liffwerne tæssen hælga iomffrun jakelina haffde maa wæl mærkias i thy, at hon i langan tima, ællar mangh aar, aat ey meer æn III resor i hwarie wiqw, oc tho ey annat wtan brödh oc watn, enkte annat tillægdhe hon, hænnas sömpn war ganzska lithen thy at hon aldrigh haffde nakot wndher sik, wtan laa oppa blötte iordhenne, jæmhökt haffuandes huffudhet som fötrena, oc i tæsse matho hwiladhe hon sik i sina liffsdagha, Æn hænnas siæl haffwer nw sötasta æwerdelika hwilo, mædh brudhgommanom iomffrwnna son herranom ihesu cristo, huilkom wari loff oc hedher æwerdelika Amen

---

X. Vita S. Joleydæ.

Hær æpther skriffwas aff the hælga iomffrwnna hælga liffwerne sancta yoleyda

En wærdogher doctor kalladher thomas brabantius æpther thy som nakre mena, han skriffwar til aminnilse

Digitized by Google

æptherkommandom, hwru fordhom höghborna iomffrur mykyt astwndadho komma til iomffruliket renliffwes liffwerne, försmaandes alla wærlzlikhet, som owirmer sakt ær, om the hælga iomffrwna sancta jakelina, swa skriffwar han nw framdeles om ena högborna oc hæloga iomffru som kallas yoleyda greffwans dötter aff vienna, ¶ Nar tæssen wælborna jomffrun entidh hördhe predikan aff enom sancti dominici ordinis brodher som kallades valtherus, han rördhe mykyt i sinne predikan om iomffrwliket liffwerne, oc thæs natwrlika æddelikhet, oc hwru höghelika thet tæktes gudhi, Tha opptændhes the iomffrun mykyt hetelika til renliffnat, stadhfæstandhes i sith hiærta, at hon aldrigh skullè sik tilbindha manne, androm æn herranom ihesu cristo, oc thet kwngiordhe hon oppenbarlika sinne modher, aff hwilko hon wart ganzska bedröffdh, standandes mothe sinne dotter, hænne straffandes högelika at hon nakontidh wille the smælikhet göra sinne ædhla slakt, *) Æn hælga iomffrun gaff engha akt, oppa modhrennas wredhes ordh, wtan bleff stadelika i sinne gudelike akt, modhren betænkte sik granlika, huru hon matte thet ærandhet förstyra, oc haffde radh mædh wener oc frændher, som waro mæktoghe, oc manghe badhe konwnga hærtogha oc greffua, oc gaffuo the radh, at modhren skulle til rædha ærleken brölops kost, oc nar han redho ware, willo the komma mædh en mæktogan man giffwandhes han iomffrunne til brudhgomma, oc faa the godhe pikonne, annat tænkia æn thet closters liffwerne til hörde, Oc tha hælga iomffrun fik lönlika wetha oc wndhersta hwat hænnas modher haffde bestælt, oc stæmplat, mædh wener oc frændher, giordhe iomffrun lönliket bodh til enna gudelika abbatissam i eth sancti bernardi ordinis clostir som kallas mariedal i trenerensi biskopsdöme, kwngörandhes hænne sin helsosamma wilia, oc hælogha oppsat, oc badh hænne bestella mædh systromen, oc all tingh bestælla som bodhet hænne wndherwiste, oc sahdhe abbatisse daghen oc timan, oc daghen nar modhren oc siælff iomffrun waro kommandis til clostrit, Oc hændhe tha ey lankt ther æpther, at modhren mædh dottrenne kommo tith, Tha

*) lege *slækt*

Digitized by Google

skyndadhe jomffrun sik snarlika affsidhes fran modhrenna asyn lönlika, oc sökte strax systrænna capetals hws, hwar hon tha fan för sik abbatissam, oc alla systrana sampnadha æpther thy som förelakt war, oc fik iomffrun closters ællar ordinis klædhebonat, oc allaledhes theras abitum, oc giordhe högtidhelika sina professioner, fulkomlika oc laghlika, wtan förordh ællar swekful hiælparædhe, Oc siælff begynnadhe hon sywnga responsorium, Regnum mundi, oc conuenthet æptherfölgdhe sywngandes responsorium til ændha, grewinnan modhren hænnas, war nw strax jnstighin i kyrkiona, fik hon höra at systrana swngho saa högtidhelika, oc gladhelika, wart hon wndrandhes hwat thet tydhe, oc sænde til them bodh, wilhandhes wetha hwat ther war affærdhom bodhet kom snarleka igæn, sighiandis, at iomffru yoleyda stadh*) i iomffru koren, klædh i closters hampn, ællar abitum, ¶ Tha grewinnan thetta hördhe, bögdhes hon som halffdödh nidher oppa iordhena aff hiærtans sorgh, oc nar hon omsidhe opplyfftes, war hon som en will manniskia, **) oc bödh sik ledha til sina dotter, oc nar hon saa hænne, tha wart hon likare grymo leone, æn mille modher, springandhes oppa hænne, riffwándhes oc slitandhes oc kinpustandhe, som en wetlös mænniskia, oc bödh sinom tiænarom, dragha pighona, wt aff clostrit, Oc nar abbatissan oc conuentet förbudhu hænne thet widher ban, skötte hon engxsens ordhom, wtan laat gripa oc bindha sina dotter, oc fördhe hænne jn oppa vienna sloth, haffwandhes owir hænne strangha waktara at hon ekke skulle lös wardha ¶ Iomffrun ffæste sith stadhelika hopp i gudhi, oc bleff widh reglona, thet næsta ***) hon kwnne æpther sinom tilfællom, Oc mærkes hænnas stadughet i thy, at engen kwnne hænne komma til at ætha andra ledhes, wtan som the atho i clostreno, hon war oppfödh i thet closter, oc thy wisto hon wæl en storan deel aff theras sidhwænio, oc ther æpther lagadhe hon sina maltidh oc sin sömpn oc all annor stykke, Sidhan læt modhren affdrágha hænne owir wællelika closters abitum, oc iförandhes hænne i purpura, oc silkes klædhe, æpther the sidhwænio hon

*) lege *stodh* **) l. *manniskia* ***) *mæsta*?

Digitized by Google

förra plæghade, oc tillkalladho mangskona folk, som iomfrwna hogh omwændha skullo, fran the godhe aktenne hon före sik takit haffde, ther kommo manghe biskoppa prelata abotha oc prester, oc jæmwæl closter folk badhen köns, huilke gaffwar haffdho therföre takit, somlike spadho hænne onth, oc mangha andhra lister swiklika baros för iomfruna, alt oppa thet at hon skulle omskiffta sina godha aakt, Aff tolke oroliket, twingadhes iomfrun daghlika i try aar, oc æ bleff hon stadogh i sinne akt, stydhiandhes sik widher the ordh som apostolen paulus skriffuar sighiandis, bliff stadhelika widh thet thu æst tilkalladher, Oc nar förældrane, wener oc frændher sagho iomfrwna stadoghet, dirffdhos the ekke meer hænne twingha, rædhandhes gudz hæmdh, oc latho hænne igæn komma til closstrit wördhelika, hwar iomfrun sik öwadhe i alzskona dygdhom, oc mykle hæloghet giffuandhes hælokt æptherdöme, i ordhom oc gærninggom i mangh aar, oc ær nw gudhi tilfögdh i hymerikes æro, oc bliffwer wtan ændha, til hænna æpther dödhen at komma, wnne os allom ihesus cristus aff sinne store miskudh *)

XI. Vitæ S. Feliculæ et Petronillæ.

Hær æpther star sancte felicule hælga liffwerne oc sancte petronille

Sancte pædhar appostolus haffde ena hælogha dotter hænnas nampn war petronilla, oc æpther sancti petri wilia war hon paralitica, thet ær nwmmen ællar halffuir borttakin i hænnas hws plægadhe sancte pædhars kænneswena samnas, oc faa sik ther ætha oc drikka, Thet hændhe at en aff kænneswenomen, som kalladhes tytus, sagdhe til sancte pædhar, alt krankt folk som til tik komber, faa sina helso, hwi tilstædher thu at petronilla lig-

*) l. *miskundh*

Digitized by Google

ger krank Appostolen swaradhe, hænne tarffuas bæther wara krank æn helbrigdha, æn oppa thet at ey nakron skuli synas omöghelikit, at hon aff minom ordhom maghe helbrigdha wardha, Tha sigher iak tik ¦petronilla, i ihesu cristi nampn stat öpp oc thiæna os, oc iæmsköt stodh hon opp, helbrigdha, oc tiænte them, Oc nar æmbetet ællar tiænisten war fulkompnat, bödh sancte pædhar hænne gaa til sywka sænghena igæn, Oc nar sancta petronilla war fulbordhat i gudz ræddogha, tha wart ey at enast hon siælff helbrigdha, wtan iæmwæl manghe andre för hænnas gudelika bön, skult, fingho sina helso igæn, aff margskona krankdomom, æn förtænskul at petronilla war ganzska mykyt faghor oc wæn, tha kom til hænna en mæktogher grewe, myndogher oc karsker man, haffuandhes mædh sik sith riddarskap, menandhes hænne strax bortföra, oc haffua hænne sik til hustru, Thænne mæktoghe greffwen heth flacchus oc taladhe han mykyt myndhelika om sith ærandhe til sanctam petronillam ¶ Nar iomffrun hört haffde greffwans ordh, swaradhe hon sæfflika sighiandis, hedherlike herra, i kommen hær til mik ena blotta pigho mædh manghom wænktom riddarom, æn ær thet idart alffwara, at i wilin mik til idhra hustru haffwa, tha kommen igæn æpther III dagha, haffuandhes mædh idher höffwiska iomffrur, oc flere hedherlika dandhe qwinnor, at iak mædh them matte hedherlika komma til idhart palacium, widh saadana ordh gaff greffwen sik allaledhis wæl tilfridz, Oc i tæssom förelagdhom thima som war tre dagha, bleff hælgha iomffrun stadhelika i gudelikom bönom fasto, oc waku, oc miskundhsamlikom gærniggom bidhiandes gudh jnnerlika at hon matte komma til honom, som ær iomffrunna son, mædh iomffrulikom renlek, oc aldrigh tilbwndhin wardha them hedhniska greffwanom ¶ Æpther tre dagha som förelagdhe waro, kom greffwen ighæn farandes mædh storom skara aff prydhelikom iomffrum, mædh mæktoghom frughom, Oc om samma daghen, war til hælga iomffrwnna kommen sanctus nichomedus prester, oc haffde han högtidelika mæsso, för sancta petronille, oc nar mæssan war ændat, oc wælsignilsen giffwin, oc hælga iomffrun haffde mædh höxsta gudelikhet anamat wærdogasta ihesu cristi likama,

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM VII:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

DR **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

CAROLUS EMANUEL. BACKMAN,
GOTHOBURGENSIS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE 1 JUNII 1843.

LUNDÆ,
TYPIS BERLINGIANIS.
MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Floruit Roma Marte suo, Musis alienis.

II.

Nullam doctrinam sine philosophia stare obtenditur posse.

Digitized by Google

nidherhögdhe hon huffwodhit wndher klædhen i sænghenne, oc oppgaff gudhi sina siæl, Oc wart tha swa giort, at thæn iomffruskaren, oc mæktogha frughor som komna waro at fölya sancte petronille til högtidheliket brylloppe, the wordho tha hænne æptherföliandes til graffwena ℣ Sidhan mæktoghe herran greffwe flacchus saa sanctam petronillam wara framlidhna, mædh dödhen, wændhe han sin hogh oc hiærta til enna wælslæktadha, oc wænasta iomffru, som kalladhes felicula, Tæssen iomffrun war cristen, oc gudelik mænniskia, til hænna taladhe flacchus greffwe sighiandes, tw wilkor læghcr iak tik före, wt wæl huilket tik tækkes, Anttiggia at thu bliff min hwstru ællar offra warom gudhom ℣ Sancta felicula swaradhe, thin hwstru wardher iak aldrig thy iak ær ihesu cristo til wigdh, ey hældher skal iak gudhomen offra, thy at iak ær cristen mænniskia, tha grepp flacchus hælga iomffruna, antwardandhe hænne sinom wndhe greffua, oc læth hænne jnnelykkias i mörko hwse, wtan alla födho, ællar math i VII dynghn i hwilken VII dynghn, gömarannas hustrur gingho idkelika til iomffrunna, sighiandis til hænna, O aldra kærasta oc wænasta iomffru hwi wtwæl thu swa smælekan, oc wærsta dödh, tak hældher wælbornan man rikan oc mæktoghan greffua, tik til brudhgomma oc bondha, han ær wngher oc karsker oc kesarens wen Sancta felicula thetta hörandes, gaff them enghen annor swar, wtan sagdhe Jak ær cristi iomffru, oc enghen annan skal iak taka mik til brudhgomma, tha wart sancta felicula fran them wt skwten mædh smælekhet oc ledhes, til greffwans iomffrwr huilka han flere haffde, oc bleff mædh them i syw dagha, wtan maat oc alzskona födho, thy at the kwnno ey i nakre matto komma hænne til at taka mat ællar nakra födho aff theras handom Tha greffuen thet hördhe, læth han stwpogreffwana, opp hænghia hælgha iomffrwna, opp fran iordhenne mædh armana i wædhret jn eculeno, thet ær som en lagher galghe, i huilkom hedningane plæghado pina hælga martires, them thær opphængiandis stwndhom mædh hareth, stwndom mædh armom stwndom mædh föthrena, æn tha sancta felicula war swa opphængdh, tha ropadhe hon mædh höghe röst sighiandis, ℣ Nw bcgynnadhe iak skodha min ælskara ihe-

Digitized by Google

sum cristum, i huilkom min ælskoghe ær fæstir, Tha taladhe aldher næst standande almoghen til hænna, oc iæmwæl stwpogreffwane huilke pinadho hænne sighiandis O felicula wænasta iomffru tænk thina ædhlahet, oc neka at thu æst cristen mænniskia, tha' math thu wardha lös oc qwit, aff tæsse grymme pino som tik bidhar, Tha ropadhe sancta felicula mædh gladhe röst sighiandis Jak skal ey neka min ælskara, huilken för mina skuldh, wart mathadher mædh galla, skænkther mædh æthikio, kronadher mædh torn oc korffæster mædh spikom ¶ Nar hælgä iomffrun war nw langha pinadh'mædh hugh oc flænghiom, oc wille engaledhes neka cristum, toko the hænne nidher halffdödha, oc hænne til större smælikhet kastadho the hænna likama nidher i eth örenasta priweth, oc ther bleff hon dödh, aff wærste lukt, oc siælen anamadhes oc oppfördhes i hymmelen, mædh otalekom änglaskara, hwär hon nw fröghdas oc glædz mædh sin sötasta ælskara ihesu cristo ¶ Æn nichomedus præster, nar han hördhe hwat giorth war mædh sancta felicula, tok han om nattatidh, hænnas likama opp aff orenasta priuethet oc twættadhe han oc fördhe han liket VII walzska milor fran romara stadh lönlika, i them wæghenom som kallas ardiatina, til en aker, ællar iordha mon, som sanctus nichomedus war siælffuir æghandis, oc ther iordhade han sanctam feliculam mædh störste wördhnigh oc gudelikhet, oc göras thær iærtekn, oc manghe nywta hænnas böner aat oc wnfaa sina hælso för hænnas hælghetz skuldh æn til thænna nær warandhes dagh Tha flaccus greffwe bespordhe, at sanctus nicomedus hafde swa wördhelika begangit hælga iomffrwna, tha læth han gripa honom, oc ledhas til affgudha mönstrit, The som han leddo sagdho til honom Thu skalt til bidhia oc æra wara gudha Sanctus nicomedis swaradhe, Jak tilbidher enghen gudh, ællar nakrom gudh, gör mith offer, wtan herranom ihesu cristo alzmæktoghom som styrer i hymerike æwerdelika, æn tæssom gudhomen, som hær staa innelykte i mönstrit, som the bwndhne waro, i nakot fangha hws, offrar iak aldrig ¶ Nar sanctus nicomedus hafde talat tæsse ordh, oc mangh annor, straffandhes aff gudha dyrkan, læt domaren honom hardelika slaas mædh bly-

Digitized by Google

stöptom kæppom, til thæs han gaff opp sina siæl, i hælgas ænglas hændher, æn kroppen dödhan, læt han kasta i flodhena thybrim, huilket en *cristen* præstir saa, han kalladhes *justus*, oc om nattatidh, sökte han kroppen opp, i flodhenne, oc fördhe til sin yrthagardh som han æghandes war, wtan widh stadz mwrén i wæghenom som kallas nwmentana, oc thær iordadhe han *sanctum* nicomedem, wördhelika, i huilkom stadh, alle nödhstaddhe, wnsa hiælp oc lisaa, aff sinne nödh för *sancti* nicomedis martyris bön oc forskullan, huilken pino oc dödh ledh för ihesu *cristi* tro oc kærlek skuld, honom wari loff oc æra aff all creatur æwerdelika, *Sancta* felicula dagher, ær tridhia daghen næst æpther *sancti* barnabe *apostoli* dagh, thet ær XIII daghen junii manadh

---

XII. Vita S. Stephani.

Her æpther skriffwas aff tæs hælga herrans sancte staffans föslo oc wngdoms oppbörian

Thet war i ierwsalem en friboren man oc riker, symon aat nampne, födher i anthiochia mædh sinne hwstru som kallades perpetua, Tæssen leffdo æpther moysy lagom, the waro samman i VI oc XL aar, tiænandhe gudhi i alle hæloghet mædh fulborda hiærta, oc haffdo tho ey barn, oc thy för thæn skuld, dirffdos the ey jnga i mönstret, oc mæst för offrwktsamlikhet skuld, sidhan gaffwo the sik til mykla böner, oc aff thy för skulladho the sik son, Nar thænna qwinnan perpetua afflade oc timen kom at hon skulle födha, hörde hon ængilsens röst i sino hwse sinom manne ahörande, swa sighiande Tæssen pilten affladher aff tik skal kallas stephanus thet ær swa mykyt som krona oppa gresko, oc oppa hebresko tydher thet swa mykyt som I regla ællar martirum reglo, Oc swa som abel war förste martir i gambla testamentit, swa stephanus i nyio testamentit, Nw nar pilten war fö-

Digitized by Google

dher kom diæffwllen ena uat lönlika, oc tok pilten wt w waggonne, oc lagdhe i hans stadh eth affgudh aff steen i piltzsens liknilse, æn om morgonen tha fadher oc modher sagho pilten bortaknan wara, græto the ganska besklika, thy at theras hwgnadher oc glædhi war nw omwændh i grat, oc swa stodho the i graatenom alt til thæs gudh fik them sin son igæn, Æn diæffwllen bar pilten til mæret, wiliandes drænkia han, at ey skulle ængelsens loffwan oc förældranna glædhi fulbordhas, Tho wille gudh thet ey tilstædhia, som enghen owirgiffwir som hoppas a han, nödgadis diæffwllen bæra pilten i trayani rike, oc lagdhe han om nat för porten juliani biskops som war gresker biskopper, æn om morgonen nar han hörde pilzsens röst, ræddes han thet wara wiskipil, oc tha mædh gudelike bön nalkadhes han thy, saa pilten sagdhe mædh store glædhi jnuærtes, iak takkar tik herra gudh at thu haffwer giffwit mik son wtan syndh, tok pilten oc oppfostradhe han, kallandes hans nampn natanael, Oc lærdhe han moysy lagh, swa at han war aldra störster i frægdinne ¶ Nw tha stephanus som a gresko nampne war kalladher natanael, thet ær gudz hws, war sompnadher om ena nat thedes honom gudz ængil sighiandes honom hwru alt war tilgangit, hwadan han war kommen, oc hwru hans förældra sörgdho at han war bortakin, oc at eth affgudh wart fwnnit, i hans stadh, Tha bödh ængillen honom at han skulle skyndha sik til sinna förældra, oc afligudet som the haffdo til gömo söndher slaa, fadher oc modher til stora glædhi Tha mædh biskops juliani loff gik han til sin fadher oc modher, oc som han kom jn i hwset böriadhe diæffwllen til at ropa, O stephane gudz hælge wen jnför mik ekke större pino, iak wil æpther thino budhi bort gaa, oc hwat thu wilt mothe thinom owenom, thet wil iak göra, Tha wndradho förældrana mykyt hær oppa, huilkom stephanus sagdhe rædhens ekke, thy at iak ær kommen at hoxswala idher, oc til at hæmpnas oppa gudz wæghna thæn oræt som thæn diæffwllen haffwir giort idher i langan tidh, Tha bödh stephanus göra opp en storan eeld i hwset, i hwilken han wrok affgudit til at brænnna i asko, Tha böriadhe diæffwllen til roppa, sighiandes, thænna eelden aff gudz

Digitized by Google

krafft oc makt brænner mik meer æn hælfwitis eeldher, Oc nw tha owenen war flydher, oppenbarade sik stephanus sinom förældrom æpther thy som föresakt, ær huilke aldra mæst gladdis thy at enghen fanz hans like i wæltalande maal, fæghrind dikt oc wisdom Innan thet gik han i doctoris gamalielis skola oc iblandh andra discipulos, fan han thær paulum, huilken stephanus owirgik oc owirwan, oc siælffwan gamalienen i konst oc wisdom Innan thet hördes oc syntes cristus læra oc prædika oc göra jærtekne, hwars discipulus nw war philippus wordhen oc giordher, Thænne philippus sagdhe stephano, som aat andro nampne heet natanael, iak oc mina stalbrödher haffwom seet oc hört, mæssian som loffwadher war gönom prophetanna mwn förældromen i laghen, oc han six wara cristus joseps son aff nazaret, natanael swaradhe, aff nazaret maa nakot goth wara, som skriffwat staar, iohannis i förste capitlom, oc thær aff wart natanael, thet ær stephanus cristi discipulus, thet iak ey rættare weth, Æpther wars herra oppstandilse, sagdhes honom aff cristo, gak oc predika gudz ordh i asia, cilicia oc alexandria thær skalt thu wara doctor i mino nampne, han gik oc som han kom jn i porten i asia stadh, wt fördhes ens friborens manz kropper til graffwa, oc alle friborne mæn mædh honom gratandhe oc latandhe, huilkom stephanus mötte sighiande, staan oc aatsköten wars herra ihesu cristi iærtekne oc makt oc krafft, strax som bönen war fulkomnat, mædh clare röst sagdhe han til thæn dödha I ihesu cristi nampn stat opp aff dödha, hwilket han oc strax giordhe, oc talade til sanctum stephanum sigiande, O sancte stephane, iak ser tik wara en storan höffdinga nær thinom gudhi, thy at aat thino budhi ær min siæl minom kroppe ather antwardat, wari thin gudh wælsignadher æwerdelika, Tha ropadhe aller amoghen Amen, aff hwilko iærtekne manghe trodho a cristum, Thetta oc mangh annor iærtekne giordhe han thær oc annarstadz, för huilket mange wændhos til trona, Tha thetta hördo appostoli som han wigdho til diaconum, sændho æpther honom, at han skulle wtwælias förestaa qwinnotiænisteno, aff huilko staar skriffuat i apostlo bokenne capitulo siætto, hwar som six at thær opp-

ran oc wæxte en rispa, mællan the jwdinnor som födda waro i greka landet oc mællan them som födda waro i jwda landet, oc aldra mæst mællan them aff iherusalem som höllo sik qwæmelikare wara æn andra i allo tiænist, oc försmadde the aff greka landet waro, thy at the waro ekke swa, oc thet war kommet för sanctum stephanum, huilket han fuldher aff then hælga anda, försonade oc förlikte i godhe matto, Oc swa ær hær nw sakt aff tæssens hælga herrans wngdom, æn huilken en som mera wil aff honom wetha tha ganghe til apostla bokenna

---

XIII. Vita S. Albini.

Hær æpther staar thæs wærdogha herras hælga liffuerne sancti albini

Sanctus albinus war födher i eth landzskap som kallas venecia aff mæktogho friborno slekthe, hans slækte wælborenhet oc ædhle, födhe aff sik wærdogha frukt oc gudhi kæra, oc gudh loffwas oc æras æwerdelika, Sanctus albinus i sin barndom, wnfik aff gudhi swa storan gudz kærlekx brændagha oc andelika opplysnigh til the hælga tro, at han owirgaff sina förældhra, hwlka annor barn plægha tilfly oc ælska, oc skyndadhe sik til ihesu cristi kærlek ræknandes sina förældhra siælesnas fiandha, honom synthes nogh wara at ælska, æwerdelika fadhren som ær i hymerike, han kom til eth abotha closter som kalladhes censi, oc fik en cella hwar han sik dywplika ödhmywkte, oppa thet at han matte gudhi tækkias, at han fwlkomplika glömdhe sith ærleka opphoff oc slækte, latandhes mera loffwærdokt wara, at cristi kærleker skuli honom nidher böya til thet han war, som ær mwldh oc aska, æn han sik opphöya skulle, til thet han ekke war, som ær nakot hælokt ¶ Daghlika fræmiadhes thænne hælge mannen i godho, owiruinnandis ey at enast wærl-

Digitized by Google

dena, oc hænnas swik, wtan iæmwæl fik siælfuan, thet ær kropsens begærilse, haa kan fulkomlika sighia hwru han tempereradhe, ællar spækte sin likama, mædh atherhald, oc idhkelike fasto, waku oc idkeliket bönohald ¶ Til at lydha war han som barn, æn til at nidhertrodha, oc fördriffwa lastena oc syndhena, war han som moghen man, Mædh mænniskiom haffde han enast at han war födher, æn alt thet han liffdhe haffde han i ihesu cristo ¶ Sin öghon bewaradhe han granlika, fran minste fafænghe syn, oc öronen fran syndelike hörslo all sin fæm sinne haffde han bewarath oc tilbundden widh eth stadokt ankara, som skepet tilfæstes i storom storm, jnne i clostret banth han sin sinne allàlèdhes til gudelika oc höffuiska stadughet, at om saa hændhe, at han för lydhonna skuldh wndherstundom skulle synas oppenbarlika wtgangandes, tha war han i sith hiærta jnnelykter som han bwndhen ware i mörke stwffuo, enkte annat jnuertis skodandhes i sik siælffuom, wtan herran ihesum cristum, i sadana idh oc hæloghom gærninggom, war han lönlika i langhan tima oc öktes han idhkelika i dygdho samo liffuerne, gangandes daghlika, aff dygdh oc til dygdh, fran godho oc til bættre Oc swa stadhfæstes han owirstoplika i gudz oc iæmcristens kærleke, at wærldenas herra, som ær ihesus cristus, oppenbaradhc oc witnadhe hans gudelikhet ward sik tækka, mædh manghom iærteknom ¶ Thet hændhe sik at tha thænne hælge herran war æn wngher pilther, tha haffdhe abbothen behoff oppa clostersens bestandz wæghna wth fara aff clostret Tha bödh han albinum fölia sik, oc nar aboten kommen war nær stadhen, thær han wara wille, oppwæktes i wædhret, en mæktogher stormber, oc mykyt rængh swa at enkte hws ællar taak kwnne nakon beskærma, Tha stormen oc rægnet bleff stilla, tha fwnno hwar sik gönom watan, mædh allom tinghom som the mædh sik haffdo, æn sanctus albinus war töör som ræghn ey haffde warit, thy at thær som troonnas, oc gudz kærlekx lwghi war brinnandhe, thær matte ekke rængxsens drwpi göra omak, ællar förtret, oc thy som honom til öktes aldren, swa tilöktes honom aff gudhi hymerikes gaffuor ¶ Nar har war kommen til aldher widh XXXV aar, wart han

Digitized by Google

æpther gudz wilia waldher til forman i samma cloſter, för sina mildhet skuld, mykyt mildher war han, thy conuenténo, oc mæst til theras siælo, thy at tha thæn sanne herdhen thær opp sattes, tha matte skadelike wlffuen borth fly, oc faren som sarghat waro oppletadhe thænne herden, lækiandes theras saar i siælenne, mædh kænnedomsens sötma, Oc begynnadhe tha i clostrit lydhnan oprinna, som wænasta lilior, huilken nidher trudhin war wndher iordhena, aff them som förra olydoghe waro, tha blomstradhes ödhmywkten, mædh alzskona dygdher, kærleken opran iblandh brödherna, som solennas sken, æpther mörka syndennas nath, Syndha sidh wænia fik tha sith nidherslagh i thet clostret, thy at thænne hælge fadhren lagdhe sik stora omsorgh til lastannas opp riwilse, han læth ekke syndennas tistil wæxa i conuentzsens aaker, swa længhe han styrdhe, wtan opp reff tistillen, mædh fadherlike næffsth, oc sadhe i stadhen ærlekasta hwete, mædh hymelskom lærdhom oc hælogho æptherdöme oc stodh han stadhelika oc gwdhelika the samqwæmdenne före i XXII aar, mykyt nyttelika oc trolika, Æn hans hæloghet, oc mykyn forskullan nær gudhi, bleff ekke dwldh, ællar hemelika wndhangömdh, wtan hældher som lykta brænnandhe opphögdh, oppa höga stodh, swa at haps hælga skinandhe liffwærne wt widhes ower alt landet. I them thimanom hændhe, at biskoppen aff stadhen som kalladhes andegawa, bleff dödher, tha wart sanctus albinus för sina stora ödhmykt oc hæloghet skuldh, aff allom almoghanom, oc klærkerithet endræktelika æpther gudz föresyn oc wilia, waldher til biskop, æn tho at han aff alle sinne krafft oc makt stodh hær amote, Oc nar han wart fulkomlika tilskipadher oc jnsatter i biskops sæthe, Tha beginnadhe han i samme stundh sik öwa, i miskundhsammom gærniggom, födhandes thæn som hwngrogher war, klædhandes thæn nakwdha, hallandes fridh, oc görandhes sæmio iblandh borgharana, thær han bodhe, fatiko folke war han fadher oc hogxswalare, Sökte sywka, fangadhom gaff han atherlösn, allom war han mildher oc lyoffwir, æn sik siælffwom war han grymber oc hardher, hwru hans dygdha gærnigga oc hælga liffwirne tæktos gudhi, magh wæl mærkias aff the andelike krafft oc makt

Digitized by Google

som gudh honom gaff ower marghskona kraskdom, som han mædh gudz nadh kom til hiælp oc hwgnat i storom ierteknom ¶ I stadhenom anddegawa, war en qwinna som kalladhes grata, hon hasfde ena visna handh, oc gik til biskoppen albinum bidhiandhes honom om hans gudhelika böner för sik i sinne nödh, hælge biskoppen giordhe korssens tekn ower handena oc thær æpther kændhe qwinnan ena liffaktoghet i handenne, huilken förra war alzstingx dödh, annan daghen næst thær æpther kom qwinnan för biskoppen igæn, oc han warkwnnadhe mildhelika qwinnonnas ysældh, görandhes korssens tekn ower hænnas kranka sinor oc adhror oc blodhet i adromen fik igæn sith natwrlika lopp oc rörilse, Tridhia daghen kom qwinnan igæn, oc hælga biskoppen albinus giordhe korssens tekn ower hænne, oc i samma stundh flydhe all dödhaktoghet, aff alle handenne oc wart allaledhes helbrigdha, i allom lidhamotum, oc formatte sik siælff korssa mædh handenne, huilken förra war wisnat oc dödh oc takkadhe gudhi oc sancto albino ¶ Entidh nar sanctus albinus war wandrandhe sin ærandhe, kom til en by, hwar han hördhe folket sörghia oc grata ower en wnghan dödhan man som kalladhes alabandus, tha gik han jn i hwset, oc saa thær dödha mannen blekan liggiandhes, Oc nidher lagdhe sik sanctus albinus oppa iordhena ad veniam, oc laa han mykyt længhe bidhiandes til gudh, oc begynnadhe lippana rodhna, oc liffaktoghet synthes i allom kroppenom, oc nar hælga biskoppen, opreste sik aff mwllenne, stodh thæn dödhe liffwandes opp oc loffwandhes gudh oc sanctum albinum ¶ Marcellinus en man saa kalladher war blindher i X aar, han loth sik ledha til hælga biskoppen, oc giordhe han korssens tekn ower haus öghon, oc lopp iæmsköt aff öghonen som en klen blodh kælla, oc klarhet jngik i öghonen, oc mörket flydhe borth oc marcellinus bleff helbrigdha loffwandes gudh oc sanctum albinum, Ær oc draghandes til aminnilse, oc ekke glömandes at i stadhen anddegawa, wordho entidh manghe misgærninggæs mæn för sin broth lagdha i fangha hwset, tha hændhe at sanctus albinus kom gangande fram om thet fangahwset, fik höra stort bwldher oc flere röster i hwset aff fanghomen,

Digitized by Google

bidhiandes frælsas, tha gik han tilstadz domaren, bidhiandes honom om miskudh oc mildhet ower the fangana, Domaren wændhe thet döffwa örat til biskoppsens bön, förhallandes thiman, nar hælge biskoppen fik thet wetha, wændhe han sina gudelika böner til herran ihesum cristum mædh jnnerlike tröst, oc tha han bidith haffde, wt flöl aff fangha hwset en stoor deel aff mwren, swa at fangana haffdho frian wtgangh, wtan alt hindher æpther sin eghen wilia, oc gingho the aff fængilsen til sancti marilionis kyrkio, thær finnandes sanctum albinum oc nidher lagdho sik för hans föther, them kyssandhes, gudhi oc honom takkandes som them wt ledde aff dödhenom til liffwet ℭ En dægeliken wngh pigha, war begripin aff orena andanom, presenterade sik sörgiandhes oc gratandhes hælga biskoppenom albino, oc i samma stwndh skapadhe sik diæffwllen i ena blodh blædhro, sætiandhes sik oppa hænna ögha, Tha giordhe biskoppen hælga korssens tekn, sighiandis, O thu orene andhe, gudz oc rætwisa manna owen öghat hwilket thu hænne ekke gaff, thet ær tik ekke lofflikit borth taka, oc iæmsköt böriadhe blodhen som samkadher war i blædhronne borthflyta læntelika, öghano wtan swedha oc alzskona skadha, oc orene fiandhen borth foor, oc pighan bleff helbrigdha aff korssens tekn, oc store dygdh, loff och hedher wara gudhi oc sancto albino ℭ Ær oc wetandis at thænne hælge biskoppen sanctus albinus war ekke welda man, i sinom dome ællar straffan, han wægdhe ekke höghom oc mæktoghom mer æn them som mindhre förmatto til at straffa syndhena war han allom iæmliker, swa straffandes höghom som laghom æpther thy som rætwisan wt kraffde, I hans daghóm widherfrestadho the mæktoge höffdinghana, mykyt thet som högelika war mothe kyrkionnas, ræt oc hælga fædhrannas stadhga, oc mæst i olofflighe sammbindhnig i theras hionelaghom, oc thæslikes i marghskona ower wælle i móthe kyrkionnas frihether moth hwilkom han stodh som starkaste mwr moth herrans fiandhom, oc i thy liknas han widh sanctum iohannem baptistam som straffadhe herodem konungh som olofflika haffde sins brodhers hwstru sik til hustru moth moysi lagh, oc ledh för thy martyrium, swa ledh oc sanctus

Digitized by Google

albinus största haatl, owilia, aff them som mæktoghe waro, swa storlika at næplika kan thet nakor fulkomlika framsighia ællar skriffua, han astwndadhe hetelika wardha martyr, oc haffde oc sannelika wordhit om handhen haffde nær warandes warit som haffdhe til hwggit, Ey kwnnom wi hans hæloghet allaledhes wttrykkia, wtan lathom os nöghia at wi nakot lithet hört haffwom aff myklo, hans iærtekne ærw otaliken, oc hans lön i hymerike ogripeliken, Thæn wærdoghe herran sanctus albinus prydher mædh alzskona dygdhom war biskopper i XX aar oc VI manadha, æpther stort andeliket ærffuodhe tok han æwerdelika hwilo mædh hælogom ænglom i hymerikes æro oc glædhi, Til the glædhina komma, wnne os gudh fadher son oc thæn hælge ande för thæs hælga herrans sancti albini bön skuld

---

XIV. Vita S. Johannis Chrysostomi.

Hær æpther skriffwas aff thæs hælga herrans oc wærdogha kænnefadhersens hælga liffwerne sancti iohannis crisostimi wænt aff the bok som kallas tyska passionali

En pawe war i rom, huilken entidh redh wt aff rom manghom stridzmannom honom æpther föliandom, Thæn pawen haffdé för sidhwænio at nar han wille læsa sina böner tha han færdadhes, gaff han sik wt fran sælskapet för rolikhet skuld swa giordhe han oc nw, Oc tha han war i sinom gudelika bönom oc hiærtans jnnerlikhet ridhande, fik han höra ena röst iæmmerlika ropandhe, oc sik klaghandhes, tha tænkte han mædh sik siælffwom, o wee mik, hwat ær tæssen jæmmerlika rösten, oc redh likkawæl fram sin wægh, oc ropadhe the rösten æn mykyt ömkelikare sidhan æn till föranda, Tha tænkte pawen widh sik sighiandis, iak matte æ iw wetha hwat thetta ropet

Digitized by Google

betydher, oc wændhe sik mot röstenne huilka han hördhe oc ekke saa, tha sagdhe pawen mædh sik siælffwom, hwat ær thet iak hörde oc ekke see, thetta ær ioo eth stort wndher, oc taladhe moot stadhen hwar rösten hördhes sighiandis iak bywdher tik oppa gudz wægna, at thu mik sigher haa thu æst tha taladhe rösten iæmmerlika oc græselika, Jak ær en arm, oc wsul siæl oo wee ær mik, thy at iak maa ey wara wtan hardasta pino eth ögna blik, oc min skærslo eldh ær swa stor tha sagdhe pawen mædh gratandhes öghom, Sigh mik om iak kan ællar förma tik nakot hiælpa, siælen sagdhe ney, pawen sagdhe thet ær mik sörgeliket aff alt mith hiærta, æn gudh hafwer mik förlænt mykla makt at lösa oc bindha syndena, oc sigh mik thy, om iak förma tik nakot hiælpa, Tha swaradhe siælen, Mik ær i dagh kwngiort nakot, aff hwilko mik hoppas wnfa hiælp, Thy at en sææl man ær i rom, haffwandes ena gudhelika hwstru, huilken i dagh wart haffuandes mædh affladhe frukt, hwilken frukt skal sæl wardha oc kallas iohannes oc han skal wardha en gudeliken præster, oc nar thæn præsten sigher sina sextande mæsso, tha wardher iak salogh siæl fræls aff mine pino, oc sagdhe siælen pawanom strættet ællar gatwna, thær mannen oc hans gwdhelika hustru bodho, oc theras nampn, oc hær mædh franskildis pawen siælenne, oc siælen bleff ropandhes oc wengiandis, thær æpther kom pawen igæn til sit sælskap, oc dirffdhes honom enghen aat spöria hwar han warit haffde, oc han redh bedröffdher til rom igææn, Oc sændhe iæmsköt æpther thæn godha mannen, oc gudelika hwstruna, enkannelikit bodh oc them kommande, anamadhe han wördelika, oc sæfflika, oc taladhe sighiandis o thu mykyt sæl qwinna, thu math mykyt sææl wara, thy thu haffuer afflat eth barn, oc thet skal kallas iohannes, oc thet barnet skal hælok wardha, Tha swaradhe frwn sighiandes, thær aff kan iak enkte förnymma, wari thy thær om, allaledhis gudz wili, at gudz wili fulkompnas i mik, Thær æpther sagdhe pawen Jak bidher idher badhen at nar thet barnet ær föth, tha gören mik thet kwnnokt thy iak wil thet siælffwer döpa, oc thet haffwa i minne bewaran, oc wara thæs andelike fadher, fförældrane takkadho honom wördelika oc

Digitized by Google

mykyt ödhmywklika oc pawen gaff them wælsignilse, oc swa aat skildos the ¶ Nw thær æpthe nar barnet war föth, bebodhado the thet pawanom, aff huilko han wart ganzska gladher, oc bödh sinom cappelaner sik mædh honom til redha at göra döpilse, oc pawen döpthe barnet, giffwandes thy nampn, som ær iohannis, oc tok barnet mædh sik hem, oppa sith palacium, oc offta plægadhe han beslodha *) theth barnet ¶ Nar barnet war VII ara gammalt tha læt han thet komma til skola, æn barnet haffde haart næme, oc lærdhe illa, för huilkit andhra diækna giordho offta spee oc leek aff honom, aff huilko pilthen mykyt skæmdhes oc dröffdes, oc tok thænne pilten iohannes thær æpther til sidhwænio at daghlika gaa til enna kyrkio oc knæböya sik ödhmywklika för iomffru maria belæte, bidhiandis iomffru maria alwarlika oc jnnerlika, at hon wærdoghas honom hiælpa, at han matte wæl læra Thet hænde en dagh nar sanctus iohannes stodh jnnerlika bidhiandes för samma belæthet at han matte wæl læra, tha taladhe helæthet til honom sighiandis kys mik för min mwn, sidhan skalt thu wæl læra alzskona konst oc wnfaa wisdom mer æn nakor man oppa iordhenne warandes, Tha wart sanctus iohannes mykyt rædder oc förfæradher, oc tordhe thet engaledhes göra, Tha sagdhe millasta modhren maria kom til mik tryggelika wndher mina ledhnigh oc feloghet, tha gik han fram oc kyste iomffru maria för hænnas mwn, oc sögh thær wt alzskona wisdom oc konster, at han thær æpther taladhe oc disputeradhe höghmæles ærandhe ællar lærdhom, om gudh oc alzskona tingh, huilken enghen tilföranda lærth haffde, ællar hört, oc nar han wt gik aff kirkynne, oc til skolan igæn, oc wille mera læra, oc fanz han haffua wiisdom ællar lærdhom mer æn alle andhre, Tha begynnadhe alle lee aat honom oc fraghadhe honom sighiandis, hwat ær tik hænt, ællar widherfarit, ællar hwru haffwer thu wnfanghit swa mykyn lærdom, thu haffuer thæn lærdhom fanghit huilken wi mædh hugh oc slagh ey kwnnom i tik stoppa, oc nw kant thu meer æn wi alle, Oc begynnadhe alle see oppa honom granlika oc sa-

*) *beskodha?*

Digitized by Google

gho the en ringh aff gul gangha kringh om hans mwn oc thet gullet war skinandes som en klarasta stiærna, tha fraghade the honom hwat honom hænt war, ælar hwru thæn gul ringhen war honom oppa kommen, hwilken han kringh om sin mwn haffde, tha sagdhe han them alla sannindh hwru thær om war oc hwat honom hænde, Sidhan lærdhe the alle aff honom manghskona konster oc wisdom, thy at enghen kwnne the konster oc wisdoma som sanctus iohannes haffde, oc kalladho the han sidhan iohannes mædh gyllene mwnnen, oc sagdho the honom, mædh rætto ær thet tith nampn, thy at gyllene ordh wtgaa aff thinom mwnne i thinom kænnedome, Oc baar sanctus iohannes, thæn gull ringhen, the stwndh han liffdhe, oc behölt oc thet nampnet ✠ Nw haffde thæn pawen sanctum iohannem ganzska kæran, oc wart tha lidhog en præbendha, ællar ræntha, hwilka pawen strax förlænthe honom, oc wart han ganzska riker, oc liffdhe dygdhelika, haffwandes hælokt liffwerne, Oc nakot thær æpther nar sanctus iohannes wart XVI aara gammal kæth pawen wighiá honom til præst, för the fattikka siælena skuld som pinadhes, at hon matte thær aff hogswalas, oc læth pawen honom sik til redha at læsa sina första mæsso, oc sagdhe at han enghaledis skulle længher fördröia, Oc giordhe pawen thet aff warkwnnan ower the fatikka siælena, tha sagdhe sanctus iohannes the mæssona mædh store gudhelikhet, oc aatwakt, oc wndher the mæssonne fik han ganzska dywpa tanka, tænkiandhes widher sik sighiandhes, O herra gudh iak ær oc mykyt wngher, oc ær thet oc mykyt mothe gudhi, at iak swa wngher skal præster, wara, oc hantera sannan gudh, oc sagdhe han sidhan, O herra gudh thetta ær mik okærth, at iak swa hastelika wigdher ær til præst, thy at (iak) ær thæs owerdogher oc ær thet mik imoth, at iak tik hantera skal mædh minom barnzlikom handom, Thær ower maa iak sörgia, oc sagdhe han framdeles, iak weth wæl at wæridennas rikedoma, ærw siælenne til skadha oc wadha, förthænskul wil iak fatiker wardha för gudz skuld, hwat gangnar mik tidhelika rikedoma, hwilka iak ægher mothe gudz wilia, oc för thænskuld, swa snart wi æthit haffwom wil iak gaa i öknena, oc thær bliffwa

Digitized by Google

i mina liffsdagha, oc tænkte han æn meer sighiandis mædh sik, o iak wille at tæssen mæssan ware snart ændat, Oc mædh swadana tankom, wart mæssan ganzska langh, æn tha mæssan war ændhat gingho the til bordh mædh mykle frögdh, Oc wnfingho the thæn wngha præsten ganzska ærlika, oc haffdo nogh i allo thy som behoff war ¶ Nar the sina maltidh, tha giort haffdo, tha giordhe sanctus iohannes thet han förra tænkte, oc kom sik hemelika fran sælskapet som mædh honom war, takandes oppa sik fatigx manz klædhebonat, at enghen skulle honom kænna, oc thær mædh togh han mædh sik brödh oc gik i öknena, oc war thær i mangha dagha mædh lithen angher ¶ Nar pawen oc andra herra förnwmmo, at sanctus iohannes war borth tappadher, tha waro the mykyt dröffde oc lætho sökia alla wæghna oc rwm wndhrandis hwart han bliffwin war, Sidhan gik sanctus iohannes jn i öknena langhan wægh, oc badh gudh jnnerlika at han mædh sinne nadh wærdoghas honom nær standha, oc honom miidelike förese, oc fik han se ena rinnandhe kællo, til hwilka han strax gik, oc warth ganzska gladher, widh samma kællo war en holsten oc stor, hwar watnet lopp wndher, tha tænkte han mædh sik, hær skal wara mith heman, oc boolstadher, oc hænte tilsamman græs til at tækkia sin cella, oc makadhe en port för cellan, mothe skogzdywrom, oc nar han haffde förtært brödhet som han mædh sik i öknena baar, tha oppsökte han yrther oc krydhe oc röther, oc födhe sik thær mædh, oc aat han oc löff oc græs, oc opplyffte idhkelika sin öghon i hymelen til gudh, oc liffde ganzska stranghlika, til thæs han kwnne wndhersta hwat yrther oc röther godhe oc nyttoghe waro, oc tiænthe gudhi dagha oc næther, i gudhelikom bönom i fasto, waku oc i marghfallom dygdhom ¶ Oppa thæntidh war en kesare som ælskadhe gudh, oc haffde ena sköna borgh, i hwilke han haffde sina hwstru, oc sina dotter, oc sith hærskap oc tiænara, The borghen war widh the öknena ællar skoghen hwar sanctus iohannes war jnne, Thet hændhe om sommaren oppa en dagh, at kesarens dotter mædh mangha andra iomfrwr, gingho jn i skoghen at förlosta sik skodhandes lilior oc blomor, oc thær mædh förtæran-

Digitized by Google

dhes thiman, Tha kom aff hymelen en græseliken oc starkaste wædher stormber, oc största blaster, at han fördhe kesarans dotter opp i wædhret hökt, at the andra iomffrunar wisto ey hwart hon kom, tha wordho the alla bedröffda sighiandis sik j mællan, hwat skolom wi swara kesarenom om hans dotter, Oc tha kesaren heem kom spordhe han æpther sinne dotter, Tha swaradhe the honom sighiandis, at eth stort wædher fördhe hænne sin wægh, tha wart kesaren mykyt bedröffdher, Æn gamble owenen dieffwllen, satte iomffrwna kesarans dotter oskadda, för sancti iohannis celladör, Tha stodh hon widh stenen hwar cellen war oppa bygdher, oc war hon tilsaat mædh stor prydilse oc ærleken klædhe, haffwandhes dyra krono, oppa sith hwffudh oc wiste ekke hwart hon skulle tædhan gaa, oc saa sik om kringh oppa alla sidhor, om hon kwnne nakra mænniskio see, Tha saa hon sancti iohannis cella, oc gik næmber, oc saa jn i cellan, oc saa en man liggia oppa iordhenne, oc bidhia sina böner som han offta plægadhe göra, Tha wart hon gladh oc sagdhe o min herre lat mik jn i cellan för gudz skuldh, tha wart sanctus iohannes rædher, oc mykyt förfæradher, oc saa sik om, oc stodh opp, tha ropadhe iomffrun annantidh, mykyt jnnerlika bidhiandis sik jnlata, æn sanctus iohannes bleff tyster, enkte swarandes, tha saa iomffrun æn en tidh jn i cellan, oc badh honom æn tridhia reso sik jnlata, oc sagdhe, iak seer wæl at i æren en cristen mænniskia för thænskuld bör idher mik hiælpa, misther iak hær mith liff thet komber tik til skadha, oc wardher iak hær oppæthin aff skogzdywrom, iak skal thet ower tik klagha om doma dagh, oc thu skalt thær rækenskap före göra, Tha sanctus iohannes haffde længhe hört jomffrwnas ordh oc ropan, tha gik han til dörena, oc tha han hænne saa, aat spordhe han hænne haa hon war, oc hwru hon war thiit kommen, jomffrun swaradhe, thetta ær gudz wili, iak sigher tik ey meer, Tha tænkte sanctus iohannes widher sik, mister hon hær sith liff, tha ær iak saker för gudhi för thet oc swa laat han iomfrwna gaa jn i cellan, oc giordhe eth twæskiffte mædh sinom staffwe, ællar ganga kæppe, oc sagdhe til iomffrwnna, bliff thu i thænna delen oc iak i them andra delen oc kom

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM IX:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

DR **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

A. CHR. VICTOR ROOS,

BLEKINGUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XII JUNII 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Artis criticæ usum numquam cessare posse in antiquitatis studiis, contendo.

II.

Nonnisi auxilio eorum, quæ sensibus complectimur, nosmet ipsos cognoscere possumus.

Digitized by Google

enkte til mik, oc bidh til gudh *mædh* alle *j*nnerlikhet oc at wakt, hon swaradhe sighiandis th*et* wilia gærna göra, oc tok hon sik en lithen sömpn, oc haffdhe hon engha makt i sin kropp, oc tha daghen kom, tænkte hon hwat skal iak ætha i dagh, mi*n* kære wærdh haffw*er* ænkte mik giffwa, Oc thy maa iak hær lidha stora twangh, Tha stodh *sanc*tus io*hann*es opp, oc laas sina bönec, *mædh* store gudhelikhet, oc aatwakt, oc the hedherlika iomffru*n* stodh oc opp, oc *sanc*tus io*hann*es lærdhe hænne gudhelika böner, hwru hon skulle bidhia, Thær æpth*er* sagdhe han til hænna, wi wiliom gaa samman, oc oppletha os nakon kost, the giordho oc swa, æn theras koster wara ey annat, wtan krydhe oc röther, th*et* atho the i mangha dagha aff storom hwngher, oc store ödhmywkt oc bliffwo stadoghe i gudelikom bönom, waku oc fasto, oc thiænto gudhi *mædh* alle aatwakt, Swadana dygdher oc gudelikhet liffwerne hatadhe owenen diæffwllen, oc hatadhe han them badhen, oc jnsköt i them eth onth radh, oc skepadhe swa, at *sanc*tus io*hann*es stegh ower staffuen til iomffrwna oppa hænnas deel, oc omffæmnadhe hænne kærleka, oc fik storan kærlek til hænna, oc begik owenen at iomffrum fyöl i stora syndh för hans skuld, Thær æpther fingho the storan angher för sina syndher, oc tyktho illa wara, at the haffdo syndhat moth gudhi, oc *sanc*tus io*hann*es sagdhe widh sik siælffwan, O O iak arme man, hwat iak haffuer gudhi giort til æro, th*et* haffw*er* iak nw alt förtappat O we mik herra gudh at iak the syndena bedhreff, oc förtörnadhe tik min herra, th*et* ær mik nu leth aff alt mith hiærta, Quinnan sagdhe tesslikes, Awi mik wsle mænniskio, at iak syndat haffw*er* moth min herra oc min gudh, oc förtappat hedher oc æro ✠ Thær æpther om en dagh wart *sanc*tus io*hann*es tænkiande *mædh* sik siælffwom, bliffw*er* tæssen qwinnan længher nær mik, tha wardher iak mer syndogher, oc swa störte han qwinnona nidher aff högha stenen, oc gik strax in i cellan oc sagdhe, O iak osælaste man nw haffuer iak myrth the godha qwinna, ekke haffde hon giorth the syndena, oc haffdo iak ekke hænne thærtil kommet, oc iak haffw*er* hænne aff hænt liffwet, tæssa qwinnona oc mina syndher, wardher gudh æwerdelika

Digitized by Google

hæmpna skolandhes ower mik oc gik tha sanctus iohannes wt aff skoghenom ællar öknenne, oc sagdhe widh sik siælwan, iak wil ey længher thiæna gudhi, thy at min thiænist ær all förtappat, oc sagdh(e) ythermer o herra gudh, thu hafwer för glöm(t) mik, Tha kom i hans hiærta eth lithet hopp til gudh oc han tænkte i sik, jak wil mina syndher skrifftha, oc kom sik för pawan i rom, som war hans gudhfadher, oc sagdhe til honom o hælge fadher, iak ær en groffwer syndare, oc swa skrifftadhe han alla sina syndher, mædh storom angher oc idhrogha, oc pawen kænde honom ekke, oc sagdhe wredhelika til honom gak hædhan wt aff minom öghom, illa haffwer thu giort moth the qwinnonne, oc thu æst saken til alt thetta ondha, Tha wart sanctus iohannes mykyt bedröffdher, oc tænkthe mædh sik, iak twækar ekke om gudz miskundh, oc gik i öknena igæn til sin cella, oc tok oppa sik ena synda both oc tænkte oppa gudz barmhertoghet sighiandis, gudz nadh oc miskund ær större æn mina syndher oc sagdhe ythermer, O herra gudh tak tæssa both nadhelika aff mik, iak wil krypa oppa mina hændher oc föther til thæs iak kan thina nadh förwærffua, oc nar iak haffwer mina syndh betalat, tha wærdoghas thu herra gudh, mik thet aff thinne nadh kwngöra, Oc thær æpther kröp sanctus iohannes oppa hændher oc föther som eth oskæliket dywr, thær i skoghenom, Oc nar han wille taka sik hwilo, tha kröp han i sin cella, oc swa kröp han i mangh aar, æpther sinne förtærnigh oc födho, sik aldrigh fran iordhenne oppresandis, oc hans klædhe moghlados, oc röttos snarlika aff hans kropp, oc wart ower allan hans likama opp wæxsandes hardasta rwffuor som eke karter, swa at enghen kwnne honom kænna, Oc tha han swa krwpit haffde i XV aar, i the öknenne, Oc swa længhe warit haffde i them skoghenom, tha hænde at keserinnan ællar kesarans hwstru födde barn, oc war the samma kesarinnan modher til the jomffrwna som wædhret borth fördhe ¶ Nar thetta nyfödda barnet skulle döpas tha sændhe kesaren æpther pawan, oc flere biskoppa oc mæktogha herra, nar pawen oc andhra wærdoghe mæn, oc mykyt hærskap kompne waro, togh pawen barnet oc wille thet döpa, Tha taladhe barnet sigh-

Digitized by Google

iandis, iak wil ekke döpas aff tik, tha sagdhe pawen til barnet, gör mik kwnnokt om iak tik döpa skal, Tha swaradhe ather barnet, jak wil ekke aff tik döpther wardha, Tha förfæradhss pawen ganzska mykyt, oc sagdhe til hærskapet, hören hær til alle, hwru thetta barnet swara, oc talar siælfft för sik, seen, hwat wil thetta ærandhet jnbæra ællar bethyda, Oc taladhe pawen tridhia tidh til barnet sighiandis wilt thu wnffa döpilse aff mik, tha taladhe ather barnet sighiandis, iak wil ey aff tik wardha döpther, Jak wil döpas aff then hælga mannenom sancto iohanne, gudh lathe then fræmadha mannen hær snarlika komma, tha antwardhade pawen barnet fran sik, oc gik til kersaren, oc spordhe, hwat man ær then iohannes, som barnet skal döpa, Tha wiste enghen thær til swara ¶ Oppa thæntidh haffde kesaren bwdhit sinom iægharan fara i skoghen æpther willebradh til thet hærskapet som samlat war til högtidhena, tha en aff them iægharommen som wt sændhe waro, war ena milo jn i skoghen kommen, tha hördhe han at hwndana skælto oc glaffsadhe mykyt tiith, oc redh han til them snarlika, wiliandhis wetha hwat a færdhom war, Oc tha han til hwndana kom fik han see eth græseliket dywr för sik huilket han ekke kændhe, ællar wndherstodh, hwat dywre thet wara skulle ællar hwat kön, ok tænkte iægharen mædh sik, O thu æst græselika bestælt i thin skapnat, at iak dirffwis ey besta, ællar fattas widh tik, thu maat mik dræpa ællar fördærffwa, iak wil hældher fara hem, æn honom kom snarlika i tankan at han swa tænkte widh sik, komber iak oc hem til min herra wtan willebradh, tha wardher min herra mik wredher, æn iægharen tog sik gudh til hiælp, oc waghade sik alena moth thet græselika oc wanskapadha dywret, tha lagdhe sik dywret stilla för honom, som thet haffde hema tampth warit, tha kastadhe iægharen sina kapo ower thet, oc banth thet om hændher oc föther tilsamman, oc gladhes at thet war swa tampth, oc spakt wordhit, oc tok sit bælte, oc bant thet oppa sin hælst, *) oc fördhe dywret oppa slattet **) til sin herra, Sidhan kom thær mykyt folk wiliandhes skodha,

*) lege *hæst* **) l. *slottet.*

Digitized by Google

thet græselika oc wndhersamma dywrret, oc nar thet löst wart, kröp thet wndher bænken, Tha kom kesarens amma jngangades mædh barnet oc sagdhe lathen mik see dywret, oc nær hænne stodho manghe riddara oc frwghor, huilke oc willo see thet dywret, Tha kom en mædh enne stangh, oc stötte dywret wndan bænken, oc dywret kröpp igæn wndher bænken, Mannen mædh stangenne wtkördhe thet annantidh oc thet kröp igæn, Thridhia reso kördhe han dywret wndhan bænken oc tha bleff thet stilla standes, tha taladhe spædha barnet til dywret sighiandis, O iohannes min kære herra iak skal aff tik wnfa cristen döpilse, Tha swaradhe sanctus iohannes sighiandis til barnet, Ær thet gudz wili, oc om thin ordh ærw san, tha sigh æn ena reso samma ordhen, Tha thalade barnet sighiandis Min kære fadher hwat bidher thu, Jak will aff tik döpas, Tha ropadhe sanctus iohannes til gudh jnnelika i sith hiærta sighiandis O herra gudh wærdoghas mik oppenbara, gönom barnsens mwn, om misa syndher ærw mik förlatna ællar förbættradha, Tha taladhe barnet O iohannes thu skalt wara gladher, för thy at gudh haffwer tik thina syndher förlatit, stath för thy opp oc döp mik i gudz nampn, oc stodh han opp aff iordenne, oc iæmsköt föl aff honom, alt thet som honom wanskapadhan giordhe oppa hans kropp, som war the harda skorponar oc rwffwnar, Oc sidhan græs oc krydhe, oc moos som oppa honom wæxte i öknenne, oc bleff hans likame ren oc clar, som oppa eno wngo barne, oc latho the til honom bæra klædhe, i hwilken han ifördhes, tha wart han wördhelika wælfagnadher aff pawan oc riddarskapet, oc döpthe sidhan barnet mædh store gudelikhet Thær æpther badh pawen sanctum iohannem sætia sik nær honom, Tha sagdhe sanctus iohannes til pawan, hælge fadher kænne ekke thu mik, pawen swaradhe ney sannelika, Tha sagdhe sanctus iohannes iak ær thin gudz son, thæn thu döpte, oc læt sidhan til skolan gaa, oc bewiste mik mykyn kærlek, oc wigdhe mik til præst ganzska wnghan, oc nar iak giordhe mina första mæsso, tha tænkte iak i mik siælffwom, at thet war ekke beqwæmelikit at iak swa wngher skwli hantera min gudh mædh

barslikom *) handhom, Oc thy nar iak ændhat haffde the mæssona, gik iak i öknena, hwar iak ledh mykyt omak, oc sagdhe sidhan för pawanom, all the tingh honom skedh waro, oc hwru honom begangit war mædh the iomffrwnne, allaledhes som han tilförande skrifftat haffde för pawan ¶ Nar kesaren som thær war nær them sitiandhes haffde hört all tæssen ordhen hört oc hælst om iomffrwna, tha tyngdhes han swarlika i sith hiærta, oc tænkte mædh sik, Sannelika the iomfrwn war min dotter, oc sagdhe kesaren til sanctum iohannem, within i nakon man som kwnne os wisa stadhen ther iomffrwn hon miste sith liff, at man matte finna hænnas ben oc latha them wördhelika komma til iordhenna, Tha sagdhe sanctus iohannes kwnne iægharen wndher wisa os stadhen hwar han mik oppfan, tha wille iak wæl oppfinna stenen aff huilkom hon wart nidherstört, Tha swaradhe iægharen, iak tröster wæl finna thæn stadhen oc foro the badhe, sanctus iohannes oc iægharen til skoghen ridandhes, oc sanctus iohannes fan stenen, Oc wordho the alle seandes ena qwino sithiandes liffwandes oc helbrigdha widh stenen, tha taladhe sanctus iohannes til hænna sighiandis hwi sither thu hær ensammen widh thænna stenen, qwinnan sagdhe, kænne thu ekke mik, han sagdhe ne sannelika, tha sagdhe hon Jak ær samma iomffrun som kom til thin cella oc thu störte mik aff thænna stenen, tha sagdhe sanctus iohannnes haa halp tik at thu blefft liffwandes, hon swaradhe gudh aff sinne godhet bewaradhe mik, at mik enkte skadde, oc war qwinnan swa skön oc faghor som tilförande, Oc hænnas klædhe thæslikes oppa huilket the mykyt wndradho, oc fördho the hænne tha til hænnas fadher oc modher, huilka the wnfingho mædh största frögdh oc glædhi takkandhes gudhi, at the haffdo atherfunnit sina dotter Tha aatspordhe kesaren sina dotter, hwru hon haffde liffwat thæn langha thiman, hon swaradhe, gudhi æro enghen tingh omögheliken at göra, mik gaff han sina nadhelika wærn, moth rængn oc snyo, hwngher oc törst, heta oc köldh, swa at mik enkte skadde, oc meer wil iak ekke sighia, Sidhan thær æpther

*) lege *barnslikom*.

Digitized by Google

redh pawen til rom *mædh sancto* iohanne, oc sagdhe pawen til honom, kære gudzson, iak wil bedh göra thinom fadher oc modher, at thu æst hær komen, oc sændhe pawen sin tiænara til them sighiandis, Jak wil idher bæra godh tidhande, at idhar son iohannes, ær helbrigdha hær kommen, tha wordho the badhen mykyt gladh, oc gingho til honom, oc wnfingho han wördelika *mædh* hiærtans glædhi, Tha aatspordhe pawen *sanctum* iohannem sighiandis, min ælskelike gudzson hwru mangha fesor haffwer thu mæsso sakt, han swaradhe ey meer æn ena, Thâ sagdhe pawen til honom, hwru iæmmerlika han hördhe the fatikka siælena skriia i skoghen, oc hwru siælen oppenbaradhe, at en qwinna i rom, war *mædh* frwkt, oc the frukten skwlle præster wardha, oc naar thæn præsten haffde sakt XVI mæssor, tha skulle siælen frælsas aff sinne pino, oc thær tröste iak mik widher swadana oppenbarilse, oc thy læth iak tik bithida wighias til præst, at the arma siælen matte lös wardha, aff sinne pino, Oc thy kære gudzson skyndha the mæssor til ændha, Tha sagdhe *sanctus* iohannes mæsso daghlika, til thæs XVI mæssor waro fulkompnadha, oc the fatigha siælen wart qwit aff sinne pino ¶ Thær æpther giordhe pawen *sanctum* iohannem til en biskopp, oc sændhe honom til eth biskops döme, Sidhan wart thæn hælga herran mykyt ödhmyuker, oc tiænthe gudhi innerlika, oc prædikadhe söth ordh, swa at han kalladhis aff allom *sanctus* iohannes *mædh* gyllene mwnnen, Thær æpther wart han orætwisleka wth driffwin aff sith biskops döma, oc kom i ena willene ökn, thær skreff han om gudh oc cristenhetena mangha stora böker, oc dywpan kænnedom, oc tha blæket minzskadhes honom tha skreff han aff sinom mwnne *mædh* sin raka, oc wart the skrifften all *mædh* gyllene bokstaffwa, oc för the sakena skuld kalladhes han *sanctus* iohannes *mædh* gyllene mwnnen, Thær æpther warth thæn hælge herran kranker til dödhen, oc gaff han sina hælgasta siæl i ihesu cristi hændher *mædh* största frögdh oc glædhi til æwerdhelikit liff, *Ey finz mer aff thænna hælga herran i tyska passionali, æn oppa latina tha star mykyt han ledh sidhan han biskopper wart*

Digitized by Google

XV. Vita S. Amalbergæ.

Rwbrica hær börias en bok som kallas sancta amalbærga bok Oc skriffwas först aff the hælga iomfrwnna liffwærne oc sidhan aff alla the hælga iomfrwr hystorias oc hælga manna som war kære fadher her nigils rawaldi, wændhe aff latino oc oppa swænsko i sinne ythersta sywkdom sot Oc aff hans dödz snare tilkommo fik han ey swa mykyt sammanskriffwat som han aktat haffde Thy wari thetta litla idher allom anameliket til andeliken hwgnat, Oc honom til æwærdeliken lön j hymerike för thetta oc alt annat som han os opplyst haffwer aff the hælge skrifft

Laudate dominum in sanctis ejus, konnogxlike prophetan dawid i psalmenom sigher tæssen ordhen, som lydha swa Loffwen gudh i hans hælgonom, Thy at swa diktar rætwisan, at alt loff oc priis ær gwdhi til læggiande, thy at han ær kælla oc opphoff til alla hæloghether, han ær giffware allas dygdher, oc rothen til alt goth, han wthwæl til hæloghet them honom tækkes Jærteknen som hælogha mænniskior göra the ærw gudz handdawerke, oc hans nadh oc godhet, Oc thy ær wæl skikkat i the hælge kirkio, at hælga iomfrwos liffwerne oc iærtekne, ærw oppskriffwat oc teknat cristnom mænniskiom til æmpne, at loffwa oc æra gudh i sinom hælgonom, Oc tilfælle at höra oc læra hymerikis wægh, ok fræmia sik i dygdhomen, oc godhom gærningom, Spegelen lather synas ænletsens skippilse, swa lata oc hæloga iomffruors liffwerne see siælannas stadga, naar thet læsit wardher, oc skolo thy gudhelika iomffrwr, hwilka æn æru som pilagrima wandrandis i tæsse mörke wærldenne, mædh at-

Digitized by Google

wakth gærna höra, oc siælffwa læsa th*et* the finna skriffwat aff hælogo*m* mænniskiom hwilke nw fram kompne ærw til æronnas æwerdelika hwilo, oc loffwa oc æro gudh i hans hælgono*m*, oc enkannelika skolo*m* wi loffwa oc æra gudh i e*n*ne hans wtkorlike, oc wtwalde hælgaste brwdh oc io*m*ffrw so*m* kallas s*anc*ta amalbergga, Æn tha at ho*n* ær os okwnnogh i thænna landzændho*m*, likkawæl ær hon margfaldelika m*ædh* loff oc priis opphögdh i sith landh som liggher i franka konwngx hægradöme, hwar aldzwaldogher gudh högelika loffwas i hænnas hæloghet ¶ Tæssen hælga iomffrwn s*anc*ta amalbærgha togx sins liffs opphoff i eth landzskap so*m* kallas ardenna i en stad so*m* liggher i hænnas fædherne oc kallas rodinghi, oppa thæn tidh naar wærdoghe förste konung pippinus, oc hans kötlike brodher karlo magnus hedhersamlika oc wærdhelika styrdho konungx spirona i frankarike hænnas fadher war cristen oc hænnas modher kalladhis ewa, wtkomne aff mæktoghom konunghom oc höghwællis höffdinghom, Oc skal man th*et*ta clarlikare wt redha, tha maa man fwlkomlika wetha at tæssen hælga iomffrwn war ganzska nær kommen aff s*anc*ta gertrudz slækte, oc the thwa hælga iomfrwnnas aldegwndis oc walotrudis slækte, hwilket ey lith*et* föröker hænnas loff oc priis, at hon ær wtkommen, ey at enast aff mæktoghom konunghom, wtan æmwæl aff hæloghom förældrom, skylskap haffwande m*ædh* swa hæloghom iomffrum ¶ Naar tæssen hælga iomffrwn war cristnat, oc aff wandh myölkenne aff modherliko bryste strax söktes ho*n* aff thæs hælga andas nadh oc miskwnd, Oc so*m* kroppen til wæxte wtwörthis, swa tilöktes hænne gwdelika, oc dygdhelika gærningga i siælenne jnwörtes ¶ Til huilkit hænnas gudelika förældra, fadher oc modher fast wallandes waro, thy at the opfostradho hænne m*ædh* atwakt til gudz tænist, lærande hænne hwru ho*n* skulle sik öwa i dygdenne, oc dragha til gudz kærlek, aff huilko iomffrun sik öffwadhe til gudelika böna idkan, oc idkeliken kyrkiogangh, at ho*n* maa liknas widh the hælga prophetissam annam aff hwilke skriffwat staar i læstenne at hon gik ey aff mönstrit dagh ællar nætter ¶ Thæn gudhelike oc mæktoghe herran, s*anc*ta amalbærgha fadher, haffdhe widh

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM X:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

Dr JOH. ERNESTUS RIETZ,

ET

JOH. H. NORDEMAN,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XI NOVEMBRIS 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Cicero haud apte dixit, quod in primo de Finibus Bon. et Mal. libro, sub capitis tertii finem legitur: *linguam latinam non modo non inopem, sed locupletiorem etiam esse quam Græcam.*

II.

Ea, quam Aristoteles (Ethic. Nichomach. lib. II.) constituit, *virtutis notio* non satis digna videtur philosopho illo acutissimo, qualis merito Aristoteles prædicatur.

Digitized by Google

sit palacium en widhan oc wællustoghan trægardh, hwilken planteradher war mædh ædlasta roser oc lilyor, hwita oc rödha, thær war oc cynamonium oc balsamus, oc alzskona wællustande yrther oc træ, oc flere wænasta rinnandis kællor, oc war thæn trægardhen swa lusteliken at ythermeer wællustoghet kwnne man ey finna iblandh cedros oc cypressos som wæxa oppa bærghen, syon oc lybano, som ærw aldra lwstelikasta træ ℭ Naar tæssen hælga iomffrwn war æn en lithen pigha, wndher sins fadhærs oc modhærs wærn oc gömo, tha plægadhe hon mædh andhra sina iæmaldroghom skola systrom gaa i thænna yrthegardhen, ey för losthet skuld, ællar fafænglikhet, wtan hældher för gudeliken beskodilse som hænnas förældra haffdo hænne lært, at tha hon saghe the wænasta roser oc lilyor, oc marghskona yrther, oc kændhe theras wællokt, Tha skulde hon betænkia hans wisdom, oc alzmæktoghet, som them skapadhe, Oc wænia sik thær aff at skodha öffra thingen som æwærdheliken ærw ℭ I thænna yrtegardhen, bygdhe sancta amalbergha i sinne barnzlike enfalloghet, eth litet hws som eth cappal mædh sina eghna hændher, oc giordhe thær til som eth litet altara gudhi til hedhers, oc kalladhe thet wars hærra kirkio, offrandhe oppa thet altaret, aff thy som wænast oc bæst war i then trægardhenom, badhe æple oc yrther nöther som kallas castanea oc mala punica mædh thymiama, læggiandis thætta oppa altaret mædh lönlikom oc gudelikom ordhom, oc wtkorlica böner ℭ Framdelis æpther nakon thima kom thænna iomffrwnnas idhkan, oc gudelikhet i taal, iblandh herra oc första, oc tæslikes biskoppa, oc gudelika klærkar, oc wndradho alle hwat gudhi tæktis framdelis göra mædh the klene iomffrwnne, huilken i sin barndhom sadhana siælsyn ærandhe opbegynna, tilföghiandis sik altareno, huilket ey plæghar nakor göra, wtan wigdha præste ℭ Hær æpther opwæktes gambla owenzsens onzska, moth iomffrwnnas dygdhelika gærniggom, oc rædhes at framdelis maghe honom i sinne onzsko wardha förfangh aff hænnas godhet, Oc oppwækte thy diæffwllen hiærtat i enom iomffrwnnas thiænara, som hænne daghlika war til tiænist til hænnas behoff, Oc tok thænne tiænaren stiælandhis aff

Digitized by Google

thet græselika oc wndhersamma dywrret, oc nar thet löst wart, kröp thet wndher bænken, Tha kom kesarens amma jngangades mædh barnet oc sagdhe lathen mik see dywret, oc nær hænne stodho manghe riddara oc frwghor, huilke oc willo see thet dywret, Tha kom en mædh enne stangh, oc stötte dywret wndan bænken, oc dywret kröpp igæn wndher bænken, Mannen mædh stangenne wtkördhe thet annantidh oc thet kröp igæn, Thridhia reso kördhe han dywret wndhan bænken oc tha bleff thet stilla standes, tha taladhe spædha barnet til dywret sighiandis, O iohannes min kære herra iak skal aff tik wnfa eristen döpilse, Tha swaradhe sanctus iohannes sighiandis til barnet, Ær thet gudz wili, oc om thin ordh ærwsan, tha sigh æn ena reso samma ordhen, Tha thalade barnet sighiandis Min kære fadher hwat bidher thu, Jak will aff tik döpas, Tha ropadhe sanctus iohannes til gudh jnnelika i sith hiærta sighiandis O herra gudh wærdoghas mik oppenbara, gönom barnsens mwn, om mina syndher ærw mik förlatna ællar förbættradha, Tha taladhe barnet O iohannes thu skalt wara gladher, för thy at gudh haffwer tik thina syndher förlatit, stath för thy opp oc döp mik i gudz nampn, oc stodh han opp aff iordenne, oc iæmsköt föl aff honom, alt thet som honom wanskapadhan giordhe oppa hans kropp, som war the harda skorponar oc rwffwnar, Oc sidhan græs oc krydhe, oc moos som oppa honom wæxte i öknenne, oc bleff hans likame ren oc clar, som oppa eno wngo barne, oc latho the til honom bæra klædhe, i hwilken han ifördhes, tha wart han wördhelika wælfagnadher aff pawan oc riddarskapet, oc döpthe sidhan barnet mædh store gudelikhet Thær æpther badh pawen sanctum iohannem sætia sik nær honom, Tha sagdhe sanctus iohannes til pawan, hælge fadher kænne ekke thu mik, pawen swaradhe ney sannelika, Tha sagdhe sanctus iohannes iak ær thin gudz son, thæn thu döpte, oc læt sidhan til skolan gaa, oc bewiste mik mykyn kærlek, oc wigdhe mik til præst ganzska wnghan, oc nar iak giordhe mina första mæsso, tha tænkte iak i mik siælffwom, at thet war ekke beqwæmelikit at iak swa wngher skwli hantera min gudh mædh

Digitized by Google

barslikom *) handhom, Oc thy nar iak ændhat haffde the mæssona, gik iak i öknena, hwar iak ledh mykyt omak, oc sagdhe sidhan för pawanom, all the tingh honom skedh waro, oc hwru honom begangit war mædh the iomffrwnne, allaledhes som han tilföranda skrifftat haffde för pawan ¶ Nar kesaren som thær war nær them sitiandhes haffde hört all tæssen ordhen hört oc hælst om iomffrwna, tha tyngdhes han swarlika i sith hiærta, oc tænkte mædh sik, Sannelika the iomfrwn war min dotter, oc sagdhe kesaren til sanctum iohannem, within i nakon man som kwnne os wisa stadhen ther iomffrwn hon miste sith liff, at man matte finna hænnas ben oc latha them wördhelika komma til iordhenna, Tha sagdhe sanctus iohannes kwnne iægharen wndher wisa os stadhen hwar han mik oppfan, tha wille iak wæl oppfinna stenen aff huilkom hon wart nidherstört, Tha swaradhe iægharen, iak tröster wæl finna thæn stadhen oc foro the badhe, sanctus iohannes oc iægharen til skoghen ridandhes, oc sanctus iohannes fan stenen, Oc wordho the alle seandes ena qwino sithiandes liffwandes oc helbrigdha widh stenen, tha taladhe sanctus iohannes til hænna sighiandis hwi sither thu hær ensammen widh thænna stenen, qwinnan sagdhe, kænne thu ekke mik, han sagdhe ne sannelika, tha sagdhe hon Jak ær samma iomffrun som kom til thin cella oc thu störte mik aff thænna stenen, tha sagdhe sanctus iohannnes haa halp tik at thu blefft liffwandes, hon swaradhe gudh aff sinne godhet bewaradhe mik, at mik enkte skadde, oc war qwinnan swa skön oc faghor som tilförande, Oc hænnas klædhe thæslikes oppa huilket the mykyt wndradho, oc fördho the hænne tha til hænnas fadher oc modher, huilka the wnfingho mædh största frögdh oc glædhi takkandhes gudhi, at the haffdo atherfunnit sina dotter Tha aatspordhe kesaren sina dotter, hwru hon haffde liffwat thæn langha thiman, hon swaradhe, gudhi æro enghen tingh omögheliken at göra, mik gaff han sina nadhelika wærn, moth rængn oc snyo, hwngher oc törst, heta oc köldh, swa at mik enkte skadde, oc meer wil iak ekke sighia, Sidhan thær æpther

*) lege *barnslikom*.

Digitized by Google

redh pawen til rom *mædh sancto iohannne*, oc sagdhe pawen til honom, kære gudzson, iak wil bedh göra thinom fadher oc modher, at thu æst hær komen, oc sændhe pawen sin tiænara til them sighiandis, Jak wil idher bæra godh tidhande, at idhar son iohannes, ær helbrigdha hær kommen, tha wordho the badhen mykyt gladh, oc gingho til honom, oc wnfingho han wördelika *mædh* hiærtans glædhi, Tha aatspordhe pawen *sanctum iohannem* sighiandis, min ælskelike gudzson hwru mangha fesor haffwer thu mæsso sakt, han swaradhe ey meer æn ena, Tha sagdhe pawen til honom, hwru iæmmerlika han hördhe the fatikka siælena skriia i skoghen, oc hwru siælen oppenbaradhe, at en qwinna i rom, war *mædh* frwkt, oc the frukten skwlle præster wardha, oc naar thæn præsten haffde sakt XVI mæssor, tha skulle siælen frælsas aff sinne pino, oc thær tröste iak mik widher swadana oppenbarilse, oc thy læth iak tik bithida wighias til præst, at the arma siælen matte lös wardha, aff sinne pino, Oc thy kære gudzson skyndha the mæssor til ændha, Tha sagdhe *sanctus iohannes* mæsso daghlika, til thæs XVI mæssor waro fulkompnadha, oc the fatigha siælen wart qwit aff sinne pino ¶ Thær æpther giordhe pawen *sanctum iohannem* til en biskopp, oc sændhe honom til eth biskops döme, Sidhan wart thæn hælga herran mykyt ödhmyuker, oc tiænthe gudhi jnnerlika, oc prædikadhe söth ordh, swa at han kalladhis aff allom *sanctus iohannes mædh* gyllene mwnnen, Thær æpther wart han orætwisleka wth driffwin aff sith biskops döma, oc kom i ena willene ökn, thær skreff han om gudh oc cristenhetena mangha stora böker, oc dywpan kænnedom, oc tha blæket minzskadhes honom tha skreff han aff sinom mwnne *mædh* sin raka, oc wart the skrifften all *mædh* gyllene bokstaffwa, oc för the sakena skuld kalladhes han *sanctus iohannes mædh* gyllene mwnnen, Thær æpther warth thæn hælge herran kranker til dödhen, oc gaff han sina hælgasta siæl i ihesu cristi hændher *mædh* största frögdh oc glædhi til æwerdhelikit liff, *Ey finz mer aff thænna hælga herran i tyska passionali, æn oppa latina tha star mykyt han ledh sidhan han biskopper wart*

Digitized by Google

XV. Vita S. Amalbergæ.

Rwbrica hær börias en bok som kallas sancta amalbærga bok Oc skriffwas först aff the hælga iomfrwnna liffwærne oc sidhan aff alla the hælga iomfrwr hystorias oc hælga manna som war kære fadher her nigils rawaldi, wændhe aff latino oc oppa swænsko i sinne ythersta sywkdom sot Oc aff hans dödz snare tilkommo fik han ey swa mykyt sammanskriffwat som han aktat haffde Thy wari thetta litla idher allom anameliket til andeliken hwgnat, Oc honom til æwærdeliken lön j hymerike för thetta oc alt annat som han os opplyst haffwer aff the hælge skrifft

Laudate dominum in sanctis ejus, konnogxlike prophetan dawid i psalmenom sigher tæssen ordhen, som lydha swa Loffwen gudh i hans hælgonom, Thy at swa dikfar rætwisan, at alt loff oc priis ær gwdhi til læggiande, thy at han ær kælla oc opphoff til alla hæloghether, han ær giffware allas dygdher, oc rothen til alt goth, han wthwæl til hæloghet them honom tækkes Jærteknen som hælogha mænniskior göra the ærw gudz handdawerke, oc hans nadh oc godhet, Oc thy ær wæl skikkat i the hælge kirkio, at hælga iomfrwos liffwerne oc iærtekne, ærw oppskriffwat oc teknat cristnom mænniskiom til æmpne, at loffwa oc æra gudh i sinom hælgonom, Oc tilfælle at höra oc læra hymerikis wægh, ok fræmia sik i dygdhomen, oc godhom gærningom, Spegelen lather synas ænletsens skippilse, swa lata oc hæloga iomffruors liffwerne see siælannas stadga, naar thet læsit wardher, oc skolo thy gudhelika iomffrwr, hwilka æn æru som pilagrima wandrandis i tæsse mörke wærldenne, mædh at-

Digitized by Google

wakth gærna höra, oc siælffwa læsa th*et* the finn*a* skriffwat aff hælog*om* mænniskiom hwilke nw fram kompne ærw til æronnas æwerdelika hwilo, oc loffwa oc æro gudh i hans hælgönom, oc enkannelika skolom wi loffwa oc æra gudh i enne hans wtkorlike, oc wtwalde hælgaste brwdh oc iomffrw som kallas sancta amalbergga, Æn tha at hon ær os ökwnnogh i thænna landzændhom, likkawæl ær hon margfaldelika mædh löff oc priis opphögdh i sith landh som liggher i franka konwngx hæradöme, hwar aldzwaldogher gudh högelika loffwas i hænnas hæloghet ¶ Tæssen hælga iomffrwn sancta amalbærgha togx sins liffs opphoff i eth landzskap som kallas ardenna i en stad som ligghor i hænnas fædherne oc kallas rodinghi, oppa thæn tidh naar wærdoghe förste konung pippinus, oc hans kötlike brodher karlo magnus hedhersamlika oc wærdhelika styrdho konungx spirom i frankarike hænnas fadher war cristen oc hænnas modher kalladhis ewa, wtkompne aff mæktoghom konunghom, oc höghwællis höffdinghom, Oc skal man thetta clarlikare wt redha, tha maa man fwlkomlika wetha at tæssen hælga iomffrwn war ganzska nær kommen aff sancta gertrodz slækte, oc the thwa hælga iomfrwnnas aldegwndis oc walotrudis slækte, hwilket ey lithet föröker hænnas löff oc priis, at hon ær wtkommen, ey at enast aff mæktoghom konunghom, wtan æmwæl aff hæloghom förældrom, skylskap haffwande mædh swa hæloghom iomffrum ¶ Naar tæssen hælga iomffrwn war cristnat, oc aff wandh myölkenne aff modherliko bryste strax söktes hon aff thæs hælga andas nadh oc miskwnd, Oc som kroppen til wærte wtwörthis, swa tilöktes hænne gwdelika, oc dygdhelika gærningga i siælenne jnwörtes ¶ Til huilkit hænnas gudelika förældra, fadher oc modher fast wallandes waro, thy at the opfostradho hænne mædh atwakt til gudz tiænist, lærande hænne hwru hon skulle sik öwa i dygdenne, oc dragha til gudz kærlek, aff huilko iomffrun sik öffwadhe til gudelika böna idkan, oc idkeliken kyrkiogangh, at hon maa liknas widh the hælga prophetissam annam aff hwilke skriffwat staar i læstenne at hon gik ey aff mönstrit dagh ællar nætter ¶ Thæn gudhelike oc mæktoghe herran, sancta amalbærgha fadher, haffdhe widh

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM X:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

Dn **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

JOH. H. NORDEMAN,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XI NOVEMBRIS 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Cicero haud apte dixit, quod in primo de Finibus Bon. et Mal. libro, sub capitis tertii finem legitur: *linguam latinam non modo non inopem, sed locupletiorem etiam esse quam Græcam.*

II.

Ea, quam Aristoteles (Ethic. Nichomach. lib. II.) constituit, *virtutis notio* non satis digna videtur philosopho illo acutissimo, qualis merito Aristoteles prædicatur.

Digitized by Google

sit palacium en widhan oc wællustoghan trægardh, hwilken planteradher war mædh ædlasta roser oc lilyor, hwita oc rödha, thær war oc cynamonium oc balsamus, oc alzskona wællustande yrther oc træ, oc flere wænasta rinnandis kællor, oc war thæn trægardhen swa lusteliken at ythermeer wællustoghet kwnne man ey finna iblandh cedros oc cypressos som wæxa oppa bærghen, syon oc lybano, som ærw aldra lwstelikasta træ ℭ Naar tæssen hælga iomffrwn war æn en lithen pigha, wndher sins fadhærs oc modhærs wærn oc gömo, tha plægadhe hon mædh andhra sina iæmaldroghom skola systrom gaa i thænna yrthegardhen, ey för losthet skuld, ællar fafænglikhet, wtan hældher för gudeliken beskodilse som hænnas förældra haffdo hænne lært, at tha hon saghe the wænasta roser oc lilyor, oc marghskona yrther, oc kændhe theras wællokt, Tha skulde hon betænkia hans wisdom, oc alzmæktoghet, som them skapadhe, Oc wænia sik thær aff at skodha öffra thingen som æwærdheliken ærw ℭ I thænna yrtegardhen, bygdhe sancta amalbergha i sinne barnzlike enfalloghet, eth litet hws som eth cappal mædh sina eghna hændher, oc giordhe thær til som eth litet altara gudhi til hedhers, oc kalladhe thet wars hærra kirkio, offrandhe oppa thet altaret, aff thy som wænast oc bæst war i then trægardhenom, badhe æple oc yrther nöther som kallas castanea oc mala punica mædh thymiama, læggiandis thætta oppa altaret mædh lönlikom oc gudelikom ordhom, oc wtkorlica böner ℭ Framdelis æpther nakon thima kom thænna iomffrwnnas idhkan, oc gudelikhet i taal, iblandh herra oc första, oc tæslikes biskoppa, oc gudelika klærkar, oc wndradho alle hwat gudhi tæktis framdelis göra mædh the klene iomffrwnne, huilken i sin barndhom sadhana siælsyn ærandhe opbegynna, tilföghiandis sik altareno, huilket ey plæghar nakor göra, wtan wigdha præste ℭ Hær æpther opwæktes gambla owenzsens onzska, moth iomffrwnnas dygdhelika gærniggom, oc rædhes at framdelis maghe honom i sinne onzsko wardha förfangh aff hænnas godhet, Oc oppwækte thy diæffwilen hiærtat i enom iomffrwnnas thiænara, som hænne daghlika war til tiænist til hennas behoff, Oc tok thænne tiænaren stiælandhis aff

Digitized by Google

altaret, en storan deel aff offreth, æn gudz hiælp war ey fiærran sinne brud til tröst oc hwgnat i tæsse matto, at tha tywffuen wtrækte höghro armen, æpther offret, tha hardhnadhe armen som hardasta iærn, oc mannen bleff förfæradh oc rædder, oc kwnne enkte annat göra wtan gratha, kommo oc hans mædhbrödher, willandis honom hiælpa, oc drogho han fran altaret, huilkit the engaledhis förmatto, Tha begynnadho the oc alle gratha, oc wtgyuta ömkelika thara, Sidhan samladhe sik all slækten, hans som sik förbrwtit haffde, gangandhis til iomffrwnnas modher, mædh storom gaffwom, oc jnnerilike bön, ödhmyuklika bidhiandis at hon wili förwærffua them brwtlika mannenom, wenskap oc förlatilse, aff sinne kæraste dotter oc at the hælga iomffrwn wærdoghadis bidhia til gudh för hans helso, som nw kranker war wordhin, Oc mædh thet snarasta sakt, Jomffrun badh til gudh för kranka mannenom, oc bögynnadhe i samme stwndh hans armber wekna, oc bögheliken wardha, huilken förra war strangher som hardasta iærn ℭ Oc naar sadhana iærtekne, oppenbaradhis ællar frægdadhis iblandh almoghan, opplyffto flæste sina hændher oc öghon til hymelen ropandhis oc sighiandis loff hedher oc æwærdhelik æra wari gudhi i sinom hælgonom ℭ I them daghomen war en hælogher biskopp i en stadh som heth traiectum, hans nampm war willebrordus, han aktadhe at wisitera eth iomffrw closter, huilket han siælffwer fordhom haffdhe bygth oc stiktat, oc hændhe at han i sin rætta wægh kom til stadhen ardennam hwar hænna fadher bodhe, oc æpther gudz wilia, bödh han sik til hærbærghe til thæn mæktogha herran, oc warth thær mykyt wördhelika anamadher oc tracteradher i alle matto Oc nar the wærdoghe herrana til samman satho, kom them til talan, om mangh andelik ærandhe, ibland hwilken wændhes oc thera talan, om thet iærteknet som iomffrwn giordhe mædh manzsens arm ℭ Oc nar biskoppen hört haffde om all stykke, sagdhe han wi haffdom langhan tima bwrit stora byrdh til gudz hedher, æn enkte saadana haffwom wi wnfanghit, æn thw æroffwlla iomffru haffwer wudher samma æro aff gudhi wnfangit, oc swa tæktis jomffrulika renliffwis brudhgomma ihesu cristo, tik begaffwa mædh hælog-

Digitized by Google

hetzsens nadh, at thu *mædh* iomffrulikom renleke, wærdh ær jnga, i odödhelika brudhgommans brudha hws, oc thær födha fruktena, The*t* ær æwærdelikit liff oc glædhi, blomstras thy i thinom renlek *mædh* hælga iomffrwnne tekla, frögdhas oc fræmyas *mædh sancte* agnete oc *mædh sancta* maria magdalena wari thin deel thæn bæste, *Mædh* saadana flerom wælsignilsom oc gudelikom ordhom, tröste thæn hælge biskoppen, the hælga iomffrwna oc hænnas förældra, Thær æpther bödh han, oc radhe hænnas fadher oc modher, at the skwllo hænne skyndha, til nakra hælga samqwæmdh, i nakot iomffru closter, huilkit the oc snarlika giordho ℭ Oppa thæn tidh war eth closter i i beyla, iomffru maria til hedher opbygth, i thet closter war en hælogh abbatissa, oc hænnas nampn war lawdrada, oc styrdhe thet closter i store hæloghet, Til thænna hælga iomffru skaran, sændhes *sancta* amalbergha, at læra book, oc faghra tokt, oc gudelikit liffwerne, oc naar hon tilfögdh war, the hælge samqwæmdenne, tha war hon i sinne gudelikhet iblandh them som skinandis carbunculus iblandh dyra stena, oc en hymerikis ængil i sin omgangilse, oc mykle dyglikhet ℭ Alzskona hæloghetz tekn synthes oppa hænne ℭ Hænnas klena iomffrulika kropp, sagho the wthwörtis holdhan *mædh* purpura oc silke, æn jnnörtis war hon sarghat *mædh* riis oc haar klædhe, the waro oc mykyt wndrandhis oppa hænnas gudelika gærnigga, thy at hon syntes daghlika förnyas, oc ökias i godho, gangandhis aff enne dygdh, til the andhra, aff hwilko the enkte affwndadhos, wtan loffwadho gudh för sina nadhelika gaffwor, thy at the sagho alla hænnas idhn, wara i gudelikom bönom oc stwdheran, i the hælge skrifft, aff huilko hænnas hiærta oppfyltes aff thæs hælga andha nadh oc thæn hælge andhe wtualde hænnas hiærta sik til mönster ℭ Vidh thæntima hændhe at pipinus frankka konungher foor *mædh* sith ridderskap i iacht æpther willebradh ællar skogx dywrom, oc nalkadhes clostreno beylá, Tha kom honom til tanka, at han wille sökia jomffru maria closter, oc hogswala, the hælogha samqwæmdhena, oc naar han thær kom, wart han thær wælfaghnadher aff *sancta* laudrada abbatisse oc conuenthet oc æpther thet at daghen war framlidhen, tok han hærbærghe ℭ Oc nar

Digitized by Google

konunghen opplyffte sin öghon ower samqwæmdhena, ok han see ena wænasta klena iomffru i iomffru choren aldra höffwiskasta oc tækka, oc wart konunghen lönlika i sit hiærta, mykyt wndrandhis om iomffrwnnas skönhet, oc mykla toktoghet, Oc nar han saat widh bordhet mædh sit riddarskap oc godha mæn, wart han iblandh sin ordh talandes, om the iomffruna spöriandis aff hwat slækte hon war wtkommen, Oc tha honom wart swarat oc wndherwist om hænnas wælbyrdoghet, rikedoma oc hælloghet, oc hænnas nampn, Tha spordhe han sit riddarskap til, om the iomffrun matte wæl wardha hans sons jwnkar kars *) fæstemö ℭ Tha swaradhis thær til aff riddarskapet, at swa ware nyttelket, oc ganzska beqwæmelikit, Tha sagdhe konungen wilia strax föra iomffrwna mædh sik til sin son, Æn han kalladhe för til sik hænne, wiliandhis höra hænnas ordh, Oc taladhe til hænnas wördhelika oc sæfflika, oc alzskona tal som plægha talas i saadana saak oc ærandhom, langan thima oc mangh ordh taladhe han thær om, ℭ Æn hælge iomffrun amalbergha, krafftadhe sik i thæs hælga anda dygdh oc krafft oc saa dristelika oppa konunghen sighiandis, Jak ælskar min brudhgumma ihesum, hwilkens kærlikhet iak idhkelika skodhar, aff huilkens renasta omfæghnilsom, iak ey förma franskilias, hwru kan iak wtwælia thins sons tilfögilse mædh hyonelagx tilbindhingh som tilfæst ær oathskilelika, æwærdelikom konungxsens son ihesu cristo, hwilkens brwdhelax gaffwor iak haffwer anamath oc jngangen aar **) i hans brwdha hws, hwru kan iak wtelykkia æwærdelikx gudz sons kærlek ihesu cristo, för nakors dödhelikx brudhgomma kærlekx skuld, ℭ Jhesus cristus liffwandhis gudz son haffwer jak stadhelika loffwat iomffrwlika blyughetz preuilegium, honom haffwer iak gömt mina iomfrwdoms skinandis lilia ℭ Tha konunghen haffdhe hört tæssen iomffrunnas swar, Thalade han til sit riddarskap sighiandis, O mine ælskelike wæl borne mæn, hören huilken ordh wtgaa aff enne klene iomfru, O huilkit swar, hwilkit wtgangit ær aff thes hælga anda, O thu hælogh iomffru meer æn trefallelika hælogh, aff thino bryste höras thæs hælga andhas orghor,

*) l. *karls* **) *ær?*

Digitized by Google

ey kwnne aff enne klene pigho swadana ordh wtgaa, wtan thæn hælge andhe haffde them thær jnblæst, Sannelika gudh ær wndhersamliken i sinom hælgonom ¶ Oc thær æpther antwardadhe konunghen iomffrwna i abbatissonnas hændher bidhiandis hænne wenlika, at hon skwli ælska the iomffruna oc oppfostra til gudz tiænist, som ena sannelika wtwaldha gudz brudh, Oc konunghen mædh alla sina godha mæn, ophögdho sina röster i hymmelen jnnerleka sywngandhis alleluja alleluja, oc anamadhe konunghen jomffruna sik för dotter Oc foor til sit palacium igæn, hwar honom mötte drotnighæn hans hwstru, huilke han kwngiordhe om all ærandhe som honom hændho i the sinne reso ¶ Tha swaradhe drotnighen, the iomfrunnas brodher, rodinus opfostras hær oppa palacio oc iomffrun bliffui i clostrit oc wæren widh sit fria welkor, thet kan skee at the kommo waro rike til hugnadh oc tröst Hær æpther öktes iomffrwnnas frægdh ganzska mykyt i konungxsens palacio, oc enkannelika oppwæktis en omætteliken kærleker i ywnkar her kars bryste til iomffrwnna, swa at han kwnne ey giffua sik til fridz, för æn han haffde hænne seet, oc talat mædh hænne ¶ Oc foor wt aff slathet, takandhis mædh sik iomfrwnnas brodher som kalladis rodinus, til eth goth hopp skuld, sighiandis sik wilia wtfara at wedha, ællar fara i iakt ællar æpther willebradh, oc foor strax i öknena ællar skoghen, som ligger widh clostrit beyla, hwar iomffrun war, oc lat han sina tiænara bliffwa i iaktenne, oc siælffwer mædh rodino hænnas brodher foor han til clostrit, menandis at han skulle böia sinna systers hogh æpther hans wilia ¶ Oc nar han nakot nær nalkadhis clostreno, fik han se ena stora samqwæmdh aff clostersens iomffrwm, oc iblandh them saa han ena wtkorlika wærdzlika iomffru, huilka han förstodh at hon war amalberga, æpther huilka han wedhadhe ¶ Oc nar han næmber kom, saa han alla systrana wara hindradha i handa ærffuodhe, rörandhis i stenomen, oc mwrkalk, oc iomffrun amalberga war mædh kalk besmittat om badha sina hændher ¶ Tha sagdhe jwnkar karl til hænna, Ekke ær höffueliket at sadana iomffru skuli hantera orena kalken oc bödh han sinom tiænarom gaa til ærffwodit, i hænnas stadh, oc bæra kalk oc sten,

Digitized by Google

Oc sidhan taladhe han sin lönlik ærandhe til iomffrwnna, badhe mædh blidh ord oc hwas, sighiandis ey wilia höra ne i sith ærandhe, oc kalladhe hænne sina kærasta brudh, Æn i alt sith taal kwnne han hænne enkte wika æpther sin wilia, oc iomffrun bleff tyst, opplyftandis lönlika sith hiærta til hymelen bidhiandis hiælp aff allom hælgom ænglom, ok allom apostolis, oc hælgom iomffrum, oc giordhe sina gudelika oc jnnerlika bön til herran ihesum cristum, sin sötasta brudhgomma sighiandis O lywffuaste oc millaste herra ihesu criste, gudz fadhers endhe son, oc iomffrwnnas marie son, se mildelika til mik thina tiænirska för thins hælga nampns akallan skuld, tik minom odödhelika brudhgomma, haffwer iak loffuat iomffrulika blyughet oc æn til thænna dagh wndher tronnas fingher gul, atwaktelika gömt O ihesu criste renliffsens ælskare wærdoghas bewara oc göma, thet som tik mædh lyffte giffwit ær, thet ær mins iomffrudoms blomster, nidherstigh til mik, för mina jnnerlika bön skuld, oc aff styr thæs manzsens grymhet, at han ey finghe makt ower min kropp, honom wanlika mædh owerwaldh smitta ¶ Naplika haffde iomffrun lyktat sina bön Oc hænnas brudhgomme ihesus cristus kom hænne til hiælp, Thy at aff næsta bynom kom en aldrogh qwinna löpandhe, oc kastadhe sik nidher oppa iordhena för abbatissa föther gratandhis, oc wengadhe sik sighiandis O wærdogha fru oc modher, hiælp mik i mine nödh, thy en owermatto stor brot byörn, kom wt aff skoghen oc bröt sik jn i min bigardh, oc haffwer fördærffuat byn oc oppæthit honogethet oc begynna nw strax at sargha fæet oc faren, wtan thær komber wndsætnigh ¶ Naar abbatissan sancta laudrada haffdhe thetta hört haffde, warkwnnadhe hon hænne oc stodh dröffdh, ey witandhis hwat hærtil skulle göras ¶ Tha rördhis jwnkar karl i sith hiærta til warkwnnan, oc drogh mædh sina thiænara a wæghen thit som byörnen war ¶ Tha hænde sik at en tymber man war widh, wæghen, oc fik see konungx sonen kom hastelika farandhis, ok wndherstodh at han fæktas wille mædh byrnen, oc gik moth konungh sonen ok sagdhe, hwart wilin i, hwart wilin i ædhla herra, sen hwat i gören, lathen ekke konungh pipin wardha sona lösan, i æren klene oc wtan wakn, oc

Digitized by Google

byörnen ær aldra starkasta oc grymmasta dywr, Tha sagdhe ionkar karl til mannen hastelika, gör ændha oppa thin mangha ordh, oc faa mik iærnkæxset thet thu i thinne handh haldher, oc tha han fik kæxset, flögh han snarlika fram i wæghen som en foghol fram för sina tiænara, Oc nar han fram kom, thiit som byörnen war, bödh han sina tiænara staa affsidhes, wiliandhis allena gaa mothe grymma dywret, æn byörnen reste sik opp mothe honom, mædh gapandhe kæfftom oc wthræktom armom, menandhis söndherslita wnga mannen, æn jonkar karl war storhogadher, oc snar i handhom, opplyffte kæxelena, oc wthyög hiærnan i eth hwgh, oc byörnen fyöl nidher dödher, Tha ophögdhe qwinnan som skadhan haffde faat sina röst iblandh folket, prisandhes thæn som seghren wan, ower hænnas fiandha, sighiandis, O thu ædhle wngher man kærasta konungxsens barn bærandhis wærdoghetzsens æro i ænlithet, starker i armen, thu skal kronas mædh prüsens nampne, oc kallas karolus magnus til wærldennas ændha, Oc begynnadhes tha thet widher honom oc haffwer bliffuit æ sidhan til thænna dagh Thæn dödhe biörnen fladhis oc hwdhen sændhis til slattet, fadhrenom til aminnilse aff hans sons gærnigh, köthet sændhes til clostrit abbatisse laudrade til hænnas ærffuodhes folkx spisnigh ℭ Karolus magnus sidhan han saa sik haffwa sigher wunnith, foor han strax til clostrit igæn, wiliandis widherfresta om han matte faa framgangh i sin wilia til hælga iomffrunna amalbergam, æn tha iomffrun fik wndhersta at han war bradhelika kommaskolande, jnnelykte hon sik i eth cappel, som war iomffru marie gudz modher tilwikt, oc tilstængdhe dörena jnnantil om sik, oc tok eth skrin, hwilket fwlt mar mædh hælgadomor, oc satte thet widh sit hwffudh, ok bögdhe sik nidher til iordenna, mædh rinnandhis tharom, ropandhis hiælp aff allom hælgom ænglom, oc taladhe tröstelika oc jnnerlika til sin kærasta brudhgomma iomffrunna son ihesum cristum sighiandis, O aldra millaste herra ihesu criste ænglanna konungher, oc syndara anamare, iak bidher tik för thins hælga nampns hedher skuld, at thu ey wilie tilstædhia, at thæn maktoghe wærdzlike höffdhingen skwli mik wardha owermæktigher, O ihesu mynnas siæls sötme, lat al-

Digitized by Google

drigh komma i min kærlek, kötliket wk, O ihesu criste thu æst min æra, læt thænna mannen aldrigh mik nækta aff minom iomffrudoms kiortle, tik O ihesu haffwer iak wtualt mik til brudhgomma, thina fægbrindh haffaer iak astwndat, oc enkte haffwer iak mik gömt thet iak ælska wille, wtan tik, thy oppa thet at iak matte tik tækkias i renleksens brylloppe, tha lat *) thæn herran mik aldrigh röffua i minom brudhelika prydilsom, O millaste ihesu criste, see aff högxta hymelen mildelika til mik, thina tiænirska, oc frælsa mik aff leonzsens mwnne ¶ Naar karolus saa hænna enbærdelikhet, oc wndherstodh at hon wille engaledhis æpther wika sik hænnas**) wilia, aktadhe han i sinne wredhe göra owerucella badhe iomffru maria mönster, oc iæmwæl iomffrunne, hænne wtdraghandis aff kyrkionnas friihet, Oc bödh sinom tiænarom brytha dörena, Æn gudh alzmæktogher hördhe millelika sinna brudhz kærlika bön, oc kom snarlika hænne til hiælp, wppwækkiandhis the hælga modhrena abbatissam laudradam, huilken sik skyndadhe til höffdingan, bidhiandis oc radhandis honom i gudhi, at han ekke skuli wilia bekrænkia ællar fwlt göra sith ædhelikhetz nampm oc stora mæktoghet, brytandis the hælga kyrkios friihet, i the matto swa höghelika retha gudz wredhe mothe sik, oc lagdhe hon sik, nidher för hans föther, them kyssandis, oc loffua(dhe) honom sik widherfresta mædh iomffrunne, at hon skuli wæl sik böya æpther hans wilia, om gudhi tæktes, mædh sadhana loffwan oc hopp foor karolus til sin fadher oppa palaciüm, oc iomffrun bleff i fridh oppa nakon thima ¶ Nw tha karolus kom til sin fadher konungh pippinum, faghnadis han aff fadhrenom, oc allom frankka rikes höffdinghom, för thæn mandom han giort haffde, mothe thæn förnæmpdha grymma biörnen oc giordhes honom aff allom största priis, oc stadhfæstes aff allom at han æpther thæn dagh skulle ey annars kallas ællar næmpnas aff nakrom wtan karolus magnus, Æn karolus aktadhe lithet theras priis ællar sötha taal, wtan hældher begik han mædh franka æddelasta mæn oc tæslikes mædh sin eghin fadher konung pippino at han matte sin wilia faa om iomffruna

*) l. *læt* **) l. *hans*

Digitized by Google

hælga amalbærgam ¶ Tha fadhren pippinus thet hördhe, radhe han, oc iæmwæl höghelika förbödh honom at han nakot ythermera omaka ællar bedröffwa skulle the hælga iomfrwna, wtan allaledhis wændha sin hogh fran hænne, oc fæsta sin kærlek til enna höghborna iomffru som kalladis hyllegardh. som war konungxsens dotter aff longobardia, the iomffruna loffuadhe fadhren honom sik wilia til wigias ¶ Mædhan tæssen ærandhen sik begingo kom hæloghe iomffrunne i tanka, the ordhen som cristus sagdhe til sinna apostla, Ær thet swa at nakor hatar idher i enom stadh, tha flyn til en annan stadh oc tykthes hænne thy tryght wara at færdhas til ena sina frænko som kalladhis hælga begga, oc war sancta gærtrudha syster, hwilken oc haffdhe stiktat eth iomffru closter, i hwilko stor gudelikhet oppe hyöldz, aff eth tusand iomffrwr ¶ Oppa thæntidh war i konungxsens gaardh en mæktogher wælboren man, som mædh förstom oc fræmstom ræknadhes iblandh konungxsens ædhlasta mæn som kalladis hwnrodus, til honom kom ryktet om hælga iomffrwnnas oppsaat, matte för hindhras oc til enkte wardha, oc thy æpther thet at han för sant wiste hælga iomffrunnas förældra wara dödha aff tæsse wærldh, tha ræknadhe han sik haffwa skylskap til iómfrwnna, oc thær aff haffua laghliken ræth, at wara hænnas mals man, oc thærmædh aktadhe han föra iomffrwna i sinna modhers hws, oppa thet at hænnas modher skulle wændha hænnas hiærta oc kærlek til konungxsens son, oc æpther gudz wilia wart hær enkte aff allo thy som hwnrodus betenkte, moth hælga iomffrwnnas wilia, Thy at konung pippinus i then daghonen bleff kranker, oc dödher oc iordhader i pariis ¶ Æpther konungx pippini dödh samladhos til hoppa alla frankka ædhlasta mæn, huilke alle mædh enne röst oc endrækteliket hiærta, kesto oc wtkoradho karolum magnum til konungh æpther sin fadher i frankka rike honom prydhandes mædh konungxlike krono J them thima liffdhe æn drotnigghen konungx pippini hustru oc karoli magni modher hænnas nampm war bertrada, hon manadhe idhkelika sin son karolum magnum, at han egh glöma skulle sins fadhers bodh oc wilia om hælga iomffrwna amalberga, at han ekke skulle wilia hænne hindhra, ællar oma-

Digitized by Google

ka i nakre matto, swa framt at han ey skulle sik wæntha största hæmdagæl, aff gudhi för sina dirffwe, Oc hær mædh sagdhe drotnighen bertrada sinom son karolo magno, at hon nw strax wille sik skynda til konunghen longhabardorum, oc mædh honom saa dagtingha, at hans ædhlasta dotter som heth hillegardh skulle karolo magno tilföghias i cristeliko hyonelag. ¶ Nw tha karolus magnus war stadhfæster konungher, oc pascha högtidhen tilstwndadhe, kalladhe han til sik alt riddarskapet, oc ædhla mæn i frankka rike, betraktandhes mædh them, om rikessens bæsta bestandh, om fredhen oc annor mærkeliken ærandhe, oc saker, Oc iblandh annor rördhe han til them hwem them bæst synthes oc beqwæmelikast ware honom tilföghias til sængalagha oc hustru, thær riket aff haffdhe hedher oc bestandeliket gagn, oc han siælffuer hwgnat, Tha oppræknadhos thær oc næmpdhos mangha ædhla oc högborna iomffrwr, aff mangh landh oc herradömom, nær oc fiærran Oc mædh thy ythersta, samtykte alt riddarskapet endræktelika, at iomffru amalberga war the beqwæmelikasta thær til, badhe för slækt oc æghadela skuldh, swa oc för karskhet, gudelikhet oc wisdom etc. ¶ Naar konunghen hördhe, at hans ædhlasta mæn, waro swa endræktelika begærandhes, at the iomffrun amalberga war thæs wærdogh, til wælias at wardha konungxsens samlaghe oc drotnigh, tæktes thet honom ganska wæl, thy han mykyt hetheliga ælskadhe iomfrwna, Oc giordhe han strax myndogh bodh til sinna modher bertradam, som war i sin wægh, til konunghen longobardorum, oc bödh hænne wændha sin wægh tiith som hænnas sonaqwarn iomffru amalbærga war oc sagdhe hænne, hwat frankarikes radz radh haffdho besluthet oc förhanlat i tæsse sak, oc thy skulle drotnigh bertrada, wtan alt hindher opsökia jomfru amalberga, Oc redha sik mædh hænne til konungxliket bryllop ¶ O godhe ihesu, o godhe ihesu, kom nw, kom nw, thinne ælskelike brudh til hiælp, See nw milleligha oc warkwnsamliga, hænne belagdha, aff sinom fiandhom oc margfallom snarom ¶ Naar millaste herran gudh, saa sina tiænirska swa betwingadha til konungxsens brylloppe ¶ See at gudz ælskelika iomfru sancta gertrudh, huilken nw nylyka dödh war, kom som en

skinandhe ængil til hedher wærdoghan man rodinum, hælga amalberga brodher i sömpne, som ængillen fordhom kom skinandhis til sanctum iosep iomffru maria fæste man, Oc sagdhe sancta gærtrudh til rodinum, Stath opp snarlika oc fly til nakra wærn mædh thinne syster, thy at konungen haffwer wtsenth försaat i allom wæghom, huilke hænne skulu oppletha, oc til sik i brölloppet föra ¶ Æn rodinus nar han wart saa i drömen förwaradher, oc förmanadher, skyndadhe han sik wtan allan dwala tith som han wæl wiste sina syster wara, kwngörandis hænne thet honom aff sancta gærtrudhe oppenbarat war ¶ Naar sancta amalberga hört haffdhe sin brodher rodinum, opplyffte hon sina hændher i hymelen jnnerleka takkandis alzmæktoghom gudhi för sina milla gaffwo, at han wærdogadhis hænne förwara, oc antwardadhe sik i gudz hændher, oc togh aff allom synom storom rikedomom mædh sik alzenkte, wtan eth klædhe om sit hwffudh, oc eth lithet skrin mædh nakot gull, tænkiandhis, thet cristus sagdhe appostolis jn ewangelio, wtan swa ær at mannen widher sigher allo thy han ægher, tha kan han ekke wardha min kænneswen, oc nar hælga iomffrun haffde sik swa næktat aff alle sinne eghelikhet, fölgdhe som nakudh herranom ihesu cristo æpther mædh sith kors, oc foor wt lönligha om nattatidh mædh sinom brodher rodino ¶ Jomffrunnas thiænara som hema waro i hwsit, nar the förnummo at iomffrun war bortho, oc the wisto ekke hwart hon war kommen dröffdhos the oc klagadho hær om jnbyrdhis, oc sidhan wtuærtis mædh folket, oc mædh thet ythersta kom ryktetet j konungxsens palacium, Tha sændhis otöffwat bodh æpther rodinum iomffrwnnas brodher, oc han kwnne ekke finnas, tha waro nakre i konungxsens palacium, sighandis at rodinus war wndhan flydher mædh sinne syster, Oc læt konungen strax sætias försaat i allom wæghom at the skullo ekke wndan komma ¶ I them thimanom nar rodinus oc hans syster sancta amalbærga lagdho wt oppa sina reso, tha war baska daghen hart nær, oc the foro alt skogledhis i storo öknenne, tha böriadhe hælga iomffrun til at mykyt sokkas oc gratandhe wardha, aff thy at ihesu cristi opstandilsa dagher war swa nær, oc kwnne wanlika hænda, at enghen

Digitized by Google

kyrkia war i them wæghenom, hwar hon matte wnffa iesu cristi wærdogasta likama sik berættandis, Oc nar hon swa söriandhes war, oc full mædh dröffuilsom, oppwæktes snarlika mykyn frögdh i hænnas hiærta, thy tha the færdadis i bærgomen, opplyffto the sin öghon, oc sagho, ena största fæhyordh widh bærghen aff næsta bymen, oc mangha fægömara, mædh hiordenne, oc the haffdo præst nær sik, oc dwaldos nær them rodinus oc hans hælga syster, thær takandis mædh gudelikhet sina paschia redho ℭ Naar hælga iomffrun æn stodh i sina böner oc pascha högtidinne, opwækte gamble owenen som ær diæffwllen, en wrangan man jnskiwtandis honom i hoghen, at han skwlle bedröffwa iomffruna, oc thæn wranghe mannen stal bort thet litla skrinet som hon mædh sik took, mædh allo thy thær j war, oc gik sin wægh, wiliandis fly jn i annor landh, æn hören hær alla eth wndherliket ærande, iordhen öpnadhes, oc wart thær som en gropp, huilken aldrigh thær förra seedh war, Oc aff the gropenne gik en grymmaste wargher, gapandhes oc græselika seandhes oppa tywffuen, oc sprangh oppa han, först söndher slitandhis klædhet, i huilko skrinet war holt oc wtdrogh han skrinet mædh clomen, Oc tha tywffuen saa sik omkringh, hwru han matte wndhan komma, Tha war warghen honom altidh wndher öghonen, som han wille honom dræpa, æn tha sargadhe han enkte hans köt ℭ Fægömarene tha the sagho tywfwen wara i liffs nödh, badho the hælga iomffruna komma honom til hiælp, oc warkuna honom, tha stegh rodinus thæn ædhla riddaren til sin hæst oc tha han nalkades warghenom, förbödh han honom dræpa mannen, oc kom tyuffwen oskadder sin wægh, Oc hælga iomfrwn tok skrinet igæn ℭ Naar præsten som war mædh fægömaromem, oc the mædh honom sagho gudz dygdh, oc gudelika krafft wara mædh tæsse hælge iomffrwnne, oc hænnas brodher rodino, loffwadho the oc högelika æradho gudh, ey witandhis hwat the skullo them til wördhnig ællar wæltæknat göra, æn the haffdo nakra brotna brödh stompa i sinom karffwom, oc lithet aff wiin i theras flaskom, oc sagdho the til hælga iomffruna, oc rodinum oc hænnas brodher, O hwrú gærna wi idher bywdha willom til pascha högtidhena mædh os om wi nakor

Digitized by Google

æmpne thær til haffdom til kosten, jomffrun mædh sin brodher rodinum satto sik mædh them til maltidh i gudz kærleke, oc nar the mætte waro war brödbit oc spisen mera thet the samman hænto, æn thet the frambaro, thy at mathen öktes i theras hændher, för hælga iomffrunnas bön skuld, Oc winet i flaskomen ökthes tæslikes swa at æhwru mykyt the wtguthu aff winet tha bliffwer flaskonar æ likaffwlla, Tha loffwadho præsten oc fægömarene gudh sighiandis, O hælog iomffru o hwru rik thu æst i gudhi i thinne förskullan, mæktogh i thin iærtekne, aff hwilkens dygdhom gudh opplyst haffwer jæmwæl tæssa öknena ¶ Hær æpther for hælga iomfrun ower en landz ændha som kallas hasbonia, oc nalkadhis mothe qwællenom til enna stora ælff, som kallas lacta Thær mötte hænne en osigheliken stoor skare mædh diæfflom, alle swarte oc styggelike, ænlite haffdho the som mæniskior, oc waro ridhandes som stridz mæn, æn all theras tygh oc wakn, waro swart oc styggeliken, swa at man matte döö aff ræddogha, thæn them saghe, Tha wart rodinus mykyt, förfæradher, tænkiandis, at konunghen haffde sænt æpther honom blamæn, som honom skullo gripa, hælga iomffrun i thet första wart förfærat oc rædh, æn hon kom snarlika til sinnes igæn, takkandis sins brudhgomma godhet oc aldzmæktoghet, oc gaff sik til böner oc psalma, oc gudelika beskodhan mothe fwla diæfflar Tha gaffwo diæfflane fran sik grymmasta lywdh, oc styggeliket roop, swa at man matte thær höra, leon pardos, björna wargha twth, draka, oc orma hwslan, oc alt thet som styggeliket war, Tha taladhe en aff diæfflomen sighiande til rodinum, Rodine hwi wilt thu sw *) fanyttelika wadha moth strommen, sætiandis tik mothe konungh karlle, bort takandhis thina kæra syster fran honom, wtan thu snarlika omwændher tith sinne, tha faar thu otwækelika hans mæktoghetz wredhe oc hans hæmpnd, Thu haffwer hört wisa manzsens ordh, at thæn som sæther sik mothe maktenne han gör sik skadha, Mykyt bætter ware at thu lathe thina syster komma til konungxsens palacium, tik oc thinne slækt til opphögilse, oc rikeno til froma oc priis,

*) l. *swa*

Digitized by Google

æn th*et* thu nw gör, Rodin*us* wiste wæl at diæffwllen ær snar at swarffwa lygnena, skötte enkte owenssens or-dhom, so*m* ful waro mædh swek, wtan skyndadhe sik til brona so*m* laa ow*er* ælffuena, Æn nar diæffwlle*n* saa sik wara försmadha*n*, tok ha*n* mædh sik en mæktogha*n* diæffla skara, oc bröt nidh*er* brona, ¶ Naar th*et*ta hælga sælskapet, iomffru*n* mædh sin brodh*er*, oc theras æpther-föliara, nalkadhos bro*n*ne, oc sagho brona nidh*er* kasta-dha, wordho the dröffdhe oc æng*x*loghe, aff huilko owe-ne*n* fik tilffælle at fresta hælga iomffruna, han tok oppa sik ha*m*pn, so*m* ha*n* haffde warit e*n* moghen gudelike*n* man, oc taladhe til iomffrw*n*na sighiandis O thu hö*x*ta konu*n*g*x*sens brudh, war ey dröffdh, wta*n* kom hiit til mik, mi*n* höghra hand skal tik oskadda ow*er*föra tæssa flodhena, see th*æ*nne ilkloke fianden, huilken ey ræddis fræsta h*er*ra*n* ih*es*u*m*, Æn hælga iomffru*n* ey wiliandis li-dha længh*er* owensens swik giordhe för sik korssens tekn möth diæflome*n*, oc nar the th*et* sagho ropado the oc skraladho ow*er* mattelika sighiandis O o hwat makt the iomffru*n* haffu*er*, oc flydho aff hænnas asyn allaledhis görandis aff sik eth stort gny oc ropan, so*m* the göra so*m* stridz mæn ærw, sik jnbyrdhis til slag*x* gangandis ¶ En lithen stadh*er* som kallas cyenas ligh*er* ey fiærra*n* th*æ*r so*m* diæfla stymet war, thæs stadzsens borghara sændho nakra sniælla mæn thiit so*m* iomffru*n* war, wiliandhes we-tha saan tidhande, oc kw*n*giordhe the*m* allaledhis hwru hælga iomffru*n* stridhe moth diæfflome*n*, Oc nar borgaro-me*m* all sannindh war th*æ*r o*m* the*m* wndh*er*wist, opp-lyffto the sina hændh*er* oc ænlite til hymele*n*, gudhi tak-kandis för sina stora nadh, oc the mykla makt ha*n* giff-wit haffde the hælge iomffru*n*ne, oc thæs mere owenen ökte hænnas frestilse, thæs mera ökte gudh hænne i iær-teknen oc dygdhomen, swa at tæssen hælga iomffru*n* war som clarasta morgho*n*stiærna, skinande i dygdhom ¶ Ey waro æn tæsse*n* hælga iomffru*n* oc hænnas he-dhersa*m*me brodh*er* i fulle tryghet, för konu*n*gh karolo magno, oc bögdho the sin wægh til en lithen stadh som kallas wilnorth, hwar iomfru maria haffs i wördhnig oc högtidhelikom ami*n*nilsom, th*æ*r beddes hon hærbærghe, thy at daghe*n* war framlidhe*n* oc mörket nalkadhis, oc

Digitized by Google

för thy at hælga iomffrun idhnadhe sik ey at enast i myklom bönom, oc store wakan, wtan æmwæl haffde hon mykla fasto, swa at om daghen aath hon at enast enfalla brödith, mædh nakra röther ællar græs oc yrther som wæxer thær i landet ¶ Thet hændhe at iomffrun bödh sinne tiænisto möö, gaa nidher til strandenna, ællar ælffwa bakkan, oc hænta thær ena yrth som thær j landeth kallas crisonium Tærnan gik til strandenna som hænne budhit war, Oc som hon nidher bögdhe æpther yrthenne, oc oppsprangh iæmsköt en störste grymber fysker, aff dywpet oc lagdhe sik til landit, som haffde wilit oppswælga litla pighona, pighan wart ganzska förfærat, oc ropadhe sighiandis hiælpen hiælpen mik, fisken wil mik dræpa, hælga iomffrun spordhe hænne hwi hon skriadhe oc ropadhe, pighan swaradhe kæra ffru fisken haffde mik dræpit, om iak ey snarlika haffde wndhanflyt, hælga iomffrun wiste iæmsköt wæl hwat thæn hælge ande haffde hænne mædher giffwit, oc sagdhe jæmbrat til möna, gak strax til strandena oc tak fisken i gelen draghandis han oppa törra landet, Möön gik strax til strandenna, æn för thy at mön kændhe sik klena til sadana twngha byrdh, kalladhe hon mædh sik en klenan drængh, tolken som hon siælff war, oc drogh stora fisken oppa törra landhet, æpther hælga iomffrunnas bodh, oppa huilket alt folket wart mykyt wndrandhe, badhe för thy, at thær war aldrigh förra swa stor fisker sedher, swa oc för thy at fisken plæghar ekke giffwa sik fran dywpet oc til landithet, war oc wndher at han enkte widherfrestadhe komma igæn i watnet, oc lot sik gripa swa som siælffwiliandis, för huilkit hælga iomffrwn, gudhi mykyt takkande, offrandhis honom psalma, mædh gudelikom bönom, oc samman kallade mykyt fatikt folk, om huilket hon sik laat altidh mykyt wardha, oc skiffte mædh them fisken, oc haffdhe siælff mædh sino fölghe godha bærnigh wtan alla bristh oc loffwadho gudh för sina milla gaffwo, I samma stadhen som hælga iomffrun war nw kommen, war en præsther, haffwandis nampnet, mædh dygdenne oc kalladhis benignus, thet tydher mildher, ællar liwffwer, han war en rætwis man j sit liffwerne, han kom til hælga iomffrwnna hænne helsandis mædh gudelikom wælsignilsom, hans modher war en

Digitized by Google

godh cristen mænniskia, æn hon haffde en hardhan krandom, *) draghandis hænne til dödhen i XL dagha haffde hon alzenkte æthit oc kwnne enkte annat tala ællar tænkia wtan oppa dödhen, thy at hænne wanzkadhis i allom hænna lymmom, Tha wart hænne radh giffwit, at hon skulle bedhas atherleffwerna, aff thy som hælga iomfrun haffde hanterat sielff aff sin maath, Thetta wart wndherwist præstenom som nu saat widh bordhet, mædh hælga iomffrunne, oc præsten kwngiordhe thet framdelis hælge iomffrunne, hwat hans kranka modher war begærandhes, Tha gaff hælga iomffrun sik til gudelika böner lönlika swa at alle sagho lippona röras, æn hænnas ordh hördo enghen, oc sidhan hænte hon sielff atherleffworna til samman, görandis wælsignilse thær ower, oc sandhen**) kranka qwinnonne, oc iæmsköt som hon tok första bethan i sin mwn, tha war aldher krankdomer bortho, aff allom hænnas kropp, oc wart alzstingx helbrigho, ower alt sith liff oc loffwadhe gudh i sinne hælge brudh sancte annalberghe

I them daghomen kom för hælga iomffruna tidhande, at konunghen karolus magnus haffdhe begynnat örlögh moth enom mæktoghom hærtogha, aff hwilko hon wænthe sik fridh oc rolikhet, menandis at konunghen skulle hænne glöma, oc borth læggia aff sith hiærta æpther thet han haffde swa dana grofft örloghe oppbögynnat, betænkte hon mædh sik, at æpther thet at hon nw stadh war i sino mödhernis lande, oc i sin eghin grwndh, at oppbyggya aff nyghio ena kyrkyo, i hwilke hon i rolikhet matte thiæna gudhi til sin dödh, Oc thet hon tænkte fulkompnadhe hon snarlika, oc lat kirkiona wighias sancto martino til hedhers oc bygdhe sik siælffwe hws nær kyrkionne, oc tiænte gudhi trolika næther oc dagha, sik öffwandis i dygdhelikom gærninggom ¶ Thet hændhe om thæntidh tha skyrdda timen war, nar sædhen skulle opskærars***) oc wndher taak föras, gik hælga iomffrun wt til sith skyrdha folk, oc war hymelen aldra clarast oc solen skinandis, Æn nakot æpther thet hon fran them gik wart hymellen snarlika owerdraghin mædh mörkasta sky, oc

*) l. *krankdom* **) l. *sænden* ***) l. *opskæra-*

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XII:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

HERMANNUS NICOLAI WIHLBORG,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXII NOVEMBRIS 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Historia, quamquam magistra morum vocatur, attamen quum nulla sit ars alteri absolute similis, in universum tantummodo monere, non in quavis re singulari edocere putanda est.

II.

Bene dicit Cicero, sæpius ad laudem atque virtutem naturam sine doctrina, quam sine natura valere doctrinam.

Digitized by Google

tordönen gik mykyt gryffwelika, oc tilstwndadhe stort ræghn, oc folket iæffwadhe mykyt at aars wæxten skulle fördærffwas Tha sændho folket nakra mæn fran sik, at the skullo kwngöra iomffrunne theras ængxlan oc ræddogha ℭ Iomfrwn swaradhe bodheno lywfflika oc mildhelika, oc bödh allom gaa til sit ærffwodhe, tröstande trolika til gudz godhet, oc hælga iomffrwn gaff sik til gudhelika böner nakra stwndh, oc utfallandis tarom jmmerlika mædh hiertat til gudz mildhet ropandis, oc til hans mykla miskundh bidhiandis, Oc i samma stwndh, kom hymmelsens clarhet igæn, mædh wænasta solskin, see hær hwat nadh gudh giffwit haffwer tæsse hælge iomffrunne liknandis hænne widh thæn hælogha herran sancte iosue, huilken bödh solinne i hymlenom, oc ekke bærghas för æn han haffde hæmdh giort ower wars herra owener Oc propheten sanctus elyas bödh hymmelenom giffua ræghn aff sik, huilken war aff gudhi mer æn i try aar tillwkter, Swa ær oc giorth mædh tæsse hælge iomffrunne, at för hænnas hælga bön skuld kom enkte skadhelikit rægn oppa hænnas akra ællar æghadela, æn tho at annars stadz fyöl thet manggom til skadha, aff huilke hænnas hæloghet synes mykyn oc stor wara ℭ I them tymanom bleff hælga iomffrun widh the kyrkiona hon siælff oppbygde för sina rolikhet skuld, oc gudelikhet som förra ær sakt ℭ En dagh hændhe at en aff hænnas tiænarom, som tillsyn haffdhe wtwertis om hænnas bohagh, kom oc klagadhe högelika för hænne, at aff fræmadha landh waro komna mangh M foghla siælsyne, oc okwnnoghe, oc foro i storom flokkom, oc meer æn III M i hwariom flokke, oc wordho nw wanlika wane komma oppa hænnas sædh, oc haffdo mykyt nw fördærffuat oc nidher trwdhit aff sædhenne, oc badh thy thiæren *) hælga iomffruna mædh sinom hælga bönom borth komma the skadhelika foghlana, Tha swaradhe iomffrun bywdandhis thiænaren, at han skulle borth köra them, Thiænaren sagdhe sik thet haffwa offta giort oc thet kan enkte hiælpa, thy at the æpther litla stwndh kommo snarlika igæn, Tha bödh hælga iomffrun gripa

*) forsitan vitiose pro *thiænaren*.

foghlana oc læsa them jnne i fangha hwset, thiænaren gik fran iomffrunne, oc skötte enkte meer hænnas bodh, honom tykte thet wara swa som barsliket *) taal, thy at enghen han gripa foglen flygandis i wædhrit, æn nar tiænaren war swa twækandis, fik en nwnna wndhersta, oc se hans förswmilse straffadhe honom sighiandis, O thu lather fane haffdhe hælga iomffrun budhit tik nakot omöghelikt ærandhe at göra, sannelika thet skulle ey förswmas, æn nw bödh hon driffwa foglana wndher hæktilse. See iak ær en qwinna oc wil iak framgaa för idher som æren mæn, hwat i sen mik göra, tha æpther fölien i mik, tha gingho wt oppa akren tiænarena, oc gudhelika nwnnan bywdhandis foglomen, oppa hælga iomffrwnnas wæghna gaa i fangha hwset thy at the haffdho sik förbrwtit, Tha lydo foghlane hælga iomffrwnnas bwdhi, oc gingho tith som them bwdhit war, oc æn tho at foglane kwnno ey tala, hældher æn balaams asne, likkawæl nidherslogho the sin hwffudh mot iordhinne, som the willo tekna at the brutlike waro, enghen aff them opplyffte sina winga, til flygha, ællar gaffwo nakot skrii fran sik, wtan bliffw alle rolike, oc tyste æpther fangha sidh ¶ Naar næsta natten war förlidhin, oc hælga iomffrun gik hem aff kyrkionne, æpther ottesanghen, oc hænnas psalma, oc langha böner, warkwnnadhe hon sik ower the siælsyna fanghana, oc bödh opplata hwset för them, stædhiandis them flygha, hwart them tæktis, tiænaren læth opp hwset, oc the flughu sin wægh likawæl stal tiænaren en fogol, oc dolde han, förwarandhes han lönlika, foglane nar the haffdho sik jnbyrdhis skodhat, samnadhos the i en flok, oc kommo til hælga iomffrwnnas hws j gæn, oc haffdho ganzska wndherliken laat oc aathæffwe, som the haffdho warit söriandhe ællar grathandis, oc enghen kwnne wetha ællar wndhersta hwat thet teknadhe ællar tydde, Tha wiste wæl hælga iomffrun hwat them skadde, oc bödh wndher gudz lydhno igæn bæra foglen som stwlin war, oc tha foglen war til them kommen, bödh hælga iomffrun, at the skullo flygha sin wægh, oc the, oc theras affkömdh aldrigh igæn komma, oppa hænnas æghadela, ælla theras

*) I. *barnsliket.*

Digitized by Google

sem-hænna arfiwa wardha huilkit bodh haffwer stadwgth bliffwit til thænna nærwrandhis *) dagh, æpther theras witnesbyrdh som ther i landit hoo, aff hwilko mærkias maa jomffrunnas stora hæloghet

Tæntidh konungh karl magnus haffdhe owerwunnet thu hærtogha döme, som war aquitania, oc vastonia oc kom til frankarike igæn, mædh sigher oc storom priis oc mykle æro, wart för honom fört swadana rykte, at hælga iomfrun amalberga, mædh sin ærlika brodher rodino waro wndhan konungenom flydde i fræmadha land, optændhis strax i hans hiærta en kærlekx eldher til iomfrwnna, oc astwndadhe hetelika komma tith som hon war, oc æn tho at han haffdhe oppa thæntidh högmælis ærandhe för hændher, som war mæktogh stridh oppa the hælga romara kyrkio wæghna oppresa skolandis moth konunghenom longobardorum oc hans son, hwilken tha mæktogher war, oc jæmwæl hælghe fadhren adrianus pawe, badh konungh karl, skynda thet ærandhit wtan dwalu, likkawæl satte hon opp, oc framsatte pawans wilia til annantidh, oc skyndadhe sik til hælga iomffrunna amalberga, menandis at dwali komber manghom til skadha, oc förswmilse dræpa hoppet, Oc han haffde til thæn daghen mykyt sik möth, wtan froma, oc wndherstodh konungen, at hælga iomffrwn war kommen til sith mödhernis stadh oc landh, oc lat **) hænne bespeias i alle matto, oc war nw förtænkter huru han skulle hænne læntelika gripa, Oppa thæntidh haffde hælga iomffrun nær sik en gudeliken præst, huilkom wndherliken ærandhe kommo i dröm, ællar i sömpnen, thy at nar præsten war soffuande, syntes honom mykyt folk, alt wænkt mædh harnisk, oc hastelika færdhas, han kwngiordhe hælge iomffrwnne sin dröm, oc mædh hænnas wilia foor han til stadhen hwar honom syntes i sömpnen, oc wille pröffwa om sanninddæna, oc hændhe swa wara som honom drömde, thy at thær kom konunghen, præsten spordhe aff enom, haa thær foro, oc hwart the willo, honom warth swarat, at thet war karolus magnus franka konungher, som wille hem föra sina fæstemö, præsten tha han thetta hör-

*) l. *nærwarandhis*. **) l. *læt*

Digitized by Google

dhe, kom han sik læntelika fran thet folket, oc lagdhe sik til en genstigh, haffwandis nattena til hiælp, oc kom snarlika til hælga iomffruna, kwngörandis hænne, hwat han wiste, oc som præsten oc hælga iomffrun æn taladho hær om kom bradhelika en hænnas tiænare sighiandis O kæra frw idhar gardher ær omkringh lagdher mædh hoffmæn, oc porthen oppbrydhz, Tha förfæradhes, hælga jomffrun ey wetandhes hwart hon skulde wndanfly, tha kom hon gönom en lönport jn i kirkiona, oc stangdhe *) kyrkiodörena thet hardasta hon kwnne, giffwandes sik til jnnerlikasta gudelika böner ropandis j hymelen til all hælgon, bidhiandis thera wndhsætnigh oc hiælp, oc lagdhe sik ad veniam för altaret mædh wtræktom armom, oc taladhe til sin sötasta brudhgomma, mædh sadana ordhom O aldra millaste herra ihesu criste renliffsens ælskare, oc mins jomffrudoms gömaræ, jak bidher tik, at thu ey owergiff mik i dröffwilsenna daghi, tik wtualde iak mik til brwdhgomma, tik astwndadhe iak mik til ælskara, aff alle mine krafft, oc aldrigh haffde iak nakot söth wtan tik, Oc för thy o ælskelikaste herra oc brudhgomme, at iak haffwer gömth tik loffwadha troo, tha ær iak nw kommen i konungxsens wredhe oc hoot, O herra ihesu see hær leoneth som wil mik opætha, oc mik ær ey æmpne wndhan fly, Oc thy min ælskælikaste herra antwardhar iak tik mina blyghelika renlikhet, oppa thet at iak aldrigh skuli mista mina iomffrulika krono, O herra gudh nidherbögh thin öron til mina böner, oc sænt mik hiælp aff hymblenom, Oc nar hælga iomffrun haffdhe fyktat sina böner, tok hon eth iærn, oc affskar sith haar ællar lokkar, oc holde sith hwffwdh mædh wigdho wile, oc swa gaff hon sik i gudz hændher oc wilia ¶ Tha konung karolus saa, at hans astwndan syntes ey wilia haffua framgangh, aff thy at hælga iomffrun flydhe til kyrkionna, tok han dirffwena för wiisdomen, görandis thet honom ey lofflikit war, han sloo oppowerwællelika kyrkio dörena, oc gik jn, oc fan hælga iomffruna liggia för altaret, klædda som nwnno, tha wart han storken i malet oc sagdhe til hænna ¶ Enghen biskop ællar kyrkionnas

*) l. *stængdhe*

Digitized by Google

prælath dirffdhis tik wighia til closters klædhebonat, sidhan min fadher pippinus næmpdhe tik mik til brudh, aff hwas makt dyrffwis thu nytia hælogan klædhebonat, oc mangh hardh ordh gaff konungen hælge iomffrunne, Ather blandadhe han lywff ordh iblandh hwas ordh, loffwandhis hænne konungxlika gaffwor, mykla æro oc rikedoma oc kræselikhet, om hon wille samtykkia hans willia, Æn stadogasta hælga iomffrun bögdhe ey aff ihesu cristi kærlek, för nakot söth smiker skuldh, ællar nakot hoot oc rædhogha, wtan gaff konungenom clarasta ændoghet oppa hans willia oc begærilse sighiændhis Jak ær redhoboen til at lidha alzskona pinor, oc siælffwan beskasta dödhen, för ihesu cristi kærlek skuld, thy han ær min sannaste brudhgomme, oc aldrigh giffuer iak nakrom dödhelikom man mina troo, wtan sötasta herranom ihesu cristo ℭ Naar konungen hördhe sina bön wara försmadha, rördhis han til wredhe, oc sprang opp, wiliandhis oppresa iomffrwna aff iordhenne, æn han förmatte hænne hwargens röra, thy at thæn hælge ande giordhe hænne swa swara oc twngha, Tha wredhgades konungen æn meer, oc rykte hænne i armen mædh alle makt, swa at alla hænnas adhror oc sinor söndherslitos, oc klene armlæggen brast i thwa dela han sprang annantidh oc tridhia tidh opp, oc tok hælga iomffrunna ower hærddana, wiliandhis hænne oppresa oc drogh hænne haardelika swa at han siælffwer wart trötter, likkawæl kwnne han hænne enkte röra, æn kroppen hænnas krasadhes ömkelika, oc skulrobenen bræktos, oc söndradhos, Oc konungen gik wredher sin wægh, oc hælga iomffrun syntes thær liggiandis som hon allaledhis dödh ware, oc kwnne engen annat sighia, wtan hon war wisselika dödh oc cristi martyr ℭ Loff hedher oc æra wari alzmæktoghom gudhi, huilken ey owergiffwer them honom ælska, wtan hugnar them oc wærnar fran ondho, Tha han saa sina ælskelika brudh swa ömkelika lighia swa som dödha, wærdogadhis han siælffuer hænne sökia, giffwandhis hænne liff oc helso igæn fwlkomlika, oc ræknadhis hænnas dröffuilse för fulkomlikit martyrium, oc tilegnadhe hænne thua dyrasta kronor, oc twa ædhlasta kiortla, en skinandhis mædh iomffrulika lilior, thæn andhra rödhan, mædh martyrii sigher, swa tækkes högxta

Digitized by Google

herranom prydha sina brudh *sanctam* amalbergam ℭ Naar thetta war owerfarit, oc rodinus hælga *iomffrunna* brodher, sa the grymhet hans syster giordhis, Oc thær *mædh* aktadhe han wærldennas ostadwghet, oc hwru hans hælga syster, ærwodhade oc stridhe manlika, mothe wærldenne, köthet oc diæfflomen, Tænkte han oc oppa sith siæla gangh,*) skiffte mællan closter oc kyrkior oc fatikt folk, hwat han ægandhe war i franka rike, oc gaf sik wndher reglo wk, j *sancti benidicti* ordho i cassino berghe, Oc liffdhe ærlika oc wæl, oc fik hymerike til löna ℭ Nw sidhan herran ihesus *cristus* haffdhe sökt sina brudh *sanctam* amalbergam, hænne hela giorth oc sötelika hwgswalat, som förra ær sakt, Oc hon æpther sinne gudelike sidhwænio haffdhe warit i lange wakw oc mykla böner, aktadhe hon hwila snarlika sina lamma oc wttrötta lymme, hændhe at hon bleff soffwande, Oc iæmsköt oppenbaradhe sik hænne i sömpnen thæn hælge biskoppen *sanctus* villebrordus mædh the hælge *iomffrunne sancte* gertrudhe, oc taladhe til hænna tæssen ordhen, O ærofulla iomffrv, O hælogh iomffru, huilkens fæghrindh, hymerikes brudhgomme ælskadhe oc troloffuadhe mædh sith dyra fingherguldz jnsigle, Thu stridhe manlika, fram halt nw stadelika, oc thu skalt taka krono aff herranom gudhi, mædh ænglomen, herran ihesus *cristus* sændhe os til tik sinne kæristo, om os tik giffwandis sin sötha ordh ællar tiltalan, thinne æroffulle stridh ather loffwandis wærdskyllog lön, Thær æpther tok *sancta* gertrudh wilet, ællar eladhit**) huilkit hælga iomffrun siælff lagdhe oppa sit hwffudh i kyrkionne, til tekn, at hon war gudhi troloffuat, oc antwardadhe thet *sancte* villebrodho biskoppe, at han thær ower wille giffua sin wælsignilse, huilkit han oc giorde, oc satte thet igen oppa iomffrunnas huffudh, sighiandhis Tæssen renliffsens tekn wari tik til aminnilse til hymmelskan renlek, oc odödhelika brudhgomman ihesum *cristum*, oc at thu ey tilstadhi annan ælskara wtan honom, som ær gudz son oc iomffrunnas, Oc sagdhe *sancta* gertrudh oc hælge willebrordus æn tæssen ordhen ℭ Naar ärv aar ærw förlidhin, tha skalt thu lykta tæssens liffsens lopp, oc

*) l. *gagn* **) l. *clædhit*

Digitized by Google

skal thu tha jngaa i thins brudhgomma hws som en drotnigh klædh i förgyltom klædhebonat, oc æwerdelika glædhlas i hans ænlite som thu haffwer længe astwndat, Tha spordhe hælga iomffrun sanctam gertrudem til, hwat gudhi ware tækkast thet hon göra kwnne i the try aren, sancta gertrudh oc hælge biskoppen swaradho, thæn byn som thu rættelika ægher som kallas tempseta, liggiandis widh ælffuena, gak tith oc lath *) thær wardha ena kyrkio i iomffru maria gudz modhers hedher, oc bliff thær gudhi tiænandhis til thin dödh, Tha hælga iomffrun hört haffdhe hymerikis sandhabudh, **) Oc hænnas sötaste brudhgomme herran ihesus, haffdhe hænne manat til thet som hon göra ***) skolandis war, oc hælge biskoppen willebrordus oc sancta gertrudh foro ather opp til hymerike, waknadhe sancta amalberga aff sömpne, oc loffuadhe gudh, honom aff jnnersta hiærtans kærlek takkandis för sadana gaffuo oc wndheruisnig, sangh gudhi loffsangh i psalma ympnor, oc alleluya alleluya, oc strax om morghonen næst thær æpther, gik hon tith, som sancta gertrudh hænne bödh, Oc fulkomnadhe snarlika hwat hænne budhit war aff hymerikis sændhabudhom ¶ Naar konungh karl haffde smælat, bedröfft, oc omannelika hanterat, oc söndherkrossat sanctam amalbergam, som föresakt ær, oc saa sik swknan †) wara i sin stora begærilse, foor han til sith konungzlika palacium igæn, mykyt wredher oc dröffdher, Oc wart han thær hastelika begripin aff sottenne som kallas febres, ællar skælfwa soth, oc begynnadhe hetelika brinna, aff sottennas twngha, hans doctores som kallas medici ællar natwrlika lækiara, tilkalladhos mædh sino mæstarskap oc kwnno tho honom enkte hiælpa, thy at enkte annat syntes allom wtan dödhen i portenom, allom wndradhe hwi swa starker wærker oc dödzsens twangh honom swa bradhelika owerkom, waro somlike som sagdho, hwat ey ær thet hæmdagældh, för the omildha swepesak, oc grymma hanteringh som han giordhe the hælge iomffrwnne, huilken sannelika menlös war, oc enkte onth haffde förskullat, ællar wærdogh war til swadana förtreth oc owerwælle ¶ Oppa thæntidh waro kompne til palacium, konungxsens

*) l. *læth* **) l. *sændhabudh* ***) l. *göra* †) l. *swiknan*

brodher som kalladis karolomannum oc manghe andhre hærtogha oc greffwa riddara oc andhre konungzsens godhe mæn, för huilkens öron kommet war thetta talet at swadana bradher sywkdomber, war konungenom ower kommen för thet at han omildelika hanteradhe the menlösa, oc hælga iomffrwna sanctam amalbergam, Tha jngingo til kogungen, tässe för nämdhe hans wener radhes honom alwarlika, at han skulle sik betænkia, oc i sith hiærta ower wægha, hwru han omillelika bewist hafdhe sik mædh the hælge iomffrunne, Oc thær mædh at honom ware goth radh, at han blidkadhe hænne mædh kærlike bön, oc wenlike gaffuo, bedhiandis förlatilse aff hænne, oc tæslikes hænnas gudeleka böner för sik til gudh, at han maghe hænnas böner aat nywta, til at wnna sina helso igæn. ¶ Konungen hörandis sina weners radh lydde han them, oc bödh at thet matte snarlika skee. ¶ Oppa thæn tidh war i palacio nær konungen, en hans yparste radhgiffware, han kallades folradus, oc war en kloker man, honom anwardadhes at föra thetta ærandith til hælga iomfrwna, han fördhe mædh sik stora konungzlika gaffwor, kostelika klenodia, gull oc silffwer oc otaliket brwnet, skarleeth oc mangh dyrasta hedhenstykke oc flere paar kiortla, oc dyr skin mædh margskona andra dyra haffuor. Thetta fördhe förnæmpndhe folradus til hælga iomfrunna, som tha stadh war i thæn byn, som kallas tempseca, hwar sancta gertrudh bödh hænne bliffua til dödhen. ¶ Naar sancta amalberga förnam, at konungzsens bodh war kommet, gik hon lyofflika til bodhit, oc tha hon hört hafde granlika manzsens ordh oc wilia, oc seet the mæktogha konungzlika gaffwor, swaradhe hon millelika til all ænardhe *) som han frambar för hænne, Sighiandis förlatilse, giffuer iak gærna, them mæktogha herranom ithy han mik mothe giordhe för hans likamlike helso, wil iak oc kærlika til aldzmæktoghan gudh bidhia, æn hans konungzlika gaffwor, maghin j föra til honom igæn, thy at iak haffwer siælff mith eghit, ower giffuit, hui skal iak tha mik bekymbra mædh annars rikedomor. Tækkes konungenom skiffta iblandh fatikt folk, kyr-

*) vitiose pro *wrandhe*.

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XIIIAM

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

NICOLAUS PETRUS ANDERSSON,

GOTHOBURGENSIS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXII NOVEMBRIS 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Studium antiquitatis esse fontem et principium in litteris nostri sæculi progrediendi, haud dubito contendere.

II.

Historia et Geographia arctissimo vinculo inter se conjunctæ sunt. Qui igitur altera post habita, alteram præfert male sibi consulit.

III.

Reverentia regum, pax et concordia sunt, quæ maxime civitates continent.

IV.

Vera libertas non in faciendo, quæ velimus, sed quæ bona, est sita.

Digitized by Google

kior oc closter tæssa gaffwor, tha will iak ey at enast bidhia goth för hans krops helso, wtan jæmwæl för hans rike, oc thæs bestandh, Sigh oc honom oppa mina wæghna, at han hedhre oc akallar hælga iomffruna sanctam gertrudhem, huilken mik altidh kom til hiælp, tha han wille mik förargha, folradus förnæmpdhe, som foor bodhskapet, kom til konunghen igæn, oc fan konungen helbrigdha, oc kwngiordhe honom all ordh, oc hwat som giort war i hans reso, Oc wart konungen gladher, oc giordhe alfaledhes som sancta amalberga honom radde, oc wart sidhan römsker kesare, oc giordhe the godha gærninga, oc fræmiadhe the hælga tro oc romara kyrkio, huilkit æpther honom enghen kesare giordhe, aff huilko stora böker ærw skriffna, honom til priis oc gudhi til hedher ℭ I samma thimanom kom ower landhet stoor plagha oc mykyn hunggher, oc sancta amalberga tiænista folk sagho at hon haffdhe försmaat the storo rikedoma oc gaffwor, huilka konunghen hænne sændhe, corradho the lönlika jnbyrdhis thærom, oppa hælga iomffrunnas bak, sighiandis hænne haffua owislika giort at hon skulle swa flatlika sændha fran sik swa dyra haffuor, hwat ey ware nw bættre haffua ena stora pæningga summo til at köpa sina bærnigh, æn lidha saadana hwngher, æn hælgasta iomffrun wndherstodh, oc wiste klarlika folksens knor oc korran, war ey förswmol them til hugxswalilse, kalladhe samman folket, oc sagdhe til them, O min kæra barn iak radher idher at i aldrigh wilin wanhoppas oppa gudz nadh oc miskundh, thy at han ær altidh nær staddher them som i dröffuilsom ærw, annan daghen næst thær æpther kommandhe, tha hælga iomffrun haffde lyktat sina ottesangx böner, kom hon hem aff kyrkionne, tha gik en aff tiænisto folket æpther nakot watn, til hwsens behoff, æn tha han som watnet hænte hem kom i hwset oc slogh thet wth i eth annat kaar, tha war watnet omwænth i blodh tha bleknadhe thæn som watnet haffde bwith, oc tæslikes alle the som iærteknet sagho, wordho alle rædde, oc förfæradhe sighiandis wiselika komber hær æpther nakor siælsyn iærtekne, jomffrun allena mædh gudhi wiste sakena hwi watnet swa wændhes i blodh, oc badh alla bidhia til gudh, som mæktogher ær, at göra

Digitized by Google

iærtekne oc badh them bidhia stadelika, thær æpther bödh hon them alla gaa til ælff strandenna oc see iærtekne, tha the thær kommo, sagho the en storan fisk liggia oppa törra landhit, likkawæl liggiandis leffwandis, nakre lwpw til hwsit sighiandis thet hælge iomffrwnne, Tha bödh hon them allom bæra hem fisken i hwsit, oc fiellan oc deelan i stykke, oc skifftas en deel fatiko folke, en deel behiölt hon siælff til sith folk, Oc nar fatikka folkit oc hænnas eghit folk tæslikes atho aff fisken, tha öktes kosten i theras handom som atho, i langan tidh alt til tæs at sædhen wart moen, oc oppskwrin aff akren, aff huilko hælga iomfrwn wndherstodh at hænnas ælskelikaste brudhgomme, hördhe hænnas böner i hænnas dröffuilsom oc störe *) nödh oc loffwadhe, oc æradhe han aff alt sith hiærta honom takkandhe, Swa ær nw sakt litet aff myklo aff tæsse hælgaste iomfrunne, gudhi alzmæktoghom ær witherlikit, at hænnas iærtekne oc dygdelika gærninga ærw ganska mykyt flere æn hær ær skriffuat thy at hon war ful mædh dygdher oc hæloghet, Thy at thet som allom ær oppenbart, thet kan ey dölias, æn lönlik ærandhe the gömas wndher skuggan ☙ Tæssen hælga iomffrun flydhe altidh wærsliken **) priis oc rosn, oc thy ær mindhre delen aff hænnas dygdher os kwnnogher, oc mere delen okwnnogher, haa ær thæn som allaledhis kan wttrykkia renleksens clarhet, thæn hon swa stadhelika haffde, hænnas liffuerne war sannelika som ængla liffwerne, för thy at thet som ængilen haffuer aff sinne natwr, thet haffdhe hon aff enkannelike gudz nadh, Oc thy som ænglana skodha altidh gudz ænlite, swa war oc tässa hælga iomffrunnas hetelikasta astwndan, at skilias fran twngha kroppen oc til föias ænglomen, hwar hon oc matte skadha ***) gudz ænlite, oc syntes hon thy æ mer oc mer wara gladh at the try aar nalkadhos ændanom huilkin hymmelska sændebudhen sanctus willebrordus, oc sancta gertrudh hænne före lagdhe, Oc thy bleff hon stadhelika standandis i then bynom tempseca som hænnas ræthe æghadel war, oc i kyrkionne som förre ær sakt, oc thær haffdhe oc hælga iomffrun wt walt sin lægher stadh ☙ Naar dödz-

*) l. *store.* **) l. *wærldsliken* ***) l. *skodha*

Digitized by Google

sens thime war nw nær stadder, æpther hænnas heta astwndan oc hon förnam dödhen röra hænnas aadhra kællor, oc hon wanzkadhis i aal lidhamot, tha opplyffte hon sina hændher oc öghon i hymmelen, bliffwandis stadugh i gudelika böner, oc jnnerlike hwxsan til gudh, Oc thæs næmen dödhen nalkadhes thæs sötare taladhe hon til gudh, mædh hiærtans loffsangh, swa sighiandis i sit hiærta, Sitiuit in te domine anima mea, Thet ær O min sötaste herra oc gudh, nw törster mine siæl til tik, at iak matte skadha ***) thina dagha oc thina æro i syon, thet ær i æwerdeſlke hymerikis æro, aff huilko man maa mærkia at hon mædh störste astwndan wille hædhan færdhas, oc ey længher fran wara sinom sötasta brudhgomma ihesu cristo, Oc som hon nw stad war i ythersta puncten, hörthe hon ena sötasta röst sighiandis, Stat opp min wen, Min wænasta dwffua kom til mik, oc som hon war nw wæl til redh mædh kyrkionna sacramentis oppgaff hon sina siæl j hælga ænglas hændher, Oc the framleddho hænne mædh störstom hedher oc presenteradho brudhgummanom ihesu cristo i otalika hælga iomffrurs nærwaro oc hælga ænglas ℭ Naar tæssen hælgasta iomffrun sancta amalberga foor fran tæssens wærldenna dödhelika liff, tha skriffwas aren æpther gudz byrdh DCCLXXII tyiondhe daghen i julii manat, tha ær sancti kanuti dagher, Oc tha war hælga iomffrun siælff XXXI aar, Oc wændhes hænna legenda oppa götha maal, Anno domini MDIII widh sancti vrbani tidh, alzmæktoghom gudhi til loff oc æro, oc honom wari loff æwerdelika Amen

Digitized by Google

XVI. Vita S. Macharii Romani.

Aff sancto machario romano hælgasta liffwerne

Millastom oc enastom gudhi, skolom wi göra æro oc högt loff som os ledh haffwer til hymerikis glædhi, mædh hælga mannas otalik ierteknes æptherdömom, Sannelika wi wsle oc ödhmywke mwnka, Theophylus, Sergius oc Thymus bidhiom idher alla hælgasta brödher, at i tilböghen idher öron them ærandhom, hwilken. wi ærom idher sighia skolandis, om sancti macharii romani liffwerne oc hælga omgængilse huilken os synthes widh XX milor nær ællar thænna wæghen nær paradys, oc bidhiom wi, at i haffwen os betrodha i warom ordhom, thy at wi trom sannelika bættre wara dylia thetta ærandet i tystone, æn nakot framföra mædh lygnenne, ær witandhes at wi förnæmdhe brödher Theophilus, Sergius oc Thymus, gudhi os miskunnandis widhersagdhom wærldenne, oc kommom til eth closter liggiandis i mesopotamia syrie, mællan twa flodher söm kallas tygris oc eufrates i thet closter war en hælogher forman styrandes manghom gudelikom brödhrom, oc kallades eugenius, aff huilkom wi warom wæl anamadhe badhe aff förmannenom oc hans hrödhrom, oc thær ginghom wi wndher reglonnas wk, oc liffdhom mædh them almænnelika æpther theras hælga sidher oc reglo ℭ Æpther langan thima hænde om en dagh widh nons thima, nar alla tidhagærdher waro ændadha, ginghom wi til ælff strandenna som kallas eufrates, os thær nidher sætiandes til samtalan om closterliket liffwerne, som ær om atherhald, oc hælga manna omgænghe, oc andelikit ærffwodhe, oc twlumodh oc annor saadana tingh, wart os disputerandhes, tha wart mik wslom theophylo i hoghen kommet at tænkia nakor wndhersamlik tingh, Oc æpther sadana tanka taladhe iak

Digitized by Google

til mina mædh brödher, sergium oc thymonem, sighiandis kærasta brödher, i alla mina liffs dagha, haffwer mik wili warit at wandhra thiit hwar iordhen oc hymelen kommo samman, Tha swaradhe sergius oc thymo sighiandis O thyophile, wi haffwom alla dagha hafft (tik) som andeliken brodher oc som wan forman oc priora, oc thy hær æpther skwlum wi ey i nakre matto fran tik skilias, [redacted] ordh ærw os tæk, oc thy wandhra æpther thins hiærta hogxskot, oc wi skolom mædh tik bliffwa i liffwet oc döddhen, Oc æpther tæssen ordh, oppstodhom wi aff then stadhenom, jngangandis i clostrit, læsandhes afftansanghen mædh andra gudelika böner til thæs at alle brödher waro ganghne til hwilo, oc nar alle i clostreno tystnadho, Tha ginghom wi lönlika wt aff clostret, Oc XVII daghen thær æpther, kommom wi til iherusalem, thær tilbidhiandes thet hælga kors, hedhrandes ihesu cristi oppstandilse, Thær næst nalkadhoms wi bethleem, skodandhes, oc helsandhes ihesu cristi iætw, thær han wærdogadhes at födhas, oc hwart stiærnan ledhe konungana cristo födhandes sith offer, Oc saghom wi wndherlika stadhen, hwar ængelen mædh myklo hymerikis hærskapi, sangh Gloria in excelsis deo, Æra wari gudhi i högdinne, oc fridher i iordherike, them mænniskiom godhan haffwa wilian, oc ær thæn stadhen II milor fran bethleem, stighom wi oc oppa oleneti bærgh, tilbidhiandhes rwmet, thær ihesu cristi föther stodho, nar han til hymbla stegh, oc wnfanghin wart aff hwita skyt, Thærnæst ginghom wi ather til iherusalem, tilbidhiandhes gudh oc all hans hælgon, os wælsignandes, antwardandes os gudhi alzmæktoghom, ekke nw wan hugh ællar hiærta haffwandes i tæsse wærld Oc iæmsköt cristi nadh os mædh föliandis tokom wi oppa wan wægh, oc fæmtighiande daghen owerforom wi flodhena tygris kalladha, oc kommom i persarum landh til stora slættena, som kallas asya hwar cristi martyr sanctus mercurius six haffwa dræpit julianum apostatam, Thærnæst i sama landet kommom wi i en stadh, hwar III hælge wnghe mæn liggia, som ær ananias azarias oc mizael, ey lankt fran babilonie, Thær giordhom wi wördhnigh mædh gudelika böner, til the hælgadomor, mædh loffsangh, oc tokom thær maat, thær töffwandes nakon

Digitized by Google

thima, sidha *) forom wi thædhan, oc æpther IIII manadha ginghom wi ower riket som kallas persida, oc ginghom jn i judia landh, thær ginghom wi jn i eth hws Oc thær fwnnom wi enghen jnbyggiaran oc bliffwin wi thær twa dagha, oc see tridhia daghen syntes twa kommandes mædh wærio mæn oc qwinnor, tha wordhom wi mykyt rædde, [redacted]ppstodhom gangandhes them til möthes, Æn tha the os sagho, menthe the os wara speiara, oc gaffuo sik til ryggia, færdandhes sama wæghen igæn som the kommo, Oc nakot thær æpther samnadho the til sin, widh III M blamænn oc kommo moth os, tha skyndadhom wi os snarlika til hwset igæn hwar wi wtginghom, oc gaffwom os til gudelika böner, blamænnene kringh lagdho sik om hwset, stikkandes starkan eel oppa hwset i fira hörne, aktandes os liffwandes opp brænna ¶ Naar wi thet saghom, ropadhom wi tröstelika til gudz miskundh, wt springandes af eellen, Oc gaffwom os midhwaktes iblandh blamænnena, huilke sik i mællom haffdo mykyt knor oc morran, oppa theras maal, bitandhes tændherna mothe os, grymelika seandes oppa os, ey förstodho the wart maal, oc ey wi tæslikes enkte förstodhom theras, Tha fangadho the os, oc satto os i mörkahws, os thær sitiandhom wart ey watu ællar brödh i mörkeno giffwit, Æn wi ey glömandhes gudz stora nadh oc miskundh, ropadhom til honom mædh flytandhes tarom, jnnerlika bidhiandes, oc bedhandes hans högxswalan oc hiælp ¶ Nar wi haffdom nakra dagha thær i mörket sitith i törst oc hwngher, kommo blamænnene igæn tænkiandes os wara wtslækta, kringlagdho the mörka hwset, oc nar the sagho os standha i gudelikom bönom, wtleddo the os, Oc skwalradho hwasselika mothe os, oc sidhan flængdho the os hardelika, oc bort ælto aff sinom landz ændhom, Oc warom wi thær æffter LXXX dagha wtan allan math som gudh alxmæktogher ær warth witne ¶ Sidhan wi wt kastadhe warom aff judia lande, wandradhom wi mangha dagha til östers, oc kommom til ena wænasta slætta mark mykyt wndhersamlika, oc fulla mædh höxstom træom, haffwandes sötasta frukt tha æradhom wi gudh, oc höghelika

*) l. *sidhan*

Digitized by Google

loffuadhom, oc aathom aff the sötasta frukterne, oc wordhom ganzska wäl widher qwekte ¶ Framdelis wandradhom wi jn i eth landh, som kallas chananeorum, oc tha vi saghom landzsenz folk, mæn oc qwinnor, wordhom wi mykyt wndrandes, the waro byggiandes mæn oc qwinnor, mædh sin barn i bærgxhwlomen, oc giordho the os enkte hindher gudh os beskærmande ¶ Sidhan ginghom wi, moth öster idhkandes i X dagha oc C oc kommom i eth landh, hwar thet folket boo, som kallas pychiti, oc ær thet folket i sinne lægdh*) ællar höghet, ey meer, æn mattan ær i enne alin, oc nar thet folket fik os see, wardh thet rædh oc flydhe wndhan os oc wi loffuadhom gudh, som os bewaradhe, oc skyndadhom os tædhan, wan wægh snarlika ¶ Thær næst kommom wi til högxsta bærgh oc styggeliken hwar solen haffuer ey tilgangh, oc ær thær hwaske thræ ællar græs, Thær saghom wi otalika orma oc draka oc the ether orma som kallas aspides oc basiliscus oc græselika ödhlor, thær syntos oc enhörnigga, böfflar, oc mangh annor skadhelik dywr, huilkas natwr ællar nampn wi ekke wistom, oc ginghom wi oskadde ower the bærghen, mædh gudz mildhet som os bewaradhe, æn the hwiislan oc skrian som wi hördhom aff the drakana oc ormana, waro i warom örom meer æn i XX dagha ¶ Thær æpther kommom wi til en styggeliken stadh, hwar hwassasta klippor waro oppresta, oppa ena sidho, oc annan wæghen nidherstörta i största dywpet, thær tykte os omögheliket wara fram komma, oc thy töffwadhom wi thær i VII dagha, oc æpther the VII daghana, synthes os en hiorther rötandes, oc gangandes för os, huilkom wi oppstandandes æpther fölgdhom, Oc tha wi fram mera kommom, mötte os æn större oc wansamlikare klippor oc bærgh, huilken wi ower ginghom mædh störste mödhe, angist oc dröffuilsom, oc kommom til enna slætta mark, oc thær waro standandhes en mærkeliken hoper mædh camelaar, oc mædh gudz hiælp gingom wi oskadde fram om them, oc hær æpthe syntes os enghen wægher, Tha badhom wi gudh mædh gratandhe tharom miskwnna os, oc bliffwom wi oppa thænna sta-

*) l. *længdh*

Digitized by Google

dhen j IX dagha wtan math oc födho, oc ginghom sidhan thær i markenne, wille farandhes, Oc om sidhe kommom wi til en faghran plaadz, hwar ympnogh frukt war, oc kom i thæn thimari ower alla the markena en mörk dagh, swa at wi kwnnom os enkte röra til nakon wægh aff hwilko wi wordhom alztingx bedröffdhe, oc laghdhom os ad veniam gratandhes oc bidhiandhes om hiælp, oc bliffwom qwarsatte aff tiokke oc mörke daggenne i VII dagha wtan math ællar födho oc wtan dryk, enkte seandhes ¶ Nar wi warom swa bedröffdhe, oc sörgiandhes, æpther the VII daghana, kom til os en flygandes dwffwa, oc kærpte sina fiædhra hwasselika, som hon wille os oppwækkia oc trösta til wægx, Tha takkadhom wi ödhmywklika gudhi, oc stodhom opp, æpther föliandhes dwffwonne, oc ginghom mangha willa wægha til thæs wi kommom til eth rwm, hwar fordhom haffde en mwr warit, oc stodh æn qwar en deel aff wæggenne, i huilke gröpte waro bokstaffwa, huilke som swa lyddo, Tæssa affsætningena ællar mwr giordhe allexander philippi macedo kesare, nar han i stridh ower wan persårum konungh som kallades darius, hàa som wil jngaa i thetta landet, tha ganghe oppa wenstra handena, oppa höghra kan enghen gaa, tha wi haffdom læsit tæssa skrifft, loffwadhom wi högelika herran ihesum cristum, oc ginghom jn i landetz oppa wenstra handena i mangha dagha, oc handhe *) æpther XI dagha, Tha wi saa ginghom, tha kom os wndher næsanar otholeliken lokt oc aldra wærsta, aff huilke endhe lokt, wi wordhom maxsan som halffdödhe ællar witlöse, nidherfallandhes oppa iordhena tha badhom wi jnnerlika herran ihesum cristum, at han wili taka wara siælar Oc nar wi oppstodhom aff iordhenne, saghom wi eth stort kaar ællar eth dywpt dyy fult mædh brænnandhe ormom, aff thet dyyt ællar kærre, wt gingho röster, oc hördhom wi stort twth oc mykyn grat, aff otaliko folke, oc en röst hördhes af hymblenom sighiandis, Thænna stadhen ær dompsens stadher, oc pinonna stadher, i huilkom the pinas som nekadho cristum, Oc wisom tæssa röstena hördhom sloghom war bryst, oc mædh tharannas wt

*) l. *hændhe*

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XV:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

VICTOR OSSIAN SANDEGREN,

GOTHOBURGENSIS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXV NOVEMBRIS 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Republica Romana non minus fortitudine priscorum Romanorum quam singulari illorum amore patriæ et simplicitate morum ac vitæ rationis floruit.

II.

Rebus adversis plures creari viros magnos quam prosperis, divitiumque mores atque animos hominum magis quam paupertatem depravare nobis est persuasum.

Digitized by Google

gywtilsom, oc myklom rædhogha, ginghom wi fram om thet kærreth, oc kommom mællan tw högxsta bærgh, oc mith mællan the bærghen, syntes os en man, som war c alna högher, oc war han mædh iærnkædhiom bwndhin, Twa kædhior som hiöllo en deel aff kroppenom, waro fæsta i eth bærgh, oc twa kædhior waro fæsta i annat bærghet, oc en största eldher war brænnandhes kringh om allan kroppen, Thæs manzsens röst war lwdhandes *) swa som XL milor wægh, oc tha han fik os see, wigaff han starkasta röst tywtandes oc gratandes, mykyt grymelika bran han aff ellenom, Tha wi sadana hördhom oc saghom wordhom wi mykyt rædde, höhandes war ænlite, gingom wi ower bærghen, lankt fran mannen oc kommom i eth annat rwm, hwar mangha klippor waro, oc dywpp thær saghom wi ena qwinno, haffwandes wtslagit haar standandes, Oc omswepta mædh en grymasta draka, oc hwantidh oc swa offta hon wille sin mwn opplatha oc tala, tha sændhe drakin sit hwffwdh i qwinnonnas mwn, bitandhes hardelika hænnas twngho, tæssa qwinnonas lokka ællar haar, rækte nidh oppa iordhena, oc nar wi warom mykyt wndrandes oppa qwinnona, oc mykyt rædde, tha hördho wi bradhelika margha arma oc grötelika röster aff dywpet, sighiandis, miskwnna os miskunna os criste högxte gudz son, tha wordhom wi ganzska rædde, oc bögdhom war knæ til iordhenna, bidhiandes gudh mædh gratande tharom sighiandis O herra ihesu criste, thu som os skapadhe oc atherlöste, tagh tæssa sialar aff tæsse pinonne, thy at war öghon haffua seth thina doma i iordherike ✠ Thær æpther stödhom wi opp mædh graat oc storom rædhogha, Oc kommom til en annan stadh hwar wi saghom mangh træ oc högh haffwandes skapnat som fikona træ, trægrenane oc qwistane, waro fwll mædh foghlom, tolkom som almænnelika nær os flygha, oc ropadho the högth mædh mænniskio röst, sighiandes, o herra gudh thu som os skapadhe miskunna os, oc spar os, O miskundsamber gudh spaar os, thy at wi haffwom syndat, i thins ænlites asyn, ower alla iordhena, Tha badhom wi alle gudh sighiandis, O mi-

*) l. *lywdhandes*

Digitized by Google

skwnsamaste herra, wndherwisa os hwat tæssen iærteknen wi seem haffwa tydha, thy wi wndherstam ekke hwat the jnbæra, Tha kom en röst sighiandis, idher ær ekke mædh giffwit wndhersta the lönlik tingh som i saghen færdhens idhan wægh ℭ Tha forom wi sidhan mædh storom ræddogha fran thæn stadhen, oc kommom til en hedherliken pladz aldra wænast, i huilkom wi saghom IIII mæn standandis, oc haffwandes ædhelasta skapnadh i sinom likama oc lidhamothom, prydde mædh alle wænhet mer æn nakor sighia kan, oc haffdo gull krofior prydda mædh dyrom stenom höffuelika smidda oppa sin hwffudh, oc baro the i sinom handhom palm træ aff gul frahmman före sik haffdo the en storan brænnandes eeld, oc fira hwassasta stæmmitza kniffwa, Æn wi thetta seandes, oppfyltoms mædh storom ræddogha oc ropadhom til them sighiandis, godhe herra oc höxsta gudz tiænara miskwnnen os, at the kniffwane oc grymme ellen skuli os enkte skadha, The swaradho os sighiandis, rædhens ekke, wtan gan tröstelika wæghen som gudh haffwer idher betheet, herran gudh haffuer os saat i thænna stadhen at vi skolom göma oc bewara thænna wæghen til doma dagh, Til thæs herran komber, at döma liffwandes oc dödha, Thetta hördom wi aff them hælga manmomen, oc fiærran standandes helsadhom wi them, oc fram ginghom fran them stadhenom, oc ginghom sidhan idkelik i XL dagha enkte ætandhes, wtan at enast drwkkom wi watn ℭ Oc som wi gangandes warom, finghom wi bradhelika höra röster aff otaliko folke, sywngandhes gudz loff, oc mötte os ennahanda sötasta lwkt som balsamus huilken lokt sötan giordhe wan mwn, som sötasta honogx kakw, oc wart os osigheliken hwgnadher, badhe i siælenne oc kroppenom, aff the sötasta wælloktenne, saa oc aff sötasta smaken tæslikes aff them hymmelska sanghenom i hörslenne, lithet thær æpther stodhom wi opp swa som aff sömpne, saghom wi ena kyrkio wndhersamlika prydha, oc aldra dyrasta, thy at hon syntes all wara aff clarasta cristal, Midhwakt i the kirkionne war eth ærlikasta altara, oc aff thet altaret wtgik watn, som lith haffde söm hwitasta myölk, oc wi i sannindh trodhom thet wara clarasta myölk, oc kringh om kællona som war

Digitized by Google

wndher altaret, thær watnet wtlop, stodho manghe hælge mæn sywngandes hymmelskan sangh, thet ær thæn sanghen ællar the rösten hwilka ænglane som kallas cherubin swngho i hymerike, wi som thetta hördhom oc saghom wordhom mykyt rædde, tæssen kirkian war prydh enkannelikom dyromstenom, oc mædh atskildom lith, oc clarasta stiærnor syntos offwan kyrkiona, flere æn wi kwnnom mædh os see oppa hymelen Solen war thær VII sinnom clarare oc wærmare æn nær os ær, Træn oc bærghen waro mykyt högra ær*) hær, oc alzskona frukt, bættre oc söthare æn hær, foglane haffdo enkannelket lywdh æn wærldennas foghlar, jordhen haffde thær twæggiahanda lith, som ær endel aldra hwitast, oc annardelen aldra rödhast, Oppa sadana syn wordhom wi mykyt wndrandes oc badhom thær gudh, mædh gudeliket loff oc bönom, helsandes the hælga mænnena, oc mædh storom ræddogha ginghom wi fran them skyndandes os oppa wan wægh ¶ Nar c dagha waro swa fram lidhne, i huilkom wi enghen maat tokom til os som gudh ær wart witne, wtan at enast drwkkom wi watnet, Oc wandradhom ythermer wan wægh, oc som wi warom gangandhes, kom os til möthes bradhelika otalikit folk mæn oc qwinnor alla i enom skok ællar flokka, Oc war enghen aff them allom höghre, æn alins langher oc nar wi finghom swa bradhelika them se wordhom wi gönom rædde, Tha sagdhe iak wsal syndare theophilus til mina brödher sergium oc thymum, opplösom wara lokka ællar haar, oc gangom mothe them, thet kan hænda at the fly wndan os, oc war herra ihesus cristus frælsar os aff theras handom, oc tæktos ordhen minom hrödhrom, oc wi mædh wtslagnom lokkom ællar hare lwpwm moth them hastelika, oc nar the thet sagho, gripw the sin harn oppa sina arma gnizlandis sina tændher mothe os oc flydho alle wndhan os hastelika, hwar före loffwadhom wi alle gudh höghelika honom takkandes som os frælste Thær næst kommom wi ower ena mæktogha flodh, oc thær fwnnom wi hwit skinandes græs som hwita myölk, oc thet græs war söt som honog,

*) l. *æn*

Digitized by Google

oc war thet högt i sin wæxt rækkiandes os opp ena alin i sinne hogdh *) oc athom wi os wæl mætta, aff thet sötasta græset, gudhi takkandes, huilken os frælst haffde, i mykiom wadha oc os manghfallelika bewist sina nadh oc mykla miskwnd, oc fwnnom wi oförtænkt i samma thiman, en faghran wægh aff huilko wi gladhi wordhom, oc lagdhom os ad veniam, tilbidhiandes gudh miskwndsamman, som os thæn wæghen nadhelika wndher wiste ¶ Thæn wæghen æpther fölgdhom wi i mangha dagha, oc omsidhe kommom wi til enna hærlika bærgxholo, tha giordhom wi hælga kors tekn owet all war lidhamot, oc gingom jn i bærghwluna, oc fwnnom thær engen jnbyggiaran, tha sagdhom wi os i mællan, tæssen renlikheten kan ey wara wtan mænniskios handh, bliffwom thy hær til qwællen, oc swa maghom wi faa see stadzsens jnbyggiara, æpther tæssen ordhen bliffwom wi thær sitiandhe, som trötte mæn oc wordhom wi alle bradhelika soffwandes, aff tilkommandes söte lokt, æpther lithen thima sidhan oppwaknadhom wi oc wtgingom aff bærgh hwlonne oc stodhom seandis moth östher, oc finghom wi bradhelika se liknilse aff enne mænniskio længdhan fran os, oc nar the liknilsen os naikadhes, saghom wi thet wara en man, hwilkens hwffudh har war hwit som myölk ællar snyö, oc holde haret allan kroppen, Oc tha mannen fik os bradhelika fiærran see kastadhe han sik siælffuan nidher oppa iordhena, oc ather lyfte han sik snarlika opp aff iordenne oc begynnadhe ropa til os sigiandhis, I godhe mæn, æren i aff gudhi tha gören för idher kerssens tekn, oc kommen til mik, æren i oc aff diæfflenom tha flyn borth fran mik gudz tænara Tha mannen haffde swa ropat, tha swaradhom wi honom i tæssom liwdhom, o hælge fadher wælsigna os, oc war ey dröffdher, thy at wi ærom oc wars frælsara herrans ihesu cristi tiænara, wi widhersagdhom wærldenne oc hænnas faffænghe, oc ærom wordhne mwnka, oc nar mannen thetta hörde, kom han snarlika til os, opplyfftandes sina hændher til hymelen, langa stwndh bidhiandis sina böner, oc sidhan oppstodh han aff bönenne, oc borth tok lokkana ællar haret, aff mwn-

*) l. *högdh*

Digitized by Google

nen, oc ænlithet, oc wælsignadhe os, oc taladhe til os, hans hwffudz lokka oc skæggbet, war som hwitasta snyö, oc hans ænlite war som ænglannas ænlite, han war sannelika som wænasta træ planterat rinnandhes watn, aff mykyn aldherdom syntes ekke hans öghon, thy att öghnebranar waro wærta ower öghonen oc skyldho them, hans nægle waro mærkelika langha, badhe oppa hændher oc föther, haret oc skæggheth halde allan kroppen, kroppsens hwdh war swart som snigellen, Tha begynnadhe mannen fælla thara, oc sagdhe til os, Mine wælsignadhe brödher, hwadan æren i komne hiit, sighin mik hwru mankönet sik haffuer, ællar hwru ær om the hælga cristna tro, oc om hedhninghana oc kættara hwru haffua the sik moth cristna folket, tha wi hört haffdhom hans spörsmal, swaradhom wi honom æpther thy han os spordhe, först siglandes honom wara nödh, oc droffwilse *) allaledhes som os i wæghenom hænde, Oc thær mædh lathom wi honom wudhersta sakena, oc wara akt hwi wi wtgingom i swa frænadha landh, at wi sökia willom thæn stadh hwar hymel oc iordh sik samman föghia, Til tæssen war ordh swaradhe os mannen sighiande, kære söner hören mik, ffran thænna jordzmonnen i hwilkom wi nw ærom stadde, oc jn til paradys, kan ællar förma enghen kötliken mænniskia nakontidh gaa, ællar i nakre matto komma, Jak fatigher syndare, haffde oc fordhom samma wilian, oc ærwodadhe thær om, wiliandhe see oc wetha wæridennas ændha, oc war oppa wæghenom, Æn om ena nath synthes mik gudz ængil nær mik standandes oc sagdhe til mik, gak ekke længher fram, oc dirffwas ekke fresta gudh, jak saghe**) til ængillen för hwat saak skuld skal iak ey ythermer fram gaa, ængillen sagdhe, ffran tæssen stadhen, i hwilkom thu æst, oc til paradiis ærw XX milor wægh, hwar adam oc ewa waro i store wællust stadde, oc offwan paradiis sammanföghias hymel oc iordh, oc för thet samma paradiis satte herran gudh en ængil aff cherubin mædh eth brinnandhes swærdh rörlikit til at göma liffsens træ, oc synes thæn ængillen haffua fran fothomen opp til nafflan, liknilse æpther mænniskio, brystet som leon, hændherna

*) l. *dröffuilse* **) l. *sagdhe*

Digitized by Google

som cristal, haffwandes swærdh at göma paradiswm, ey kan, ællar förma, nakontidh nakor thær nalkas, Oc tha iak thetta hördhe aff ænglenom, tha taladhe iak ekke thær ythermeer om, oc widherfrestadhe iak ekke ythermeer ganga ¶ Nar iak theophilus oc mine mædhbrödher, hört haffdom hælga manzsens ordh nidherlagdhom wi os ad veniam, loffwadhom oc takkadhom gudhi alzmæktoghom, oc helsadom mannen gudz tiænara, ¶ Naar qwællen war kommen, sagdhe gudz tiænara til os, kæraste brödher gaan wt fran mik ena litla stwndh mik bidandhes, thy at iak haffwer tw leon, huilken om daghen wandra i skogenom oc om qwællen komma the til mik igæn, iak rædhes at the göra idher skadha om the komma bradhelika oppa idher, oc faa see idher, Oc som wi warom mædh ræddogha wt gangne fran gudz tiænara, kommo bradhelika leonen, grymelika rytandhes, oc jngingho til hælga mannen, Oppa hwilkas halsa han sina handh lagdhe, strykandes them, oc klappandes, oc sagdhe til them, Mine kære söner, til os ærw komna tre godhe brödher aff wærldenne, gören them enkte onth, oc strax kalladhe hælge mannen os i gæn sighiandis, kære brödher kommen nw, oc waren enkte rædde, Tha gingom wi mædh storom ræddogha jn til hælga mannen oc helsadhom han, oc nar afftansangen war læsen, lagdhe hælge mannen för os, aallon, græs röther til kost mædh clart watn, aff huilko wi athom oc drwkkom mædh tysto. ¶ Om morghnen næst æpther, taladhom wi til gudz tiænara syghiandis, hælge fadher oc herra wi bidhiom thina hæloghet, at thu wili os wndherwisa thin omgænge oc hwru thu æst hær kommen oc hwadan thu komt hiit, oc sigh os hwat tith nampn ær, hælge mannen gaff os swar til war spörsmal

ystoria sancti macharii

O mine ælskelikaste brödher oc söner, iak bether macharius födher oc oppfostradher i konungxlikom stadh, min fadher war en romare riker oc aff ædla slækte myndogher i kesarans gardhe ¶ Naar iak ower farit haffde min barslika *) aldher oc min wnghdoms aar, tha troloffuadhe oc fæste min fadher mik rika oc fa-

*) l. *barnslika*

Digitized by Google

ghra brudh, mik mothe standandes, oc allaledhes mothe minom wilia, oc samtykkio, oc förelagdho bröllöppes daghen, prydho brudha hwset, oc samman stæmdho wener oc frændher, oc satto brudhena oppa högan stool, Oc min fadher giordhe sik mykyt gladhan, oc badh alla bedhas hwat them lwsteliket war, oc tha hwar gladdes i sino rwme, *mædh* danz oc skrik, oc alzskona leek, gik iak wt oc jn, hiit oc tiith sighiandis minom tiænarom, at the skullo mik enkte skötha oc swa stal iak mik fran samqwæmdenne lönlika oc kom iak mik lænthelika jn til enna ænkio, som war min lönlike wen mik nær hænne warandhes i VII dagha, ænkian gik daghlika i mins fadhers hws, hörandes hwat om mik talades, oc kwngiordhe mik igæn, hwat thær talades ℭ Naar min fadher haffde i allom wæghom æpther mik letat, oc kwnne mik ekke finna, tha græt han mykyt bitherlika, oc min modher tæslikes, oc alla wener oc frændher dröffdhos ℭ Attondha daghen thær æpther, thet war om sönedagx nattena, helsade iak ænkiona oc wtgik, oppo almennelika wæghen, thær fan iak en hedherliken gamblan man allan grahærottan, ællar hwitan om huffudit oc skægget, standandes redhoboen til at færdhas, helsadhe iak honom sighiandis o hælge gamble man, hwart wilt thu wandhra, Tha wændhe han sik til mik mædh blidho anlite*) oc sagdhe, kære son hwart thu wilt wandhra tiith aktar oc iak gaa mædh tik, thy at alla wægha ærw mik kwnnoghe, Tha fik iak i mik stor widherqwekilse, oc starkhet, oc foldhe **) iak mannenom æpthe, oc om daghen ginghom wi i hwsen til folket, oc bedhoms brödh, oc finghom wara widhertorfft, oc gingom til samman, mangha dagha, oc tha wi haffdom gaat XXX milor, Sathom wi badhe mællan os talandhe, oc borth hwarff mannen bradhelika, Tha wart iak mykyt dröffdher, ey witandhes hwart iak skulle mik wændha, lagdhe mik oppa iordhena gratandes starklika, Oc yæmsköt war ey dwali at samme mannen kom igæn som iak förra fölgdhe oc sagdhe til mik, ælskelike brodher war ey dröffdher, iak er raphael ængil, tik sændher til hiælp oc hwgnat, oc iak ledhe tik til thænna stadhen, aff höxta herrans bodh,

*) l. *ænlite* **) l. *fölgdhe*

Digitized by Google

herran ihesus cristus haffwer helsosamman giort thin wægh, för tænskuld skalt thu ey rædhas, wtan stat opp oc wandhra thin wægh, oc i tæssom ordhomen hwarff ængillen aff mine asyn, æn i tæsse omwændnigenne, tok iak krafft til mik, begynnandes gaa oppa wæghen, oc iæmbrat saa iak en storan ælgh langth faran *) mik, til hwilken iak högth ropadhe sighiandes, jak helsar tik i cristi dygh **) som tik skapadhe wndherwisa mik wæghen huilken jak skal gangha, tha kom ælghin snarlika til mik, och gik för mik en liten stigh mykyt tranghan, oc iak æpther fölgdhe, oc gingom til samman i twa dagha, Tridhia daghen saghom wi en hiort ganzska storan, oc nar ælghen saa hiorten, wart han rædder, oc flyde fran mik, oc bleff iak ensamber oc dröffdher, haffwandes enghen wæghen Tha ropadhe iak til hiorten sighiandis, æpther thet thu haffwer mik borth takit min wæghledhara oc hiælp, manar iak tik om gudh alzmæktoghan, at thu wisa mik rætta wæghen, Til tæssen min ordh bögdhe hiorten til mik sin gang som eth tampth dywr, oc wændhe sik til en tranghan wægh skogxledhes gangandes, oc saa sik idhkelika til ryggia oppa mik, oc ginghom wi swa tilhoppa i tre dagha, ffiærdhe daghen saghom wi en grymmelikastan oc styggelikastan draka, mith i wæghen för os, Oc nar hiorten fik see drakan flydhe han borth i öknena, oc iak bleff ensammen standandes i störstom ræddogha swa at iak wanmaktades aff rædde oc föl nidher oppa iordhena, som halff dödher, oc æpther nakra stwndh, tok iak mik tröst, aff gudz miskundh, opstandandes aff iordhenne, oc giordhe hælga kors tekn för mik, Oc sagdhe iak til drakan, Thu gudz creatur, rædz gudh thin skapara oc gör mik enghen skadha, Tha reste thæn grymmaste draken sik opp mothe mik, oc taladhe til mik, som mænniskia sighiandis, kom wælsignadher herra, thu æst macharius, högxsta herrans tiænare hælge gudz ængil raphael thede mik thins ænlites skipilse, oc bödh mik at iak skulle tik snarleka mötha, oc ledha tik til thet rwm, som gudh haffuer tik föreset, oc til reth, oc ær thet nw i dagh fiærdhe daghen, som iak haffwer tik hær bidhat enkte ætandhes, I

*) forsitan vitiose pro *fran*? **) l. *dygdh*

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XIV:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS REITZ,**

ET

CHRISTIANUS AUGUSTUS LÖFMARK,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXV NOVEMBRIS 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Vita operosa felicior, quam, quæ negotiis vacua est, existimari debet.

II.

Eum, qui sua sorte contentus est, felicem puto.

Digitized by Google

tæsse næst förlidhne nath saa iak tik sithia i eth clarasta sky, oc offwan aff skyth hördhe iak ena röst sighiandis til mik, skyndha tik snarlika, til at frælsa gudz tiænara machariu*m*, huilken nw stadh*er* ær, thær iak tik föresagdhe, hwarföre stat opp oc tala *mædh* mik oc twæka enkte, wtan kom tryggelika, oc iak skal tik wisa stadhen, i huilkom thu skalt æra oc loffua herran gudh, Oc nar swa war sakt, syntes en wngh*er* man, huilken *mædh* mik gik til tæssa bærgxhulu*n*a, oc nar wi waro*m* jngangne, i camaren ællar bærgxhwlu*n*a, borth huarf wnghe ma*n*nen bradhelika fran mik Oc sidhan iak saa mik ensamnan wara, fik iak syndare see widh andra sidhona i huset nær mik twa leona hwalpa, nyleka födda, oc theras modh*er* laa dödh ey lankt fran them, huilka iak wtdrogh, oc iordadhe, oc loffwadhe oc æradhe gudh, huilken swa stor oc wndhersamliken tingh giordhe om mik, oc frælste mik i myklo*m* wadha oc nödh, æn the wngha leonen oppfödde iak *mædh* thæn maat oc födho so*m* i öknenne wæxte, oc them tiænthe som the haffdo mi*n*e söner warit oc fliffwo*n*.*) til hopa i rolikhet warandes i thu aar Æn æpth*er* the aren, ær mærkiande hwru diæffwlen, huilkens affwndh aldrigh taker ændelykt, moth gudz tiænaro*m* kastadhe sina snarw för mik ℣ En dagh om morghonen, tha klokkan plæghar slaa VII, oc solen gaff sin wærma ower iordhena, wart iak wtgangandes aff bærghwlunne, mik nidh*er* sætiandes oppa iordhena, fik iak bradhelika see nær mik liggia eth qwindzlighet pwnga faat, th*et* ær eth qwinnas bælte *mædh* pungh oc skaat etc. mykyt prydelikit oc *mædh* kostelikhet giort, wart iak tænkiandes *mædh* mik sighiandis, hwru kan sadana tingh finnas i öknenne, Oc iak armasta man glömdhe mik wærna *mædh* hælga korssens tekn, so*m* all owense*n*s frestilse plægha wanmaktogha göra, Oc tok iak opp the siælsyna tinghen, oc baar jn i bærghwluna, daghen thær næst wart iak i samma matto oc wtgangande, fik iak oc bradhelika see oppa iorddenne liggia twa qwinno skoo, mykyt hærlika, oc kwnne iak ey æn tha arme man skötha ællar aatwakta diæffwlsens skik, oc ey hældh*er* mik be-

*) vitiose pro *bliffuom*?

Digitized by Google

nandhes i mik förra haffua krafft, Tha æradhe oc loffwadhe iak herran ihesum cristum, oc wtgik aff bærghwlonne, oc bögdhe min knæ til iordhena, orörliken standandes oppa samma stadhen i XL dagha, oc XL nætter, loffwandhes oc tilbidhiandis ihesum cristum, offrandes honom takke oc tiænist för the margfallelika miskundsamlika gaffwor, huilka han os wslom syndarom idkelika giffuer ¶ Naar alt thetta war fwlkompnat, saa iak jn i bærghwluna, oc saa iak hwsens fira hörne mykyt skina, aff hymerikis sken ællar lywse, oc saa iak herran ihesum cristum, wan frælsara, haffwandes i handenne swa som en gul wandh, oc mædh sötasta lywdh sangh han en wndhersamliken hymerikes sangh, hans röst war marghfal oc stark, swa som man hört haffde twsanda manna röst, oc tha thænna hymmelske oc sötaste sanghen, lyktades hördes bradhelika en röst haffuandes i sik trefalla röster sighiandes Amen, oc æwerdelika Amen, Oc i samma thiman wtgik frælsaren ihesus aff bærghwlonne oc oppfoor i skyn, oc iæmbrat jngik i berghwlona en brænnandhes studh som eth mæktokt skyy oc wart snarlika assikkia eeldher oc osigheliket blek, oc bwldher i hymelen, oc hördhe iak tha i wædhret alskona fogla sangh, sywngandis oc sighandis, sanctus sanctus sanctus dominus deus, hælogher, hælogher, hælogher, herra gudh æn tha iak thetta saa oc hördhe för synennas storhet skuld, wart iak mykyt rædher, oc kipther aff min sinne, oc nidher fyöl oppa iordhena, oc bleff iak i sadhana matto, i atta dagha, Æn tha iak igænkom til synnes, wndherstodh iak at wærldenna frælsare herran ihesus cristus wærdogadhes jngaa i bærghwlona, oc wælsigna hænne, oc thær æpther gik iak jn i berghwlona, oc begynnadhe göra penitenciam ællar synda both för mina glömzsko, loffwandes oc ærandhes gudh alzmæktoghan, wan frælsara oc wan atherlösara, oc skapare allas ware herran ihesum cristum, huilken mik tolelika lidhit haffuer til synda bættring, oc thær mædh mik wndher wist swadana mildhet oc lioffhet, Æn nar alt thetta hændhe, tha haffde iak i bærghwlonne warit VII aar, oc haffde iak tha i min liffs aldher, XL aar, Sen kæraste brödher nw haffuer iak i sannindh, idher kwngiort mith liffwerne, swa

Digitized by Google

som minom kærastom sönom, ær thet swa at i trösten idha diæffwlsens swek, oc wærsta owensens försaat, oc illklokhet, Tha beradhen idher, oc bliffwen mædh os hær qwarre, ær oc annars tha gaan til idhart closter igæn, thær i wt ginghen Oc herran ihesus cristus wari mædh idher i idhrom wægh, Oc nar iak brodher theophilus mædh minom mædh brödhrom häffdom hört hælga manzsens ordh, nidherfyöllom wi oppa iordhena för hælga manzsens föther ad veniam, loffwandes oc ærandes gudh, huilken ensamber giort haffwer wndherliken tingh oc stodhom sidhan opp, oc taladhom til cristi thiænara sanctum macharium, sighiadis *) hælgaste fadher machari, bidh för os, til herran ihesum cristum, at wi mattom hem komma til wart closter, oc kwngöra allom cristnom mænniskiom thin hælga omgængilse, oc hwat wi withom aff thinne hæloghet, wi trom sannelika at herran gudh för the saak skuld haffuer os leth til thina nær waru Tha giordhe thæn hælge aldroghe mannen langhan thima sina hælga böner ower os, oc nar han haffde wtgwtet sina böner ower os, wælsignadhe han os, oc gaff os atskilelika allom gudelikan kws, oc antwardadhe os herranom ihesu cristo, at han skwli wan wægh styra i fridh, oc antwardhe os ythermer sinom leonum, bywdandhes them at the skullo os ledha, ower the pino stædher wi seth haffdom, oc ower thet mörket, thær wi i VII dagha oc nætter twingadoms, Oc tha wi orloff haffdom aff cristi tiænara, sancto machario æptherfölgdom wi leonen, oc kominom tryggelika wtan wadha oc alt hindher, jn i absidam alexandri, thet ær thær the gröpte bokstaffwane stolho, som os wisto wægh, oc thær teknadhe os leonen wilia haffua orloff aff os, oc swa wændho the om, oc skyndadhe sik snarlika til sin fadher sanctum macharium, Thær æpther mædh ihesu cristi hiælp, gingom wi wan wægh wtan alla nödh oc dröffuilse, oc kommom jn i persarum rike, oc thet liggher wndher babiloniam herradöme, oc kommom ythermera i mangha stædher hwar wi warit haffdhom, tha wi wt ginghom aff cristen landh, oc kommom ower flodhena tygrim, oc

*) l. *sighiandis*

fæmtande daghen thær æpther kommom wi jn i iherusalem, til wars herra ihesu cristi graff, thær oc i allom stadhom hwar hælgadomor waro, giordhom wi gudhi tak oc loff, mædh jnnerlika böner, honom ærandes, mædh hiærtans loffsangh oc honom takkandes aff alle ware sjæl, huilken os helbrigdha, gömde oc wærnadhe i allom wadha oc dröffuilsom i swa langan wægh, Thærnæst skyndadhom wi os til wart closter, Oc fwnnom förmannen oc alla bödhrena hela oc helbrigdho, oc kwnngiordhom wi them lywslika alla wara pilegrims færdh, oc alt thet os hende i wæghenom, lithet oc stort, enkte glömandes, hwat wi seth oc hört haffdom oc sjælfwe wi rönt, Oc alle the som war ordh hördo, loffuadho oc æradho gudh fadher oc son oc thæn hælga anda huilkom wari loff hedher oc æra aff allom creatwrum för wtan ændha

---

XVII. Vita S. Seruacii.

Hær æpther star skriffwat thæs hælga herrans sancti seruasii hælga liffwerne huilken biskopper war i twngria oc han ær wars herra nær skylle frændhe

Thænne ælskelike hælge herran sanctus seruasius, haffde ena modher hon heet memelia, oc war sancta elyzabetz dotter, the som ær ihesu cristi modhers franka,*) Thy at sancta anna iomffru maria modher, haffde ena syster som kalladhes ysmeria, huilken aff sik födde dotter som kallades elyzabeth, oc hon war memelia modher oc memelia bondhe heet emyn, Tæssen thu som ær emynt oc memelia, waro twa sæla mænniskior, oc gudh bewiste them sina nadher, sændandhes til them sin hælga ængil gabrielem, huilken til them taladhe sighiandes, frögdhens oc glædhins i gudhi, thy at i skolen födha eth hælokt

*) l. *frænka*

barn, oc thet skolen i kalla seruacium, tho wordho badhen mykyt gladh, Thær æpther wart sanctus seruasius födher i thet landh som kallas armenia, i thet landet waro oc hans fadher oc hans modher födh, oc war sanctus seruasius iheſu cristi frændhe, Nw thæntidh sanctus seruacius föddher war, begynnadhe han snarlika thet som dygdeliket war, thet ær at han ekke tok födho aff sinna modhers bryst, meer æn entidh, ællar ena reso om daghen, i nakre matto æpther föliandes sanctum nicholaum, huilken töswar i hwarie wikw tok sina födho ena reso som war om odhens daghen oc fredaghen, æn sanctus seruacius fastadhe alla daghana i wikwnne, aff huilko hans förældhra fadher oc modher, mykyt gladdos, oc hoppadhos til gudh at thet skulle fulkomnas i thera son, som gudz ængil them kwngiort haffde, oc lætho thy snarlika barnet gangha til skola, tha thet thærtil beqwæmt war, at læra konster oc dygdher oc barnet war oc mykyt begærandes at læra dygdher oc hælghet, *) aff alt sit hiærta, oc war barnet natwrlika milt oc renliflekit, sidwkt, enfallokt oc ödhmywkt, wiist oc twiwkt, rætfærdokt oc blywkt, oc i allom dygdhom fulkommet swa at mædh thet barnet war enghen dygdh förgæten, thet tiænthe gudhi sent oc arla gömandhes gudz budhordh, oc spækte sin krop mædh fasto, oc waku, knæfallom oc gudelikom bönom, för nötandhes kropsens krafft oc makt, gudhi til loff oc æro, ey latandhes nakon thima onyttelika fram gangha, sik sielffwom ællar sinom iæmcristne Thær æpther kom sanctus seruacius til iherusalem, oc wart præster, oc i them timanom war biskopsdömet som kallas twngria, wtan biskop, huilket biskopsdöme ær liggandes i tysko landhe, oc tha oppenbaradhe sik gudz ængil sancto seruacio synlika oc sagdhe honom thu skalt gaa til thet biskopsdömet twngria, oc thær skalt thu wara huffwdh oc förman, Tha stodh sanctus seruacius opp oc gik tiith, oc nar han thær kom, tha waro thær samlade flere biskoppa oc præster mædh mykom almogha oppa samma daghen wikandes wælia biskopp, Oc ær wetande at sanctus valentinus war biskopper i twngria för æn sanctus seruacius tiith kom,

*) l. *hæloghet*

oc aff gudz jnskiwtilsom gik han i domkyrkiona lithet för æn han doo oc lagdhe sin biskops skrwdh som war krökllan oc ringhen, oppa warffrw altara, bywdandes wndher högxta hån, at enghen mænniskia skulle dyrffwas röra ællar bort taka thæn ringhen ællar kryklona aff altaret för æn gudhi tæktes thær til nakon enkannehka sændha, oc til wælia oc saa lagho thær the tinghen orördh i VII aar oppa altaret, til thæs at thæn hælgè herran sanctus seruasius thær kom, Oc iæmsköt han thær kommen war, tha gik han til kyrkionna loffwandes gudh oc som sanctus seruacius war kommen i kyrkiona, mötte thær honom gudz ængil, oc tok snarlika ringhen oc kröklona, aff jomffru maria altara, oc gaff them strax sancto seruacio, klædhandes han i biskops skrud oc ledhe han honom jnsætiandes honom oppa biskops stol, oc nar swa giort war, syntes ey mer ængillen ✠ Nw kwnne ey thæn hælga herran tyska twngho, ællar tysc maal, tha begaffwadhe honom millaste herran ihesus aff siæne marghfalle nadh, at hwan tidh han talade ællar predicadhe om andeliken tingh, tha förstodho alle hans ordh oc maal, æn nar han taladhe om förgænghliken tingh, tha kwnne honom enghen wndhersta, oc thy nödhgadhes han haffwa en tolk, huilken hans ordh wtthydha skulle för almoghan, Thænne hæloghe herran sanctus seruacius haffde oc swa storan kærlek til ihesu cristi likama, at han ey nakon lekamlekin maat tok til sik thæn daghen han mæssadhe, ællar anamadhe ihesu cristi likama sacrament, Entidh kom sanctus seruacius til en stadh som hether menthze, thær war en hælogher biskopper som heet anctor, tæssom hælga biskoppenom war sancti seruasii tilkomma mykyt frögdheliken oc kær, oc thy manadhe han sanctum seruacium mykyt wördhelika, oc wenlika, oc badh honom læssa*) ena mæsso i sancti staffans kyrkio, oc war thær en skön sten oppa altaret i samma kyrkionne, huilken sten war riffnadher i twa delar, oc eth stykke nidhærfallet oc war thet almoghanom storlika leet oc sörgheliкit, Oc nar sanctus seruacius thær mæssadhe mædh store gudelikhet, oc nar han saa stenen, at han war för-

*) l. *læsa*

Digitized by Google

dærffwadher, tha strök han mædh sin hælga fingher oppa stenbrottethz, oc wart stenen heel, allaledhes som han til förandha war ¶ Nar sanctus anctor thæn hælge mannen saa thet stora iærteknet, tha loffwadhe han högelika gudh, oc takkadhe sancto seruacio gudz tiænara för the stora nadhe gudh mædh honom giort haffde, tha sagdhe sanctus seruacius, til biskopp anctor, Gudh haffuer thetta iærteknet giort för thina skuld, oc swa wille sanctus seruacius tilrækna the ærona, them biskoppenom oc ekke sik sielffwom, æn tho at the nadhen war sannelika aff gudhi sancto seruicio giffuin, Synes oc sancti seruicii hæloghet i thy, at nar the mænniskior som qwaldos aff orena andan, aatho aff thæn mathen som lagdher war oppa thæn stenen, tha nödhgades han wtgaa, oc the wordho qwitte, oc tæslikes thæn mathen som optokx aff bordhet æpther maltidh, war krankom mænniskiom til enkannelika helso, Oc watnet som ran ower hans hælga hændher, tha han them twættade, giordhe kranka mænniskior hela, tæslikes nar nakor sywk mænniskia rördhe hans klædhe, ællar tok oppa hans hændher, tha wart hon qwith sinom sywkdom, Mangh annor tolken gudeliken tekn, giordhe thæn hælge herran sanctus seruacius, tha likkawæl matte hans hæloghet honom enkte hiælpa för hans fiandhom, wtan hatadho han för hans hælga liffwerne, wtdriffwandes han mot alle rætwiso, aff sit biskops döme, huilket thæn hælge herran gladhelika ledh mædh största twlomodhe, loffwandes oc ærandhes gudh, aff alt hiærta, Thær æpther tok sanctus seruacius nakra clerkkar mædh sik, oc bleff jnne i eth closter som hether mastrikt, somlike kalla thet malstrikt liggiandes hart widh stadhen, Oc thær wart honom aff gudhi oppenbarat at biskoppsdömet twngria skulle aff hedniggom fördærffwas oc fördriffwas, hwar han tilföranda haffde warit biskopper oc tæslikes the andra landh oc stædher thær næst waro liggiandes, aff huilko sanctus seruacius, warth mykyt sörghiandes, oc wændhe sin wægh, oc gik strax til room för the sakena skuld, oc nar han kom til rom, wordho alla romara klokkor sik siælffua ringiandis i hans tilqwæmdh ¶ Oc om iomffru maria bebudilsa dagh, huilken wi kallom anunciacionis, war sanctus seruacius bi-

Digitized by Google

dhiandis sina gudelika böner i *sanctorum* petri *et* pauli kyrkio, alffwarlika oc jnnerlika ropandhes til gudh *om* nadh oc miskundh *ower* sit folk *som* hon*om* fördriffwit haffde aff sith biskopsdöme, oc badh *sanctum* petrum oc paulum, at the förwærffua willen aff gudhi, at han miskundsamlika wærdoghas fran wædha *) sina wredhe aff thet folket oc them næst liggiandes landhom, oc badh han i allom thimom, dagh oc nath, enkte gangandes aff kyrkionne, tha fik han see herran ihesum cristum, oc hans wælsignadha modher mariam sitiandes oppa twa stolar, oc saa han om them standa hæloga ængla mædh all hælgon oc hörde han them bidhia för all biskopsdömen, æn för hans biskopsdöme badh enghen, aff huilko sanctus seruasius mykyt dröffdes, oc ropadhe jnnerlika til sanctum petrum oc paulum, aff them begærandes, at the willen trolika bidhia för hans biskopsdöme, Tha swaradhe honom sanctus petrus owerlyut sighiandes swa, Alt tith landh oc alt tith folk haffwer förthiænt, höxsta konungxsens wredhe, oc the æru ekke wærdoghe at wnffa högxsta konungxsens nadher, oc thær oppa haffua the högxsta förste som i hymerike ærw stadhfæst mædh sin dom, at gudz wredhe skal ower them gaa, oc för thy bidh enkte för them, Æn gudh haffwer hört thina böner för biskopsdömet i mastricht, æn thu liffwer thær ey længhe i thet biskosdömet **), thy at thu skalt snarlika tilkomma, thet æwerdelika liffwet, i hymerike, thær æpther gaff sanctus petrus sancto seruacio, en nykil giordhan aff silffwer, mædh try kors til eth war tekne, ællar eth wist tekn, at han matte opplæsa porthen til æwerdeliket liff allom som hans hiælp begæra, oc hær mædh syntes ey meer sanctus petrus ¶ Thær æpther gik sanctus seruacius til sith gambla kiskopsdöme twngriam, oc oppa wæghen wart han gripin af hedhninggommen, oc ledher til eth fangha hws, thær sagho the som han fangat haffdo eth stort oc skönt lyws, huilkit aff sik gaff eth sken ower sanctum seruacium, Tha fördho hedhingane †) han, til öwersta höffdingan som thær i landet war, oc för allan menogha almoghan, oc tha sanctus seruacius för them som,

*) l. *fran wændha* **) l. *biskopsdömet* †) *hedhningarne*

Digitized by Google

a wart hans ænlite om wænt, swa at han syntes them
ura, som en brænnande ængil, Oc för thet stora wndher
e enkannelika teknet, tha laat hærtoghen sik döpa oc
k wndher giffwandes cristne tro oc aff sancto seruа-
o war han döpther ¶ Thær æpther wille thæn hæ-
ghe herran sanctus seruacius skyndha sin wægh til sit
skopsdöme, twngria, oc i them wæghenom wart han
warlika törstoghen oc kwnne ey finna watn i nakon
adh, tha giordhe han eth kors mædh sinne högre handh
ppa türra iordhena, oc i samme stwndh opsprak thær
n clarasta kælla, oc iæmbrat kom thær gudz ængil, fö-
adhes helso oc helbrigdelikhet aff alzskona krankdom,
dom som drwkko aff thet watnet, mænniskiom oc alz-
ona dywrom, Oc enkannelika fördhe ængillen sancto
eruacio en skönan nap, thet ær eth drykkekar, aff silff-
wer allar gul giort, oc thær aff drak han siælffwer ¶
ppa entidh wart thæn hælge herran wandrandis i lan-
hom wægh, oc wart han mykyt trötter oc mödher oc
ömpnogher aff kroppsens twnghet oc nödhgades han sik
idher læggia oppa iordhena i solskenet, oc wart thær
ompnandhes, oc som han laa soffwandes, kom en foghol,
het war en örn *) flyghande ower han, honom wiliandes
wærna mothe solennas brændagha, mædh enom wingha
mædh thæn andra winghan, tilflæktande han wædhret,
onom til swalka, tha kommo mangha mænniskior tiith,
viliandes se thet stora wndher, æn sanctus seruacius
pwaknadhe oc örnen bort hwarff Thær æpther kom thæn
ælge herran til sinna domkyrkio twngriam oc kwngior-
he nakrom sinom enkannelikom wenom, at plaghan skul-
e gaa ower landhet, oc at the skullo döö, oc sagdhe
hem, hwat alzmæktogher gudh haffde honom kwngiort,
c at han för the sakena gik til rom för them jnnerlika
idhiandis gudh för theras helso, oc lærdhe han them tä-
a both oc bættringh för sin broth, oc tha skullo the wn-
a förlatilse för theras syndher, Æn the förhærdadhes i
inne onzsko, ey wiliandes æpther fölia hans radhom oc
elsamma kænnedom, tha gik sanctus seruacius i kirkiona,
c sagdhe thær mæsso, oc kom gudz ængil til honom,

*) l. örn

hwngörandis honom sins liffs ændha, Tha hadh *sanctus* seruacius sina böner til gudh sighiandis O kæraste gudh oc herra iheſu *criſte*, them thu haffwer mik befalt them giffwer iak tik igæn, tik jnnerlika bidhiande, at th för mina ödhmyuka bön skuld för barma tik oc miskun na theras siælom, oc thær mædh skildes han fran them oc tok mædh sik thet drykke kareth, huilket honom æn gellen fördhe, oc thæn nykellen som *sanctus* petrus ho nom gaff, mædh mangha andra hælga domer, oc bar a thetta mædh sik til mastricht, hwar the æn bewaras o wærdelika gömas til thenna nær warandhes dagh, O bleff thæn hælga herran stakkottan thima thær æpther dö dher, hwilandes i gudhi, oc hans siæl fördhes aff hælgo ænglom, til æwerdelikit liff, oc ænglane kommo aff hy melen förandes eth stort ærleket silkes lakan huilket th lagdho oppa hans hælga knopp, oc thær wti wart *sanctus* seruacius swepther, som jn i eth wærdekt skrin Oc thetta sagho oppenbarlika, alle the thær hær stadd waro, oc sagho the thær ena brænnande stogh ællar pelara, nidher kommandes aff hymelen, gönom hela taket oc bleff standandes oppa *sancti* seruacii graff, oc bleff thær standandes fran afftansangx tidh oc ower nattena alt til thæs som daghranden syntes opp gha huilke owenen som ær dyæffwllen mykyt hatadhe, oc bröth th diæffwllen nidher en deel aff taket, huilket broti engher kan förbættra, ællar igæn byggia, Oc mædh swadan iærtekne æradhe gudh sin thiænara *sanctum* seruacium fför thæn skuld, at gönom thet brothet nidher faldher id kelika snyö oc ræghn, thær komber oc idkelika krakt foll til hans graff, huilket fran haldz, *) oc bliffwer til wærl dennas ændha, thy at *sanctus* seruacius haffuer för wærff wat mædh gudhi oc för thiæn, **) at haa som hælstz söke hans graff, bedhandes hiælp aff honom, tha skal honon giffwas aff gudhi, hwat honom i lekamlike matto widhe torffteliket ær, oc the som kranke ærw oc sökia han graff, the skulw wnffa sina hélso, oc thær mædh för wærffua stora gudz nadher, ℭ Naar *sanctus* seruacius war dödher oc hans likame bars i kyrkiona, tha kom et

*) *framhaldz?* **) vitiose pro *förthiænt?*

Digitized by Google

stort lyws, ællar sken aff hymmellen, opplysandhes alla kyrkiona, oc bleff standandes i tre thima, oppa huilket mangha mænniskior, thær nær warandhes storlika wndradho Thær æpther kommo thær VII kranka mænniskior, oc satto sik nidher widh sancti seruacii graff, honom jnnerlika bidhiandes at han wili them förwærffua aff gudhi, at the matten wnffa sina helso igæn, hwar aff sinom krandom,*) huilket oc hænde, oc tha wordho the alle mykyt gladhe, loffwandes gudh mædh höghe röst, oc thæn hæloga herran sanctum seruacium, Oc nar thetta stora iærteknet kwngiort wart ower landet tha sökto til hans graff mangh M folk hoppandes wnffa gudz nadh för hans hælga böner skuld, oc wordho alle mykyt hogxswalade, aff hans hæloghet ¶ I them timanom kom konungen aff wngaren mædh mangh M folk, oc the waro alle hedhigga, jn i thet landhet twngria, hwar sanctus seruacius war wt driffwin orætuisleka aff seth**) biskopsdöme, oc thæn konunghen nidherstörte alla stædher oc förbrændhe landet dræpandhes folket, allaledhes som sanctus seruacius haffde them föresakt, oc besatte landet mædh store makt, ¶ Nakre aff the cristna bespisadhe sina stædher, oc stodho til wærn moth the hedhningga i mangha dagha, oc haffdo the sik wæl förwærnat mothe hedhniggomen, oc haffdho the ekke fördriffwit, aff huilko the förskulladho gudz wredhe, som gudz ængil haffde föresakt sancto seruacio, oc för the saak skuld wordho alle ower wnne, fangadhe oc slaghne, oc thera stædher opbrændhe til grwndhen, thy at gudz hæmdh matte ændeleka ower them gaa, Thær æpther foro hedhiggana bætter jn i landet, oc lætho ekke aff sinne grymhet, för æn alla stædher, oc iæmwæl gudz hws oc kyrkior waro nidherslagna oc förbrændha, Oc fördærffuadho andhra stædher thær næst liggiande, widh riineth, saa hether the flodhen, alla mæktogha stædher ödhelagde the, oc tæssa stædher som ær, Mentze, colne, withzeborgh stratzeborgh, basel, oc flere andra stædher, oc biskopsdöme, badhe stor oc smaa, oc kwnne enghen leffwa, wtan strax dræpas ællar fanghas, wtan nakra faa mænniskior, hwilka

*) I. *krankdom* **) I. *sith*

sik lönlika skylto i sten rön ællar i bærghomen O herra gudh i hymerike, hwru mangha mænniskior, oc hwru mangha ærleka stædher, matto wngælla thæn ena stadhen twngriam, swa nywtha oc manghe goth aat enom som gudhi tækkes ¶ Thær æpther kommo hedhnigane för thæn stadhen mentz, mædh störste makt, oc krafft, oc lagho længhe för thæn stadhen mentz, oc kwmno ey likawæl winna stadhen, oc willo fara fran stadhen, wændandhes til sin heem ¶ Æn mærk hær hwru gudz hæmdh ær mykyt stark Thy at stadzens mwra i mentz fyöllo nidher aff sik sielffwom, oc tha ingingo hedhnigane i stadhen, oc förbrændho alt nidher i grwndhen, oc alla the kyrkior som i thæn stadhen wäro, wndhan taghne sancti stephani kyrkio som bleff bestanden, oc i the kyrkionne förmatto the enkte skadha, thy at sanctus stephanus förwærnade thet aff gudhi, Oc the hedhnigane sagdho sielffwe, at them syntes en man, huilken mönstret beskærmadhe, oc swa nödhgados the dragha thædhan ¶ Nw maa man mærkia eth stort iærtekne, at æn tha at thær waro swa mangha hedhninga likkawæl kommo the ekke swa nær mastricht, at the matto see thæn stadhen, thy at thæn hælge herran sanctus seruacius beskermade stadhen, i huilkom hans hælge likame war sik hwilandes ællar liggiandes, oc naar folket som næst bodho thær widh mastricht, kommo til stadhen, oc hedhningane waro thædhan dragne, oc the som leffwandes bliffw kwngiordho them thet stora fördærff oc skadha som i landet skedde ower folket, oc iæmwæl barnen, huilken dreepen waro, oc mykla rikedoma som waro borth fördha, tha wart eth stort skryan ællar ropp i almoghanom, thetta hördhes, oc tha the hördho at mastrikt bleff oskat, tha förstodho the wæl at stadhen haffde thet nwtit, för sancti seruasii hæloghet skuldh, oc folket samblade sik som pilegrima wægha, oc gingho mædh store gudelikhet, oc mædh kom[illegible]ns teknom til hans graff oc leffuandhes gudh oc sanctum seruacium thær före, oc thetta hænde om sancti seruacii affton, oc nar som solen hærghades samma qwællen læt gudh see hans stora hæloghet, thy at hymelen oppnadhes*) ower sancti seruacii graff, oc eth

*) l. öppnadhes

arasta lyws skeen, oplysandes alt mönstret, oc folket art clarleka seandhes alla nattena, til thæs daghen opp-an, tha loffwadho oc æradho alt herran gudh oc sanctum seruacium, för hans marghfalla hælloghet oc thet tora iærteknet ¶ Entidh om ena nath, tha kor præste-e gingho til ottesanghen, oc nakre borghara gingho hædh them, oc iæmwæl the som tiænist, oc æmbethe affdo i mönstret, tha hændhe them gangha*) til thæn sta-hen, thær sancti seruacii sængh stodh, thær fwnno the ggandhes oppa sænghenne, en skönan dyrleka loktandes wist, ællar gröna gren, huilkens liknilse finnas ekke nær s tha fraghado borgarene koor herrana haa thæn war om thæn dyra qwisten ællar grenena tiith baar, the waradho sighiandis sik enkte thær aff wetha, wtan thet agho the, at the læsa gudelika böner, idhkelika thær om idhiandis, at the matten thær wisso oppa wnffa, oc kan nghen thæn finnas, som os thær om wissa kan göra, æn m sidhe kwnno the wndhersta, at thæn sötmen oc dyra-okten, wtgingho aff hans hælloghet, oc hælgadomor, som hær begraffna waro, oc at gudz æmgil haffde tiith förth hæn wælloktande quisten ællar qwasten, oc wart folket ær aff storleka glat högelika loffuandes oc takkandes ldzmæktoghom gudhi, oc them hælga herranom sanctum eruacium ¶ I them timanom som sanctus seruacius æn iffwandes war, oc war æn biskopper i twngria, tha sloo tormen oc watnet aff enom mæktoghom syöö thær nær iggiandhes aff huilkom syöö folket haffde sina nytto oc widhertorfft, æn æpther hælga biskopsens dödh, oc tha iedsiggara haffdho nidher stört stadhen tha wart thæn syön nykyt störra, oc fördreff stadhen til eth tekn, at the i tadhen bygdho haffdo storlika syndat moth hælga biskop-en Oc för sadana saak skuld lagdhe thæn högxste höff-linghen hwilken oppa thæn tidh styrandes war i thæn andz æmdhan twngria biskopsdöme til maestrikt, them hælga heranom sancto seruacio til loff oc æro, huilkens hælgadoma ther huilas, oc thæn tolffte biskoppen som æp-her sanctum seracium kom i malstrikt**) oppbygdhe honom il bedher, oc wördhnig eth skönasta mönster, huilket æn

*) l. *ganghandes?* **) l. *mastrikt*

Digitized by Google

i thænna nærwarandhes dagh ær thær standandes ¶ Thær æpther kom en biskop som kalladhes gudhdolff, han warkwnnadhe sik ganzska mykyt ower thæn stadhen twngria, huilken tha war allaledhes ödhe oc fordhom skedhe i thæn stadhen för mænniskionna wndher, oc menthe æn oppbyggia thæn stadhen twngria, gudhi til loff oc æro, æn tha tænkte han enkte at gudh alzmæktogher haffde bansat stadhen, thy thær stodh æn 1 hws, i huilko sanctus seracius haffdhe siælffwer jnnebygdh, oc hedhniggana, the som fordhom waro thær matto ey thy hwseno nakot skadha, oc för thænskul wille han latha oppbyggia stadhen igæn, oc nar tymber mænnene ællar muramæstarene, begynnadhe at byggia, tha kommo thær swa mangh wildywr at arbetes folket wordho nær alle dræpne, oc somlike löpande wnflydho, Oc nar biskoppen thet saa, tha förfæradhe han sik swa mykyt, at han naplika, *) kwnne andhas oc swa bleff thæn stadhen obygdher æwerdelika, thy at thæn biskoppen kwnne wæl första at thet war ekke gudz wili ¶ I them timanom nar thæn mæktoghe kesaren karolus magnus war styrandes, tha hænde at hedhninggane slogho mædh store makt jn oppa the cristna, oc nar karolus magnus fik thet wetha tha war thet honom ganzska olyofft, för cristna mænniskior skuld, oc the hælga troo, oc samladhe han en storan hær, af cristno folke, sik til hiælp, oc drogh mothe the hedhninga, manandes the cristna, at the trolika skullo ropa ti gudh, oc manlika stridha, för hymerikes rike, oc nar th twa hærane sammankommo tilhopa, tha fingho the cristn först storan skadha, thy at hedhningane w flere æ the cristne, hwilket them cristno tykto illa vara, oc ro padho the trolika til herran gudh jnnerlika bidiandes a han wærdoghis wilia them komma til hiælp, oc swa stri dho the en dagh jn til natthenna ¶ Annan daghen næ æpthe, begynnadhe the stridha oppa nyt oc hændhe the ta oppa sancti seruasii dagh tha ropadhe konungh k magnus trolika til sanctum seruacium, at han honom hiælp komme, oc förwærffua aff gudhi, at han matte t hedhnigga owerwinna, tha wart the stridhen swa st

*) l. *næplika*

at the wodho i blodet op til sporana, oc iæmskot som konungen ropadhe til *sanc*tum seruacium., tha saa han ænglana komma sik til hiælp i stridenne, oc tha borthslogos hedhniggane, oc the cristne wunno sigher, Tha wordho alle gladhe takkandes gudhi oc *sancto* seruacio, för thera nadh oc hiælp, oc karl konungher förbættradhe *sanc*ti seruacii mönster mykyt storlika. Æpther mangh förlidhin aar, war en gudeliken biskop thær i landet, huilkom i sömpnen oppenbarat wart aff *sancto* seruacio, at hans been skyllo opphögias cristnom mænniskiom til hwgnat, oc nar thænna gudelike biskoppen opp waknadhe aff sömpnen, tha foor han til biskoppen aff mastrikt, kungörandhes honom thet han hört hafde i sin sömpn, tha wart biskoppen aff mostrikt mykyt gladher, oc sagdhe til then andra biskoppen som til honom kom, wi wiliom badhe bidhia til gudh at han wili os thet æn entidh kwngöra, oc vi wiliom os skriffta, oc wæl til redha mædh læsnigh oc fasto, oc andre godhe öfnigh, at wi mattom wærdoghe wardha til at hantera oc ophögia thæn hælga herran, oc th*e*tta giordho the badhe, Tha kom en röst sighiandis til them, I skolen wtan alla twækan witha at i skolen min likama optaka aff iordhenne, Oc iæmbrat begynadhe the twa biskoppa graffwa, oc tha greffwo the ey længhe, oc fwnno ena sköna graff, aff brædhe giordha, aff huilke oppgik skönasta wællokt. oc i the trækistonne, fwnno the *sanc*ti seruacii hælgadomor, huilka han mædh sik fördhe aff sin stadh twngria ; oc wordho alle mykyt gladhe menandes sik haffua oppfwnnith *sanc*ti seruacii lekama, Oc nar the opplæsto kistona, tha war kistan toom, thy at *sanc*tus mynolphus biskopper, hafde foordhom för tarffleka sakar skuld, lönlika wndhangömt, oc lönlika lakt *sanc*ti seruacii lekama oppa en annan stadh, ællar annat rwn, oc thet wisto ekke the godha herra oc biskoppa, Oc thy wordho the mykyt bedröffde, oc sörgiandes oc klagandhis sik sighiandis sik haffwa förtappat sin hwgnat, tröst oc glædhi, tha bödh biskopp heymbrekt clærkomen, oc iæmwæl almoghanom, at fasta oc bidhia til gudh, at han werdoghas them giffwa eth tekn, hwar the matten thæn hælga lekamen finna, huilket the oc mædh alle gudelikhet giordho, Oc hændhe tridhi nattena thær æpther widh thæn

Digitized by Google

thima nar hanen gaal, at the groffwo oc fwnno rættan stadhen, hwar hælga biskoppen war lagdher, Oc nar the opptoko första stenen, tha kom thær ærliken oc dyrasta lokt, huilka enghen mænniskia i wærldenne haffde nakon tidh kænt lokta, oc fwnno the eth kors liggiandes oppa sancti seruacii bryst huilket kors iomffru maria ihesu cristi modher bwrith haffde för siit wælsignadha bryst, i them thimanom hon hær oppa iordherike liffdhe, oc sanctus lucas, iomffru maria cappelan haffuer giort thet korsset, iomffru maria til eth amilsa *) tekn til the biterlika pino som hænnas kæraste son ledh herran ihesus cristus, The fwnno oc thæn nykyllen som sanctus petrus fördhe honom aff hymerike, oc the biskopps kryklo, som ængillen honom gaff, tha han waldher wart til biskop, Oc thet purpura klædhet, huilkit honom ænglana fördhe, aff hymelen nar han dödher war, oc thær mædh honom owertækto, Oc thet drykkekaret som ængilen honom fördhe aff hymelen, oc all the klædhe, mædh huilkom han swepther war, tha toko biskoppane klædhet aff hans likama, Oc hans ærofulla ænlete war skinandes som solen, oc mento alle at han war liffuandhes oc grætho af mykle hiærtans glædhi, nidher fallandes oppa sin knæ sighiandis, O kæraste faither oc hælgaste herra æst thu æn liffwandes, ællar æst thw dödher, oppenbara thet för os, oc wt gak aff graffwenne, oc i them ordhomen borth hwarff skenet, aff hans ænlete, swa at man matte se hans wænasta bara ænlete, oc thær æpther toko the hans likama opp aff iordhenne, swa skönan oc helan som han war nidherlagdher i the graffwena, oc lætho honom göras eth ærleket skrin, aff silffuer, oc förgylt, oc lagdho thæn hælga lekaman thær i mædh store aatwakt oc gudelikhet ¶ Nar konungh karl magnus hördhe, at sancti seruacii lekame war opbögdher wart han mykyt hiærtelika glädher oc næst æptherkommande paska, foor han til mastrikt, mædh mykla folke, Oc oppa paska affton wndher afftansangen widh högha altaret, i konungxsens asyn, wart en krompen qwinna helbrigdha aff sinne soot, oc en spetælsker wart reen, Oc en man som war krwkotter oppa ryggen,

*) l. *aminnilsa*

Digitized by Google

wart iæmpn skepadher oc slætter oppa sin kropp, tæssen try iærtekne, skedhe oppa en thima, oc the tre mænniskior wordho alzstingx hele aff sin krankdom ¶ Vidh samma tidhen kom en wethlös man, i mönstrit skriiandes oc beth oc sloo folket, oc enghen wiste sik wara frian ællar tryggan, för honom, tha badho the för honom til sanctum seruacium, oc i samme stwndh wart han helbrigdha, all thænna iærtekne saa konunghen, oc wart mykyt gladher, oc iæmwæl aldher almoghen som thær nær war gladdes oc loffuandes gudh oc honom takkandes mædh störste jnnerlikhet ¶ Æpther thæn tidhen som konungh karolus magnus war döddher, tha kommo hedhniggana ather som kallas lothoringia, oc brændho oc nidher slogho landetz mædh ower wælle, Oc fingho the samma hedhnigga höra at i stadhen mastrikt, waro store rikedoma i mönstrit hwar sanctus seruacius war, oc foro thy hasteleka tiith, wiliandes wt taka förnæmdha rikedoma aff mönstret, Oc nar the nalkadhos kyrkio dörenne, tha mötte eth starkasta wædher oc wrok them til ryggia som the haffdo warit halmstra, æn tha wildo fiandana thet lithet äkta, wtan naar the sagho at the kwnno ey jnkomma aat dörenne, tha mentho thè komma gönom taket, oc samman bundho stegha widh stegha, oc stighu opp, stikkandes eellen oppa mönstrit, æn tha sloo elzsens lwghi them igæn wndher öghonen oc wordho somlike oppbrændhe oppa steghomen, somlike nidher windho sik mædh liner aff kyrkiotaket, somlike widherloddo kyrkyo takino som the haffdo warit bundhne ællar bikadhe widh taket, oc kwnno thær engaledhes aff komma, oc tæslikes kwnno the (ey) brænna mönstret, ællar göra skadha oppa kyrkionas æghadelar, Oc tha the fiandana thet sagho, kom ower them en stor rædoghe, oc wordho förfæradhe, ropandhes til cristna manna gudh bidhiandes honom förlata them thera syndher, oc loffwadho gudhi at the aldrigh i nakon tidh willo ællar skullo göra nakon skadha oppa sancti seruacii æghodelar, oc swa wordho the lösaa, oc hastelikan oc snart thædan foro, Oc tha bleff sanctus seruacius, mædh alt thet honom tilhörde, wælbewarat mædh godhom fridh, huilket troandes ær aff allom mænniskiom I them thimanom war en hærtoghe i lantte sassen, thet ær thet

Digitized by Google

landet som kallas sassen, thæn hærtoghen heet henrik, han haffde sanctum seruacium ganzska kæran, tiænandhes honom mædh store gudelikhet oc hiölt honom i störste wardoghet, *) oc mædh hans biælp owerwan han alla sina fiande, thær æpther fik hærtog hendrik i sit wald, sancti seruacii biskops kryklo oc hans biskops stool, huilket han haffdhe i store wördhnig, oc læth i sancti seruacii hedher oc wördhnig byggia eth skönt mönster, i hwilko jnnelyktos gudelika nwnnor, gudhi tiænandes oc iomfru marie, oc sancto seruacio, dagh oc nat mædh alle astwakt ¶ Ey lankt thær æpther wart hærtog henrik, waldher til en romara konung, oc baar han romerska krono mædh store æro, alt til sin dödh Tha haffde kesar henrik en son æpther sik, oc han heet otthe, han war en dygdeliken man, oc fromber, oc tiænthe han mykyt sancto seruacio, oc han astwndade mykyt at wardha romersker konunghers æpther sin fadher, æn romarska herrana, oc andre stödho honom mykyt i moot, ekke wiliandes honom thær til haffua, tha hændhe aff sancti seruacii mædh hiælp, at han twingadhe the romerska herrana, swa at han wart en römsk konungh, hwat hældher thet them liofft ællar olyofft war, tha hans modher thet saa, tha wndherstod hon wæl, at the æran kom honom til, för sancti seruacii hæloghet skuld som oc tilföranda hans fadher, Oc badh tha modhren jnnerleka konunghen, at han wille tilhiælpa, at sancti seruacii hælga doma matten föras i theras landh, som war lanthe sassen, huilket kesaren oc giordhe, lathandhes taka sancti seruaci skrin mædh alla hælgadoma fran mastrikt, thy at enghen förmatte honom thet förmena, æn thy at klærkomen oc almoghanom war thet i moth, oc mykyt sik klaghadho oc bitterlika grætho, at theras herra swa borth kom, them til skadha, oc swa kommo the hælga domor i lantte sessen Oc aff theras til kommo wordho mangh iærtekne thær i landhet, Thy at alla kranka mænniskior som kommo til hælgadomonor mædh gudelikhet, the wordho alle helbrigdho mædh gudz nadh, tha wordho alle thær i landet mykyt gladhe, oc opfylte mædh store frögdh, oc giordho sancto serui-

*) l. *wærdoghet*

cio stora högtidh, Oc i samme högtidh kommo nakre lyndoghe mæn aff mastrikt i mönstret, hwar the aff sassæn hedhradhe hælgadomana, oc nar folket mæst twnght war i sömpnen aff mödho, tha waro the mænnene aff mastrikt wakande, oc togho *sancti* seruacii skrin *mædh* allom hælgadomom, förandes *thet* tædhan *mædh* sik, Oc tha the aff sassen *thet* förnwmmo, tha förfæradhos the mykyt, hastandes sik æpther them, Æn tha waro mænnene aff mastrikt swa fiærran ællar lankt wndhankomne, at the aff sassen kwnno them enkte fangha til ryggia, swa kommo mastrikx mæn hem til sin, *mædh* mykle frögdh, oc frögdades alle the i stadhen waro, mötandhes sinom kærasta herra *mædh* flytandes tharom, aff kærlek oc glædhi, oc aff store gudelikhet, oc loffsangh, oc strax skedhe thær mang oc gudeliken iærtekne, tha opptændho sik siælff lywsen i kyrkionne, blindhe fingho sina syn, Oc the döffwo wordho hörandes, oc hwat hælst krankom mænniskiom tiith kommo bedandhes hiælp aff honom, tha wordho the hele oc frælste aff sinne soot at *) krankdom, oc hör aff wart thær i stadhen stor frogdh **) oc mykyn glædhi, oc iæmwæl i alt landet, thær næst om liggiande, Oc thær æpther hafdo klærkanar *mædh* borgaromen, the hælgadomor i största wördhnig oc æro, them gömandes *mædh* skrinet, trolika oc atwaktelika *mædh* alle gudelikhet ¶ Æpther thæn tidhen wart engen konungher waldher, thy at sidhan kesar otte war dödher, tha bleff römska riket langan thima wtan förstandara oc höffwidz man, aff huilko mykyn orætter oc ower wald skedhe fatikkom enkiom, wærnlösom barnom, oc iæmwæl the hælge kirkio oc andelikom personis ¶ Oc i them thimanom oppreste sik hærtogen aff stadhen som kallas cofflencia widh rineth moth *sancti* seruacii folk oc hans kyrkios jngældh, oc klærkana i mastrikt, sigiandhis sik haffua laghliken ræt ower stadhen *mædh* landhet, oc *sancti* seruacii æghodelar, ower huilket klærkane oc folket ropadho tilbidhiandes hæmdh ower hertoghan, æn han spordhe enkte æpther theras roop oc klaghan, wtan bleff hardher oc obögheliken i sinne orætwiso, entidh tha hærtoghen saat gladher

*) vitiose pro *oc?* **) l. *frögdh*

en sandher nödh hiælpare, oc thy laat han oppbyggia ena sköna kyrkio, honom til hedhers i stadhen som kallas gosler oc sændhe bodh til domherrana i mastrikt, wiliandhes at the skullo til honom föra sancti seruacii hælga domor, æn thet giordho the ganzska nödhoge, æn tha wigdho the thet mönstret sancto seruacio til hedhers. Nw æpther thet at kesar henrich hafde sanctum seruacium swa kæran, tha sændhe han æpther thæn klokasta gulsmedh som i landet kwnne finnas, oc badh honom kærleka oc alwarlika, at han skulle smidha eth hwffudh aff silff allaledhes giorth æpther sancti seruacii huffudh oc ænletes skipilse, gulsmedhen giordhe thet honom war budhit mædh alle aatwakt oc kostelikhet, oc presenteradhe thet kesarenom, Oc tha kesaren saa hwffwdhet aff silff, syntes thet honom mykyt magerth, snorket oc wanskapat, oc fast olikt sancti seruacii hoffdhe oc hans anlete, oc wart wredher, oc læth kasta gulsmedhen i tornet, Tha beulste sanctus seruacius sina dygdh oc mildhet oppenbarandhe sik kesarenom i sömpnen i næsta natthenne æptherkommande, oc bödh honom giffwa gulsmedhen lösan wt aff tornet, oc sagdhe ythermer til kesaren, see oppa mik grannlika, oc skadha maith ænlite aatwaktelika, at the gærning thu haffuer latit göra til min hedher, ærw mino hoffde oc ansicte ganzska liik, thy at gudh haffwer sielfwer lært thænna manen göra saadana wærk oc gærninga, Oc takkade sanctus seruacius kesarenom för the æro han honom giort hafde, Tha kesaren waknadhe, tha wart han mykyt gladher oc sændhe strax æpther gulsmedhen hitandhes han tedha för sik, tha wart gulsmedhen mykyt förfæradher oc rædher, æn tha kesaren saa honom tha helsadhe han honom nadhelika, oc tha wart han mykyt gladher, oc thær æpther bars fram hwffudhet, tha saa kesaren thet halffua all the skipilse, oc skapnat, som han seet hafde i sömpnen aff sancto seruacio, tha sagdhe kesaren allom sinom riddaron oc godhom mannom hwat han seet hafde i sin dröm tha wordhe the alle gladhe, oc loffwadho alz maktoghan *) gudh om thet tastora iærteknet, oc kesaren offradhe thet samma hwffudet, oppa

*) l. *alzmæktoghan*

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XVIIIAM

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R JOH. ERNESTUS RIETZ,

ET

CAROLUS GUSTAVUS THOMÆSON,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XIV DECEMBRIS 1843.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIII.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Statui civitatis certis legibus conjunctæ non status ullus naturalis antecedit, sed ab origine est, et familia primitiva est civitas primitiva.

II.

Neminem sine studio et ardore quodam amoris in litteris quidquam egregium assequi posse puto.

Digitized by Google

sancti seruacii altara oc gaff han til hans kyrkio ow*er* matto stora oc mykla gaffwor ¶ Oppa entidh læt th*æn*ae samme kesar henrich fangha XL ædhla mæn, oc j*nne*helykte them i sinne bewarnigh, læggiandhes oppa theras halsa boyor oc iærn, oc thetta skedhe oppa *sancti* seruacii affton, Oc om samma nattena saa kesaren en skönan aldroghan man, staa nær fangomen i tornet, oc hans skægh oc haar war hwit som snyön, oc th*æn*ne h*er*ran wan *sanctus* seruaci*us*, som förbarmadhe sik ow*er* theras nödh oc angist, hwngh*er* oc törst som the lidhw, oc löste han theras hændh*er* aff iærn*en* oc sloo opp dörena sighiandis til them at the skullo th*ær* wtgaa, tha græto fangane mykyt klagandhes sina nödh för them h*er*ranom, sigh menlösa wara i thy som kesaren them til lagdhe, oc han wille them dödhga för alzenkte, tha sagdhe *sanctus* seruacius iak ær eth bodh skap, sændh*er* aff alzmæktoghom gudhi, oc sigh*er* iak idh*er*, at th*et* i nw lidhen, th*et* skal snarlika faa en ændha, oc gaa thy snarlika til idhwr heman, Tha wordho fangane gladhe oc gingho strax wt aff fængilsen, Oc genstan war th*æn* wærdoghe h*er*ran aff theras asyn, ¶ Om morghonen som war oppa *sancti* seruacii dagh, tha högmessan war swnghin oc kesaren saat i sins maiestatis wærdoghet, tha kom th*æn* aldroghe h*er*ran *mædh* XII wænasta wngha mæn ællar pilta för kesarans asyn, oc waro the alle prydhelika klædde, tha taladhe th*æn* hælge mannen til kesaren sighiandis wi ærom h*ær* komne för nödh saak skuld, Thin wen seruaci*us* wil at thu skalt lösa giffwa the XL fangha, sammwledhes som thu för hans skuld giordhe *mædh* gulsmedhen, Tha kesaren hördhe næmpnas seruaci*um*, tha wart han mykyt gladh*er*, oc haffde mykyt gærna wilit kænna oc wetha haa the budhen waro, thy at the haffdo ængla skipilse æn th*æn* aldroghe h*er*ran borth hwarff snarlika, oc the andre XII wnghe mæn *mædh* honom, oc i samma tidh kom kesarens mæstare, som regeradhe hans gardh, oc höghmæles saker oc ærandhe oc fiöl oppa sin knæ nidh för kesaren sighiandis, nadhoge h*er*ra, ow*er* th*et* fanga tornet haffdc iak nw större för warnigh, æn iak nakontidh förra haffde, æn th*et* haffw*er* mik enkte hwlpit, Thy at idagh tha iak kom til fangha tornet, tha lagho th*ær* wæktarene som

Digitized by Google

the haffdo dödhe wanit, oc kwnno enkte tala, oc fangha tornet stodh ypeth oc fangane waro wt gangne, tha wart iak mishoppande oc wille mik siælffwer dræpa, tha taladhe en aff fangomen til mik, oc swa giordhe iak ekke thet ondha iak tænkte göra, oc tha sagdhe thæn fanghen til mik wi ganghom alle oppenbarlika hædhan, tha spordhe iak them, aff hwas makt ællar orloff, ginghen i hær wt aff tornet, the swaradho sighiandis, aff thæs makt oc bodh ginghom wi thær wth som silff hwffudhet war æpther giort, han bödh os wtgaa, aff fanga tornet, tha kesaren thetta hörde, tha wart han mykyt gladher, oc gik mædh sinne keserinno ællar hwstru, mædh mykyt annat folk, til sancti seruacii mönster, oc stodh han för kyrkio dörenne, oc bödh at fangane skullo komma til honom, oc nar the komne waro, wndher wisto the kesarenom, hwru sanctus seruacius haffde them budhit wtgaa aff tornet, oc hwru snarlika iærnen nidher föllo aff theras hals handom oc fothom, oc all bandh losnadho aff theras kropp, oc the ordh som han them til taladho, oc at the skullo takka them godha sancto seruacio, som them aff gudhi haffde förwærffwat swa dana stora nadh, kesaren thetta höramdes wart ganzska gladher, oc alt folket som nær honom war, oc kesaren tok alla fangana i theras handher *) off frandes them oppa sancti seruacii altara, oc hæraff görs i thæn stadhen, aarlekeh aminnilse oppa thæn daghen nar thetta iærteknet skedhe, oc alt folket gör processionen oc the yperste mæn i stadhen taka lyws i sina hændher, gangandes fran kyrkio oc til kyrkio, loffuandes oc æramdes, gudh, mædh loffsang oc gudelika böner oc folket fölgher æpther ℭ Mærk nw atwaktelika the stora iærteknen huilken alzwallogher gudh, wærdoghades göra för sancti seruacii skuld hær i iordherike, oc för thæn skuld skolom wi honom tiæna oc æra ℭ Nw hwru thærom ær, oc hwru thet tilkom at kesar henrich fik swa storan kærlek til sanctum seruacium i sinom wngdom, oc förra æn honom wæxte skagh**) oppa hakwnne, æn tha haffde han heta astwndan til konunga riket, thet ær romara konungx wælle, oc war hans astwndhan swa heet

*) l. *hændher* **) l. *skægh*

Digitized by Google

at han kwnne ey soffwa om natta thima, wtan bleff wakin wtan sömpn, tha hænde entidh om ena nath, tha oppebaradhe sik en aldrogher man oc tho en mærkelikæn herra, tröstandes honom sighiandes, mins kære son, war tilfridh mædh tik siælffwom, thy at thu skalt wardha en mæktogher kesare, thy at gudh wil thina æro, oc för ökia tith wald, tha wart hærtog hendrik ganzska gladher, oc badh han thæn aldrogha herran sighia sik haa han war, tha swaradhe mannen, iak ær sanctus seruacius. Oc thær æpther hænde at hærtogh henrik bleff en mækta kesare, oc för tæssa saak hedhrade han sanctum seruacium swa länghe hans thime war I thæn thiman war en ærleken borgh, ællar mæktogth slooth som til hördhe sancti seruacii kyrkio, oc hafde länghe (hört) wndher sancti seruacii mönster, Tha waro nakre sighiandis för kesaren, at the borghen til hördhe riket ællar kronomne, oc kesaren mente oc swa sant warn, oc tok borghena fran gudz hwse, oc gaff enom hærtoga aff landet som kallas roken, aff hwilko thæn hærtogen wart mykyt gladher, oc foor til borghenna mædh mykle hoghfærdh, oc tok sina hwstru oc dotter oc flere sina wener oc frændher mædh sik, oc lagdhe borghena wndher sit wælle, oc giordhe sik mykla frögdh oc glædhi, oc mykyt owærdadh, mædh ætandhe oc drikkande, oc danz oc frögdh, tha thæn herran haffde sik swa frögdat oc mættat mædh glædhi, tha gaff han sinne dotter borghena til brudhastod ællar hemgaffwor, Tha wart dottren mykyt gladh, oc nw tha hon nidher lagdhe sik til sömpn, kom orene anden til hænna oc drap hænne, tha hegynnadhe folket skriia oc ömkelika gratha, thet hördhe en qwinna, oc lopp snarleka til iomffrunna, oc fan hænne dödha, tha skriiadhe hon iæmmerlika, oc bitherlika græt, Oc thet hördhe iomffrunnas modher, oc kom mædh stor ropp, wiliandes see hwat hænnas kærasta dotter hænt war, oc iæmsköt drap diæffwllen hænne Tha gæstene oc fremadha folket thet hördo, tha wardho the mærkelika förfæradhe, oc grætho aff store warkwman, thy at thær war ey annor æmpne wtan graat oc ömkelikhet, Om morgonen tha kom fadhren, oc tha han skikkat hafde, hwat aff the dödha kroppana wardha skulle, aktadhe han gaa til sancti seruacii mönster, oc nar han nalkadhes

kyrkio döremne, tha kom eth starkt wædher oc wrok honom til ryggia, oc thet hænde trem sinnom, tha blygdhes han mykyt, oc sattes wredher oppa en wägn, wiliandhes fara hem til hws; tha kom owenen, oc omkwl störte waghnen, brytandes mannenom halsen söndher, hær aff raddos*) alle hans wener oc frændher, oc iæmwæl manghe andra riddara oc swena, Oc thær æpther gaff kesaren aldrigh nakrom godhom manne the borghena, som rættelika til hörde sancti seruacii kyrkio ællar mönster, Oc tykte kesarenom mykyt illa wara, at the haffdo orætwisleka sakt för honom om the borghena, oc gäff hænne igæn, sancto seruacio, bekænnandes sik haffua orætwislika giort ¶ Hær æpther shriffwas eth jærtekne, aff huilko man mærkia maa, at man skal dyrka hælga mæn, mædh kyrkio gangh oc læsnig, oc hælogha halla theras högtidhes dagha ¶ Eth prydheliket cappal war en stadz oppbygdh oc wigth i sancti seruacii hedher oc æro oc war cappalet i glömskó iblandh folket; i langhan tidh, swa at engen mænniskia sökte thet cappalet, wtan at enast nar sancti seruacii högtidh war tha sangx thær nakra faa mæssor, oc the thær næst byggiandes kommo tha tith ¶ Nw hændhe thær eth jærtekne i tæsse matto, at entidh nar sancti seruacii högtidh war jnstandandes, kom thær en gudeliken præster, oc giordhe högtidhelika mæsso, tha waro thærnæst thua qwinnor byggiandes, oc the ware thwa wæwerskor, wæffwandes badhe wllet oc linneth; oc aktadho enkte sancti seruacii högtidh, oc ey hældher the hælga mæsso, wtan brükadho sith ærwodhe oc gærnigh wtan hullo, Tha hændhe oppa samma högtidhes dagben, at aller theras wæffwer, bestankes oc oppfyltes mædh blodh, tha förfæradhos qwinnonar ganzska mykyt, oc wordho rædda, oc tha förstodho the wæl, at the oförnwmstelika haffdho giorth, oc at thetta hænde för theras syndher, thy at the haffdo ekke i wördhnigh oc hedher haldit thænna nadha fwlla hæloga mannen sanctum seruacium, oc röpadho qwinnonar mædh höghe röst löpandhes til capellet, hwar præsten æn stodh nær altaret, oc sagdho hwat nær them skedhe, folket som nær

*) l. *ræddos*

stodh hörandes theras ordh, gingho jn i wæffhwset, skotandes theras handa wærk, ællar gærningh, tha fwnno the deras wæffnigh alla om gothna mædh blodh, oc toko strax allan wæffwen, bærandhes han til kyrkionna, oc opphængdho han oppa mwren, til eth aminnilse tekn, æptherkommandom til warnagla ællar förwarnigh, oc hedhradho the sidhan sanctum seruacium, mædh fasto kyrkiogan, *) gudelika böner, högtidhades hans hælga dagh, oc förbættrado cappallet mædh prydilsom, oc widhertorfftelikom tinghom sancto seruacio til æro oc wærdoghet, alla sina liffs dagha ¶ Entidh wille kesar henrik samla eth herrahoff, ællar en herradagh, oc thær mædh skepa allom lagh oc ræth, hwariom i sinne saak, oc til thet herra hoff, ædla oc oædla, riddara oc swæna, fatike oc rike, kommo oc thær mædh sancti seruacii fatike lanbor, **) wiliandis sik klagha ower kesarans omilla fogotta, oc waro tha flere högha saker som ekke kwnno tha förændhras, tha wart thæn foghotten mykyt wredher moth them böndher som han klagha willo, oc tænkte mædh sik i hwat matto han matte framdeles wardha them en annar, æn han thær til warit haffde, oc sagdhe haa ærw the, som hær til haffua ower mik klaghat, Oc swa satte han sik oppa sin hæst, wiliandes ridha sin wægh See nw hwat hær hænde, nw æpther thet at kesaren wille ekke næffsa thæn fogotthan, som drödhe ***) sancti seruacii böndher, tha wille thæn hæloghe herran siæffwer hæmpnas ower honom, Thy at thær laa en wildher byörn, ganzska stoor i enne kædhio bwndhin, oc tha fogothen wille sin wægh ridha, tha lopp byörnen til honom, oc drogh honom aff hæsten, oc drap han, oc gik sidhan sæffwer oc spaker til sin mæstara igæn, oc giordhe enghom skadha ællar omak, tha herrane thet sagho, wndherstodho the wæl, at sanctus seruacius haffde giort hæmdhagæl †) foghottanom, för thæn oræth han giorth haffde hans fatika almogha, Oc thær æpther haffde herskapet ræddogha aff sancto seruacio, loffwandes gudh för

*) l. *kyrkiogang* **) l. *landbor* ***) l. *dröfdhe* †) l. *hæmdagæld*

thet iærteknet, swa kan *sanctus* seruacius hiælpa sinom thiænarom, tha han wil hwar före wiliom oc wi honom loffwa oc æra, bidhiandes honom, at han wærdoghas os förwærffua aff gudhi æptherfölgia hans kænnedom, oc at han wili os hela oc helbrigdha göra til liff oc siæl, oc æpther thætta liffwet komma til æwerdeliket liff i himerikis rike, hwilket os gudh wnne för *sancti* seruacii bön oc hæloga förskullan.

XVIII. De VII Dormientibus.

*Thetta, ær aff the hælga VII soffwara hæru, oc för hwat sak gudh læt them opp wækkias, som soffwit haffdo i CCCLXXII aar oc ær hær allaladhas all thera færdh ytherligare wiskriffwat en thet, som wi för aff them haffdom, thet wændhe mer kana**) *bradher her jöns ræff.*

Tæssa hælga herrana waro födde i epheai stadh i greka landh, nar thænne omildhe kesaren decius hatadhe cristna mæn Tha han kom til thænförnæmdha**) ephesi stadh, læt han göra affgudha mönster, oc bödh wndher liff oc godz at alle skullo thær affgudha dyrk göra, Oc læt mædh hardasta pinor oppsökia cristna mæn, Tha wart swa grælik pina ræddoghe i allom mannom, at fadhren widhersagdhe oc nekadhe sonenom, oc sonen fadhrenom. Tha waro i them stadh thænne VII crisne***) mæn, Maximianus, Malchus, Marcianus, dyonisius, iohannes, Serapyon, oc constantinus, hwilke som sagho the dröffwilse oc sörgdho mykyt, Oc mædhan the waro the ypersta i kesarens palacio, æn the försmadho affgudha dyrk, oc doldho sik hema, oc gömdho (sik) i theras hwsom oc idkadhe sik i fasto

---

*) l. *kære* *) l. *förnæmpdha* ***) l. *cristne*

Digitized by Google

oc gudelika böner, The wordho för kesaren klaghade oc owerwnne at the cristne mæn waro, them gaffs dagher til thæs decius komme igæn i samma stadh, som tha foor sin wægh, at the skullo ather komma til affgudha dyrk, Inman thæs skippto the, theras fædherne jnnan blandh cristet fatikt folk, toko the sik för radh oc gingho aff stadhen til bærghit celion, oc toko *mædh* sik nakot aff theras pæninga oc gömdho sik i enne bærghwlu, mædhan the thær swa lönlikan waro, en aff them malchus at nampne, gik wt at skaffa them theras bærnigh, nar han jngik i stadhen, gik han i pilagrims liknilsom oc klædhebonat, at enghen honom kændhe, nar han wilde köpa brödh oc kost sinom kompanom ¶ Nar kesaren decius atherkom i stadhen oc læt letha æpther them, at the skuldo offra affgudhom, ræddes malchus nar han thet hördhe, oc kom til sina kompana, oc kwngiordhe them kesarans ilzsko, nar the thet hördho ræddos the storlika mykyt, malchus lagdhe fram brödhet, oc badh them ætha oc störkias manlika til stridhena, Nar the haffdo æthit, satho the i storom grat oc sorgh, oc talado sin i mællan, Oc som gudhi tæktis sompnadho the alle, Om morghonen nar the söktos i stadhenom oc ey fwnnos, Thær aff sörgdhe kesaren, at han haffde tappat swa froma wngha mæn, wart honom sakt at the sik gömdo ibærghit celion, oc at the giffwit haffdo theras æghadela fatiko folke cristno, oc waro stadhoge i theras akt, bödh kesaren allas thera förældhra, fadher oc modher för sik komma, oc hötte them *mædh* dödhenom, at the sighia skullo hwat the aff them wisto, The klaghado oppa them som flere oc sagdho them haffua förskingrat iblandh fatikt folk, ther asæghor oc godz, Tha tænkto the hwat the skullo aff them göra, æn æpther gudz wilia læt kesaren atherwra iordh kwlona, thær the jnne waro, at the döö skwlo aff hwngher oc torst, *) Thær waro twe godhe cristne mæn, theodorus oc rufinus som [illegible]wo thænna hælga mannanna martyrum oc liffwerne, [illegible]warlika lagdho the, the skreffit iblandh stenana thær holet igæn mwradhes *mædh* ¶ Nar kesaren decius dödher war oc alt thet folk oc slækter, Oc framlidhin waro

*) l. *törst*

CCCLXXII aar, thær æpther oppran stor willa oc kætteri i the hælge tro i the lande i kesar theodosii tidh, a hans XXX are, at manghe waro som ey throdo at opstandilse skulw wardha æpther dödhen, thær aff græt kesaren oc sörgdhe storlika, thy han war aldra bæste cristen höffdinge at cristi tro skulle swa waffra, fördhe han sik i haarklædhe, græt oc sörghde *thet* i alla tima, huilket *herran* gudh mildelika skodhade, wiliandes hwgna them som i dröffuilsom waro, oc stadfæsta tronna hopp om oppstandilsen, the förnæmdha martyres opwækte han, Oc jnsköt i ens borghara hiærta tæs stadzsens ephesi at han byggia wille staal oc hws sinom hyrdhom oppa *thet* för næpmdha bærghet eelion, tha brwthu mwro mæstarana opp hælga mannanna iordh kwlor, Oc strax stodho the opp, oc helsados jnbyrdhis *mædh* godhan morghon, oc *tænkto* sik ey langher haffwa soffwit æn the ena nattena, *Oc* kommo ihogh the dröffwilse *mædh* hwilkom the sompnadho, oc spordho thera skaffara malchum, hwat kesaren decius wilde aff them göra, han swaradhe som iak idher sagdhe i jafftons at han söker æpther idher, at i skolen offra affgudhom, The sagdho see hwat kesaren tænker om os, swaradhe maximianus war gudh weth at aldrigh skolwm wi offra affgudhom, oc hwgnadhe sina kompana, oc bödh malcho jnga i stadhen, at köpa brödh flere æn han i gaar köpthe, Oc hwat kesaren bwdhi om them, skwlde han them *thet* kwngöra, malchus togh *mædh* sik V örtoghz pæningha aff iordhkwlonne, Oc nar han wtgik saa han stenana för holit liggia, hwar han wndradhe oppa hwrw the thær waro komne, han gik til stadhen, nar han *mædh* ræddogha kom til stadz porten, wart han mykyt wndrandes, thy han saa korssens tekn malat ower porthen, han gik til thæn andra stadzporthen, oc saa samma tekn, wndradhe han æn mykyt meer, han saa alla porthana *mædh* korssens tekn mærkta, oc stadhen om skifftan, han signdhe sik oc kom ather til [illegible] sta porthen, oc tænkte sik haffua drömt, æn han [illegible] ste sik ihoghen, oc gik jn i stadhen, tith som brödhit saldes, oc hördhe folket tala om wan herra ihesum cristum, oc wndradhe æn thæs meer, hwat ær thetta i gaar tordhes enghen næmpna cristum, oc i dagh widherga

Digitized by Google

alla honom, iak tænker at thetta ær ekke ephesi stadher, thy han ær androledh bygdher æn han förra war, æn tha weth iak enghen stadh hær annan wara, Oc hördhe han at thet war ephesi stadher tænkte han sik fara willan oc atherganga til sinna kompana, Tha likkawæl frambödh han pænigga för brödhet, Oc the sagdho som brödhet salde sik i mællan, thænne wnghe mannen haffwer fwnnit liggiandhe haffwor oc godz i iordhenne för thy at the ey kændho thet mynthet, Malchus saa them talas widh sin i mællan, tænkte han at the wildo dræpa honom, oc nw dragha han til kesaran, Oc badh them mædh ræddogha at the honom skullo latha gaa sin wægh, The toko faat oppa honom oc sagdho hwadhan ær thu, thy thu haffwer fwnnit gambla kesara haffwor oc pænigga myntetz kwngör os thet, wisa os them oc wi wiliom wara thina kompana, ællegis kwnnom wi thet ey göra, Malchus wiste ey hwat han swara skulle för ræddogha, The lagdho rep oppa hans hals, oc ledho om alla gatwr, til thæs the kommo oppa törgit *) oc kom rykte at thæn wnghe mannen haffde fwnnit dyra kesara haffwor, alle kommo om kringh honom, han wille gærna göra thera nöghio oc wara them qwitter at han enkte haffde fwnnit, oc sagh sik om alla stadz, engen kændhe honom oc han kændhe engen, oc saa hiit oc tith i allan almoghan, oc mente fa see nakon aff sinom frændom ællar wenom, som han sannelika trodhe leffwa, oc fan enghen, oc stodh i blandh folket som han wethlös ware, hwilket biskoppen sanctus martinus oc antepater borghamæstare fingho spöria, som nyleka waro i stadhen komne, budhu the at han skulle för them komma, nar malchus ledhes til kirkionna til them, tænkte han at the honom dragha willo til kesar decium, nar han kom, wndhrado biskoppen oc borghamæstaren oppa silff pæniggana, Oc spordho honom hwar han haffde them fwnnit okændha haffwor, han swaradhe sik enkte haffua fwnnit, wtan tok them aff sins fadhers pwngh, the spordho aff hwat stadh han war, han swaradhe om thetta ær ephesi stadher, tha ær iak födher i benescio stadh, borghamæstaren saghe, **) læt komma thina förældhra at

*) l. *torgit* **) l. *sagdhe*

Digitized by Google

swara för tik, nar han næmpdhe them, oc enghen kændhe them, sagdho the at han wilde swa mædh swek wnkomma, borghamæstaren sagdhe, hwru skolom wi tro tik, at thænna pæniggen hördhe thinom förældhrom til, mædhan skrifften som kringh om them standher, ær wæl VII oc LXX oc CCC ara gammwl, oc æra *) thænna aar första kesar decii dagha oc tidh, oc engaledhes æro the like warom pæniggom, hwru kwnno the höra thinom förældhrom til som waro för swa langhan tidh, oc thu ær en wngher man, swa wilt thu dara os gambla wisa mæn i ephesi stadh, Thy skalt thu wndhergiffwas laghomen oc plaghas til thæs thu sigher thet sant ær, Tha fyöl malchus nidher för them oc sagdhe, fför gudz skuld sighen mik thet iak idher spör, oc iak sigher idher thet i mith hiærta ær, decius kesare som war i thænna stadhen hwar ær han nw, biskoppen sagdhe min kære son, han ær nw ekke til iordherike som kesar decius hether, för langan thima oc mangh aar war han, O herra sagdhe malchus i thetta wndrar iak oc enghen wil tro mik, wtan fölien mik oc iak wil wisa idher mina kompana som æro i celyons bærgh, tron them mædhan i tron ekke mik, Thet weth iak för sant at wi flydhom fran kesar decii asyn, oc iak i afftons saa kesar decium jnganga i thænna stadhen, om thet ær ephesi stadher, Tha tænkte biskoppen mædh sik oc sagdhe til borghamæstaran, thet ær nakot mærkeliket thær gudh wil the i thænna wngha mannen, The foro til bærghet mædh storom mogha ℭ Först jngik malchus til sinna kompana, oc biskoppen fölgdhe honom, oc fan iblandh stenana eth breff jnsighlat mædh silffwer jnsighle; han samman kalladhe almoghan, oc las thet breffwit för them, alle wndradho a tolket nymære, the sagho oc skodhado the hælga mæn i kwlonne sitia, oc theras ænlete som blomstrande roser, nidher fyöl biskoppen för theras föther mædh sith fölghe, oc æradhe gudh, Strax sændhe biskoppen oc borghamæstaren breff til kesar theodosium, oc badho honom ey töffwa, wtan snart komma, skodha oc see gudz iærtekne nyleka oppenbarat, hwilken strax oppstodh aff iordhenne i haar

*) vitiose pro *æro*?

Digitized by Google

sækken thær han laa oc græth, kom han aff constantinopolim til ephesum ærandes i alle matto, oc fölgdhos alle samman til bærgh kwlona, Oc swa snart the hælge mæn, sagho kesaren skeen theras ænlete som solen, kesaren gik jn för them, oc fyöl a knæ, ærandhes gudh för talka*) nadh, Oppstodh han sidhan oc kyste them, oc græth ower hwan thera, oc sagdhe til them swa seer iak idher, som iak saghe herran gudh opresande lazarum, Tha sagdhe sanctus maximianus til honom, Thro os at för thina skuld, opreste herran gudh os, för æn thæn store oppstandilsa daghen komber, at thu tro skal otwækelika, at dödha manna oppstandilse ær sannelika, wi stodhom opp oc liffwom, oc som barnet ær i modhrennas liff, ey kännandes nakot onth ællar sarghan, oc liffwer, swa warom wi liffwandes lighiandis oc soffwandes, oc enkte onth kændom wi, Nar the haffdho thetta sakt nidher bögdho the theres hwffudh til iordhenna, til at soffua, oppgiffwandes thera anda æpther gudz budhi, Tha oppstodh kesaren oc fyöl nidher ower them gratandes oc kyssandes them, Oc bödh göra förgylt skrin, thær theras likama skullo i læggias, I samme nath kommo the til kesaren sighiandis at swa som wara likama lighat haffwa a iordhenne i sinne kwlo, swa skulw the lighia til thæs gudh reser them opp andhra færdh a doma dagh Tha bödh kesaren thæn stadhen prydha mædh förgyltan marmer stena, Oc alla biskoppa afflösas som ey widhergingho oppstandilsen

*) l. *tolka*

Digitized by Google

XIX. Vita S. Mariæ Oegniaçensis.

Hær æpther staar the hælga iomffrun sancta maria aff oegnies, oc skriffwas hær först aff then hælga jomfrun oc gudelikom qwinnom aff huilkra sælskap hon waar

I Rom æpther gudz byrdh MCCXIII, opwæxsto som fæghersta blomster, margha hælogha qwinnor, i frankka rike, j leodia biskops döme, huilka sik öwadho i alzskona dygdhom, oc godhom gærningom, I thænna thimanom waro ey at enast mangha wælborna iomffrur wtan jæmwæl ænkior söm haffdo mykla rikedoma, huilka owergaffwo sit eghit, Oc wnghergiffwandis sik starkom fatikdome, liffwandis widher sit handa ærwodhe, i stort atherhaal oc i gudelikom bönom, oc gudz kærleke j största ödhmyukt, æptherföliandis synom brudhgomma ihesu cristo, The som waro i hionelax stadhga, oppfostradho sina aff kömdh i gudz ræddogha, oc cristeliko liffwerne, æn gamble owenen thetta seandhes, oppwækte sina lymmer mothe them som gudh ælskadho, wiliandhis them fördæffua, *) thy at manghe illgærniggis mæn oc kættara waro som hatadho oc förtaladho theras hæloghet, giffwandis them öknampm, omwændandhis thera dygdelika gærnigga til arghet, oc iæmwæl widherfrestadho the smitta theras qwindom, æn som skriffuat staar i læstenne, trætz thet kænnes i sinne frukt, swa hændhe oc nar stadhen leodia war owerwnnen oc fördærfwadher, aff hedhniggommen, oc fiandane willo smitta qwinnonar, tha syntes hwru kæran tæssa iomffrunar oc ænkionar haffdho gudh, Oc hwru gudh them ælskadhe, thy at kættarene, nar the willo them gri-

*) l. *förderffua*

Digitized by Google

pa oc smitta, tha flydho iomffrwnar til kyrkionar, oc the som ekke fingho thæs tilfælle, lwpu the i flodhena sik drænkiandhis, wtuæliandhis hældher swa döö, æn spillas i sinom iomffrulika renlek, Somlika aff thet hælga sælskapet sprwngho nidher i jllalwktandis prywath, wiliandis hældher qwæffias til dödhen, aff the wærste loktenne, æn mista iomffrudomen, oc war thet gudz stora mildhet at enghen aff them allom wart smittat til sin iomffrudom för sin dödh, Thet hænde oppa thæntidh, at en aff them qwinnomen som sik kastadhe i flodhena, blef flytandis oppa watnet, huilket nakre aff hedhnigommen, wordho warse stigho thwa aff them wthi ena ekio wiliandhes hænne gripa, oc mædh hænne fwlkomna sin ondha wilia oc kroppsens begærilse, æn tha the haffdho hænne oppdraghit i skepet aff watnet, saa hon sik sithia som lamb iblandh wlffua, oc som dwffua i blandh höka, wart hon tænkiandhis mædh sik hwat hon göra skulle, oc wart hon aff then hælga andas jnskywtilsom, hældher wiliandhis sik drænkkia i flodhenne æn smittas oc i samme stwndh störte hon sik hastelika aff ekyonne oc i flodhena, Oc i the omwændhnigenne, hwælffde sik ekyan ællar skepeth oc mænnene drwnknadho, æn aff gudz nadh, fördhe flodhen qwinnona oskadda i landeth ¶ Oc fölgher hær æpther eth mærkeliket ærandhe, i huilko gudh ær mykyt loffuandis, Thy at ower alt franka rike, oc annor landh thær nær liggiandis wart oaar, oc mykyn hwngher i try aar swa at iæmwæl the rike, som fatighe bliffu dödhe aff hwngher, oc mangh torp, oc stora byia blifw ödhe, æn aff gudz enkannelike nadh, bleff enghen aff allom tæssom gudz tiænirskom dödh aff hwngher, som siæffwiliandis haffdo ower giffuit rikedomana, oc bepliktat sik til fatikdomen, för gudz kærlek skuld, oc ey hældher nödhgados the at tiggia sina födho, wtan idkadho siit handa wærke, oc loffuadho gudh, Oc hær ower gaff them gudh marghfalla nadher, them til sin kærlek hetelika oppwækkiandis, oc opplyste thera samwit mædh andelikom wiisdom, Somlikom aff them gaff gudh swadana nadh, at the wisto i mænniskionne, the syndher hon giorth haffdhe oc ekke sik för them skrifftat oc swa kwngiordho the manghom theras förglömdha syndher, oc kommo them oppa helsonna wægh,

Digitized by Google

Somlika opptændhos wndherlika i ihesu cristi kærlek, at the aff kærleksens brændhaga smæltos i andelike matto, oc nidherlagdhos oppa sywka sængh, ey haffwandis annan krankdom, wtan at the swa hetelika tranadho til gudh, i hethe astwndan Oc thæs mera at thænna brendaghen opptændhes i siælenne, thæs mera wanzskadhes kroppen ¶ Somlike aff them nar thæn hælga andhas sötme kændhis i siælene, tha kændhes oc lekamlika i theras mwnne, en obegripelikẽ sötme, owergangandis alskona honogxliken sötma oc smak, hwilkom æpther fölgdho sötasta taara, gömandhes siælena i mykle gudelikhet ¶ Mangha waro oc i huilka, nar gudh kom i theras hiærta, mædh nakrom gudelikom tankom tha nidherflwtu oppa theras kinben gudz kærlekx tara swa ympnelika, at theras klædher oppfyltos aff tarannas watn, Oc the tarana waro ekke hwffudit til nakra twangh, wtan hældher siælenne til andeliken styrk, oc kroppenom til likamlika widherquekilse oc hogxswalaſi ¶ Varo oc somlika, huilka idhkelika oppkipthos i andelikẽ þeskodilse, Stundhom hela daghen tyste, oc enkte likamliket seandhes, oc tha waro the i siælenne i paradysi glædhi, sik huilandes lustelika, mædh sinom brudhgomma herranom ihesu cristo, i huilkom the soffwo saa sötelika, at thu *) kwnno ekke likamlika oppwakna aff buller ællar rop, oc ey hæller om nakor haffde them sarghat mædh iærn, ællar twinghät mædh stoor slagh ællar hwgh, waro oc nakra aff them, huilka XX resor om daghen wordho saa oppkipte, Somlika nar the anamadho ihesu cristi wærdogasta sacrament fingho the i sith liff en sötasta sötma, mædh obegripelikom andelikom hwgnat i siælenne, hwilka frögh **) oc glædhi enghen, wærdzliken ***) wælluste kan widher liknas ¶ Somlika æpther thæn hwgnadhen som the fingho aff ihesu cristi sacrament fingho som en andeliken hwngher, oc wndhersamma begærilse til sacramentet, swa at the ey gatho længhe warit thæs wtan, oc tha the ekke kwnno thet faa tha wordho the wanskandis oc kranke, oc borth twinandhis til thæs the kwnno thet wnffaa, Som oc hændhe enne, aff thet hælga sælskapet, at nar hon stadh war i tolken heet begærilse til ihesu cristi likama, syntes hæn-

*) l. *the?* **) l. *frögdh* ***) l. *wærldzliken*

Digitized by Google

ne ihesus cristus i lamb liknilse, lath *) hænne ey længher twinghas oc gaff sik siælffwer hænne til störk i liff oc siæl, oc strax warth qwinnan helbrigdha

Iblandh tæssa hælga iomffrur, oppa sämma tidh oc stadh war en wngh iomfru, ower gangandis alla andhra i gudz nadh oc storom dygdhom, hon kalladhes maria aff oegnies, hon war aff midlastom förældrom födh, oc tha mykyt rikom, æn förældrannas rikedoma, rördho enkte tæssa iomffrunnas hogh, Thy at aff hænnas barnslika daghom, war hænne aff gudhi giffwit stadughetennas dygdh, at hon sik aldrigh nakontidh gaff til nakra löshet ællar barna lek, som annor wngh barn plagha **) göra, wtan idhkelika wart hon om nattatidh fwnnen standandis oppa sin knæ, oc læsa enkannelika böner til gudh oc hans wælsignadha modher mariam, Oc thetta giordhe hon æn i sinom klena barndom Aff hænnas barndom wæxte mædh hænne milheten oc miskundh, oc war hon natwrlika tilbögh ***) closterlike gudelikhet, oc renliffsens ælskogha, Oc nar hon saa sancti bernardi ordinis brödher fram gaa om hænna fadhers hws, war hon storlika wndrandis oppa theras klædhe bonat, oc wndher stwndhom kom hon sik hemelika wt aff hwset, löpandhis æpther brödhromen, oc tha hon förmatte ey meer göra, tha satte hon sina föther i brödhranna foot spor, aff store astwndan, som hon haffde til closther liffwerne ℭ Oc nar hænnas förældra æpther wærslike †) sidhwænio willo skæra hænne prydelikem klædhe, mædh dyrt oc kosteliket smidhe, aff gul oc dyrom stenom, tha ængxladis hon oc droffdis ††) thær aff, oc förſmadhe tolka höghfærd ℭ Tha förældrane sagho hænnas gudelikaa athæffue, affwndadhos the oc wredhgados moth hænnas helsosama gærniggom, rædhandis at dottren skulle sik lönlika komma fran them, sik jngiffuandis i nakot closter, gaffwo the hænne methe †††) hænnas wilia, enom wnghom manne til hwstru, oc war iomffrun ey meer æn XII ara gammwl, brudhgommen heet iohannes ℭ Naar hon war iw franskild fadher oc modher, hyölt hon sin kropp wnlher starkom agha, oc harde næffst, mædh ærffwodhe

*) l. *læth* **) l. *plægha* ***) l. *tilbögdh* †) l. *wærldslike* ††) l. *dröffdis* †††) l. *mothe*

Digitized by Google

kandis sik i gudelikom bönom, oc hymmelskom beskedilsom, hon haffdhe handa gærnigh længhe om qwælleg, oc i sængenne haffdhe hon affsidhes lönlika hardh brædde oppa huilkom hon hwilte kroppen ena litla stwndh, Oc sidhan stodh hon opp til gudhelika böner, tha hon fik saa tilfælle, æpther thet at hon ey makt haffde ower sik siælffwa, nytiadhe hon thæn thima hon kwnne faa, næst sinom krop, haffde hon idhkelika hardh knwta bandh, mangha hardhether, pinliket ærffuodhe öwædhe *) hon, aff thæs hælga andhas mædh gifft oc jngywtilsom, oc os lönlikom, hwilken wi skolom hældher höra æn æpther fyöra, oc för thy tha wi hörom aff hælgom mænniskiom læsas æller prædikas mangh wndherlik ærandhe, æpther thy them mædh giffwit ær aff then hælga anda, oc the giort haffua, skwlum wi meer wndhra thær om, gudhi takkandis för sina milla gaffwor, æn æpther fölia ællar widherfresta thet os omögheliket ær ¶ Naar tæssen hælga qwinnan haffde længe liffwat mædh sinom bondha i höffwisko hionelaghi, skadhade herran gudh, hænnas ödhmyukt, oc hördhe hænnas taraffulla jnnerlika böner, jngywtandis i hænnas bondha hiærta, renleksens andha swa at iohannes som til thæn daghen, haffde hafft mariam som hwstru, skwlle æpther thæn daghen haffua hænne som syster, sik til renfasto oc wakw, tha hon kwnne sik widherkomma, idhlek antwardadha, oc wara renliffwis oc i renlikhet göma cristi tiænirsko, hænne til hwgnadh bliffwa, at hon matte thæs rolikare oc tryggelikare gudhi thiæna ¶ Naar iohannes oc maria haffdo sik stadhfæst i renliffsens stadhga, wisto the wæl, at sitia i ellen oc ekke sik brænna ær ganzska siælsynt, oc för thy owergaffwo the sik siælffwa för ihesu cristi kærlek skuld, giffwandis sik til tiænist spetelsko folke, widh en spetal, som kallas ninigella i bynom som kallas wilembroth til en tidh, diæffwllen thetta seandhis haffdhe han stora affwndh mothe them oc iæmwæl warzliket **) folk, hælst theras wener oc frændher, huilka them förr haffdo i wördhnigh oc kærlek, Nw straffadho the them, giffwandis them spot oc spee, mædh marghfallogh obrygdilsa ordhom, huilket iohannes oc maria, ly-

*) l. öfwadhe **) wærldzliket

Digitized by Google

dhw mykyt tolelika, för gudz kærlek skuld ¶ En dagh thær æpther nar herran gudh sökte maria hiærta, wart hon jnnerlika tænkiandis ihesu cristi wælgærniga huilka han nadhelika bewist haffde mænniskionne, i sinom hælga mandom, lidhandis swa swara pinor, oc beskasta dödh atherlösandis mænniskiona, aff hælffwites æwerdelika dödh, kom i hænnas hiærta swa stor warkwnnan, ower ihesu cristi pino, oc angherfwlla tara wordho hænne swa mykla, at ey at enast klædhen wættos aff tarannas watne wtan iæmwæl synthes thet oppa gwlffuet hwar hon gik, oc langhan thima æpther the sökilsen, ællar wisitacioni som tha gudh giordhe mædh hænne, kwnne hon ey see ihesu cristi kors, ællar höra talas om hans pino, wtan största tarannas wtgyutilse, hæller oc at hon strax wart kipth i andeleka syn, hwarföre matte hon wndherstwndom temperera the sorghena, oc hetha warkwnnilsen som hon haffde ower ihesu cristi pino, wændhe hon sin beskadilse, fran mandommen, oc föresatte sik gudommen, wiliandhis thær mædh förstyra sin mykla graat, oc tha hon bleff skodandhis guddomen in cristo ihesu, kom för hænna andelika öghon, hans alzmæktoghet, wisdomber oc godhet, oc at han som war aldra wærdogaste wærdogadhe sik lidha saadana smælikhet för mænniskionna skuldh, tha förnyghiadis hænna sorgh, oc taranna föröktos, oc hænna siæl smæltes i tara, aff gudz brænnande kærlek ¶ Oppa en dagh för langafredagh nar gudz pina nalkadhes, til redhe sik hælga qwinnan maria, at sörghia ihesu cristi pino, oc wart kommen i kyrkiona, hwar hon wtgöth, bitherlika thara, oc wart gratandhe oc snoppandhe opp i högth swa at thet matte lankt höras om kringh kyrkiona Tha kom en aff præstomen sæfflika awitandhis hona, oc badh hænne hemelika löna the nadh gudh hænne giffwit haffde, hælga qwinnan witandhis thet hænne omöghelikit wara, at förtaka sig gudz gaffuo, oc tarannas wtgyutilse, stodh hon opp i sinne enfalloghet, huilka hon altidh haffde som duffwan, wiliandhis lydha præstens ordhom gik hon til eth lönlikasta rwm, hwar enghen komma skulle, oc brukadhe thær sina gudelikhet, æpther thet som gudh aff sinne mildhet hænne giffwit haffde

Digitized by Google

mykyt, æn gudz tiænirska wiste wæl owenzsens swek, thy at owenen wiste at hon war enfallogh oc rædhogat, oc thy wille han förfæra hænne, oc styggia fran mathen, oppa thet at hon skulle wanzskas aff hwngher i gudz tiænist, æn hon tok mathen sik til styrk thæs hældher, at han wille hænne gækka, oc gabba, æn næst thær æpther fastadhe hon i watn oc brödh fran hælga kors dagh om höstеn, oc til paska dagh, oc thet giordhe hon i thry aar jæmlika, oc likkawæl fik hon engha wanmakt thær aff, til handa ærffuodhe ællar andra andelika beskodilse oc wndherstwndom nar hon war i sin cella som bygdher war, mællan kyrkionar, oc tok nakra födho til kroppsens oppehælle, oc styrk, togh ey annat wtan watn oc brödh, tha saa hon nakra aff gudz ænglom nær sik staa, i hæloghom natwardhe, fran thy hon gaff wælsignilse til bordz, oc til gracias wart læsit æpther maltidhena, oc saa hon som en skinande, stegha staa optil hymelen i hwilkom hælogha ængla oppforo; oc nidherstighu, aff huilke syn, hon fik swa mykyn hugnat, at hænne wansmakadhe all wærldzliken kræselikhet oc enghen förgængeliken sötme kwnne liknas widher thæn lwstan som war i ænglannas asyn ¶ Sanctus Iohannes ewangelista, huilken cristi tiænirska mykyt ælskadhe, syntes oc offta nær hænne staa, tha hon saat widh bordhetz görandhes sina maltidh i huilkens nær waru, aff the gudelikhet som hon til honom haffde, kom i hænnas siæl, swa mykyn glædhi, at hon glömde mathen, swa at hon ey aat wtan ganzska lithet oc klent, oc aff thæn klena mathen fik hon swadana krafft, oc starkhet i sin likama, at hon (ey) behöffde taka maat i atta dagha, oc stwndom i XI dagha, thær æpther bleff hon fastandes ¶ Entidh æpther saa dana syn, bleff hon allaledhis fastandes, fraan hælga torsdagh, oc jntil pingisdagha, enkte ætandis, oc bleff likkawæl swa stark til ærffwodhes, oc annat thet hænne bordhe göra, sista daghen som thæn första, oc haffdhe hon wilit æthe twem sinnom om daghen, hon haffdhe engaledhes thet förmat för æn hon haffde kommet til sin sinne igæn aff the andelike synenne, til huilka hon war oppkipt ¶ Vndher stwndhom war tæssen cristi ælskerska, oc tiænirska, soffwandes mædh cristo i hæloghe tysto, i XXXV

dagha, enkte ætandhes, oc ey hældher talandes nakot ordh, wtan at enast tæssen ordhen, Jak wil haffua ihesu cristi likama Jak wil haffua ihesu cristi likama, oc nar hon haffde honom wnfangit bleff hon alla daghena thær æpther i sötasta beskodilsom mædh herranom ihesu cristo, æn æpther fæm wikur förlidhna kom hon igæn til sin sinne, allom thær oppa wndrandes laat hon opp sin mwn, oc taladhe, oc tok til sik likamliken maat, oc thæs mera hon twingadhe sin kropp, mædh atherhaldh oc fasto, thæs mera fetmadhes sialen i gudelihom bönom, Oc nar hon giordhe handa ærffwodhe oc hænnas singhra toko rokken oc thenen, lagdhe hon för öghonen psaltara bokena, læsandhes gudhi sötha psalma, Oc thær mædh bant hon sit hiærta til wan herra at thet skulle ekke sik skinghra til nakra fafængho, oc onytteliken ærandhe ¶ Entidh nar gudz tiænirska, war i sinne eghne kyrkio, som ligher widh kyrkiona som kallas oegnies saa hon otalika hændher wtrækta til sik, som the willo nakot bedhas aff hænne, tha wart hon wndrandis, oc stodh opp, ganandis til oegnies kyrkio, som fordhom moyses gik til tabernaculum i öknenne, nar han war twækande i nakrom ærandhom, swa gik nw gudz tiænirska til oegnies kyrkio, bidhiandhis ödhmyuklika gudh, at han wærdogadhis hænne wndherwisa hwat the wt rækta hændherna haffdo tydha, tha wart hænne swarat aff herranom gudhi at hændherne teknadho the cristna siæla som pinas i skærslo eelle, oc the bedhas hiælp aff thinom gudelikom bönom, aff huilkom theras pina matte faa lisa, oc swalka, swa som aff nakrom dyrom smörilsom, hælga qwinnan haffdhe stwndom för thæn obegripelika sötman som hon haffdhe aff gudz beskadilsom glömt cristnom siælom i sina böner, oc stwndom förmatte hon ey opplata mwnnen, oc ey hæller nakot annat tænkt wtan oppa gudh, Om dagben oc nattena helsadhe hon iomffru mariam, oppa bögdhom knæm, M oc C. resor, oc ær thetta wndherliket oc ohörlikt at hon isomlika idhkadhe tæssa æpther skriffna gudhelikhet i XL dagha, fförst aff thæs hælga anda dygdh bögdhe hon sin knæ sæxhwndradha resor ¶ Annantidh laas hon helan psaltaran standandis oppa sina föther, oc mællan hwan psalm, las hon æmgilsens helso aue maria standandis op-

Digitized by Google

hælga qwinnonnas hws, Tha en aff hans mædh brödher huilken ey mykyt aktadhe andelikeⁿ ærandhe, saa herra gwidonem böia aff wæghenom, oc kwnne windhersta hwar han wille gaa, sagdhe han til honom, O herra cantor hwart haffwen i tænkt at gaa, hwi böghen i aff idhar rætta wægh, hwat wilin i tagha flygandis flwgor, ælla mædh barnomen gripa flygandis fiædhla, oc flere annor lögdis ordh sagdhe han, æn thæn hedherlike herran gwido, mædh eth milth hiærta oc godho twlomodhe, gik sin wægh fram til hælogha qwinnonna, talandhes mædh hænne, mangh andeliken hælogh ærandhe, aff huilkom han wnfik mærkeliken andeliken hugnat, oc siælennas frögdh. Oc mædhan thetta giordhes, wart en aff hans mædh brödhrom mykyt ængxslogher, oc gik til honom, manandes han at göra ænda oppa sinne talan, oc skynda sik oppa wæghen, oc hændhe at nar han swa taladhe fik (han) see oförtankter *) hælga qwinnona wndher ænlitet, aff huilko han wart bradelika oc wndhersamlika om wændher i sith hiærta oc sinne, som han haffde ekke warit samme mannen han förra war, oc tilkomo honom swa mykyn tara wtgywtilse, at i langha stwndh kwnne han ey ga fran stadhen, thær cristi tiænirska war nærwarandhes, oc wille han gærna thet lönligit wara, æn cantor gwido wndherstodh wæl hwat honom war hænt, oc gladdes thær aff, sighiandis til honom samma löghis ordhen, som hin til honom, tilföranda haffde förekastat, sighiandis til hans brodher ganghom hædhan, æpther hwario töffwom wi ællar skolom wi borth köra flygandis flughwr, oc gripa flygandhis flædhlar mædh barnomem, Æn hans mædh brodher stodho længhe sokkandhes oc snoppandhes, owerflödhelika thara wthfællandes oc sagdhe til cantorem, kære herra förlaten mik min broth; thy iak wiste ey hwat iak sighia skulle, iak matte entidh læra, thet iak förr ekke wiste, æn i tæsse hælge qwinnonne haffwer iak wtrönt hwat gudz krafft oc dygdh haffuer inbæra. En tidh tha hælga gudz tiænirska förmatte ekke oppa kroppsens wæghna længher lidha thæn heta kærlekxsens brændhaga til gudh, i andelikom beskodilsom, wanskadhes hon

*) l. *oförtænkter*

Digitized by Google

i kroppen, oc nidherfyöl oppa sotta sængh i swarom krankdom, thy at swa tæktes mildhom fadher plagha sina dotter, huilka han hiærtelika ælskadhe, hænnas hændher oc arma samman slængdo sik som en cirkil, aff myklom wærk oc vee, för brystet slo hon sik mædh hændherna, aff sywkdomen thær til nödgat, Oc tha hon haffdhe swa længhe lighat, tha saktadhes krankdomsens krafft, oc kom igæn til sinnet, oc widherquektes i kroppenom, loffwandis gudh, oc gaff sik iæmsköt til waku, fasto oc alzskona kropsens stranghet, wnfangandes starkhetena aff herranom gudhi, oc ærwodadhe i andeliko ærwodhe, at mangha starkka mænniskior, skullo ey giorth tridhia delen aff saa mykyt ærffuodhe, som hon ensam giordhe Sancta maria aff oegnies war aff gudhi nadhelika begaffwat mædh VII tæs hælga anda gaffuor, Oc thy kallas hon fwl mædh them hælga anda fförst haffde hon the gaffwona som kallas timor, Thet ær rædoghe, thy at gudz ræddoghe betzladhe, oc bewaradhe hænnas fæm ythra sinne, aff allom syndhom, I hænnas twngho war gudz ræddoghe, om hwilkit hænnas skrifftafædher bæra hænne withne sighiandis, at aff hænnas mwnne hördho the aldrigh wærdzlikit ordh, ey minsta silleban, wtan all hænnas ordh waro mængdh mædh tæssom ordhomein ihesus cristus ℭ Vadhelikit ær, mykyt brwka ællar nytia, ællar sik tilegna witherlika thet som orætwislika ær afflat, som mærkias maa i tæsse hælge qwinnonne marie oegnies, aff hwilke scriffuat star i bokenne som kallas de apibus capitulo LXXVII exemplo sexto ℭ At tæssen hælga modhren, haffde största omsörgh *) oc warkwnnan ower cristna siæla, som pinas i skærslo elle, oc enkannelika ower sina eghna modher hænne sörgdhe hon mykyt, hwilka hon hoppadhes wara oppa nadhennas wægh, thy at hon gaff mykla almosor, oc liffdhe i toktelike höffwiskhet, æpther thy som mænniskiom syntes oc almænneliken wærldennas sidhwænio ær, likkawæl ræddes hon thy at dywpe ærw gudz lönlika doma, Oc thy badh hon gudh idkelika, oc mykyt jnnerlika, at hon matte wisselika faa wetha i hwat stadhga hænnas modhers siæl war

*) l. *omsorgh*

Digitized by Google

¶ Nar hon haffde hær om mykla thara wtgutith i sina gudelika böner, hænde entidh tha hælogha modhren saat i kyrkionne, hörandis mæsso, warth hon bradhelika om slaghin aff myklom fasa oc ræddogha, oc saa hon nær sik standa en mörkan andha, oc giordhe hon snarlika för sik hælga korssens tekn, oc iæmsköt skildes fran hænne aidher ræddoghe, oc taladhe hon sidhan dristelika til mörka skuggan, manandhes honom om ihesu cristi dygdh oc makt sighia haa han war, tha swaradhe andhen sighiandis, jak ær thina modhres siæl, Dottren spordhe hwru mædh hænne war stælt, Siælen swaradhe, illa ær mædh mik stælt, oc thina böner kwnno mik enkte hiælpa, thy at hælwittes hæktilse jnne halla mik æwerdelika fördömdha, dottren thetta hörandes, wengadhe sik storlika sighiandis mædh graat awi, awi mik, o min modher, för hwat saak æst thw fördömdh, Siælen swaradhe, jak war oppfostrat oc liffdhe aff thy som orætwisleka war fanghit, oc illo fanghno gozse, oc falske köppslaghan, oc okker, oc mith samwit sagdhe mik thet wara illa giorth, oc iak wille thet enkte akta, ællar thet igæn giffwa, huilkit illa afflat war Oc egh hældher wille iak nakot skötha, hwat mino wndherdana ællar tiænara mothe, gudhi giordho i mino hwse, wtan gik iak wærldenna krokotta wægha, tykkiandis owördhelikit wara, at böya min footspor aff minnas förældra wæghom, Jak försmadhe oc wanælskadhe them som mik straffadho för mina orætwiso, oc wille them ey höra Oc ey hældher haffde iak nakon angher ællar idhroga för mina wranghet oc liffdhe thy iak ofruktsamlika, oc thær mædh förtappandes alla mina wælgærnigga, oc hymerikis glædhi, oc bliffwer æwerdelika förtappat, oc nar siælen haffde thetta sakt, borth hwarff hon aff dottrennas asyn, Æn gudz tiænirska owertænkte gudz rætwiso oc siælennas ordh, oc gudz wilia, sörgdhe hon ey nw ythermer tæssa siælennas fördömilse, thy at gudhi ærw alle doma wndhergiffne, oc bleff gudz tiænirska, gudh loffuandes oc ærandes för sina rætwiso ¶ Thær æpther nar thænna hælga qwinnan war i spettalen willembroth, oc wille sik wnherstundom nakot redha til kost, læt hon hænta sik græs oc yrther i skoghen oc ödhemarkom, hwar ey nakot saat war, wtan siælfft opp-

wæx aff iordhenne, sik til kaal ællar födho, rædhandis altidh at hænne skulle nakot komma til kost, huilkit ey ware rætwisleka fangit oc sammwledhes ræddes hon ætha aff spetalens maat, ællar thera almoso, twækandis om almosan ware all giffwin aff wælfangna gozse ¶ Mykyt hetelika war oc tæssen gudz ælskerska opptændh i ihesu cristi kærlek til sannan fatikdom, at hon wille næplika nær sik behalla ællar bewara, thet hon siælff allaledhes haffde widhertorfft til, Oc thy haffde hon aktat entidh fly lönlika til okwnnokt folk, fran sinom egnom frændhom oc wenom, oppa thet at hon thæs hældher maghe faa tilfælle at tiggia sina bærnigh oc sit brödh för hwars manz dör ællar porth, æn hon wart i thet ærandhet förhinddrat, oc hænne wart thet förtakit ¶ Hænnas skriffta fadher bödh hænné entidh wndher lydno sighia, om hon astwndadhe nakontidh loff ællar priis, för sina gudelikhet ællar fik i sit hiærta andelik frestilse begærandes tæknat aff mænniskiom, hon swarade sighiandis, allan wærdzlikan priis rosn oc förgangliken hugnat war mik wtskwtin aff mith hiærta, oc ær mik altidh styggeliken, oc enkte ær mik söth ællar hwgnelikit, tænkia oc skodha wtan æwerdelika tinganas godhet ok ihesu cristi kærlek ¶ Cristi ælskerska haffde ey at enast sik til dygha*) ökilse aff them hælga anda ræddoghans gaffwo, wtan hon haffde oc iæmwæl the gaffuona, som kallas pietas, thet ær milhet, thy at hon war redhoboen til alla milhet, hon aktadhe oc omsörgdhe aff alle sinne förmagho allaledhis fulkompna alla miskundhsamlika gærningha, oc ower alt war hon omsörgiandis, at thiæna sywko folke, oc nær stadh wara them som drogho til dödhen, oc them som dödhe iordhados, ællar dödhe baros til graffua, oc i tæssom dygdha idkan, fik hon mangh oppenbarilse andelika aff gudhi ¶ I clostret oegnies war en syster, huilken fordhom warit haffde i wærldenne en ænkia, Tæssen systren wart krank, oc drogh til dödhen, oc war oppa thæntidh cristi ælskerska i sinom cella, oc warth hænne oppenbarat, at otalike diæffla stodho widh kranka systrennas sængh, haffuandes grymmasta leona lywdh Conuentz systrana swngo

*) l. *dygdha*

Digitized by Google

ower hænne officium som sidher ær ower dödha, menandhes hænne wara alzstingx dödha, oc enkte witandis aff dyæfflomem, oc tha kom gudz tiænirska löpandis, swa som glömandis at hon war qwinköns, oc satte sik manlika oc dristelika mothe diæfflomen mædh sina heta gudelika böner, oc iæmwæl slogh hon mothe them mædh sinom mantil, them borth driffwandhes som andhra flughor, Æn the orene andha stodho mothe hænne ilhærskelika wiliandis wæria oc wndhersla sik the siælena hælga gudz tiænirska skodhandis diæfflannas ilhærdzsko, oc stora dirffwe, gat ey længher witith pukannas orolikhet, ropadhe hon tröstelika til herran ihesum bidhiandis honom om hans millasta blodh, huilkit han wtgöt, för wara atherlösn skuld hiælpa sik mothe the omilla diæffla, ey willo diæfflane alzstingx wnfly, wtan samman lagdho mykla ilfwndoghet mothe siælenne Tha cristi tiænirska thetta saa, tok hon dirffwe oc tröste aff them hælga anda, talade til herran ihesum sighiandis, O herra ihesu criste jak sæther mik i lyffte för tæssa siælena, æn tho at hon syndat haffuer, tho likkawæl haffwer hon sik för sina syndher skrifftat, kan oc swa wara, aff nakre glömsko, at hon haffwer nakot förswmat tha haffwer thu æn lefft hænne timan til næffst oc bætrilse, æn tho at hon förma nw ey tala, Oc widh tæssen ordhen borth flydho diæfflane allaledhes mædh skam oc blygdh oc hælga ænglа nalkades sænghenne thær kranka systren laa, oc cristi tiænirska, gaff gudhi loff oc tak för sina nadh, oc kom til sin natwrlika siin igæn, oc tok sin mantil opp thær hon strit haffde mædh diæfflomem, oc gik i sin cella mædh gudelike blywghet, thær sik jnnelykkandhes i langhan thima, sik öwandhes i andeliko ærffwodhe oc gudelikom bönom ¶ Ey mykyt lankt thær æpther, om sanctorum petri et pauli högtidh, war gudz tiænirska mykyt omsörgheliken om the siælena som hon gik i lyffte före, rædhandis i hwat stadhga hon war, tha syntes sanctus petrus apostolus, kwngörandhis hænne at siælen för huilka hon loffwade, war i hardasta purgatorio, oc sagdhe sakena, för hwilka hon thær pintes, Eth war at hon mykyt hetelika haffde ælskat wærldena oc hænna wællust, nar hon i wærldenne war, Oc ledh the siælen hardasta

Digitized by Google

köldh, thy hon war slyo, oc laat oc kaldh i gudz kærleke, oc dygdhosammom gærninghom, Oc hardelika pinadhes hon för thet, at hon i wærldenne haffdhe glömsklika, oc ffatlika opfostrat sin barn, oc ey aghat sith tiænisto folk, oc mykyt haffde hon oc siælff mera drwkkit, æn hænne behoff giordhis, oc i klædhomen haffde hon warit owerflödhog, oc för thet ledh hon swara pinor ¶ Nar mildha cristi tiænirska thetta hördhe, lagdhe hon sik til stora omsorgh at hiælpa hænne, thy at aff hænnas barndom, war hænne mykyn mildhet oc omsorgh ower cristna siæla som pinadhos i skærslo elle, mædh gudelika böner oc almosom, oc hwat hon siælff förmatte ekke göra, tha oppwækte hon andra til samma milhettena ¶ Annantidh hændhe at en gudeliken ænkia, huilken langhsamlika i mangh aar haffde gudhi tiænth, oc oppföth sina döttr i gudz ræddogha, them idkelika lærandes, hwru the skwllo gudhi tiæna, oc sin renlek gudhi bewara til sin dödh, tæssen godha qwinnan wart krank, oc drogh til dödhen i spettalen som kallas willembrath Tha saa cristi tiænirska iomffru mariam nær hænna sængh standandis, haffwandhes som en flughu flækt i handenne oc flæktandhes oppa hænnas brændagha oc lenadhe han oc swalkadhe nadhelika, Oc nar siælen wille wtgaa aff kroppen syntes en stoor diæffla skari moth huilkom wordho mangha böner læsna, oc orena andhana willo ey tæshældher borth fly, för æn hymerikis portarius sanctus petrus apostolus kom mædh korssens baner, oc tha borth flydho the mædh blygdh, æn nar the godha ænkian war dödh tha saa cristi thiænirska iomfru maria kommande mædh otalikom hymerikis iomffrum, skikkadha i twa chora sywngandis gudz loff mædh sötaste hymmelske röst, Oc nar præsten giordhe officium ower liket som want ær, Tha saa cristi tiænirska höxta præsten ihesum cristum kommandhe mædh en otaleken skara hælga manna aff hymerike, lyktandes ællar fwlkomnandes officium mædh præstenom, oc saa oc hördhe tha cristi tiænirska, hwru wndhersamlika, oc mædh sötasta loffsangh, öffra kyrkian som ær hymerikes borghara loffuadho gudh, oc nidhra kirkian, som ær cristna mænniskior, swaradho i sinom loffsangh, Oc nar dödhe kroppen war iordhaden, tha syntes siælen

Digitized by Google

hon war i oegnies kom hænne i hoghen, wilia sökia ællar withia nakra sina wtkorlika wener, i willembroth, oc nar hon hon war i wæghenom hemgangandis til oegnies gik hon gönom en by som kallades mielle, oc nar hon war framganghen om thæn byn, kom hænne i aminne, the stora oc groffwasta syndher, som thær bedriffws aff thær jnbyggiandes folke, mothe gudz budhordhom, tha fik hon i sit hiærta stora sörgh oc mykla wredhe mothe them syndhomen, som thær giordhos mothe hænnas kærasta brudhgomma, ihesum cristwm, oc i the ængxlonne bedde hon kniffwen, aff sinne tiænisto möö, wiliandes borth skæra hwdhena aff fothmem som trodho ællar gingho oppa the iordhenne thær the syndenar giordhos, mothe hænna skapara hon ey at enast haffde sorgh i hiærtat wtan iæmwæl wille hon lidha likamlika pino i kroppen Cristi tiænerska maria oegnies, ælskadhe them mykyt som prædikadhe mothe syndenne, oc thæs hetelikare the prædikadho, thæs meer ælskadhe hon them, Oc nar the gingho aff prædika stolen, plæghade hon omfæmpna theras föther, oc them mædh wördnigh ödhmyuklika kyssa, Oc nar the som prædikat haffdo, wndherstwndom gömdho sik oc löntho (sik) för hænne, wart hon mykyt sörghiandes thær aff, at hon ey wærdogh war kyssa theras föther, mædh myklom tharom fasto oc gudelikom bönom, ærwodade oc möddhe hon sik nær gudhi at hon wærdhog wardha matte at prædika moth syndenne, æn för thy at hon wæl wiste, at hon ey siælff matte bruka thet æmbetethz i the hælge kyrkio, astwndadhe hon aff gudhi at hon matte faa en prest som thet æmbetethz matte göra oppa hænnas wæghna, huilket oc hændhe, thy at gudh opwækte hænne en enfallan gudeliken man, oc tha hon honom wnfik, förwærffwadhe hon them mannenom aff gudhi, fwlkomliken wisdom, kroppsens helbrighdo, oc styrk oc krafftoghet, til alzskona andelikit ærffwodhe, oc hon æpther gudz wilia, gaff honom ordhen, huilken han prædika skulle, gudh tilökte honom nadhena, oc hon tilökte gudelika böner, læsandhes honom til andeliken styrk, hwantidh han prædika skulle, c Aue maria, oc wart för hænnas tilskyndhan, stoor oc mykyn frwkt oc siæla gangh *)

*) l. *gagn*

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XXI:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

JOH. OLAV. ZANDER,

CALMARIENSIS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XV JUNII 1844.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIV.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Inter poetas, qui carmina epica conscripserunt, Homerus principem locum, me judice, tenet.

II.

Nemo ordines in civitate tollere audeat; hoc enim illi male cedebit.

Digitized by Google

iblandh *cri*stna. mæ*n*niskior ¶ Nw för thænskuldh at dygdeliken mæniskia bliffw*er* ey wtan frestilse, ær hæ*n*ne widhertorfftogh the hælga andas gaffuo, so*m* kallas fortitudo, th*et* ær andelik starkhet, Oc thy til ökte miskwn*n*e*n*nas fadh*er* si*n*ne dotter marie oegnies fiærdha dyra stenen, so*m* ær andeliken styrk, til hæ*n*nas kronos ökilse moth alzskona frestilse oc mothegangh, at ho*n* skulle ey wanzskas aff frestilsa*n*na mykylikhet ¶ Th*et* hændhe entidh at gudz tiænirska qwaldhes mykyt aff e*n*ne soth ællar krankd*o*m, so*m* kallas paralisis, Th*et* ær tha mæ*n*niskian wardh*er* nwmmen, ællar borth takin i nakon kopsens *) deel ællar lidhamot, j*n*uertis ællar wtwertis, aff the sotte*n*ne twingadhes tæssen hælga gudz tiæ*n*erska, en gudz wen so*m* war oc hæ*n*na hemelike*n* wen, kom entidh til hæ*n*na nar ho*n* swarlika twingadhis aff the sotte*n*ne, warkwnnadhe han hæ*n*ne, oc gik i eth hemeliket rwm, hwar siællan plæghade nakor ko*m*ma, oc badh j*n*nerlika til gudh för hæ*n*ne, oc böriadhes hæ*n*na twangh oc wee dagha taka lisa, oc saktas wærken, nar *cri*sti tiænerska th*et* förnam, wiste ho*n* i andano*m* sakena oc kalladhe til sik sina möö, sighiandis til hæ*n*na, gak til th*et* rwmet som iak tik sigh*er*, thær fi*n*ner thu swadana en man sigh hono*m*, at han atherwændhe at bidhia för mik, thy at hans lækedomber, th*et* ærw hans gudelika böner ærw mik meer til skadha æn gangh, **) ho*n* wiste wæl at kropsens frödh, ***) ær siæle*n*na sorgh hær oppenbaras andelike*n* starkhet, huilka ho*n* aff gudhi haffdhe i sine*m* dröffuilso*m* Tæssa starkhetena haffde hon ey atenast i hkkamliko*m* dröffuilso*m*, wtan iæmwæl i allo*m* kropsens frestilso*m*, oc j*n*uertes i siæle*n*nne, thy at aff sin barndo*m* haffde ho*n* sin likama wndh*er* agha, oc dödgadhe han moth altzskona synda kön, swa at ho*n* ey kændhe, nakor minsta rörilse til nakra syndh, nw i mangh aar, oc war ho*n* nw iblandh mæ*n*niskior haffwandes sadana tryghet, at hon fwlkomlika thrödhe, at alla mæ*n*niskior haffdho swadana menlöso som ho*n* haffdhe, oc ræddes thy ekke wndh*er*stwndom wara iblandh folk ¶ Entidh kom til hæ*n*nas en hæ*n*na hemeliken wen, oc so*m* the gudelika mæl-

*) l. *kropsens* **) l. *gaghn* ***) l. *frögdh*

Digitized by Google

lan sin taladho, om nakon andeliken ærandhe, hændhe at han aff gudelikhet, oc rene akt, tok hænnas handh, oc trykte handena nakot hardelika, wtan alla orena förakt, tho kænde han i sik aff mænniskios wanskilsom nakor rörilse, togh aldra minzsta, oc kallas swadana rörilse i skrifftenne primus motus, Thet ær första rörilsen, oc i the ær enghen syndh, æn hwat honom hændhe, wiste hæloga cristi tiænerska alzenkte aff, Tha hördhes en röst nær them sighiandis, Noli me tangere, The röstena wndherstodh ekke hæloga qwinnan, æn mannen wndherstodh hænne, æn gudh som mildher ær, warkwnnandes mænnisklike wanzskelikhet wille ekke göra then gudelika mannenom blygdh, i hælga qwinnonnas nærwaru, wtan hældher göma oc bewara hænnas renlek, som honom jnnerlika ælskadhe, oc næffsa thæn som wadhan sik tilskyndade, Oc thy nar hæloga qwinnan sagdhe sik ey första röstena som sagdhe, Noli me tangere, han som hænne förstodh, thær æpther tok sik bæther til wara, Takkandhes gudhi som wiste hans wanzkelikhet, oc wille ey togh honom oppenbara, för hælogha qwinnone ¶ Fæmte thæs hælga andas gaffua, kallas, Concilium, Thet ær radh, gudelik mænniskia skal haffua förtanka oc radh i sinom ordhom oc gærningom, Swa haffdo tæssen hælga cristi tiænerska, maria oegnies, æn thy at hon war mangfalleka aff gudhi begaffwat, mædh the hælga andas nadh, oc mykyt opplyst i the hæloghe skrifft, likkawæl aff the mykle ympnoghet hon haffde aff ödhmyktenne, at hon skuli ey synas wiis oc sniæl, i sinom öghom, tha nidherbögdhe hon sik i sinom sinnom, spöriandhes radh aff andhrom, oc widhersagdhe sik siælffue ¶ Manghe waro hænnas hemelike wener, hwilke wæl wndherstodho hænnas gudelika snille, oc affta*) wthrönt haffdo at gudz nadh war fulkomlika mædh hænne, oc thy willo the aldrigh slaa oppa nakot högmæles ærande wtan mædh hænnas witu oc radh, oc wndherstwndom nar hon war aatspordh om nakot, thet hon tröste ekke swara til, tha gaff hon sik til gudelika böner, oc wnfik aff gudz jnskywtilsom thet hon swara skulle, ¶ En gudeliken man som war sancte ma-

*) l. *offtä*

Digitized by Google

rie oegnies, andeliken wen, han haffde rikedoma i medelmatto, oc læt sik wæl aatnöghia, han war ey gærna i nakre samqwæmdh för rolikhetena skuld, huilka han mykyt ælskadhe, oc allena tiænthe han gærna gudhi, Thet hændhe at en mæktogher wælboren man, wart begærandes thæs enfallogha manzsens tiænist, loffwandes honom dyr klædhe oc högha hæsta, oc mykyt annat goth, om han wille wardha hans gardzmæstare ællar fogotte, styrandhes alla hans æghodela, enfalloghe mannen spordhe hær om radh, hælga cristi brudh, tha badh hon sina gudelika böner til herran gudh, oc iæmsköt opkipthes hon i andelika syn, oc sidhan swaradhe hon sighiandes I thetta ærandhet om huilket thu mik spordhe, saa iak tik til redhas en storan hæst, oc han gnæggiadhe högth, wændandes sik til grymma hælffwittet, oc syntes nær hæsten eth stort diælfla stiim, Oc thy radher iak tik at thu bliffwer thær thu æst, tilkalladher i thinne enfalloghet, at thu ey skuli ophögias i högfærdhenne, oc wardha swiken i diæffwolsens snarom, j sadana dygdha prydilsom war iherusalemps dotter, thet ær maria oegnies prydh, oc mædh thæs hælga andas gaffuom oplyst, oc rengiordh i sith hiærta aff wndherstandilsenna gaffuo war hon omgangandes i hymerikis heme opkipt andelika, standandhes i högxtha- iherusalems jnbyggiara asyn, som liffwa i æwerdheliko liffwe, i glædhinnas sötma, gangandes thæs stadzsens gatur, sökiandhes æpther thæn hænnas siæl jnnerleka ælskar, nw frogdandes *) ibland hælga sötasta lilior, som ærw hymerikis iomffru chora, Nw widherqwekiandis sik iblandh wællwktandes martyres roser, offtha wælfagnadhes hon wördelika aff hælga apostlannas samqwæmdh, altidh tilfögdh hæloga ænglannas skara Oc nar hon mædh gladhom hogh haffde kring gangit alla paradys stædher, oc hænnas siæl gik saketeleka, tha fan hon thæn hon hetelika ælskadhe, oc hwiltes i honom rolika oc sötelika, oc nar hon saa i liffsens bok, tha wndherstodh hon mykyt i them hælga anda, huilket hon sidhan til sik igæn kom, oppenbarlika taladhe, som prophetissa hær aff hændhe, at hon try aar sagdhe thet för æn thet skedhe, at cristne

*) l. *frögdandes*

Digitized by Google

mæn oppa sik togho korsset stridhandhes moth hedhniggom oc kættarom, hwilke i them timanom skadelike waro cristno folke i thænna tidhen waro swa hænnás ordh, Jak saa mykyn almogha samnadhan, oc rödh kors nidherfalla ower han aff hymlenom, oc saa iak hedhningana dræpa the cristna oc otaleka ængla frogdhandes, *) nær standha them som dræpne waro, oc oppföra theras siæla, i hymerikes glædhi wtan skærsloeldz pino, I samma thiman saa cristi tiænirska en man, hwilken oppa sik takit haffdhe korsset, æn han haffde ekke wtfarith oppa wæghen, thy at han hindradhes aff starkom sywkdom, oc drogh til dödhen, oc som han war widh thet ytersta, saa hon otaleka diæffla komma, oc græselika rytha som grymmasta leon, oc förekastade mannenom marghskona syndher, oc swikfulla snaror, oc som diæflane willo nw gripa siælena, tha saa cristi brwdh, eth kors nidherkomma ower han, aff hymlenom, oc hon badh för honom, aff huilko diæfflane alle borth flydho, oc mannen bleff frelster fran diæfflenom, æn tho at han ekke fwlkompnadhe sina reso moth kættarana, likkawæl aff gudz nadh, oc godhom wilia minnskadhes honom en stor deel, aff the pinonne honom bordhe lidha i purghatorio, æpther thy som cristi brudh wart oppenbarat ¶ Naar præstene som gudelikit liffwerne haffdo, mæssadho wördhelika oc gudelika, saa cristi brudh ænglana staa nær them mædh blidho ænlete oc mædh mykle frögdh, them tiænandhes oc them skadhandes mædh millo ænlite them wördhnig görandhes mædh store aatwakt. ¶ En gudeliken klærker haffdhe entidh mæssat i hænnas nærwaru, oc badh kærleka för hænne til gudh, aff huilko hon atzenkte wiste, oc nar mæssan war lyktat, taladhe cristi brudh til klærken sighiandis, tæssen mæssan i nw læsit haffwen, hörer mik til, thy iak saa ena wænasta dwffuo nidherkomma sætiandhes sik oppa idhart hwffudh, oc hon swa som flygandis, wtrækte sina winga til mik, mædh hanogx drypandhe gaffwonne, som ær thæs hælga anda, begaffwadhe hænne gudh i sinne milhet, hænne oppfyllandes mædh wisdomsens oc wndherstandilsenna gaffuo, swa at

*) l. *frögdandes*

Digitized by Google

hænnas hiærta altidh wistas wicher hymmelska tinghen, oc gudh siælffuan, hwar hænnas tanka ordh oc gærninga toko sötma oc fetma mædh dyrasta smörilse, aff them hælga anda, oc thy war hon mildh i hiærtat, söt i twnggonne, lyoff i sinom gærningom, oc som drwkkin i sin kærlek, hændhe oc wndherstundom at hon i tre dagha laa opkipt i andelike syn, oppa sinne sængh sötelika sik hwilandhes oppa brudhgommans arme, oc aff them lwstelikasta sötmanom, tykte hænne the tree daghana ey wara wtan ena minzsta stwndh, nar hon til sin sinne igæn kom wndherstwndom syntes hænne i andelike syn, haffua sin brudhgomma ihesum i sinom fampne, trykkiandes han starkleka jntil sit hiærta, oc mædh wtflytandes tharom honom bidhiandhes flerom sinnom komma til hænna igæn, wndherstwndom syntes hænne haffwa ihesum cristum oppa sit bryst som eth spæt bärn mællan sinna spena lighiandhis, huilken hon trykte til sik starklika, at han skulle ey aff nakrom synas oc borth takas, oc thy wille hon honom swa dölia ¶ Stwndhom tykte hænne haffwa ihesum som en matteliken pilt, oc sötelika honom kyssa oc leka mædh honom ¶ Stwndhom syntes hænne herran ihesus i liknilsom, som eth wænasta lamb, standandes sæffleka widh hænnas sköt, oc stwndhom oppenbaradhes sik millaste iomfrwnna son, ihesus hænne til hoghswalilse, som skinandhes dwffua, oc stwndhom som en lwstelikeu wædhur, haffdes i ænlithet ena brinnandhes stiærno, gangandes kringh kyrkiona, sökiandhes oc lysandhes them som han ælskadho I allom ihesu cristi högtidhom, oppenbaradhe sik ihesus cristus sinne brudh marie oegnies i liknilsom, æptherthy som högtidhen wtkraffde ællar sik skipadhe, ¶ Om ywla dagh syntes hænne ihesus som spæt barn, swghandis sinna millasta modher jomffrulika spena, ællar som klenasta barn liggiandhes i waggo, oc æpther margfallogh cristi skipelse, i sinom oppenbarilsom swa war oc marghfallog frögdh oc gudeliken sötme i brudhennas siæl, ¶ Om kyndelsmæsso dagh saa cristi brudh i andelike syn, hwru iomffru maria offradhe sin sötaste son i mönstret, hwru sanctus symeon tok barnet wördhelika oppa sina arma, aff hwilke syn brudhen wnfik mera glædhi oc frögdh, i sinne siæl æn hon

hwilken hon sang lættelika wtan mödho, oc thæn sanghen war osighelika lwstogher, hwilken sangh manghe gladelika hördho, æn faa waro the som honom wndherstodho, The hælga *cristi* brudh taladhe om mangh lönleken hymerikis tingh, Iblandh annor ordh sagdhe hon, at ænglane haffdo sin wndherstandilse, aff the hælga trefalloghetz lywse, æn hæloga siæla i hymerike haffwa sina frukt oc frögdh aff lywset som skiin aff ihesu *cristi* mandome, fför sanna wisso sagdhe hon stadelika at æroffuller iomffru marie likame ær klædder mædh æwerdelike æro, i hymerikes rike ¶ Item sagdhe hon at the kroppana som oppstodho mædh herranom ihesu *cristo*, ærw klæddhe jn æwerdelike clarhet ¶ Item sagdhe hon at them hælga anda tækkes i thet næmsta sökia the hælga kirkio, thet ær cristendomen, ytherlikare æn want ær, sændandes hælga ærbethes mæn, hwilke fruktsamme skulu wara siælenomen, thet ær hælga prædikara, huilke mædh sin kænnedom skulu oplysa en storan deel aff wærldenne, huilket nw menas aff manghom wara fwlkommpnat, mædh tæssa twa ordinibus sanctorum dominici oc francisci ¶ Item sagdhe hon at herran ihesus gaff sancto stephano, thæn hælga apostolen sanctum paulum för wenlika gaffwo, huilken sanctus stephanus nar han stenkadhes kalladhe paradysi rosen kranz ¶ I hænnas langhsamma krankdom, oppenbaradhe sik hænne idhkeleka herran ihesus *cristus*, iomffru maria, sanctus petrus apostolus oc hælga ængla, huilke hænne sötelika hogxswaladho, aff lekamlikom mathe, gath hon ey kænt loktena, æn ihesu *cristi* sacrament anamadhe hon lættelika, oc mædh glædhi LIII dagha næst för hænnas dödz thima, aath hon engen lekamliken maat, solennas lyws gath hon wæl lidhit, oc ey nakontidh tillwkte hon sin öghon moth solennas clarhet I dödzsens thima begynnadhe hon saktelika sywngha, Quam pulcher es rex noster domine, Thet ær, O hwru faghor thu æst war herra oc kanungher, oc syntes oc diæffwllen, tha wart hon hastelika förfærat æn snarlika kom hon ather til sin igæn, oc wart dristog, signandes sik mædh korssens tekn, sighiandhes til diæffwllen O thu diaffwl gak tilbaka, Oc nar han war borth flydher, begynnadhe *cristi* brudh sötelika sywngha, Alleluia, oc i

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XXIII:M

CONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

HERMANNUS HERMANNI WIHLBORG,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE XXIII NOVEMBR. 1844.

LUNDÆ,

TYPIS BERLINGIANIS.

MDCCCXLIV.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Falso sentiunt, qui populorum orientalium de diis atque mundo opiniones philosophicos esse putant.

II.

Dispares mores sequuntur disparia studia.

Digitized by Google

them loffsanghenom sompnadhe hon i herranom ihesu *christo* honom antwardandes sina siæl Anno *domini* MCCXIII, i hænnas liffs aldher XXXVI aar

---

XIX et XX. Vitæ S. Emerentiæ et S. Annæ.

Hær begynnas en legenda ællar historia aff the hælge modhrenne oc ænkionne sancta anna jomffrw maria modher mykyt faghor oc hwgneliken kænnedomber, Oc först aff hwat slækta sancta anna ær aff kommen oc aff födh, oc sidhan aff hænnas hælga liffwerne oc dygdher Oc hænnas hælga modher sancta emerenzsie hælgasta sidher, fförsta capitulum

I framfaren tidh, war i jwda lande en stadh hetandhes, soffor, liggiandes twa smaa miler fraa nazareth, i huilkom war en iomffru, hetandhes emerencia, oc war fodh *) aff konungh dauidz slækte, oc haffdhe storan kærlek til gudh, Thænna jomffrun haffde stadhfæst i sith hiærta gudhi thiæna i renlikhet til lekama oc siæl oc hiærta i störste gudelikhet, oppa thet at hon skulle gudhi tækkias, om thet ware gudz wili oc honom tækkelikit hon heffdhe oc til want sik at sökia the hælga prophéter, helie oc helisei, som boandhe waro i bærghet carmeli, oc mædh them tala om thet andelika oc beskedhelika liffwerne som siælenne nyttokt ware, oc aff the wndherlika tingh som gudh alzmæktogh i framfaren tidh haffwer bewist i the tolff slækther af israel, oc iæmwæl æpther mangh tingh sport som prophetane spaat haffdho,

*) l. *födh*

Digitized by Google

oc besyndherlika, hwru gutlz son för mænniskionna slækte, them förnyandhe oc atherlösande, wilde sik aff enne iomffru födha latha, oc för hwi han thet swa længhe förtöffwadhe, Tha nw emerencia mædh thænna förskriffna discipule helie oc elisei, thetta oc mangh annor tingh wnderlikin fram sakt haffde, tha taladhe hon oppa entidh til en then ælsta aff thænna förnæpdha *) prophetar som CXXXIII aar gammal war oc heet archos, oc sagdhe, O wærdoghe fadher, thet i mik idhre fatikke tiænisto möö wnten idher tilspöria om nakra pwnctar, som iak i twækar, oc mith hiærta ær mykyt mædh bekymbrat, Han swaradhe hænne oc sagdhe O emerencia kæra dötter, spör diærffwelika oc skæms enkte för thy at aff swadana spörsmal, glædz mith hiærta oc siæl, Tha fik hon dirffue oc spordhe först swa, O hedherwærdoghe fadher iak kan næplika begripa i mith hiærta, ællar begrwndha om nakontidh i thænna förganlika **) kranke wærldh nakor quinna skal wardha fwnnen, aff hwilke swa höghboren hælokt oc wælsignat skal födhas som wærdhokt skal wara til at anama gudz son som hymel oc iordh ey förhalla kan, oc hwru hon skal honom göma i sin klena likama, hwru ma thetta nakontidh nakot hiærta begripa, O min kære fadher, nar iak thetta til samman owerlægher i mit hiærta, tykker mik æpther mith klena oc litla förstandh thet wara mögheliket thet alle mænniskior hæloghet fran första wærldenna ophoff, oc til ytersta wardz***) andha, ware til hopa i enne qwinne persone, thet hon ey liik ware the qwinno huilken thænne tilkommande gudz modher aff födhas skwlle, Min kære fadher, nar iak thetta mædh största wndher owertænker tha kan iak ey æn finna ællar förstaa för hwat saak war tilkommande frælsare, meer æn fæmtwsandh aar förtöffwat haffuer hiit at komma, oc sik födha latha, oc strax hænna öghon mædh tarom rwnno, sagdhe hon, Jak sörgher oc ræds, at thet swa mangh aar ællar flere wanlika wardher, för æn swa hælokt akteskapp †) komber oppa iordhena ‡ Nar thænne förskriffne fadhren archos, hördhe hænnas dywpa tanka oc grwnde-

*) l. *förnæmpdha* **) l. *förganglika* ***) l. *wærldz* †) l. *ækteskapp*

lika ordh, wart han ganzska wndhrandes, oc stadhelika oppa hænne seandes langa stwndh, oc kwnne ey minzsta ordh hænne swara, wtan hænne stadhelikan oppa seandhes mædh aldra största wndhran, som han aff sik siælffwom kommen ware, Æn omsidhe warth han talandes mædh gratande öghon, ganzska kærleka hænne swarandes oc sagdhe O Emerencia ædhla oc skönasta gudz iomfrw, wngh aff aldren, oc besyndherlika dywp oc grwndogh aff sinneth oc förstandh, thu tykker mik wara en rooth til thetta förskriffna obesmittadha hælga ækteskap, som förfædhrene aff skriffw oc wænto, som skal wardha thænna tilkommande iomfrunna modher aff födhas skal, æn för æn thu skils aff tæsse wærldenne, sigher iak tik för santh at wndher alla iherusalems dötter fanz aldrigh then som swa dywplekan haffwer tænkt, som thu haffwer giort, thy maat thu storlika glædhias, thy at thæn hælge andhe ær i tik oc om tik skulu alla mænniskios hiærta wardha wælsighnat oppa iordhenne, Emerencia wart aff tæssom ordhomen storlika förfærat oc fyöl oppa sin knæ mædh gratandhe tarom, oc sagdhe, O gudh aff israel, hwru længe wilt thu æn nw göma tith ænlite fran os oc ware förfædhra, som i thet mörka hælffwittes förborgh sithia, oc wtan ændha ællar wtan atherwændho, ropa til thin oc mædh största hiærtans kærlek begærande thina til qwæmdh, oc tik see som os i förlidhen tid loffwadher ær at komma, oc wi i prophetanna skriffther finnom wi os fallet haffwa, haa skal os opprætta, wtan thw herra oc gudh, ællar nar skolom wi frii fram gaa om hælfwittes mörker, O alzmæktogher gudh nar skal komma thet obesmittadha lambet som wil wara första förældra syndh wtplana oc afftwa, thetta aldra starkasta leonet, nar skal thet syndher bryta hælffuetis porta, ællar nar skolom wi gladelika sywngha war helare ær opstanden, oc alt mörksens moler ær lywsnat Jak fatik mænniskia ær thær wis oppa, at iak skal nidhergaa til wara förfædhra i hælffwattes förborgh, huilke i strangare liffwerne hær leffdo æn nw iak gör, Æn eth glædher oc lættar min dröffuilse, thet ær at the næst æpther komma aff mith slækte, hwppas iak at the ey skulu nalkas hælffwettes förborghz mörker för thy æpther mik skal oppgaa oförtöffwat eth ofönganzeliket

Digitized by Google

lyws som skal oplysa alt förskriffuit mörker. Nw thænna förnæmpdha prophetar helie oc helisei, oc besyndherlika thænne gamble fadhren archos, haffdhen hört thænna iomfrwnnas ord, Emerencie, wordho the mædh hænne mykyt glædhiandis i gudhi, oc hænne aff största hiærtas kærlek loffsang offrandhes som skriffuit star i hænnas miraculum.

Thetta andra capitulum ær aff hænnas dygdhelika sidher

Thænna hælga iomffrun Emerencia, war ganzska faghor oc tæk, oc dæghlik, i allom sinom limmom, framför andhra iomffrwr, hon war oc mykyt rik oppa godz oc æghodela, oc aff ædhla slækt war hon födh, æn mykyt ædhlaren war hon i dygdhom, oc godhom sidhom oc mædh mangha penitencias mædh hwdhfængbior, oc annat som hon lagdhe oppa sin likame, hon til wandhe sik sielff thet hon ey eth ordh wille tala fran afftansangx thidh oc til nons tidh om næsta æptherkommande dagh, oc war hon III dagha i hwarie wiku wtan allan lekamlekan maat oc dryk, ey annat förtærandhe, wtan hardha oc beska röther som wæxto i willende ökneth, alt manna oc qwinno omgænge flydde hon som wærdzlike waro, oc wtualdhe the andelika, oc them som gudhi fryktande waro, them plæghade hon sökia, besyndherlika prophetama helie oc elisei, som waro i bærghet carmeli boandhes, oc thær liffwandes i store penitencie, oc offta jrnan lykta dora war hon mykyt i gudz tiænist, aldrigh war hon saffængh, wtan i gudz tiænist, iæmwæl mædh fatikom optha beteandhes them sina miskwnsamma gærnigga, fran första tidh hon wndherstodh gudz hedher hon plæghade enghen man i sith ænlite see, wtan alenast prophetama helie oc helisei, mædh them taladhe hon seandes mædh öghomen nidher til iordhenna, Æn hwi hænnas hælga rykte spordhes oc wtuiddes, ower alt jwda landh, sigher translator, at thet ær ey wandher at swadant goth træ, ey framdeles skulle bæra godha frwkt, Oc æpther wars hærra bewiselse i thet hælga ewangelium man eth goth træ ey bæra ondha frukt.

Digitized by Google

Thetta tridhia capitulum ær om huru stolanus oc emerencia troloffuadhos

Nw tha thænna hælga ionffrun Emerencia XVIII aara war, sammansankadhe sik hænnas förældhra mædh fadhet oc modher oc bedraddo sik, oc sagdho, Emerencie aff enom gudelikom manne, huilket radh hon ey försmadhe vtan astwndadhe i sina gudhelika böner, först wetha gudz wilia, för thy hon i sith hiærta stadhfæst hafde i renlikhet liffwa, thy wiste hon ey hwat gudhi bæst tæktes, thy foor hon snarlika til thet bærghet carmeli, til the hælga fædher som thær gudhi tiæntho i störste gudelikhet, oc penitencie, thet the sina gudelika böner för hænne badho, thet gudh them eth tekn gaffwe, hwat hans hælge wili ware mædh hænne görandes, Tha tæsse hælge fædhet stadhoge biffwandes i gudz tiænist a sinom gudelika bönom, syntes them tridhia daghen en grön qwister oppa eth træ han hafde all enast ena frukt, oc swa snart som frukten war aff qwisten, sörnade han, thær æpther syntes them en aldra skönasta frukt wæxt, saat oppa thæn törra qwisten mædh aldra största clarhet, huilken frukt swa clar oc skinande war oppa at see, thet mænniskionne slækte ey förmatte at see, aff huilko the hælge prophetar storlika betænkiande waro för thy the thetta miraculum aff sik siælfwom wtydha ey kwnno, oc ey wndherstå gudz wilia om thetta the bidhit hafdho, ffor thy tilböriadhe the oppa nyt anthet sin at bidhia wan herra om förskrefna iæstekne, thet han them eth tenkn *) giffwa wille, hwat thet hafde bethyda Tha hænde oppa tridhia daghen hærdhes en röst aff hymblenom som lydandhe war oppa förskreffna miraculum, swa sighiandes, Thæn gröna qwisten betydher thet æktaskap som i Emerancia skal wandha fulkompnat, æn frukten thær oppa betydher thet barn snast aff hænne födhas skal, Æn qwistens sörnigh **) oc törhet betydher hænnas offruktsamlikhet aff aldhor, Then clarheten som skin i gönom ffruktena oppa thæn törra qwisten teknar oc betydher aldzwalegx gudz stara ***) godhet som emerencia skal hænda, thet hon ower aldhor

*) l. *tekn* **) l. *sörningh* ***) l. *stora*

sens offruktsamlikhet, skal födha ena frukt som alle wærldenne skal komma til sælikhet, hwilket nampn thæn ondhe andhen skal fördriffwa, oc the hælga ængla mædh store wærdoghet haffua oppenbarat oc kwngiort, skal wardha ower alla wærldena, Tha thænna hælge fædhrene thænna wndherlika födhena hört haffdho, takkadho the oc loffwadho æwerdheliken gudh för storan hwghnat, oc oppenbaradho the oc kwngiordho thetta emerencia mædh gratandhe tarom, thet hon æpther gudz wilia, oc sinna förældhra radhe til ækteskap ganga, oc hwru gudh aff hænnas hælga ækte sik wille latha til wærldenna födha, ¶ Nw tha emerencia thetta hördhe, loffwadhe hon oc takkadhe alzmæktoghom gudh mædh störste ödhmyukt samtykkiandes, thet hælga ækteskap oc gudh ödhmywklika bidhiandes hænne tilföghia then man thær gudhfryktande ware, oc enkte annat begærandhe ware aff hænne mera en som thet hælga ækteskap wtwisar oc til gudhz hedher maghe komma, oc mænniskionna slekte til förökilse æranде oc prisandhe, Oc thær mædh gaff hon sina samtykkio mædh gudhz loff i sins fadhers wald en man takandes til ækta æpther gudz wilia

Aff sancta anna slækte fiærdhe capitulum

I them timanom war thær en wigher swen hetandhes stolanus aff konungh dauids slækte, oc aff sinom barndhom oppfödhen i gudz ræddogha, honom warth emerencia til ækta giffwin æpther hænna frændhas radhe mædh honom hafde hon ena dotter hetandhes hismeria, tha hon war kommen til ælders, widh fæmtan aara, wart hon enom manne giffwen hetandes affra, aff hænne födhes en dotter som heet Elyzabeth, tha hon war til aldher kommen, wart hon enom manne giffwin hetandes sacharie oc war yperste prest, mædh honom hafde hon sancte iohannes baptista, Thær æpther födde hismeria en son oc heth elind, han hafde en son oc heth emynem han tok sik ena hwstru oc heth Memilea, aff them ær födh thæn hælge biskoppen sanctus seruacius ¶ Nw tha emerencia war eth aar oc XL; tænkte hon mædh sik oc wisselika trodhe thet hon ey flere barn affla ællar födha skullo, æp-

Digitized by Google

ther almæn̄elik natwrlik lop Æn ey för thy war hon tæsminna mædh brinnandhe kærlek wæntandhes thet gudelika lypthe hænne loffwadhe thæn gamble fadhren archas, thet hón æn skulle æn wardha mædh thæns hælga anda nadher om sinnandhe, oc fruktsam wardha, huilket swa hændhe, at en tidh som hon i sinom hönom war i största gudelikhet saa hon opp mædh öghomen, oc saa sik wara i aldra största sken oc clarhet oc hördhe ena röst sighiande, O emerencia iak kwngör tik stora glædhi som hændha skal alle werldenne, för thy gudh wil göra sina stora miskwndh oc wndherliken tingh, mædh allom mænniskiom, thy thæn thimen ær hart nær som han gönom prophetanna mwn loffwat haffwer, för thy jæsse roth skal bliffwa blomstrat, habraams stadh skal wælsignadher wardha, oc dauidz æra oc rike skal besithit wardha.

Thætta fæmta capitulum ær aff sancta anna wonderlika födzlo

Thaa nw emerencia, förffærat wart storlika aff thænne röstenne, hördhes hænne annantidh en röst sighiandhe, Emerencia war offörfærat, oc rædz ekke, wtan hældher loffwa, æra oc takka gudhi alzwalloghom, aff alle thine makt, för thy at aff hans hælgha nadher krafft oc makt skalt thu ower thina natwr, aff stollano thinom manne affla oc födha ena dotter, aff huilke framdeles skal födhas ena dotter som föresedh war aff gudhi för æn wærldhen wart skapat, oc skal för all creatur bliffwa wtwaldh, för thy gudh alzmæktogher wil obegrippelik tingh ower ænglanna förstandh oc mænniskios mædh hænne göra, Emerencia swaradhe, Iak ær adams dotter oc aff aldher gammwl, thy ær i mik förgangben alt natwrlikt, aff thet hælga ækte, thy ær iak thæs wis, at iak hær æpther ey barn födher ællar faar, tha weth iak thet jnkte gudhi omögheliket wara, wtan kærleka bidher at thu mik ey æpther mine förtiænist görandes, wtan för thina milda grwndhlösa barmhærtoghet tik miskwnnande mik, thy iak mykyt syndat haffwer, Tha kom the tridhi rösten til hænna sighiande swa dotter bliff i fridh, thy iak skal æn si-

Digitized by Google

ghia thinom mahne stollano thetta ærandhe Oc gudz wilia honom kwngöra ¶ I thesa thimanom war stolanus farin wth at skadha sin fænat som gik i markenne, Som han thær stodh i sina gudelika böner oppa sin knæ, wart han omskinande mædh största clarhet oc sken oc hörde han ena röst swa til han sighiande, O stollanus fridh wari mædh tik, stat opp snarlika, oc gak hem til thina hwstru emerenciam, som aff tik skal affla ena dotter, huilka nampn alle wærderne skal kwngiordh wardha ¶ Nw tha stollanus thetta haffde hört wart han störlika *) förfæradher, oc iæmwæl wndrandhe för thy han war tha eth oc LXX ara gammal, oc hans hwstrw eth oc LX aar, oc the badhen ofrwktsam waren æpther almænnelikit wærldesnas natwrlikit lopp, Tha taladhe rösten annat sin til hans oc saghe **) O stollane twæka ekke för thy gudhi ær enghen tihgh omöghelik, oc til eth santh tekn, nar thu gaar jn i thin sængha kamara, tha wæht, thin ögon til hoffda gærdhena, oppa sænghenne thær findher thu skriffuadha IV gylta bokstaffwa, wtan mænniskios hændher skriffwadha, swa lydandes anna Nar thetta war sakt, strax borth hwarff thet skenet aff hans öghsyn, Nw tha stollanus thetta hört oc seet haffde, stodh han opp aff lordhenne, oc gik hem til stadhen som heet sephor, i huilkom han bodhe, thær taladhos the widh, hans hwstrw emerencia oc han, hwart sagdhe andro aff sinom oppenbarilsom hwat the badhe set oc hört haffdo, Oc gingho swa badhen jn i sængha kammaren, oc sagho oc fwnno, the IV förgylta bokstaffwa, som waro tw, a, oc tw, n, Snarlika thær æpther afladhe oc födhe emerencia, Oc the badhen gudhi storlikan takkande, loffwande oc ærandhe, oc mædh glædhi wæntande thet gudelika lyffte, gudh them loffuat haffdhe oc oppenbarat, som war thæs hælga andas nadher ingiwtilse, oc mædh största begæran war hon wæntandhe the födzlo stwndh ¶ Nw tha thet nær ledh thimon thet kom födha skulle, ffor hon til the första hælga discipuli som boande waro i bærghet carmeli, oc badh them kærleka, at the för hænne til gudz sina gudelika böner bidhiandes, för the frukt hon war mædh

*) I. *storlika* **) I. *sagdhe*

haffuandes, th*et* gudh wille hæ*n*ne fran allo ondho oc diæffwlsens swikom bewara, oc hæ*n*ne helbrigdha oc sæleka födha latha, I them thimanom war thær en discipulus hetandes fronos, som han fik see emerencia fyll han snarlika oppa sin knæ, oc ropadhe mædh höghe röst oc sagdhe haa ær thæ*n*na wærdogha modhren, Emerencia swaradhe, O hedherwærdoghe fadher kænnen i ekke mik, iak ær the gambla emerencia idher ödhmyuka tiænista qwi*n*na, han swaradhe, O emerencia, iak ser i tik stora thæs hælga andha nadher oc dygdher, ower thin naturlikit lopp, iak sigher tik för santh i liknilse som eth lyws ware i enne lykto brænnandes, giffwer sken oc lyws aff sik thær mörkt ware swa seer iak ena aldra skönasta dotter oc iomffru i thins liffs midhwaghn, skinandhes i clarhet, liik mædh ænglomen i huilke mik ey fulwndhra kan, för thy thet ær ower mænniskionna wndherstandh, Emerencia swaradhe, O hælgaste fadher obegripelika æra *) gudz godhgærnigha, oc osighelik ær hans miskund hwilka han i tæssom daghom wil fulkomlika tilkomma mænniskionna slækte til helso oc sælikhet, thy bidh för mik til gudh thet iak maghe sæl oc heel födha tæssa frukt, til helso oc sælikhet alle wærldenne, i gönom huilka han wil bewisa oc oppenbara wara sælikhet som meer æn i fæm tuaandh aar, haffuer warit borttappat, som thetta thæn hælge fadhren fronos hördhe, mædh the andra hælga fædher som oc sagho thet Tha badho the stadhelika för hæ*n*ne, oppa thet at thæn skulle födhas som the haffua længhe æpther bidhat, Tha hördhes thær en röst aff hymelen swa sighandes, Emerencia glædz för thy bönen ær för tik hördh thy gak snarleka hem, huilket hon giordhe, oc til redhe sik at födha tæssa hælga fruktena

Thet VI capitulum lydher oppa hwat dagh sancta anna war födher

Naar nw thæn thimen kom, thær emerencia æpther ængilsens bodilse ena dotter födha, Oc thet hændhe oppa

*) l. æro

Digitized by Google

en tisdagh, Oc ænghen trykte IV bokstaffwa, i thetta nyfödda barnssens bryst, innehallande thetta nampnet, swa sighiandis anna ær thæs nampn, huilket nampn som bleff qwart sittiadhe *) i barnssens bryst skinande ower gul ællar silff ællar dyra stena.

Thetta ær eth miraculum som skedhe om hænnas hælga nampn

Om thetta æptherskreffna wndherlika miraculum, aff thetta hælga nampnet bespordhes om landet, aff the godha qwinnor som nær stadde waro, i thæs barsens **) födzlo, wart thær aff stor tilsöknigh aff allom swa höghom som laghom, fatikom oc rikom, alle wiliandhes see thetta wndherlika oc stora ærandet, Thetta spordhe en blindher riddare aff iherusalem som heth, Sarael, han redh tith, æn tha at han thet hælnampnet ey mædh sinom öghon see kwnne, war han mædh största kærlek oc ödhmyukt begærandes, at taka mædh sina hændher oppa förskriffna nampn, Tha emerencia thetta saa, thet han war en aff the ypersta aff iherusalem, tordhes hon honom thet ekke neka, wtan loffuadhe honom thet æpther hans stora astwndan, oc kærleka begæran som han mædh sinom handhom thetta wælsignadha nampnet kænt haffde, oc thet gudhelika oc kærleka kyssa wiliandhes, rördhe han tha sin öghon först i huilko han strax wart clarlikan seandhe som blindher war födher, Tha han saa thetta clara nampnet skinandhe oppa hænna bryst wart han aff store glædhi ropandhe mædh höghe röst, wælsignadher wari gudh aff israel, Tha wart emerencia mykyt sörghiandhe, rædhandes at aff tolkom iærteknom mykyn söknigh komma skolande som swadant wndher see oc skodha wilden, Oc ræddes at thet barnet skulle faa nakor wanskilse oc sywkna ællar döth bliffwa, Tha thænna riddaren saa hænne swa sörgiandhe oc wart aff hænne mædh gratandhe tarom bidhin at thetta tighia oc ey oppenbara hogxwaladhe, oc tröste han hænne, sagdhe sik gærna wilia swa göra, thy nar han tædhan foor, hyölt

*) l. *sitiandhe* **) l. *barnsens*

Digitized by Google

han sin öghon som thæn thær blindher ware, oc loth sik ledha aff sinom tiænarom til sin hæst, oc redh sidhan til iherusaalem som han hema war

Thetta VII capitulum sigher hwru sancta anna i V aar war mædh androm iomffrum i templet

Thær æpther foor emerencia mædh sinne dotter anna, til bethlem, thær boandhes, thær kommo til hænna IX præster aff iherusalem, thær aff hænne anamandhe barnet sanctam annam som ey meer æn III ara gammwl war, oc fördho hænne til tæmplet i iherusalem, thær gudhi tiænandhe, oc honom thær loffuandhe mædh the andra godha iomffrur som thær waro, huilkom hon allom owergik i lærdhom oc i alle andre handa gærnigh, oc besyndherlika i gudz tiænist, dagh oc nath, mædh största gudelikhet oc aatwakt, iæmwæl ower alla andhra, atwaktelika lærdhe thet hænne war saat til gærnigges, som iomffrwnar i templet plæghadhe göra, thet war at wakta oc göma klærkanna klædhe oc klenödhia til gudz tiænist, them twættandhe sömandhe, oc renhallande ¶ Oc plæghade sancta anna tha hon alena war, altidh gudhlika oppa sin knæ, mædh opphaldna hændher, oc sorgfulle sokkan, sma böner bidhia, thetta wart en aff tæmpelsens præstom war, aff huilko han wart storlika wndrandhe swadana gudz tiænist aff swa wnghe mænniskio, æn oppa thet at han thet tæsytherlikare wetha oc se wille, gik han lönlekan jn i hænnas sænghakamara sik thær gömande wndher enom paal ællar stol i huilkom kamara hon plæghadhe thænna förskreffna gudz tiænist göra, Tha thet ledh til mitnattena, stodh hælga iomfrun sancta anna opp aff sinne sængh, som hon war wan, oc fyöl oppa sin knæ mædh opplyfftom handom, oc oppslaghen öghon til hymelen, swa bidhiande oc sighande O alra rætuisaste gudh aff israel, wart samwet bekænnes thet wi storlekan haffwom syndat mothe tik, oc thu förtænskuldh swa langhan tidh thina mildha grwndhlösa barmhærtöghet fran os wænt, O gudh alzmæktog herre, hwru længhe skal thin rætwisa fran os wændha thina miskwndh, som thu haffwer sworith wara förfædher abraham ysaac oc

Digitized by Google

iacob, os giffwa skolandhe O herra tænk ekke oppa wara onzsko wtan lath thina mildha miskwndher skinna ower os, O herra minz oppa thina wener, abraham ysaac oc iacob, wara förfædher, oc thina mildha miskundh som thu os loffuat haffwer, Jak bidher tik kæra herra, hör thænna bönena som ær aff litle gudelikhet, oc försma hænne ey, för thy iak ær lithen, thu æst jw min herra gudh, oc fadher, som mik haffwer skapat, för thy skulu mina læpa tik loffwa i minom wngdom, oc sidhan æwinnerleka, oc nar iak wardher gammwl, skal iak starkare loffwa oc æra tik oc bekænna thina milda grwndhlösa barmhærtoghet, Tha nw sancta anna swa mædh mangha gudelika böner, længhe för mænniskionna slækte bidhit haffde, wart hon aff sömpnen tröt oc twngh, oc lagdhe sik swa nidh oppa bara iordhena, sik thær lithet hwilandhes, tha thænna præsten thetta saa wndhrade han storlika oppa thænna wngha iomffrwnnas gudelikhet, oc tænkte mædh sik, O thet alle wise aff iherusalem haffden thetta seet, oc wisto aff thænna litla iomffrunnas stora gudelikhet, O thet iak thet sea matte, i hwndrada aar lankt, thet skwlle mik ey tykkia wara en thima, Nw tha thet daghades, tordhes han thær ey længher wara, wtan stodh opp, oc gik lönlekan thædhan, æn tho at han thet nödokt giordhe, han tordhe thet oc för enghom sighia hwat han seet ællar hört haffdhe, Oc swa offta han hænne saa, opphyölt han sina hændher, sighandes til sik siælffwan O herra gudh alzmæktog thet thu mith liff hær oppa iordhenne swa længhe wildhe förlænghia, thet iak see matte, hwat wndherlik tingh thu mædh thænna iomfrwnne göra wilt, Æn som iak menar, tha ær hon then som ysaias aff propheterar oc spaat haffuer, hældher oc hænnas modher, för thy enghen mænniskia ær oppa iordhenne som hænnas hæloghet tilfwlle wt sighia kan, Æn sancta anna gik fram i wisdhom oc gudelika sidher, mykyt tækkiandes gudhi oc allom godhom mænniskiom

Thetta VIII capitulum ær aff sancta anna modhers dödh som war emerencia oc hwrv hon aff hænne wart jordhat nær sinom bonda stollano som doo tha sancta anna war II ara gamwl

Emerencia *sancta* anna modher tha hon war LXXVII ara gamul, sagdhe hon til sinna dotter *sancta* anna, hör til oc behalt min kæra dotter anna, thet iak tik nw sigher, See mina dagha the ærw förtærdhe, oc thet ær nw tidh thet iak skal færdhas, oc hwilas mædh wara förffædher, som iak aff kommen ær, oc nar iak ær dödh wil iak thet tw mik iordhar nær thinom fadher stollano O kæra dotter, wi wiliom betænkia the stora nadh oc miskwndh som gudh mædh os giorth haffuer oc gör, oc iæmwæl æn göra wil, som han os loffwat haffuer æn tha at thet længhe för töffwas, Thu skalt oc halla gudz budhordh, oc hiælpa them fatikka, trösta them bedröffdha, oc radh takandes aff godho gamblo folke, öwa tik i the hælge skrifft war gudhi altidh takkandes oc loffwandhes för sina stora nadh oc miskwndlr oc wælgærnigga, han tik oc allom mænniskiom oc creaturum förlæna wil oc giffuit haffuer, war ödhmyuk oc glöm ekke thin sista dagh hær aff wærldenne, wtan redh tik thær wæl til mædh godhom gærniggom, Som emerencia sina dotter anna swa lærth haffde, tha kom dödhen oc bant hænnas twngho, thet hon ey meer tala kwnne, Tha wart *sancta* anna mykyt gratandhe, oc fyöl oppa sin knæ, oc för hænne jnnerlika bidhiande sina gudelika böner, oc swa doo emerencia mædh blidho ansicte, som hon loghe, oc thær mædh gaff hon opp sin andha, strax læt *sancta* anna tilhopa kalla, oc bebodhade alla hænnas slækt oc lat *) iordha hænne mædh store wærdoghet nær hænnas bondha som hon siælff begærandhe war, Oc græt *sancta* anna sina modher, i swa mangha dagha, som hænna modher hær leffde aar, thet war at hon græth i LXXVII dagha.

*) l. *læt*

Digitized by Google

Thetta IX capitulum hwru sancta anna wart troloffuat tha hon war XVIII ara.

Tha *sancta* anna XVIII ara gammwl war, wart hon *mædh* sina frændhers radh enom gudhi fryktandes manne giffwin, som war fodher*) aff konungx dauidz slækte, hetandes joachim, rætwislekan liffwandes i gudz fryktan, hallande gudz bwdhordh, miskwndsamber ower thæn fatikka, för thy man læs aff honom, tha han XV ara gammal war, bytte han sith godz i tre delar, en deel gaff han them fatika, annan delen i templet, oc tæmpelsens nödhtorfftoga tiænara tridhia deten lefde han siælfuer aff *mædh* sina tiænara, oc tha han XX aara gammal war, wart honom *sancta* anna fæst, oc giffuin til hwstru, huilken the fatikka haffde mykyt kæra, oc beşyndherlika them sywka, æn tha at the offta lankt fran hænne waro, bar hon them siælff maat oc theras nödhtorfft, Oc bodho i en stadh heet nazareth oc ligher i galylea, i huilkom stadh gabriel ængil bodhade hænnas dotter, thet hon skwlle wnffa oc födha gudz son, swa war *sancta* anna stadogh i dygdhom oc godhom gærniggom, sik altidh öwandes i the hælga skrifft, Thet hænde sik entidh, thet hon laas hwru tobias lærdhe sin son, at ware thet swa thet gudh förlænte honom godz oc æghodela nogh, thet han thet mildelika *mædh* them fatika skiffte, aff tolkom ordhom wart hon tænkiandhe *mædh* sik, O kæra herra hwru owerflödhelika haffwer thu mik mina nödhtorfft förlænt, oc iak tik thærföre aldrigh takkadhe, oc ey hældher æpthe mine makt giorth som skriffwit staar, som hon swa thetta tænkte *mædh* sik, siælffwe, kom ioachem hænnas bondhe hem, oc saa thet hon war bedröffd sagdhe han til hænna, O min aldra kærasta hwstru hwi sither thu swa sörgiandhe, hon swaradhe, thet wi hærtil gudz bodh, oc the hælga skrifft ey haldit haffuom, Oc fik honom strax at læsa thet hon haffde læsit, Tha sagdhe han til hænna hwat tykker radh wara thet wi tha görom, hon swaradhe mik tykker nar gudh os mykyt godz giffuer, oc æghadela förlænte, thet wi thet i tre dela skifftom, twa dela i gudz æro, oc thæn tridhia haffwom wi *mædh* wart folk

*) l. *födher*

Digitized by Google

oc wndherdana os til widhertorfft, Han swaradhe oc sagdhe, *thet honom thet* ganzska wæl behagade oc aatnögdhe, oc sagdhe sik swa plægha göra, för æn *hon* kom i hans waal, Tha *sancta* anna *thetta* hördhe gladdes hon mykyt thær aff, Oc læt strax tilredha en asna ællar mwla, oc foldhe *) ioachim i markena thiit som theras fæa war, oc læthe *thet* köra hem, Thet war II M oc II C fæ, *thet* bytto the *mædh* alt annat godz i tre delar, en deel i templet, annan delen *them* fatika Tridhia delen sik siælffuom til oppehælle oc æn manghom androm fatikom oc ærlændom, ænkiom oc hws armom badhe nær oc fiærran thær aff giffwandhis, oc alt *thet* hon swa giordhe, *thet* giordhe hon *mædh* sins bondha rädhe oc orloff, thy at han warkwnnadhe sik mykyt ower thæn fatika, swa liffdho the tilsamman gudhi fryktandes oc hans hælga budh ordh trolika, oc stadhelika hallandhe sit ækteskap

Thetta X capitulum ær hwru sancta anna oc ioachim i XX aar sammanwaro wtan frukt oc hwru han wart straffwadher oc försmadher tha han offra wille

Tha ioachim oc anna j XX aar haffdho samman warit, gudelikan, oc rætwislekan leffwandhe, oc enghen barn fingho, *som* tha i *them* tmanom skam war iblandh folk, them ey barn fingho, oc the slæktena aff *israel* ekke förökto, oc swa wordho the aff manghom försmaadh, för thy badho the til gudh mykyt gudelika oc offtermer æn the tilförandha giorth haffdo, *thet* han theras ödhmyuka bön höra wille, för thy at the aff allom försmadh waro, at han *them* ena frukt giffwa wildhe, huilka frukt the i templet wilden offra i *iherusalem* thær gudhi tiænandhe, Som nw ioachim om en storan högtidhesdagh *mædh* flerom aff sinom slækta mannom sith offer thær görande, som tha war lagh oc sidhwænia i *iherusalem*, Tha som han nalkadhes altaret, oc sith offer thær oppa lagdhe Tha stok presten *thet* wredhelika aff altaret, oc kastadhe *thet* oppa iordhena, i alt folksens asyn, oc besyndherlika hans frændher som han thiit foldhe *) oc förwitte honom hans ofruktsamlikhet, Oc sagdhe *thet* wara

*) *följdhe* **) vitiose pro *wlændom*

ekke höffweliket, ællar tilbörliket anama ællar oppbæra hans offer iblandh *mædh* the fruktsamlika waro, oc *thet* han slæktena aff isr*ael* enkte för ökat haffde, I tæsso*m* ordh*om* wart ioachi*m* mykyt skæ*m*mandhes oc blyghian-des för allo*m* the*m* th*et*ta sagho oc hördho, wart ha*n* mykyt bedröffdher, oc slo sin öghon nidh, engho*m* tö-randhes oppa at see för skam skuldh oc gik swa wt aff tæmplet

Thetta XI capitulum hwru ioachim gik til sinna hirdha i öknet thær ængelen honom tröste

Tha ioachim swa skamelek*an* straffadh*er* wart iblandh sina frændh*er* oc menogha almogha*n*, æn tho at th*et* ey hans skuldh war, tha tordhes ha*n* för skam skuldh ey tilbaka fara til nazareth, rædhandes th*et* ha*ns* gra*n*na skuldho hono*m* th*et* före kasta, th*et* han swa hardhelika straffadh*er* wart i i templet tha gik ha*n* til si*n*na fææ hirdha, th*ærmædh* hono*m* sit fææ waktadhe, som wtanföre nazareth gik, oc wildhe th*ær* bliffwa til thæs gudh hono*m* tröste oc hogx-sualadhe, oc eth tekn gaffue, hwat han hælstz göra skul-de, Som ha*n* th*ær* nw eth skiffte warit haffde, fyöl th*et* sik oppa en tidh, som han ensa*m*men war oppenbaradhe sik ængelen för hono*m* *mædh* störste clarhet, hono*m* hogxswalande oc tröste, swa sighiande til hono*m*, See iak ær gudz ængil, wtsændh*er* aff gudhi tik kwngöra, th*et* thin bön ær hördh aff gudhi, oc thina almosor æro opp-farna i hymelen, Jak haffu*er* hört thin förekast oc före-witilse aff thi*n*ne ofruktsamlikhet, huilket orætwisleka ær tik giorth, fförthy gudh ær rættande ow*er* syndenar, oc ekke ow*er* mæ*n*niskio*n*nas natur, för thy nar gudh wil ath*er*læsa e*n*na mænniskios liff, th*et* ho*n* ey frukt födh*er*, th*et* gör han förtænzskuld at th*et* skal thæs meer kw*n*-nogth wardha, oc som hans wili tha ær, Samwledh gior-dhe gudh fordho*m*, Sara abrahams hwstru, so*m* oppa hæ*n*nas alderdom Isack födhe, tæslikes rachel so*m* oc længhe ofruktsam war, ho*n* födhe ioseph huilken sidha*n* en h*er*ra wart ow*er* alt egiptu*m*, Samson oc samuel, bæggias thera mödh*er* waro længhe ofruktsa*m*ma, oc haffwa föth, hæraff maa thu beke*n*na oc tro, at förskriffna laast oc straffan oc langlik offrwktsamlikhet skal hedh*er*

Digitized by Google

oc wærdhoghet skee thæs större, thy skalt thw wetha thet thin hwstru mædh tik, skal affla ena dotter, som skal kallas maria, oc som i loffwat haffuen skal hon i gudz tiænist giffwas, oc skal wælsignadh wardha, oc oppfylt mædh them hælga andha i modherns liffwe, oc för thy skal hon ey mædh almænnigx folke omgaa ællar boo, wtan skal wara i templet thær gudhi tiænande, oc sammwledhes som hon-skal födhas aff enne ofruktsamme modher swa skal oc wndhersamlika födhas aff hænne sandher gudz son, oc hans nampn skal wara ihesus, oc skal wara alla wærldennas frælsare, Oc til ythermera wisso oc sant tekn, at thet ær sant som iak sakt haffuer at tha thu komber til stadhen iherusalem thær skal thin hustru anna mötha tik i porten som aurea hether, oc aff thine tilqwæmdh skal hon mykyt glædhias, thy at hon mykyt læktandes *) warit haffuer aff thine lange franwaru, Tha ioachim thetta seet oc hört haffde, strax foor ængelen fran honom, oc til sanctam annam hans kæra hwstru, som mykyt war sinom kæra bondha ioachim wæntandhes mædh gratandhe tarom, för thy hon ey wiste hwar han war, Tha oppenbaradhe sik ængilen hænne, oc hogxswaladhe hænne, oc kwngiordhe hænne alt thet han ioachim sakt haffde, oc thet at hon til iherusalem gaa skulle, oc i gyllene porten ioachim mötha, Oppa thet at swa hændha skulle, som them ængilen bodhat haffde, gingho the badhen til iherusalem oc thær mötandhes som them sakt war aff hwilko möthe, the badhen gladdos oc besyndherlika aff theras hælga dotter som the faa skuldho ¶ Nw som the sina böner gudelika i templit bidhit haffdo, foro the badhen hem til nazareth som the bodho, thær gladelika bidhande thet gudelika lyfftet ængelin them aff gudhi loffuat haffde, Thær æpther wart anna snarlika haffuande, oc kændhe i sik stora glædhi, som andra haffwandhe qwinnor ey kænna, Niio manadha thær æpther födhe hon ena aldra skönasta dotter, huilkra nampn hon læth kalla mariam, som ængilen hænne budhit haffde O hwat osighelik glædhi oc lost hæraff war i hymelen oc

*) l. *lænktandes*

oppa iordhenne, wtan twækan enghen lesswer oppa iordhenne som thet tænkia ællar tala kan

Thet XII capitulum aff iomffru maria födzlo

Som nw ledh aat them thimanom thet sancta anna skuldhe födha, the wærdogha fruktena som hon i sino liffwe bar tha, wtsændhe ioachim hænnas bondhe bodh at samman hænta i sith hws, nakra godha qwinnor som sancta anna skullo thiæna i hænnas barnfækt, Oc foor han til sanctam elyzabet sacharie hwstru, oc til hismeriam sancta anna syster som tha eth oc LXXX ara gammwl war, oc hon war elyzabethz modher, gudelikasta qwinnor oc hælga patronor at the nær sancta anno skuldo wara, Nw som the tilsamman kommo jn i kamaren som sancta anna laa, tykthe them haffwa kommet i iordherikis paradys, aff osighelike glædhi som the tha i theras hiærta kændho, oc yw the til sænghenna næmber kommo, yw thæs mera glædhi fingho the, oc kændha *) aldra sötasta lwkt, Tha stwndhen kom sancta anna födha skulle, wart hon omskinandhe mædh störste clarhet oc strax födhe hon ena dotter, huilken som blankare oc skinandhe war som solen nar hon oppgaar, Snarlika nidherkom aff hymblenom en ængla skari mædh sötasta sangh sywngandhe, thetta ær en drotnigh i hymelen, en frw ower ænglana, en tilkommandhe gudz sons modher, en keserinna, ower wærldena en hogswalirska oc tröstirska allom mænniskiom, Thetta sagho oc hördho the godha qwinnor thær nær waro, oc nar the haffdo thær VI dagha warit, tykte them thet ey længher wara æn en dagh, aff store glædhi loffuandhe oc wælsignandhe gudh som sina nadher lather nw ower iordherike komma

Thetta ærd nakor miraculum som hændo i iomfru mario födzlo

Först oppa samma tidh iomffru maria foddes, **) kom en aldra skönasta örn flyghande oppa thet hws som san-

*) l. *kændho* **) l. *föddes*

Digitized by Google

cta anna i laa, oc haffwandes j sino næff faghra smaa riis qwista, oc böriadhe thær byggia eth boo, huilket waradhe oc bleff manghen dagh oc waradhe mangh aar oc æn æpther wars herra opstandilse, alle the thet sagho hyöllo thet för stort wndher

Annat wär

I them thimanom syntes thær omkring i öknet en, enhörnigh mykyt stoor hans maki aldrigh syntes, oc aff konungenom oc androm længhe iæghadher,*) oc engen kwnne han faa, wtan i them thima iomffru maria wart födh kom thæn enhörnen löpandhes, oc sik nidherlæggiandis för hwset widh dörena, thær iomffrun föddes, Oc enghen kwnne honom tædhan köra, tha kom en riddare som heet, antrophus huilken som boandhe war hart widh nazareth han gönom stak thet mædh eth spywt til dödz sidhan offradhe han thet dywret enom aff them ypersta præstom i iherusalem i templet

Thridhia wndher war nar iomffrun födhes

Alle the i iherusalem, oc i landhet thæromkringh, som waro beffækta**) mædh diæffwilen giordho tha swa stort buldher ropp oc skrian, thet folket wart storlika förffærat, oc mykyt rædhandes at hela landet skulle förgaas aff the plagho oc gudz hæmdh, Tha war i iherusalem en hælogher man, han beswor ællar manadhe en aff the beffænkta, oppa thet folket skulde wetha för hwars skuldh ællar hwi thet giordhes, ondhe anden swaradhe i enom som han i war, swa sighiande oppa thænna daghen födhes i nazareth en iomffrw, aff huilke födzlo alle ængla glædhias, mædh osighelike glædhi, badhe i himerike oc iordherike, huilket wi oy githom lidhit, för thy at wi för hænna skuld wardhom aff allom mænniskiom wtkördha oc nidherst i hælffantte affgrwndh, Oc i them thimanom frælstes CCL mænniskior aff diæfflomem, badhe aff judhia landh oc samariam

*) l. *iaghadher* **) l. *befænkta*

Thet XIII capitulum ær hwru ængilen kwngiordhe iachim thet iomfru maria war födh

I them thima iomffru maria födhes, stod ioachim wtanför sænghiakamaren, thær bidhandes godh tidhande aff föreskriffne barssens*) födzlo, strax kom ængilen som barnet war föödt, til ioachim oc sagdhe, Jak bodhar tik o hælge fadher ioachim stora glædhi, för thy nw ær födh the frukten, tik aff gudhi loffwat ær, oc iak förbyudher tik thet thu i XVI dagha ekke jngaar i thæn kamaren, i huilkom anna ligher, oppa thet the gudeliká qwinnor thær samnadha ærw, ekke wardha omakadha sællar för hindhradha i theras glædhi som the nw i æro, oc thænna daghen skalt thu halla hæloghan mædh store wærdoghet, oc iæmwæl alla godha mænniskior, Nar ængelen thetta sakt haffde borth hwarff han, oc ioachim fyöl strax oppa sin knæ, oc takkadhe oc loffwadhe alzmæktoghan gudh, Thær stodh han opp, oc gik jn i sith hws, oc bödh alt sith folk, thet enghen aff them skulle gaa jn i thæn kamaren som anna hans hwstru laa jnnan XVI dagha, Thær æpther foor ioachim i sin bæsto klædhe, oc tok mædh sik gaffuor oc offer oc foor swa mædh alt sith hwsfolk til iherusalem i templet, oc offradhe gwdhi tækt oc anameliket offer, Som præstenar i tæmplet thetta sagho oc bördho, thet hönom war en dotter födh, tha gladhes the aff allo hiærta, oc loffuadho oc æradho alzmæktoghan gudh, mædh mangha handa loffsanghe, oc tiæntho ioachim oc alt hans sælskap, them görandhes stora ödhmyukt oc tiæst,**) Oc bleff ioachim mædh alt sith sælskap i VIII dagha qwar i templet, hallande högtidh aff sinne dotter nyffödhe mædh store glædhi, nw æpther attondhe daghen foor ioachim mædh alt sit sælskap hem oc tha nw waro XVI dagha framlidhne, tha sændhe han ena aff sinom tiænista pighom jn i kamaren som sancta anna hon laa, tha kwngiordhe hon qwinnomem som thær nær hænne waro, at XVI dagha waro tha framlidhne, huilket the ey willo tro, för thy them tykte thet the thær næplikan haffdo warit en halffwan dagh, oc thæs ythermera

*) l. *barnssens* **) Lapsus scripturæ; lege: *tiænist*

Digitized by Google

thet the engha nath haffdo thær hafft, thy wndradho the storlika oppa thet pighan haffde them sakt, Tha aatspordho the sanctum ioachim om swa santh war som pighan för them sagdhe, han swaradhe yw sannelika ærw XVI dagha förlidhne, Oc æn tho at sancta anna thet ey fulkomleka tro kwnne, likawæl redhó the godha qwinnor sik thædhan, oc ioachim læt hwaria för sik thædhan högtidhelika föra hem til sin, *mædh* storom kærlek oc wærdoghet

Thetta XIIII capitulum haldher hwru ioachim jngik i camaren til sanctam annam hænne hogxswalande, oc stora höglidh hænne görande oc iæmwæl sinne nyfödde dotter oc hænne til sik takandhe oc hænne gudelika oc kærleka skyssande *)

Tha nw thænna förskriffna qwinnor som nær sancta anna haffdo warit i XVI dagha, oc tha waro thædhan farna, Tha jngik ioachim i kamaren til sanctam annam mædh störste ödhmyukt oc wördhnig, oc hænne mykyt kærleka helsandes, strax fik hon honom barnet, huilket han til sik tok mædh störstà kærlek oc gudelikan ræddogha, thet kyssandhe, oc gudhi fadher alzmæktoghom thær före mykyt ödhmyuklika oc kærleka takkande, Æn tha han fik see thæs faghra barssens **) ænlithe, ropadhe han aff store glædhi oc næmdhe maria som ængilen haffde honom bwdhit, Ok fik thet strax modhrenne igæn, oc strax han thet siælffwer næmpth haffde, kommo thær IX skinande ængla, oc fyöllo IX resor oppa sin knæ, oc swngho wælsignat wari thetta nampneth maria, för thy nw ær os oppenbarat mædh hwat nampn wi wara drotnigh skwlwm næmpna, Thy wiliom wi glædhias oc i alla stwndher næmpna thet hælga nampnet maria, oc thærmædh foro the thædhan, alle sywngandhe, maria maria maria himirikis drotnigh, en frw ower ænglana, en opplyserska ower wærldena, hymel oc iordh wendher nw igæn, at ropa oc skria, Eya eia eia, lathom os nw sywngha, oc æwinnelikan i hymerike glædhias maria maria mari, Tha nw

*) l. *kyssande* **) l. *barnssens*

Digitized by Google

thetta wælsignadha barnet maria hördhe thænna ænglanna loffsangh, saa hon oppa ænglana mædh blith oc glaat ænlete swa længe hon them saa, aff huilket wndher hænnas förældhra mykyt gladdos oc storleka wndrande woro oppa the wndherliko tingh, thær gudh tha i wærldhenne giordhe, oc besyndherlika them beuiste, Tha hördho the ena röst aff himblenom sighiande, O ioachim oc anna, i skolen idher ekke wndhra oppa thet i nw seet oc hört haffuen om thet nakot nyth ware förthy thænna högtidh oc gudelika sangher, ær giordher aff the hælga trefalloghet aff ewerdeliko oc nw æpther gudz wilia ær thet mænniskiom kwngiort oppa iordhenne, aff huilkom ordhom ioachim oc anna storlekan wordho wndrande oc förfæradh aff the store gudz godhet oc wndherlika tingh them aff gudhi giordh waro oc fyöllo oppa sin knæ takkande loffwande oc ærandhe alzwaldoghan gudh, thet han för sin stora oc obegripelika kærlek aff sinne miskundhsamike godhet wndherlikan mænniskionne bewist haffuer oc beuiser

Item thetta förskreffna ær takit oc sammansatt wtaff sancta anna ystoria, thet nw læsit ær oc i haffuen hörth Oc thet nw hær æpther fölgher ær takit wtu mæstar humbertissa book oc ær aff wars herra thesu cristi liffuerne etc.

*Thetta XV capitulum ær hwru iomffru maria aff gambla testamenentidh *) figureras til wttydilse oc wndherstandilse*

Samaledhis som sanctus geronimus sigher i sinne sermone sigher aff iomffru marie hymelfærdh thet hon ær aff patriarche profigureret oc spadh, aff prophetanar kwngiordh, aff ewangelistarum oppenbarat, oc betyghar oc witnar i therom skrifftom, Nw oppa thet iak maghe aff manghom röra tala oc skriffua, Tha ær maria then iomffru som then första boken i gambla tæstamentet genesis affskriffwen ær, huilkit femini ællar qwinna nampn thæn fförgifftogha ormsens huffwdh söndherkros-

*) l. *testamentidh*

Digitized by Google

sat haffuer som aff hans orenliko köt oc högffærdogha hiærta wtgöt thet förgifftogha ether oc orenlikhet, oc honom, thet til enkte giordhe, hon ær oc förstandande i theg hwset, huilket gudh bödh at wardha, aff huilket han wtgik som en sol, hon ær oc — iragho the almennelike qwinnonne fran takin, aff mannenom ihesu cristo, war frælsare oc atherlösare, huilken man hon haffde i them thima hon honom wnflik, aff them hælga anda, oc födhe han wtan alla pino, mædh store glædhi, fulkomlika iomffru bliffuandhe æpther födilsen, som förra, hældhar hwi kallas ekke ewa war första modher, liffsens modher, wtan dödzsens modher swa wæl til siælenna som til liffwet, fför thy iomffru maria os wælsignat haffuer aff sinne födzlo, oc frælst os aff badha dödhana, för thy ihesus ær thet sanna liffweth til siæl oc liff allom godhom mænniskiom som hani atherlöst haffuer, oc æn frælsas skulu, Maria ær oc the wælsignadha archen noe, som war giordh aff oförganghliket træ, som war sandher ihesus cristus, oc aldra rætwisasther war fwnnin i sinne födzlo, hon ær oc then wælsignadha sara, Æn ey allenast mænniskiom, wtan iæmwæl ænglomem, æn aff mænniskios natwrlike glædhi, tha loo ihesus nar ysaak födhes I siætte matto ær hon the hælga rebækka som patriarchen utwiste imoth ængilen mædh store ödhmyukt, oc gudelikhet, bidhiandhe för allom wtualdom som stadhelika stridha moth diæffwlsens frestilsom, oc the honom alle owerwnno, I VII matto ær hon thæn wælsignadha stighin som patriarchen iacob saa i sinom sömpne oppa huilkom gudh stodh oc ængelen opp oc nidher foor honom til hogxswalan I VIII matto ær hon then wælsignadha rachel, hwilken aff hænnas fæghrindh siælffuer ihesus cristus liknar widh iacob, oc ær han nidherstighin aff hymblenom, oc sik oppa takandhe stort ærwodhe för mænniskiom skuld I IX matto ær hon the samme sæla rachel, huilken thæn wælsignadha ioseph affladhe, huilken ey at enast ær wordhen herra ower sina brödher oc ower hela landet egiptum, æn ihesus cristus han ær en herra ower ænglana oc en skapare ower all creatur honom wari æwerdelikit loff I X matto ær iomffru maria prefigurerat oc liknat widh thæn buskan som moyses saa allan loghande, oc enkte brændhe,

Digitized by Google

for thy hon haffuer fööt en son, wtan alla skam oc we I XI matto ær (hon) liknat widh arons blomstrande riis wtan alla wædzsko, för thy hon haffuer fööt ihesum *cristum* wtan alla manz hiælp, I XII matto liknat widh gedioins wllafæt ey takandes dagsens wædzsko, betydhande hwru ihesus *cristus* aff hænne wart födher hænnas iomffrulika renlikhet osmittadom, hon ær oc liik thet riis ællar wandh som moyses sloo mædh oppa mæreth, oc thet gaff sik oppa twa sidhor, i huilket gönom gingho israels barn mædh törrom fothom Oc thet moyses stenen mædh sloo, som watn aff sik gaff, som badhe folk oc fæe aff drikka fingho I XIII matto josue sköl *) mædh huilkom han owerwan alla sina fiandha, sammwledh för iomffru maria loff oc priis ærw alla kættara nidhradhe oc til enkte wordhne, I XV matto ær maria liik widh salomonis torn oc stora stola aff fiilsben giordhe, fför thy han för hænnas skuld sik haffuer loffuat iomffru bliffwande, mærkiandhe thæn sanna salomon ihesum *cristum*, som en stol tilredher, oppa huilkom han i hænne huiltes IX manadha I XVI matto thet stora iherusalems mönster nar thet bygdhes thær ey hördhes hwarke hamar ællar yxse, swa födhe hon ihesum *cristum*, wtan alt buldher oc ropp, tho höghelika glædhiandes i them hælga andha I XVII matto ær maria then wælsignadha iomffrun som ysaias oc geremias först aff prophesiade oc spadho hwru aff iesse root skuldhe wtspringha en qwist, oc hwru en iomffru skulle affla aff them hælga anda, oc födha en son, Æn geremias spadhe thet gudh eth nyth oc wndherliket tingh göra skulle oppa iordhenne, thet war at en qwinna skulde wardha, haffwande i sik en man, haffde han sakt eth barn, thet haffde ey warit nyth ællar storth wndher, æn wndherlikare war herren ihesus *cristus* en man i sinna modhers liffue, ekke aldrogher ællar gammal, wtan aff wishet, ey hældher aff lekamans starkhet, wtan mædh förnomstoghet i sin sinne, för thy tha han i krobbonne laa, swa wiis war, som han war XXXIII ara gammal, för allom oppenbarlika prædikande oc nw sitiandhe widh gudh fadhers höghra handh alzmæktogher, æn besyndherlika wis-

*) l. *sköld*

Digitized by Google

domen. haffuer han brwkat æpther-aren, i liknilse widh mænniskiom, til sant tekn oc bewisnigh thet han mænniskios natwr oppa-sik takit haffuer I XVIII matto thet högha bærgith ær hon i liknilse ær jomffru maria som propheten daniel affskriffuar, aff huilket en sten aff skars wtan mænniskios hand widh hwilket war herre ihesus cristus ær liknandhe, som aff iomffru maria födhes wtan alla manz hiælp mædh thæns hælga anda gærnigh I XIX matto ær hon thæn wælsignadhe porten som ezeiel aff skriffwar igönom huilken ihesus gik oc likawæl læster bliffwandes æwerdelika, swa war oc iomffru maria thæntidh hon wart haffwandes mædh ihesum, i födhzlonne oc appther*) födhilsen, æwerdelik iomffru bliffwandes I XX matto ær maria thæn förgylte stakin som propheten zacharias saa mædh syw lyws brinnande i templit ihervsalem huilken betydher the VII miskwndhsamlika gærningga mædh mariam oc hænna skinande æptherdöme i liffwerne oc hæloghet I XXI matto ær hon liknat widher the archena, i huilke som lagho læsta the twa tafflor moyse, som the X gudz budhordh innan skriffuen waro mædh gudz fingher, huilken budhordh iomffru maria stadhelika oc atwaktelika hiölt oc liffdhe æpther them, i the arkenne war oc thet riiset ællar wandhen aarons, som blomstradhes oc baar frukt, teknandhe the aldra sælasta fruktena ihesum cristum wan skapara oc atherlösare, som os födher mædh sin hælga likama oc blodh, Item i the arkenne war oc thet gulæmbaret som thet hymelzska brödhet i laa oc gaffs israels barnom som i öknenne waro, oc i XL aar thæraff liffuande, huilket liffsens brödh iomfrw maria i sinom likama i IX manadha jnne lykte, som war thet sanna brödhet ihesus cristus, the samma archen war oc bygdh aff sechim træ, huilket offörganghlikit ær oc i iordhenne ekke rotnar, sammaledhis oc iomffru maria ey i iordhenne rothnadhe som andra mænniskior mæst göra, wtan mædh liff oc siæl ær oppfördh til hymerikis æro, som then hælga kirkia mædh sancto agustino oc sancto bernardo, mædh mangh sån oc mærkeliken ordh witna oc bewisa thet wæl mögheliket oc sant wara, then archen haffde oc

*) l. æpther

Digitized by Google

IIII gulringha oppa sidhorna, som man plæghade hænne mædh bæra. Oc maria haffde mædh sik the IIII hwffwdh dygher som kallas cardinales oc æro röther til alla andeleka dygdher, archen hon haffde oc twa boma som man stak gönom ringhana, teknar thæn sanna kærleken iomffru maria haffde til gudh oc mænniskior, archen war oc badhe jnnan oc wtan förgylt sammuledhes war oc iomffra maria skinandhe oc blank jnnan oc wtan mædh gudelika dygdher oc godha sidher, maria liknas oc widher konung astroges*) dotter, som man læs scholastice legenda thet han saa aff sinne dotter wæxsa en wiingard aldra fægherst, oc bredhes wt swa widher, thet han jnnelykte alla wærldena, oc wart honom sakt, thet aff hans dotter skulle födhas en mæktogher konungher, oc thær æpther födhe hon cirum **) konungh som israels söner frælste aff babilonia fængilse, Saa wart oc sakt aff ænglenom joachim oc anno hwru en dotter födhas skulle aff them, som os aff diæffwlsens fængilse frælsa skulle, Maria ær oc liknat widh the læsta kældhona som syntes i enom jnnelæstom gaardh, sammwledhes war oc iomffru maria jnnelæst i sinna modhers sancta anna renasta liffue, hælgat aff them hælga andha, oc jnsighlat mædh the hælga trefalloghet, swa at enghen syndh, ællar oren tanke i hænne komma kwnne, Maria ær oc liknat widh salomons mönster, som alt jnnan war förgylt, sammoledhes war oc iomfrun hwit oc skinnande i sins iomffrudoms renlikhet, iæmwæl jnnan i hiærtat oc siælenne, all förgylt mædh brænnande kærlek, huilka iomffru som hymel oc iordh hænne æwerdelika loffwa

Thetta XVI capitulum ær hwru ioachim oc anna offradho mariam i mönstrit Oc ær takit sammwledh wtu sancta anna legenda

Nw tha LXXX dagha waro framlidhne, tha offradhe joachim oc anna mariam i mönstrit som laghen wthwisto, æn nar the hænne swa offrat haffdo oc ather mædh hænne hem foro, oc til sit hws kommo, tha war ioachim oc anna thetta wælsignadha barnet som wæl tilbordhe

*) *Astyages* **) *Cyrum*

Digitized by Google

mædh största kærlek oc aatwakt thet bewarandhe, oc thet i största wærdoghet hallandes, swa at the aff enghom willo thet latha handla ællar hantheras, wtan aff sik siælffwom, oc aff sancta anna syster som heth hismeria, haa kan sighia aff the stora glædhi the haffdho, nar the thetta hælga barnet sagho, oc mædh thy lekto, æn iak tror at thet enghen tænkia kan, wtan at enast the som thet handamællan haffdho, för thy ioachim oc anna, offta satho oc sagho oppa thetta wælsignadha barnet, mædh swa store glædhi, at the i VIII ællar X dagha glömdho at ætha ællar drikka, ok mentho thet ekke en halfwan dagh haffwa warit thet the nær hænne sithit haffdo The haffdo thet oc swa bestælt mædh alt sith hwsfolk, thet enghen aff them jngaa skulle i kamaren, nar the badhen samman thær jnne waro nær barneno, oc ware thet æn swa saker at the stundhom i langan tidh thær jnne waren, huilket bodh the aatwaktelika hyöllo

Thetta VII capitulum ær hwru iomffru maria wart presenterat i templet annantidh

Nw tha iomffru maria war triggia ara oc aff wandh war aff modher spena, tha sagdhe ioachim til sanctam annam, wi wiliom tænkia oppa thet lyffte wi gudhi loffuadhom, tha wi offruktsamlik warom, hwru om gudh os wille giffua oc förlæna ena frukt at wi thet i templet I iherusalem offra skullom, thær gudhi tiænandhe, Tha swaradhe sancta anna, æn tho at thet ær swart fran os latha, tha ær thet mykyt swarare mothe wart eghit lyffte göra, oc wan gudh thær mædh förtörna, för thy ær iak redhoboen æpther idhrom wilia göra, oc thet lyffte gærna fulkomna som wi loffwat haffwom, Strax gik sancta anna oc redhe sik til, oc læt kalla samman hænna næsta wener, ærlekasta qwinnor aff hænna slækt, oc tok mædh sik kostelika gaffwor, oc thærmædh eth ærleket klædhe som haffde hymelblaa færgho, oc thær jnnan waro satta skinandhe löff likerwist som stiærnonar i hymelen prydandhes oc skinandhes, Thærmædh haffde hon giorth en faghran kranz aff aldhra kostelikasta blomor, som iomffrun oppa sith huffudh haffua skulle, Item i kranzsen war oc

Digitized by Google

saat fæm stena aldra klarasta oc mæst skinandhe ower alla stena ok perlor i wærldenne kwnno wara Tha the nw redho waro, foro the til iherusalem, oc i tre nætter oppa wæghenom warandhes, för thy at imællan nazaret som the i bodho oc iherusalem tha æro XXV milor, oc foro the thænna wæghen mædh största glædhi, för thy hælga ængla them följdho mædh lyoffuaste tiænist oc störste glædhi jwbilerande oc sywngande för theras tilkommandhe drothnigh som mædh them war, Tha the nw til iherusalem kommo, sændhe ioachim bodh jn til præsten i templet, oc badh honom sik til redha oc taka widh hans dotter oc hænne anamandhe, aff huilko the mykyt gladdos, Oc tha sik ioachim oc anna tilreddo, oc sik i sin bæsta klædhe förandhe, oc thæslikes the mariam pryddo oc tilreddo som aldra fæghirst the kwnno, oc gingho sidhan opp til bærgit som templet oppa staar, huilket XV trappor oppföre war för æn the opp kommo, the tænkto hænne oppbæra ællar ledha, Æn hon böriadhe them siælff oppgaa, swa ffast oc starklika, som hon XII ara gammwl ware, aff huilke præstenar oc alt folket storlika wndrandhe waro, æpther thet at hon ey meer æn III ara gammwl war, nw som the kommo för kyrkiodörena, haffdo the tilreth theras offer, oc gingho sidhan jn i kirkiona til præsten, huilken them wnfik mædh störste wördhnig, Oc swa offradho the iomffru maria i templet mædh stora gaffuor som the loffuat haffdho, huilket præstenar hænne kærleka anamandhe, oc mædh största glædhi sywngandhe högtidheliken loffsangh, oc ledho hænne sidhan til the andhra jomffrur som thær i templet waro, oc mædh them thær gudhi tiænandhe, thær bleff hon tha til entidh, oc ey mæsta længhe

Thet XVIII capitulum hwru iomffru maria III resor i templet offradhes.

Samwledhes som the hælge biskoppa epiphanius cirillus oc basillus skriffwa, tha ær iomffru maria III resor i templet offrat, oc sigher vincencius iæmwæl oc flere skriffwa thet at tha hon III ara, war, warth hon offrat i templet, thær nakra stwndh bliffwandhe, Æn i förste

Digitized by Google

matto wart hon offrat aff sinne modher anna tha hon (war) LXXX dagha gamwl war, *mædh* renselsenna gaffwo æpther laghannas wtuisilse, för thy theras lagh. swa wtuisto, thet födde qwinnan ena dotter, tha skulle hon jnnan LXXX dagha ey jngaa i templet, oc födhe hon son, tha ware thet hælfftena minne, som ær XL dagha, oc saken hwi swa war, som naturlika mæstara sighia, thet hælfftena sidher mer komber liff i pighobarnet i modherliffue æn piltenom, Æn tha nw sancta anna sina dotter swa i templet offrat haffde oc gudhi loffwat, ffördhe hon hænne strax hem mædh sik æpther theras sidh, Æn i the andre matto offradhes hon tha hon war III aara gamwl, som i næsto capitulo förskriffuit star, oc nakot thær æpther hem förd̄hes oc sidhan hema bliffwandhes til thæs hon VII aara gammwl war, oc tha wart hon tridhia sin offrat i templet, hwar hon tha bleff til thæs hon XIV ara gammul war,

Thet XIX capitulum hworu iomffru maria gudhi tiænthe aff VII aar oc til thæs hon war XIV ara i templet

Tha nw iomffru maria sista sinne i templet offrat wart, tha bleff hon thær til thæs hon XIV ara gammwl war, mædh the andra iomffrur thær waro jnoffradha, thær gudhi tiænandhe, oc lærandhe moysi lagh aff gudz tiænarom, tha satte hon i sith hiærta, gudh haffwa för fadher, för thy hænnas förældra hænne owergiffuit haffdho, Oc matte hon wæl sighia som dauid i psaltaren sigher, æpther thy min fadher oc modher mik owergiffuit haffdo, tha haffuer gudh mik anamat, hon læt sik oc læra aff tempelsens præstom moysi lagh, oc tænkte offta i sith hiærta, hwat hon bæst göra matte, thet gudhi mæst tæktes, oc thær badh hon gudh offta om mædh största gudhelikhet, thet han hænne sina hælga nadher thær til förlænte thet hon the laghen moysi matte fulkomlika halla, oc hænnas wilia tilföghias hans wilia, swa at hon kært haffde alt thet han kært haffdhe, oc thet hatadhe som han hatadhe, Oc bedhes swa alla the dygdher som hon gudhi matte mædher tækkias, Sidhan gik hon tækt

Digitized by Google

dher huilke för honom framlidhne waro, Tha hán nw swa kranker oppa sænghenna laa oc kændhe sik dödhen nalkas, læth han til sik kalla *sanctam* annam oc sagdhe, see nw ær thimen kommen thet iak skal döö mædh mina förfædher, oc nar iak ær dödher, wil iak thet thu mik lather iordha nær min fadher barpanter, oc thu sidhan i alla thina dagha the X gudz budhordh hallandes rætwislekan oc offta mædh tak oc ödhmyukt owerwæghandhe the stora godhet oc wndherlika tingh, gudh mædh os hær i wærldenne giorth haffwer, tænk oc oppa thet lifftet *) wi giordhom aff ware frukt, allom mænniskiom til sælikhet, iak skal nw nidhergaa til hælffwetis förborgh, oc kwngöra wara fförfædher aff gudz stora oc mildha barmhærtoghet, oppa thet at the ekke sokka oc bedröffwas ællar lænkta æpther wars herra til qwændh the**) til atherlösn, Oc nar thu minne dotter marie min dödh kwngör, tha sigh hænne thet mædh thet hon mik i sith hiærta stadhfæster likerwis swa som tolen i hymelsens firmamente sither oc stadhfæst ær, Nw som han thetta sakt haffdhe, gaff hán opp sin andha, Æn som sancta anna thetta saa ffyöl hon oppa sith ænlethe, oc græth hans dödh mædh mangha tara, swa at sænghen som ioachim laa oppa, mykyt waat wart, sidhan læth hon honom smöria oc iordha nær sinom fadher som han siælffwer bedhit haffde, oc bleff sitiandhe nær graffwenne i VII dagha gratandhe hans dödh, thær æpther foor hon hem söriandhe, oc tha gratandhe i XL dagha.

Thet XXIII capitulum hwru sancta anna æpther ioachims dödh enom manne wart giffwin oc heth cleophas æpther ængilsens bodhan

Eth aar æpther ioachims dödh tok sancta anna sin högtidhelika klædhe oc wille them söndher skæra, oc them latikka giffua för gudz skuldh oc sagdhe, hær æpther skulu ey finnas i mit hws enghen höghtidelik klædhe, oc siælff wil iak fara j ænkio klædher som min stadhga til höre, oc mins bondha dödh gratha oc sörghia swa

*) vitiose pro *löfftet* **) l. *them*?

Digitized by Google

længhe iak liffwer, Oc som hon thetta sakt haffde kom gudz ængil oc stodh nær hænne oc sagdhe, hör hwat gudh tik bywdher, thu skalt ekke söndher skæra thin högtidhelika klædhe, wtan hældher tænkia oppa hwru gudh tik giordhe fruktsamma, tha thu ofruktsamliken war, oc tik förlænt haffwer ena sæla frwkt hans like aldrigh haffuer warit, oc ey hældher wardha skal, aff huilke skal födhas gudz son, alle wærldenne til sælikhet, thy skalt thu lydhog wara oc fæsta tik oc troloffua latha thæn iak tik nampne, oc för gudhi ær rætwis, oc hether cleophas, aff huilkom thu i första areth wnfa oc födha skal ena dotther mædh gudz nadh, aff huilke framdeles födhas skal starke mæn i the hælghe cristne tro, som stridha skulu för gudhi, oc æpther theras blodz wtgywtilse, anama skolandhe martyres krono i hymerike, oc wil them göra til höffdingha ower alla wældena,*) oc skwlu sithia at döma the XII slækte aff israel. Oc för thy gör æpther mino radhe, æpther thy gudh haffuer mik hiit til tik sænt för thy bættre ær lydogh wara gudhi æn mothe staa, Tha nw sancta anna thetta aff ænglenom hört haffde, fyöl hon oppa sin knæ, takkande loffwande oc ærande, alzwalloghan gudh, oc giordhe æpther thæs hælgä ængilsens oc sinnas wenas radhe, oc læth sik troloffwa cleophas aff huilkom hon jnnan eth aar födhe ena dotter, oc kalladhe hænne oc maria, hænna första dotter til wærdoghet, Æn förra æn hon födhe barneth bleff cleophas dödher, som war hænnas andhre man, Tha sancta anna thetta saa bleff hon owermatto bedröffdh, oc sagdhe, O wee ær mik, förra æn iak faar glædhi aff mine bærandhes frwkt förra komber mik stor dröffuilse oppa, ithy min dotter som iak nw bær oc æn födhas skal sin fadher ey faa see, ællar kænna maa, I thænna dröffwilse war sancta anna wæntandhe thiman som hon födha skwlle, æn tha thimen kom, födhe hon ena dotter, oc kalladhe hænne maria som ængilen haffde hænne bwdhit, Oc tha thænna iomfrun til sin lagha ara kommen war, gaffwo the hænne æpther hænnas modhers radhe enom gudhi fryktandhes nanne, oc heth alpheus aff them födhes iacobus minor,

*) l. *wærldena*

Digitized by Google

oc symones oc judas oc thæn rætwise iosep, oc thær æpther wordho *cristi* apostla, Oc *som* nw *sancta* anna mykyt græth cleophas dödh eth aar, sagdhe hon til sik siælffwa, Nw haffw*er* iak fwlkom*nat* gudz wilia, thy wil iak nw hær æpth*er* fly, alla manna sælskap, Æn i samma stwndh kom ængilen til hænna oc sagdhe, anna iak ær fran gudhi wtsændh*er* oc hiit til thin, thu west wæl at all witne staa til try, för thy skalt thu i dagh tik troloffwa latha aff en rætwisan man oc heth*er*, Salomon, aff huilkom thu skalt affla ena dott*er* aff gudz gaffuo, som oc maria heta skal, oc aff hænne skal födhas the herra oc första wardha skulu ow*er* wærldena, oc döma skolandhe the XII slæktenar aff isr*ael*, oc gudh wardh*er* wndherlik tingh m*ædh* them göraude, oc theras nampn skulu bliffua æwinnelika, för thy glædz nw i gudhi, at igönom thin barn, wil gudh oc wardh*er* wnderlik tingh görandhe oppa iordhenne, oc alt th*et*, aff tik födhes, skal wælsignat bliffua i hymerike æwinnelika, fför thy försma ey min ordh, oc æpth*er* thins tridhia manz dödh skalt thu ænkia bliffua, æpth*er* gudz wilia

Thet XXIIII capitulum hwru sancta anna æpther ængilsens bodh gik til gifflemala tridhia sin

Som nw *sancta* anna ængelsens bodh haffdhe hört, fyöl hon oppa sin knæ, wælsinghnande, loffuandhe oc æradhe *) gudh, som wndherliken ær i sinom gærninghe, oc fik nw thæn tridhia mannen som heth salomon, the liffdho samman rætuisleka oc gudhi fryktande, oc hans hælga budhordh hallandes, Nar the nw eth skiffte haffdo til hopa warit, tha wart *sancta* anna haffwande, oc födhe ena dott*er* huilka hon oc læth kalla maria oc nar tidhen kom wart hon giffuin enom gudhi fryktandes manne, hetandhes zebedeus, aff honom födhe hon thæn hælga apostolen *sanctum* iacobum mariorem,**) oc *sanctum* iohannem ewangelistam, Oc nakor aar thær æpther bleff salomon dödh, huilken anna græth, som hon the andra giort haffde, oc tok sidhan sin högtidhelika klædhe oc prydilse, oc skiffte th*et* til gudz hedh*er*, oc tænkte oppa eth

*) I. *ærandhe* **) l. *maiorem*

Digitized by Google

strankt liffwerne hon wildhe företaka; oc bæra jn til sin dödh, som hon oc giordhe

Thet XXV capitulum hwru iomffru maria oc iosep troloffuadhos

Tha nw iomffru maria XIIII aara gamwl war, oc swa længhe i templet warit haffde som föreskriffwat staar, tha bödh thæn höxste præsten i templet thet alla the iomffrur som til lagha aara komna waro, skullo hemfara oc sik mæn taka æpther thera frændhas radhe, huilket the oc alla giordho, wtan alenast iomffru maria sancta anna dotter, hon giordhe thet ekke, Oc nar hon wart aff biskoppenom aatspordh, hwi hon æpther hans bodh ekke giordhe, Swaradhe hon honom oc sagdhe, thet hon sin iomfrulika renlikhet gudhi alzwalloghom loffwat haffdhe, oc thy matte hon engha sammtykkio giffwa til æktaskap, tha wart biskoppen i mönstret mykyt bekymbradher, för thy han wiste hwat the hælga skrifft bywdher, at hwat man gudhi haffwer loffwat, at man thet yw halla skal, oc hælst swadanth lyffte, som aldrigh nakor förra hördhe som thet war, för thy war han hærjnnan mykyt twækandhe hwat hælst han göra ællar latha skulle, tha læt han sancta anna för sik kalla, oc mædh hænne sith radh haffwa, förthy at han wiste wæl at hon en gudelik qwinna war, som hon nw til honom kommen war kwngiordhe hon honom the mangha miracula ællar iærtekne som hænne waro hændh mædh hænnas dotter maria, aff huilko han æn kom i större twækan, ey witandhes hwat han göra ællar latha skuldhe om thænna ærandhen, Sidhan læt han samman kalla alla præstenar, oc gik swa mædh them jn i templet, thær fyöllo the alle oppa sin knæ, oc gudh mykyt jnnerlika bidhiandhes, om eth swar oppa föreskriffuat ærandhe, tha wart thær hördh en röst, wtu thet hælga altaret som kallas sancta sanctorum, swa lydhande Thet skal wt springha en qwister aff jesse roth som bæra skal eth blomster oppa huilka skal huilas thæn hælge andhe, Nar biskoppen oc præstena thetta hört haffdho, læt han samman kalla alla the mæn som aff dauidz slækte waro, oc til lagha ara komne, oc bödh thet hwar en, en quist ællar wandh mædh sik til templet bæra skul-

Digitized by Google

le, huilken thera *som* blomster baar oc thæn hælge andhe synthes oppa sitiandhe, honom skulde iomffrun troloffuas, huilket the oc alle giordho, wtan allenast iosep, Oc tha engxsans there qwister blomstradhes, tha matte iosep jnga, oc nar han satte sin qwist oppa altaret nær the andra, strax blomstradhes han, oc ena aldra fæghærsta ros bærandhe, oc oppa huilka roos thæn hælge ande sik satte i ena hwita dwffuo like, oc *som sancta* anna *thet* fik höra, *thet* iosep hænna dotter til æktha haffwa skulde, wart hon mykyt gladh thær aat, för thy hon wæl wiste *thet* han en renliffuis, rætwis oc gudhi, fryktandes man war, Oc han war oc cleophas hænnas andra manz brodher, oc plæghadhe offta ætha oc drikka *mædh* hænne oc haffdhe hænne mykyt kæra, oc æpther hænna tridhia manz dödh, plæghade han hænne behiælpogher wara sammaledh som han hænnas eghen son haffdhe warit, Oc för thy hænnas dotter maria oc cleophas hans brodher, æn leffde förthy war æn kærleken mællan iosep oc *sancta* anna lika stoor

Thet XXVI cappitulum hwru iosep aff biskoppenom iomffru maria til ækta giffuin wärt

Som nw iosep thetta saa at thet gudz wili war, *thet* honom maria til ækta skwlle giffwas, oc han tilförandha hört haffde, *thet* hon gudhi iomffrudom loffwat haffde, wart han mykyt gladher, oc gudhi storleka thær före takkande, oc thet han honom saadana ena iomffru tilföghet haffde som gudhi i tempplet offrat war, oc honom sin iomffrudom loffwat haffde, för thy han oc swa för sik takit haffde, *thet* han iomffru liffwerne wille i sina liffs dagha halda, Oc tha iomffru maria thetta hörde thet the owersta præstenar mædh ioseps frændher thær öwer waro, them tilhopa giffwandes, wart hon mykyt förfærat mædh iomffrwlike blyghet, Æn som *sancta* anna thetta hördhe oc förnam, tok hon mædh sik en deel aff the iomffrwr som hænnas dotter waro wana omgaa mædh i templet oc foldhos *) alla aat til nazareth som hon hema war, oc iosep foor hem til sin, oc mædh största kærlek

*) l. *följdhos*.

Digitized by Google

oc aatwakt til redhande thet honom til bryllops kost tarffwadhes, Nakon thima thær æpther gaff biskoppen oc tæmpelsens klærka them tilhopa, them wælsighnande til hælokt ækteskap oc thy æpther thet the sammangiffwin waro, foldhe*) iosep maria oc sancto anno til nazaret, thær nakontidh warande, oc sik oppa badha sidhor tilreddo hwat them tarffwadhes til bröllops kost

Thet XXVII capitulum hwru gabriel ængil iomffru maria kwngiordhe thet hon gudz son födha skulle

Tha som iosep sik nw wæl wilieligha til redde, oc iomffru maria hans brudh honom i sith hws anamadhe som han wti boandhe war Tha kom ængilen gabriel som sanctus lucas skriffuar i ewangelio, thet gudh haffwer wt sænth i landet galilea i en stadh hetandhes nazareth, til the iomfrwnna som ioseppe loffwat war, oc hænne helsandhes i swa matto som ewangelium wtuisar aff wars herra ihesu christi tilqwæmdh i iomffrunna liiff, oc strax i samma stwndh thet war giorth, foör ængilen fran hænne, wtan twækan mædh store glædhi, för thy han hænne gladelika bebodhade, oc them nw nytidhande förandhes som honom wtsændho, för thy han thet nw förwærffuat haffde om huilkit han**) wtsændher, oc strax iomffru maria haffde ænglenom lyth oc samtykkio giffuit war hon strax haffwande mædh gudz son alzmæktoghom, huilkom wari loff nw oc æwerdelika

Thet XXVIII capitulum hwru iomffru maria sökte sancta elyzabet sina frænko

Nakoth thær æpther at iomffru maria mædh gabrielem haffde talat oc hans ordhom samtykkio giffwit æpther gudz wilia, tha stodh hon opp som lucas skriffwar, oc gik snarleka i berghet til sachariam, oc helsadhe hans hwstru elyzabeth, som ewangelium ythermer wttydher, man læs oc aff thet nyfödha barnet sancte iohannes baptista första sin opp takit wart aff iordh tha, thet war fööt aff iomffrunne gudz modher, oc gik hon strax hem igæn til nazaret til sinna modher sanctam annam

*) l. *fölgdhe* **) suppl.: *war*

Digitized by Google

Thet XXIX capitulum hwru iosep tænkte ower giffua iomffruna tha han saa at hon war haffuande oc hwru ængilen honom thet förbödh

Som *sanctus* matteus skriffwar, tha foor iosep aff jwdea oc til galileam til nazaret, til *sancta* anna hws som hans brwdh æn war, oc tænkte hænne tha mædh sik hem föra, som han fik see, thet hon haffwande war, oc han ey æn tha wiste aff gudz lönlika tingh, tha wille han hænne ekke anama, oc ekke hældher beropa thet hon ekke aff the jwdar skulde wardha stenkat, thy wilde han hænne lönlika latha hænne bliffwa nær sinne modher oc wener, som han thetta i hoghen haffde oppenbaradhe sik ængelen för honom i sömpnen som ewangelium ytterner wtwisar

Thet XXX capitulum hwi war herre wilde at hans mödher skulde warw giffwin i ækteskap

Nw ær mærkiande, thet gudh för mangha saker wilde, thet hans modher skulde haffua en ækta man til at fördriffua onth rykte, som ambrosius skiffuar *), at thet erodes mædh the jwdar ekke skulde sighia, thet ihesus i löskolæghe skulde wara födher, Origenes skriffwar oc at för barnzsens ihesu tiænist opthelikhet aff fræmmande landh kommaskolande til egiptum, oc ather hem til jwda landit, Oc ambrosius skriffwar at lönandhe för diæfflenom gudz födhzlo, thet han ekke skulle första thet han aff enne iomffru war födher, oc för thy at iomfru maria skulle haffwa hiælp oc bestandh aff sinne slækt, æpther thy the wisto thet hon haffde en gudhi fryktandes man

Thet XXXI capitulum hwrw sancta anna gladdes tha hon hördhe thet hænnas dotter maria war haffwandhe mædh gudz son

Tha *sancta* anna hördhe aff sinne dotter oc aff ænglenom, thet hon haffde wnfangit gudz son i sin lekama,

*) l. *skriffuar*

Digitized by Google

tha wart hon owermatto gladh, oc loffuadhe oc æradhe alzwallöghan gudh, för sina stora nadher han hænna dotter förlænt haffde, oc sagdhe, O min kæra herra aldrigh war mith hiærta swa fult mædh glædhi som thet nw ær, thet iak nw swa mangha twnghor haffde som ledher oc blodzdroppa i mik ær mædh them wille iak tik loffwa oc tiæna æwinnelika wtan alla atherwændho, för the stora oc osighelika nadh oc kærlek thu mine dotter haffwer bewist alle wærldenne til sælikhet, fför thy o hymel oc iordh, oc all creatur thær jnne æra *) lykta, oc the i hælffuittes förborg ærw læsta, gladhen **) idher alla nw mædh mik, oc loffwen oc takken gudh för osighelika nadher han os allom bewist haffwer

Thet XXXII capitulum hwru sancta anna æpther sinne dotter sökte tha ihesus wart födher a jwla nath

Tha som nw sancta anna mædh store lænktan war wæntandhe thiman, thet hænnas dotter, ihesum födha skulle, war hon mykyt besöriandhe om the thing thær sannan gudh oc man höffueliket war i sinne mandoms födzlo, mædh sinne hælge modher marie tha tilredde hon ena skönasta sængh, oc thær ower eth kostelikasta klædhe besat mædh skönasta blomor, oppa huilke sængh maria skulle haffua hwilatz, nar hon sin son ihesum cristum födde, hon læt oc göra ena kostelika waggo aff aldra bæsta træ, oc thær ower eth förgylt klædhe, Oc thærmædh mykyn kosteliken klædhe som barneth skulle swepas wti, Oc som thet aat thimanom ledh thet maria ihesum födha skulle, tha foor sancta anna til iherusalem at köpa hwat hænne til thetta tarffwadhes, oppa thet at hon ey i nakre matto skulde hindhras nar hænna dotter födde, at hon yw thæs ytherlikare skwlle nær hænne i them thimanom wara, Tha hændhe thet at mædhan sancta anna i thænna wæghenom war til iherusalem, Tha wtgik bodhit aff kesarenom octouiano ***) at all wærlden skulde beskriffuas, æpther thy som sanctus lucas skriffwar i lestenne, oc tha æpther kesarans budhi foor iosep til

*) l. *æro* **) l. *glædhen* ***) l. *octauiano*

Digitized by Google

sin stadh thær han war födher, thær sin skat pænigh takandhes oc sik swa jnskriffua latha, oc thy matte iosep fara til bætlem om förskreffna saak oc ærandhe, Oc æpther thy thet sancta anna hænnas modher ekke hema war, tordhe han ekke latha iomffrwna bliffua hema, thy at han saa thet at aat thimanom ledh thet iomffrun födha skulle, thy tok han hænne mædh sik sætiandhes hænne oppa asnan, ey wiliande hænne lata gaa swa langhan wægh som war XXXV walzska milor, han tok oc mædh sik en oxsa at siælia til sin skat pænigh, oc thet ower war aktadhe han jomffrunne ok sik til förtærnigh, Oc swa kom iosep mædh mariam til bæthlem, oc jnnan thæs kom sancta anna hem fran iherusalem, Oc tha hon sina dotter ekke hema fan för sik, wart hænne sakt thet hon iosep foldhe til bethlem, kesarens bodh æpther föliande, Tha sancta anna thet hördhe, wart hon mykyt bedröffdh rædhandes at aff tolke langhe færdh hænnas dotters frukt skulde nakot tilkomma thy hon wiste thiman nær wara at hon födha skulle, Oc för thy wtan alla töffwan foor hon æpther them til bethlem oc strax om samma nattena i mörkret ridhandes, förwiltes hænne wæghen, oc som hon i the samme stwndh satte sik nidher oppa iordhena, oc wart mykyt gratande, oc rædhes at hænnas dotter nakra nödh lidha skulle, oc som hon i swadana dröffuilse war til minnathena fik hon höra mykyt faghran oc söthan sangh i wædhret, som hon opp saa fik hon se stort sken oc klarhet aff ænglom mædh store glædhi sywngande, Gloria in excelsis deo, loff wari gudhi fadher i högdhinne, oc glædhi oc frögdh them oppa iordhenne ærw som haffua godhan wilia, Tha kommo ænglana til hænna oc trösto hænne oc sagdho, O wærdogasta modhermodher höxsta konungxsens aff hymerike, glædz oc war gladh, för thy at i thænne nattenne ær thin dotter wordhin wærdogasta gudz sons modher, tha sancta anna thetta hörande, wart hon owermatto gladh loffwande oc takkande alzwaloghom gudhi aff allo sino hiærta

Digitized by Google

LEGENDÆ SUECANÆ.

QUARUM PARTEM XXVIM

ONSENSU AMPLISS. ORD. PHILOS. LUNDENS.

EX ANTIQUO CODICE BIBL. LINCOPENSIS

EDENDAM CURAVERUNT

D:R **JOH. ERNESTUS RIETZ,**

ET

CAROLUS JOH. ÅKERMAN,

SCANUS.

IN ACADEMIA CAROLINA DIE VIII MAJI 1845.

LUNDÆ,
TYPIS BERLINGIANIS.
MDCCCXLV.

Digitized by Google

Theses Respondentis.

I.

Unica et optima historiam exponendi ra
non est nisi objectiva.

II.

Cujusvis gentis prima poesis epica est

Thet XXXIII capitulum hwru sancta anna sina dotter mariam mædh ihesum sökte i bethlem

Som *sancta* anna nw seth oc hört haffde aff ænglomem, at gudz son war födher, tha stodh hon opp aff iordhenne, oc mædh store aatwakt sökte rætta wæghen aff huilkom hon war wilfaren, oc kom snarlika til bethlem, oc som hon thær kommen war, spordhe hon hws fran hwse, æpther sinne dotter oc iosep, tha kwnne hon enghen wis tidhande faa, wtan alle wisto hænne nogh sighia hwru hænnas dotter oc iosep thær moth afftansangx tidh komne waro, haffuandis mædh sik asna oc oxsa, oc kwnno engenstadz hærberghe ffaa, thy at all hwsen waro fwl mædh hæsta, aff thet mykla folk thær tha war, æn hwart hon war bliffwin, wisto the hænne enkte sighia, Som *sancta* anna thetta hördhe wart hon sörghelika dröffdh, oc foor igæn til nazareth oc mente thet the haffde æn warit tiith komne, æn som hon tith kom oc them thær ekke fan, dröffdhes hon oc foor genstan til iherusalem, oc them thær sökiandhe i stadhen badhe oppe oc nidhre, oc nar hon them thær ey fan, wart hon nw som för all söriandhe, oc wiste nw ey hwat hon skullo oppa slaa

Thet XXXIIII capitulum hwru sancta anna til the hælga tre konunga kom

Tha som nw *sancta* anna mykyt bedröffdh war, thet hon them jngen stadz fwnnit haffde ællar finna kwnne, wille hon ey för thy owergiffua at letha til thæs hon hænne fan, hon foor ather til bethlem, oc sökte alla stadz, oc æ hwar hon ey förra sökt haffde, Oc som hon tiith kom, mötte hænne thær the hælga tre konungha, Tha spordhe hon them oc theras fölghe aat, mykyt gratandhe, om saadana personer them i wæghenom ekke mötto, oc sagdhe oc them hwru om them war, Tha mærkte thet en aff the konungha thet hon en mærkeliken oc hælog qwinna war, oc warkwnnadhe hænne, stegh han aff sin hæst ællar mwla, ok gik mædh hænne nako aff almanna wæghen, oc spordhe hænne, hwi hon swa mykyt sörian-

Digitized by Google

dhe war, tha *sancta* anna saa swa stora ödhmyukt aff tolkom enom storom herra, tha sagdhe hon honom all ærandhe hwru mædh hænnas dotter war, aff hwilkom ordhom han förstodh thet hon war modhermodher aat thy wælsignadha nyföddo barneno, som han mædh the andra twa hælga konwngha offrat haffdo, tha wart han mykyt gladher thet han hænne seet haffde, oc mædh hænne taladhe, oc sagdhe hænne hwru the aff længdhan komne waro til at see oc gudelikit offer görandhes them nyfödda konunghenom, Oc sagdhe han hænne hwru aff gudz tilfögilse the tre konunga tilhoppa komne waro, enghen wetandes aff androm, Tha *sancta* anna haffde hört all tæssen konungxsens ordh, oc hwru wndherlika them wart kwngiort aff them nyfödda konungenom, oc sagdhe han hwru the alle tre haffdo seet ena stiærno, oc thærwti ena iomffru som haffde eth nyföt barn, haffwandes eth kors oppa sinne axl, Oc tha the hæroppa wndradho sagdhe han hænne hwru them wart tha sakt, thet the skullo fara jn i jwda landet oc thet barnet thær finna huilket the oc giordho, oc som wii thær kommom forom wi æpther stiærnonne til iherusalem oc spordhom thær æpther them nyfödda jwda konungenom, som *sanctus* matteus ythermeer wt skriffwar i lestenne, huilket han alt saghe, *) oc tha omskifftes all hænna sorgh i glædhi, tha ledhe thænna konungen hænne i rættan wægh swa nær thet han læth hænne see skywlet i hwilko herran ihesus mædh sinne modher war, oc tha hon fik thet see wart hon mykyt gladh oc skildos sidhan aat

Thet XXXV capitulum hwru sancta anna fan herran ihesum mædh sinne dotter maria i stallet

Tha nw *sancta* anna til bethlem kom, gik hon i thet skywlet i huilko ihesus i födhes, oc thær fan hon ihesum liggia i krwbbonne, oc swa snart iomffrun fik see sina modher gik hon oc iosep mothe hænne, oc wordho all gratandhe aff aldra största gladhi,**) oc ledho hænne swa badhen til krwbbonna som barnet ihesus i laa för oxsan oc asnan, Æn nw som *sancta* anna saa barnet ihesum, fyöl hon oppa sin knæ bidhiandes til honom swa sighian-

*) l. *sagdhe* **) l. *glædhi*

Digitized by Google

de, O min gudh oc min herre, O alzwaldogher gudz son O min gudh oc skapare, O konungher ower alla konungha oc herra ower alla herra, ær thetta skywlet tith kostelika palacium, oc thænna krobban the enkannelika waggan iak haffde tik latith redha, thænna ordh taladhe hon mædh opslaghnom öghom til hymelen oc mædh rinnandhe tarom, Thær æpther taladhe hon til sinna dotter sighiande O min wælsignadha dotter maria, mins hiærta tröst oc hogxswalan, ær thetta the kostelika sænghen som iak haffde tik aktat, Oc thetta nidherfallande skywlet thær thænna aldra dyrasta wærldenna skat skal i lighia, mith hiærta giffwer sik i beske sorgh Æn jomffru maria oc iosep hænne hogxswalade, sighande at thet swa aff gudhi swa föreset war, oc at honom swa tækes, oc mædh androm hogxswalilsa ordhom Sidhan tok sancta anna barnet ihesum i sin famn honom gudelikan oc kærlekan mædh störste wördhnig kyssandes, æn barnet ihesus opp räkkiande sina smaa arma takandes hænne om halsen, oc moth hænne blidhelika leandhes, tha förgikx sancta anna all sorgh oc widhermödha, Oc swa bleff sancta anna thær nær them, barneno ihesu oc modhrenne mykyt ödhmyuklika oc kærlika tiænandhis, i hwat matto hon mæst kwnne, til thæs hon gik i kyrkio æpther moysi lagh oc sidhan redho the sik at fara til nazareth

Thet XXXVI capitulum huru ihesus offradhes i templet

Som thimen war kommen at XL dagha waro nw fram idhne at ihesus war födher som jwdannas lagh hyöldho, Tha gingho maria, anna oc iosep, mædh andra gudelika qwinnor til iherusalem mædh ihesum jn i templet, oc thær barnet offrandes, som ewangelium ythermer wtwisar, oc gingho sidhan til nazareth aff huilket sancta anna wart mykyt gladh thet hon ihesum i sith hws anama skulle, thy gik hon snarleka före aat til at bestella oc tilredha hwset mothe them, oc læt qwarra bliffwa nær ihesum maria oc iosep, nakra gwdelika qwinnor them föllandhe oc behiælpande skullo them wara i wæghenom

Digitized by Google

Thet XXXVII capitulum hwru ængilen kom til iosep i sömpnenom oc badh honom oppeta oc taka modhrena oc barnet oc snarlika fly mædh them jn i egiptum

Nw som sancta anna til nazaret kommen war i sith hws, oc maria oc iosep *mædh* the godha qwinnor æn i wæghenom waro, kom ængilen oc oppenbaradhe sik iosep i sömpnenom, oc sagdhe honom at han skulle taka modhrena oc barneth, oc fara snarlika jn i egiptum, oc thær bliffwa til thæs han honom thet kwngiordhe at ather fara til jwdeam, thy at erodes skökte*) æpther ihesum oc wille han dræpa, oc tha han iomffrunne thetta sagdhe wart hon mykyt bedröffdh, mæst för sinna modher skuldh huilket hon hænne gærna haffde bebodath, æn ængelen badh iosep ekke töffwa, oc ey hældher thet nakrom kwngöra, Thy satte nw iosep jomffruna *mædh* barneno oppa asnan oc siælffwer gik han oc ledde asnan wndher hænne, oc swa færdhados the i fræmadha landh, oc som wi læsom at i thæn jngangh i egipto landh, tha nidherfyllo all affgudhen oc söndher gingho

Thet XXXVIII capitulum hwru sancta anna dröffdhes thet hænnas dotter ekke fram kom

Nw som sancta anna til nazareth kommen war i sit hws oc maria oc iosep *mædh* the andra godha qwinnor som æpther i wæghen waro, huilket hænne storlika lænktadhe æpther theras tilqwæmdh, oc gik hon offtast wt at see om the ekke kommo, tha hon nw længhe wænt haffde oc the ekke kommo tha foor hon aff sith hws oc foor mothe them til iherusalem, tænkiandhe them nakot hindher i wæghenom kommeth wara, thet the tilbaka haffdho warit farne, oc som hon kom nakot oppa wæghen spordhes hon kærleka före hws fran hwse, om nakon sadana mænniskior seth haffdhe oc sagdhe them hwru thet mædh them war, Oc mædh thy foor hon til iherusalem thet hon enkte aff them hördhe Thær sökte hon oc hws fran hws oc gatw fran gatw oc tæslikes i bethlem oc, i jericho, i effreta, i sirien, i samarriem, oc i

*) l. *sökte*

Digitized by Google

naym, oc i alla the stædher oc torp som hænne möghelikit war at fara, æn æhwar hon kom haffde enghen hænna dotter hwarte hört ællar seet, oc tha hon nw saa nær eth sökt haffde mædh största sörgh oc bedröffuelse, oc enkte aff them förnwmmith, Tha foor hon ather hem, oc sagdhe o we mik aldra bedröffdasta qwinno, ærleken oc dyran skat haffwer iak borth tappat, för mina syndher skuldh, oc mædh swadana flerom ordhom mykyt söriandhe, gik hon til bethlem æn ena reso, at see oc skodha thet skyulet i huilket gudz son födhes oc huiltes

Thet XXXIX capitulum hwru stora sorgh oc dröffwilse gny oc ropan sancta anna hördhe tha hon kom til bethlem aff the menlösa barnen som thær drapos

Tha som nw sancta anna til bethlem kom mædh störste sörgh *) hördhe hon mykyt roop oc graat aff the menlösa barnannas mödher, thet ey alenast mænniskior sik thær ower förbarma matte, wtan iæmwæl oskæleken creatur, som war foghlar oc fæe förfærat wordho, wtan iæmwæl folket flydho i öknena för skrian oc gny war swa stort, thet minzsta foghol oppa IV mylor omkringh bethlem ekke syntes wtan alla borthflughw, tha thæn omilde erodhes læth dræpa the menlösa barnen, som ware II ara gammwl oc ynghre, tæslikes mötte oc sancta anna faar oc fæe mykyt grymmelika rötandhe oc bölande, som thet galt haffde warit, oc lwpu swa i öknet, oc gaffwo stört rop oc gny thet sancta anna sina sorgh glömde, oc yw hon næmber stadhenom kom yw större skriandhet wart, oc som hon jn i stadhen kom, fik hon see alla stadz oppa gatwnar liggia dödh barn oc blodhen flöt ower gatunar som thet watn haffde warit, hon saa oc barn oppa modher spena liggiandhe oc them æn diandhe, oc barnssens folk oc förældra folde **) barnen æpther mædh osighelikom grath, oc sik ryiandhe oc riffw haret aff hwffudhet oppa sik, oc budhu wt sigheliken mykyn pænigh för them æn thet matte enkte hiælpa, hon

*) l. *sorgh* **) l. *följde*

Digitized by Google

saa oc som barn i modhrennas hændher gönom stwngna, oc som mædh modhrenne, oc som mædh fadher oc modher dræpna, oc lopp alt folket aff stadhenom, som thet wilt haffde warit, tha sancta anna thetta saa, [illegible]gdhe hon mædh gratandhe tarom, O alzwalogher gudh, nw kan iak see oc bekænna thet iak i alt mith liffwerne aldrigh swa dana sorgh haffwer hafft, ællar witith haffwer, O barmhærtogaste, oc mildaste gudh, see hiit nidher aff högdhenne, oc hogxswala tæssa fatika förældra som theras barn swa omiskwndhsamlika swa dræpin æro, oc mordhat Jak bidher tik aldra mildaste herra thet thu ekke thænna omiskwnsamlika oc oskyllogha barnannas dödh hæmpnes æpther theras förskullan, thy aldh wærdz *) plagha kwnne ekke fwlt göra för saadana syndh. oc misgærnigh, thy bidher iak tik mildaste herre thet thu them spaar för thy the weta ey hwat the göra oc ey hældher kwnno bekænna hwat the giorth haffwa, thy bidher iak tik thet thw them spar för thina stora miskund

Thet XL capitulum hwru sancta anna the dödha barnen tok wtu blodhen oc twadhe them oc læth them swa begraffwa

Tha sancta anna saa thet thæn omilda erodis tianara **) haffdo fwlkomnadh thet them war bwdhit, oc alt folket mæst aff stadhen war, tha miskwnnadhe hon sik ower the barnen som æ thær oc hwar oppa gatwnne dödhe lagho, oc op drogh sin kladhe ***), oc tok sidhan barnen i sit sköt oc two them oc rensadhe aff blodhen, thet bæsta hon kwnne, oc baar them sidhan oppa en renan stadh, them all i en hop læggiandes mædh store ödhmywkt, oc tha IV dagha förledhne waro, kom folket igen som wtlopet war, Oc tha the sagho the stora ödhmywkt sancta anna mædh theras dödha barn giort haffde, sagdho the sin imællan sem wi withom wæl hwilken stoor wælgærnigh thænna godha kwinan anna mædh os nw giort haffwer, Oc nakontidh förlidhen, giordhe hon wara blindha, lamma oc döffua, krompna, mædh hwat

*) l. *wærldz* **) l. *tiænara* ***) l. *klædhe*

Digitized by Google

sywkdom the beſænkte waro, alla helbrigdha, oc nw war barn samman bærandhe i en hopp oc them rengörande, Oc wi hænne swa sara otakkandhe haffuom warit, besyndherlika tha hænnas dotter hær nær os war, oc wi thet wæl saghom thet hon fast framarla war haffwande, oc enghen aff os tok hænne til sith hws i hærbærghe, thy trænghde hænne til at födha sin son i thet snödha oc almennelika skywlet, oc enghen aff os war hænne tröstandes, hældher i nakre matto behiælpogh, Oc thy ær thet wæl radhandes at wi för wara ogönstoghet, gudh os thænna plaghona haffuer lathit ower komma, Oc sidhan taladho the til sancta anna swa sighiande, O thu godhe oc miskwnsamma modher oc patrona, aff iherusalems döttrom ær thin like ekke fwnnen, hwru maghom wi tik full takka oc löna, för the stora æro thu os bewist haffuer, wiliom wi wæl tro thet wi ey thæs makt haffwom, tha takkom wi tik storlika æpther ware makt, tha gik sancta anna hws fran hws til them sin barn haffdo mist them tröstande oc hwghswalande, oc försmadhe enghen, oc halp til at begraffua barnen oc behiælpelik i hwat matto hon hælst kwnne

Thet XLI capitulum hwru sancta anna æpther thetta ærffwodhet hwiltes i thet skywlet som ihesus i föddes

Nw tha VI dagha förledhne waro i hwilkom sancta anna ekke mykyt æthit haffde oc tröt war aff myklo ærwodhe, gik hon i thet skiwlet, i huilket ihesus föddes sik thær nakot huilande, Tha fyöl hon först oppa sin knæ för krwbbona, som gudz son i leghat haffde, oc thær sina böner bidhiande, sidhan tok hon lithet aff höö aff krobbonne, thet wndher sik læggiandes, som hon sompnat war, wart hon takin i andelika syn, oc æpther gudz wilia synthes hænne, all the sorgh pino oc bedröffuilse oc hardan dödh som gudz son lidha skulle för mænniskionna atherlosn *) för huilket han sik födha læt oc war mænniskia wordhen, oc hwat saak thær til war, hon saa oc the stora sorgh oc dröffuilse hænnas dotter maria mædh sina twa systra lidha skulle, mædh theras barnom,

*) l. *atherlösn*

Digitized by Google

hwru the manleka stridha skuldo för gudz tro, alt jntil dödhen, thær æpther sagdhe *sancta anna*, O aldra sötasta ihesu æst thu th*et* oskyllogha lambet so*m* offras skal i korssens galga för mænniskionna atherlösn, o hælgasta pina ær th*et* saa th*et* alla te aff mik komne ærw för tith hælga nampn swa lidha skulw, oc swa aff gudhi före seet ær, tha ware th*et* ekke mögheliket th*et min* likame ostraffat ællar opinath skwlde wara, Oc thy bidher iak tik aldra mildaste herra gudh, th*et* thu mik wisar oppa thæn stadh iak mina syndher, oc mi*n* lekama för thina skuld maghe *mædh* atherhaldh penetenciam göra

*The*t *XLII capitulum hwru sancta anna gik aff bethlem oc i öknet*

Som nw *sancta anna* i sith hiærta stadhfæst haffde, th*et* hon i öknena gaa wille, oc sik thær penetencia oc eth strankt liffwerne oppa takande, Tha gik hon först til bethlem oc all annor torp oc stædher, til at hogxswala oc trösta, the fatikka sywka oc lamma blindha döffwa spetelska, oc hwsarma, ællar hwat sywkdom the hælst haffdo oc giordho them kostelik smörilse oc plaster til thera sywkdom, oc gaff oc skiffte th*et* hon æn igen haffde aff sine godzse imællom them swa længhe th*et* rækte, sidhan tok hon ödhmywklika orloff aff them, oc gik sidhan i öknet, Æn tha the fatikke kranke thet förnwmmo, lupw the æpther hænne i öknet alle gratandhe oc ropandhe wee os nw för thy war tröstirska haffwer os hær æpther sik lathit, haa skal os nw hær æpther trösta, ællar haa skal nw lena wart wee, haa skal os nw matha ællar drikka giffwa, haa skal nær os wara i wart ytersta, haa skal nw bebindha war saar, Sidhan ropadho the alle, solen mædh tith lyws, iordhen tæslikes giffwin os eth tekn hwar war tröstirska oc hogswalirska ær, th*et* wi hænne finnom, oc mædh hænne bliffwom dödhe, swa lwpu the ropandhe sörnandhe, oc gratande i XIIII dagha æpther hænne letande, oc kwnno hænne ekke finna, til thæs the oppa th*et* sista aff store sorgh oc hwnghær manghe aff them thær i öknenne dödhe bliffw, hwilket rykte hördhes oc spordhes ower allt jwda landit, oc tha hon

Digitized by Google

XIIII aar hær i wæridenne warit haffde, i store penitencie, oc gudelika liffwat haffde, tha tok hon sik en strangara liffnat oppa, oc gik swa i öknet, oppa thæn lönlikasta stadh hon kwnne finna, om sidhe fan hon ena hwassa stenkwlo, hökt fran iordhenne oc mykyt dywpa, thær gik hon oppwti, oppa sina aldher dagha

Thet XLIII capitulum aff sancta anna stranga liffwerne æpther hænna tridhia manz dödh

Nw som *sancta* anna thetta i sith hiærta stadhfæst haffdhe, thet hon leffwa wille i penetencia oc stranglikhet tilböriadhe hon thet strax at göra swa at hon aldrigh laa oppa andre sængh æn bara iordhena, oc for hoffdha bolster haffde hon en sten, maat oc dryk haffde hon watn oc brödh, wtan alla högffærdh sökte hon kirkior oc tiænte hon pilegrima oc smordhe them mædh storom kærlek mædh kostelek smörilse, tæshkes oc spetelska ælfar hwat sywkdom the hælst haffden them twaande, oc tæslikes thera klædher twættandhe oc bötandhe them oc omwændande, oc förnyiadhe them, thet hænnas rykte oc hælgha liffwerne hördhes oc spordhes ower alt landet, badhe nær oc fiærran, Hon bleff oc stadogh i alle ödhmykt oc tolomodh swa thet alle badhe fatike oc rike aff hænne lærdho oc æpthedöme toko, æn hænnas astwndhan war æ mer oc mer til penitencie görande oc som forskriffuit staar, tha hon war LIV aar, gik hon i öknet sik letandhe en lönlekan stadh, hwilken hon omsidhe fan, ena dywpa oc hwassa stenkwlo, hökt ower iördhenna *) thær satte hon sik oppa en sten, ey annat ætandhes æn the hardha rötter som oppa stenen wæxte, oc nar hon mykyn törst haffde, gik hon æpther watn ij stora mijlor, som hon drak, hænna**) stranglikhetena hyölt hon i mangh aar, mædh store ödhmywkt oc wælwilliolika tolomodhe

*) l. *iordhenna* **) lapsus calami pro *thænna?*

Digitized by Google

Thet XLIV capitulum hwru gudh tilstaddhe owenenom at fresta sancta anna tha hon war i öknenne

Tha owenen thetta saa thet sancta anna swa hælokt liffwerne haffde, affwndadhes han thær widh, oc skapadhe sik som en wnghan man i ængla liknilse, oc kom til hænna oc sagdhe, anna stat snarleka opp gak mædh mik, för thy gudh haffwer mik hitsænt thet iak tik ledha skal tiith thu thina dotter mædh sinom son finna skal, för thy the ærw wille farne hær i thetta öknet hwar the haffwa gangit letande æpther tik Tha sancta anna thetta hördhe stodh hon opp snarlika oc foldhe **) honom æpther, för thy hon ey rættare wiste æn han haffde warit ængilen, Oc han ledhe hænne, oppa eth högth bærgh, hwilket mykyt högth oc hwast war, swa at thet enghen kwnne oppgaa, Tha sagdhe han til hænna o anna nw faar man se hwrw kæran thu haffwer gudh, om thu för hans skuldh wilt mödha tik, oc thin lekama plagha, æn ær thet swa at thu haffwer honom kæran, oc ælskar han, tha följgh mik æpther, æn sancta anna swaradhe, iak skal oppstigha a bærgxsens hwashet, oc mik ekke en tidh omse, tha stegh han opp oc sancta anna foldhe *) honom æpther, oc tha the nakot oppa bærghit kommo, tha waro stenane hwasse swa at sancta anna föther waro som the mædh kniffwom waro skorne, oc blodhit lopp nidher aat bærghit tha sagdhe sancta anna all gratandhe O maria min kæra dotter, ær thet swa at thu gaar fram mædh thetta bærgit, tha minz oppa thæn wægh som thin modher mædh sinom blodhoga fothom rödhan giorth haffwer för thina skuld, oc æ thæs höghre hon opp kom thæs hwassare wart bærghet swa at hænna föther alla söndher riffnadho, swa at hænne mislikadhe oc hon nidher fyöl til iordhenna sighiande, för mins gudhz skuld oc mina kæra dotter, tha ær wilin godher, æn kötet ær krankt, Tha sagdhe ondhe andhen som wär i ængils liknilse, ær thin wili godher til gudh, tha lath mik bindha thina hændher widher thet största riis hær star, oc dragha tik swa oppa bærgxsens högdh, hon swaradhe thetta

*) l. *följdhe*

Digitized by Google

lata köttet drag til thæs at *thet* tröt bliffw*er*, tha drogh han hæ*n*ne oppa bærgxsens högdh, oc söndh*er* krosadhe alla hæ*n*na lekama oppa the hwassa stena, tha taladhe *sanc*ta anna oc sagdhe, O æwerdelike*n* gudh, wælsignadh*er* wari thu, so*m* mik haffw*er* giffuit, th*et* mith köt kan plagha, oppa th*et* iak thæs bæth*er* bekæ*n*na maa, hwat stora pino *crist*us lidha skal oppa korssens galgha*r*, för mæ*n*niskio*n*na ath*er*lösn, Tha diæffwilen th*et*ta hördhe, oc saa th*et* ha*n* hæ*n*ne ekke ow*er*winna kwnne, tha hwarff ha*n* oc flögh sin wægh, oc læth hæ*n*ne swa liggia i storo*m* swedha, wærk oc store pino

Thet XLV capitulum hwru ængilen tröste oc helladhe sancta anna

Som *sanc*ta anna swa i store pino laa, tha kom gudz ængil til hæ*n*ne oc sagdhe war wælsignat thu aldra hælgasta modh*er*modh*er* wars h*er*ra ihesu *cristi*, tith bri*n*nandhe hiærta oc thin fwlkomlike kærleker, oc thi*n*a pinos bith*er*likh*et*, æro opsteghne för gudz asyn, skinandhes ow*er* alla hymmelsens clarhet, oc skalt mædh gudhi bliffwa æwi*n*nelika, för thy thw haffw*er* sa*n*nelika allo*m* mæ*n*niskiom lærth hwru the skulw fram gaa mædh sannom oc fwlkomlikom kærlek til gudh oc til sin iæmcristen, oc hwru the gudh sökia oc fi*n*na skulw, oc thy ær th*et* wæl mögheliket oc wærdokt at en sadana frukt aff tik ko*m*men ær, so*m* aldrigh för ær hördh oc aldrigh hær æpth*er* sker, So*m* ængelen th*et*ta saakt haffdhe opplöste han hæ*n*nas bandh, oc fördhe han hæ*n*ne swa tiith so*m* owenen haffdhe hæ*n*ne takit oc helandhes alla hæ*n*nas wndh*er* oc hylbrigdha giordhe so*m* ho*n* nakontidh förra war

Thet XLVI capitulum hwru owenen æn ena reso frestadhe sancta anna

Owenen hatadhe æn meer *sanc*ta anna hæloghet, ey afflatandhe hæ*n*ne at fresta, sik til blygdh oc hæ*n*ne til löna förölkilse, Th*et* hændhe at *sanc*ta anna mykyt törstog war, oc wildhe hænta watn ow*er* II milor, som

Digitized by Google

hon fram kom haffde diæffwilen lakt en storan sten oppa brosnen, æn gudh huilken engen förlather i sinne nödh som stadhelika tro oppa honom, tha hændhe thet at som hon gudelika badh opsprangh en kælla aff thet hardha bærghit, huilkit diæfflenom hateliket war, oc kastadhe thær wti, en mykyt orenas oc beskan sten swa at thet watnet wart swa orent oc best, thet hon thet ekke gat drwkkit æn tha aff storom törst drak hon nakot, oc thet war mædh ether förgiffwit, strax fyöl hon nidher til iordhenna swa som aff sinna thet hon enkte til sik wiste, strax kom ængilen oc fördhe hænne en dryk, oc nar hon haffde han takit, förgikx hænne strax aldher törst oc besklikhet, oc wart helbrigdha, Sidhan gik hon i öknet, oppa thæn stadh hon altidh plægadhe wara, oc lagdhe sik nidher oppa bara iordhena sik hwilande, Som hon sompnat war kom diæffwlen oc tok hænne oc fördhe hænne in i stadhen iherusalem, oc lagdhe hænne owan oppa eth hökt hws, oc lath hænne thær swa liggia, nar hon waknadhe, oc saa sik thær i storom fara wara stadda, wart hon mykyt förfærat oc skælffwandhe, oc iæmwæl nw aldher stadhen kom tith, skadandhe oc wndradhe hwru hon tith kom, oc betænkte mædh hwat konst ællar tilfælle, the hænne thædan kwnno komma, wtan skadha Nw tha hon saa sath all skælffuande oc rædh, oc kwnne ey fwl wndhra hwru hon tith kommen war, oc badh gudh thet han hænne tædhan hwlpe, oc aff them stora liffs wadha frælste, strax kom engelen Oc fördhe hænne ather i öknet oppa thæn stadh hon altidh plægadhe wara, oc tröste hænne os hogxswakade för huilket hon gudhi mykyt kærleka takkadhe, oc loffwadhe mædh största gudelikhet

Thet XLVII capitulum hwru war herra ihesus mædh *sinne kære modher maria oc hænnas kæra systra sancta anna therae modher sökto i öknet*

Tha *sancta* anna i XXII aar swa strankt liffwerne förtørth haffde i öknet oc war tha j sin aldher LXX aar, oc war herre ihesus war XVIII aar, oc war mædh sinne modher i nazareth, Oc som honom enghen ting omögheliken ær at wetha aff sinne hælge gwddoms makt, tha

Digitized by Google

wiste han altidh wæl hwar *sancta* anna altidh war, oc oppa hwat stadh oc hwat hon giordhe, Swa wiste han oc nw wæl, *thet* hon snarlika hædhan aff wærldenne lidha skulle, til huilket hon sik wæl tilreth haffde, *mædh* store syndha bættringh, oc mangha gærnigga, Tha sagdhe war herre ihesus til sinna modher maria, See spegillen aff alt thet gambla testamentet, oc exemplum i dygdelikom gærniggom allom mænniskiom, oc en wtualdh brudh mins hymmelslika fadhers, mins wælsignadha modhermodher oc thin aldhra kærasta modher anna, som wtan atherwændho brindher i gudz kærlek hon skal nw hwilas aff thet stora æmbete oc syndabættring hon giort haffwer, thy min kæra modher lathom os nw lidha *mædh* thinom kæra systrom oc hænnas döttrom til hænna gaa, hænne tröstande oc hogxswalande, förra æn hon aff wærldhenne döör, Tha nw iomfru maria thetta hördhe, wart hon mykyt gladh *mædh* sinom kæra systrom, thet hon sina kæra modher æn hær i wærldenne skulde faa see, oc *mædh* hænne tala, oc læt strax sammankalla sina systra *mædh* theras barnom, Nw tha the alle til hopa komne waro, tha gik war herre ihesus *mædh* them jn i öknena, i huilke sanctus iohannes baptista war, oc giordhe thær synda bættringh, huilken ökn som laa nær jordani, oc igönom samma ökn gingho israels söner *mædh* josue theras ledhsaghu man, tha the aff konungh pharao wordho frælste *etc*, Oc war *sancte* iohannis baptista modher, *sancta* elyzabet, *sancta* anna systerdotter, Thy sagdhe war herra ihesus, til *sanctum* iohannem, stat snart opp oc gak *mædh* os, at besee oc skodha ena hælgaste qwinno i öknenne, huilken thær eth ængla liffuerne haffwer i mænniskio likama hær oppa iordhenne, i huilken qwinna likama min kæra modher huiltes i IX manadha oc ær min kæra modhermodher, hon ær thæs wæl wærdh, oc warom wi æn öwerst i hymelen thet wi hænne sökiom oc hogxswalom, thy ær thet wæl wært, thet wi hænne ekke glömom, æpther thy wi æn hær i wærldenne ærom, ok hær æpther nar wi kommom i hymelen skolom wi wara hörandes thera bön som hænne göra nakon hedher hær i iordherike, Tha nw sanctus iohannes baptista thetta hördhe, wart han mykyt gladher *mædh*

Digitized by Google

the tik nakra tiænist göra hær i wærldenne the skwlu faa framgang i allom dygdhom badhe til liff oc siæl, oc i allas thera nödh som the til mik ropa oc tith nampn oppa kalla, tha wil iak them höra, Oc thænne tisdaghen, oppa huilken thu wart födh hær til wærldena, oppa samma dagh skalt thu oc döö aff wærldenne, för thy, wælsignar iak thænna daghen, tik til hedher, oc alla the som bidhia til mik oppa thænna daghen, ællar tik göra nakon hedher them skal iak besyndherlika tilböia mik, oc opplatha min öron at höra hwat the bedhas, Jak haffwer seet hwru manlika thu haffwer strith oc thin gudelike brænnandhe kærlek, thu til min hymmelska fadher haffwer hafft i alla thina liffs dagha, oc för the hælga oc dygdhelika frukt aff tik kommen ær, thy æst thu opphöiandes i thet högxta palacium mins hymmelska fadhers i æwerdelika glædhi, oppa thet thu skalt faa see alt tith hælga slakte, *) oc alla them tik hær gudelika tiænt haffua Sidhan talade sancta anna til sanctum iohannem ewangelistam, som æn tha wngher war oc sagdhe, O iohannes min kære son thæn thime skal komma thet min dotter maria skal aff mænniskiom mykyt försmadh wardh, oc the skulw wara faa som ihesum oc hænne bekænna wtan alla fly fran them, thy bidher iak tik, thet thu hænne i them thima ekke owergiffwer, för thy at hon tha swa som aff allom försmadh oc bespottat wardher Som hon thetta talat oc sakt haffde kændhe hon sik nw nalkas dödzsens pwnkt, nidherbögdhe hon nw annat sin sith hwffudh oppa wars herra ihesu bryst oc han nidher lagdhe mildelika sith hælgasta huffwdh oppa hænnas huffudh oc taladhe mykyt gudelika oc blidhelika til hænna, Sidhan wtrækte hon sina arma i dödhenom, huilka iomffru maria til sik tok, them offta kyssande oc mædh sinom tarom them watha görandhes, Thær æpther sagho the eth stort sken oc clarhet kommandes nidher aff hymblenom, mædh aldra fæghersta ængla sangh Tha laas sancta anna the versen som staa i dauidz saltara swa lydandhes Sicut desiderat ceruus tuus etc, Samuledis som hyorten astwndar watnzsens kællo, swa min siæl til thin herra gudh som

*) l. *slækte*

Digitized by Google

er leffwadhes *) kælla, nar skal iak komma oc oppenbaras
ör mins gudz ænlete, Oc swa alt fram til thet sywnda
erset, Oc tha thet war lyktat huiltes hon i wars herra
esu cristi hændher, Oc alle the thær nær waro oc om-
ringstodho, the fiöllo oppa sin knæ, loffwandhe oc æran-
he alzwalloghom gudh, mædh manghom psalmom nær
ket sywngandhe, oc ænglana i hymelenom mykyt högti-
helika sywnghande i hænnas wtgangh, oc alt folket aff
ænniskios natwr hænnas dödh mykyt grætho oc sörgdho

Thet *LI capitulum hwru sancta anna hælgaste likame wart iordhader*

Tha som nw war herre ihesus *cristus*, oc hans hæl-
asta modher jomfru maria mædh alt theras hælga sæl-
kap, nær sancta anna haffde warit i XX dagha oc hon
a dödh war, tha fördho the hænna liik til nazaret oc
nordho thet, mædh aldra dyrasta balsama, oc salua som
æl war wært, för thy gudz modher iomffru maria haff-
e thær IX manadha innan hwilatz, oc swa jordadho the
ænne mykyt högtidhelika nær hænnas försto man som
ar ioachim iomffru marie fadher oc bliffw nær graff-
enne til lögherdaghen thæs sool war bærghat, Thær
pther grætho the XL dagha aat slagh, oc haffdho sik i
fherhaldh aff alle wærdzlike glædhi i LXX dagha, som
vdannas sidher war

Thet *LII capitulum aff thet hælga slæktet* som *sancte ioachim oc sancta anna aff æro födh*

Then ærleka modhren *sancta* anna hon ær födh aff
et slæktet som kallas jwde, huilken som war ælzste
on æpther patriarkan jacob, oc konungh dauidz, samw-
dh hænnas ækte man joachim oc jæmwæl ioseph, oc
aria som fæstes oc troloffwadhes hænne til brudhgom-
a, han ær oc aff thet hælga slæktet, Æn war herre ær
enast födh aff iomffru maria oc ær aff dauidz slækte,
f the rothenne som hedher natan, för thy konung da-

*) l. *leffwandhes*

Digitized by Google

uid haffde i blandh alla sina söner II söner som war n
tan oc salomon, æn aff the rothenne nathan, som i
hannes damascenus witnar, födhes en oc heet leui, h
haffde II söner som war melchi oc panter, æn panth
haffde en son oc heet parpanther, oc parpanther haf
en son oc heth sancte ioachim, tha ioachim XX ara g
mal war fæste han sik sancta anna, som oc aff hans sla
te war, oc aff them födhes gudz modher jomffru mar
för thy at oppa thæn tidhen skulle hwar friia öc fæ
sina eghna slækt, oppa thet at the ey sammanblandad
the XII slæktenar, som waro aff thera röther salomo
Item nathan haffde ena hwstru mædh hænne haffde h
iacob, oc tha nw nathan dödher war, tha fik melchi
the ænkiona, oc mædh hænne haffde han en son oc he
heli, oc swa waro the badhe heli oc iacob om modh
na, æn heli doo wtan barn, thy tok iacob hans brodh
hwstruna, oc mædh hænne haffde han sancte iosep jo
ffru maria feste man

*Thet LIII capitulum at stadhelika tro thet aff san
anna ær skriffwat oc sakt, oc fölgher hær æpt
ganska faghor oc wndhersamlik miraculum aff sa
cta anna*

Gudhi alzmæktoghom honom ærw enghen tin
omöghelik, æhwru wndherlik the ærw, för thy skal e
ghen wndhra ællar twæka, thet gudh stor wndherlik fin
oc siælsyn iærtekne giort haffwer oc æn gör mædh sin
hælgaste modhermodher sancta anna, æpther ha
nas dödh the hælge kirkio til hwgnat oc sælikhet
allom them som hænne oppa kalla, fför thy hænnas fö
tiænist oc hæloghet ær mer æn annor hælgon, oc gu
hænne thet siælffwer loffwadhe oppa thæn dagh hon d
som föreskriffwit staar, Oc som gudh mædh androm h
gom mannom, mangh stor iærtekne giorth haffwer, hv
skal man tha ey thetta tro som han mædh sinne hæ
modhermodher giorth haffwer, oc æn daghlika gör
læs i the hælge skrifft, oc besyndherlika i dauidz
hwru som konunggen aff babilonia tok ananiam azar
oc misael, oc læt sætia them i en brænnandhe wghn

Digitized by Google

huilkom the behyölle sith liff oc bliffwo obrendhe aff gudz dygdh oc föresyn, sidhan mangh wndherlik iærtekne man læs, som æra hændh oc giordh nw i thet nyia tæstamentet, badhe mædh mannom oc qwinnom, somlike oppa halster stekte, oc somlike mædh androm storom pinom waro pinadhe, aff huilkom liffswadha manghe aff gudz nådh oc dygdh wordho frælst, Oc gudh æn i dagh swa mæktogher ær som han tha war, oc iæmwæl æwerdelika bliffwer, thy tarffwas enghom wndra æller twæka om thet aff sancta anna skriffwas, Thy gudh hænne siælffwer haffwer wtwalt til sinna modhermodher i mænniskios natwr, mærk oc hwru patriachanar oc prophetanar oc konunganar æpther hænnas frukt wæntandhes waro, mædh största begæran oc gudhelika böner astwndandes gudz modher hymerikes drotnigh iomffru maria, Oc thy sancta anna swa mykyt hon war höghre hær i wærdoghet oc begynnilse til swa hælokt æktaskap, oc swa wærdogha ena slækt, thæraff komne æra appostlana oc discipulis, som ær iohannes baptista sanctus iohannes ewangelista sancte iacob sancte symon oc jwdas iacobus minor, josep thæn rætwise, huilke som ærw gudz apostla, oc sanctus seruacius, mædh manghom flerom hælgonom som för lankt ware at skriffwa, Thy skal enghen wndhra, æller tykkia omögliket wara the iærtekne, som aff sancta anna skriffwas hældher læsas, thy ær hon nw swa mykyt höghre oc wærdoghare i hymerike, Item thetta ær skriffuat til förmanilse them som twæka oc ptrone ærw, om the wndherlika tingh som skriffuen æro om the hælgasta modhrena sancta anna, oc æn daghlika göras i cristendomen æpther gudz wilia oc tilstædilse, huilken os wærdoghas wnna sina hælga nadher, at leffwa mædh fadhrenom, sonenom oc them hælga anda, i hymerike æ förwtan ændha

Thetta æro nakor enkanneliken iærtekne som gudh haffwer giort mædh *sancta anna tiænarom*

Thet war en iomffru i enom stadh som hether, Swsinna, hon war mykyt riik, oc hænnas nampn war anna, thy fik hon storan kærlek til sancta anna hænne dagh

oc nath tiænist görandes Oc læt hon byggia ena skön
kyrkio i *sancta* anna hedher, oc stiktadhe hænne thæ
jnne III swnghna mæssor hwar tisdagh, til æwerdelik
æghor, hænne til hedher, oc ihesum oc marie, oc thæ
til VII tidher hwar dagh thær jnne sywngande, hon plæ
ghade oc hwar tisdagh födha IX fatik folk i *sancta* ann
hedher, I stadhenom iherusalem war en man mædh the
rikasta oc ypersta som heet ambagas, thænne fik stora
kærlek til iomffrwnna anno, oc haffde hænne gærna haf
til æktaskap, förthy at hon mykyt rik war, oc mer æ
han Nw hænde, thet sik swa, thet han wart wtualdh t
en borghamæstara i samma stadh, swsina, thær æp
ther foor han wt oppa stadzsens wæghna för nakra mær
keleka sakér skuld, som stadhen laa makt oppa, oc wa
borthq i III aar, nw mædhan han bortho war tok thæn
na förskriffna iomffrun anna sik en man æpther the hæl
ga kyrkios lagh, mædh honom haffde hon III barn, æ
tha thænne ambagas kom hem oc fik thet höra, wart ha
mykyt bedröffdher, æn ey tæs mindra kærlek haffde ha
til hænna, oc tænkte altidh oppa hwru han matte lönlik
förgöra hænnas man, oc ækta bondha, tha förnam ha
thet anna plæghade mædh sinom barnom oc legho folk
gaa til kyrkio om hælgadagha æpther middagh oc hænna
bondhe plæghade liggia oc soffwa lithet, tha kom amba
gas sik lönlika jn thær han laa, oc gik bak oppa han o
skar hans strupa söndher thær han laa i sinne sængh o
soff, oc groff honom swa wndher sængena, oc giordh
gulfwet renth, som blodogh war wordhit oc *) swa si
wægh Oc strax han thetta giort haffde tha slæktes i han
hiærta thæn kærlekxbrandhen han til hænna haffde hafft
Nw tha som anna kom hem, oc thet ledh fast at afftne
nom oc hon förnam enkte aff sinom bonda huilken al
tidh sa dagx plæghade hema wara, læth hon strax æpthe
honom sökia i bækkia oc kællom, oc i mangha lönlik
stædher, Oc tha hon honom enghen stadz kwnne finna
wart hon owermatto bedröffdh, Oc thetta hænde o
winthren, tha thet frös aldhra mæst swa at thæn dödh
kroppen ekke swa snarleka loktadhe, æn tha wintren n

*) suppl. *gik*

Digitized by Google

borthgik, oc lokten böriadhe kænnas haffde hon swa onth i sith hwffudh aff grath oc sorgh, at hon kwnne thær enkte til kæna, Nw tha framlidhit war swa nær eth fiærdwngx aar, loktadhe han tha mykyt mædh allo, oc hon æpther sadana lokt ey wille sökia latha sith eghit legho folk, för hænnas klenodia skudh*) som hon thær jnne haffde, æn folket förmatto the lokt ey længher lidha, oc thy en dagh nar hon widh kyrkiona war, kommo the sik jn i kamaren, oc æpther swadane ondhe lokt letadho, om sidhe förnommo the, thet lokten kom wndhan sængenne, wndher huilke the letto, oc fwnno thær sin mathfadher oc hænnas bondha döthan liggiandes mordadher, tha wordho the alle ropandhe oc skriandhe, swa at all grændhen tiith kom löpandhe, som the han nw sagho swa ynkelikan wndher sængenne liggiande, drogho the honom fram oppa gulffwet, jmnan thæs kom hans hwstru hem aff kyrkionne, oc fik see sin man swa ömkelika mordadhan, oc illa loktandhe, fyöl hon swa ynkelika til jordhenna oc danadhe swa som the thær enkte aff sik wiste, för hwilket alt folket sik ower hænne ömkadhe oc warkwnnadhe, sidhan læt hon honom iordha, mædh största sorgh oc dröffuilse, Oc tha saa nær eth aar förlidhit war, fingho somlika ondha mænniskiör haat til hænna, tænkiande mædh sik oc jæmwæl sighiandes, at thet ey wtan hænnas radh kwnne wara, thet han swa længhe oc illa loktande skulle wndher hænna sængh swa liggia som hon hwaria nath i laa, oc hælst för thy hon sith folk ey wille latha sökia tha the hænne thærom badho, oc somlike aff hænnas bondha slækt the tænkto thet hon thet sielff giort haffde, thy gripw the hænne, oc pintho hænne mykyt swarlika at hon skulle thet kænnas, hwilket hon altidh nekadhe, æn the wiliandhes hænne enkte tro, wtan lagdho oppa hænnas lekama swarasta pinor, the skaro opp hænnas ben, oc slogho thær sywdandhe oleyo wti saren, swadana pinor giordho the hænne mangha, thet hon omsidhe hældher wille haffwa warit döth æn længher liffua, æn the tænkto hænne mer pino göra, æn tho at hon nw mangha pinor haffde lidhit, wtan alla

*) l. *skuldh*

Digitized by Google

sina skul *) tha fwnno the thet swa för en ræth, thet the eth breff skriffwa skullo oc spika thet swa i hænnas sænne, oc ledho hænne swa omkringh allan stadhen ower alla gatwr thet alt folket skulle see, thet hon sin bondha myrth haffde, oc swa wart domen ower hænne giffwin, thet hænnas ben oc arma skullo söndherbrytas oc læggias sidhan oppa eth stagel som man plæghar oc bör mordharom göra, æn om morghonen ganzska bitidha, leddo the hænne jnför rætten oc skullo dömpt hænne til dödhen, Som thænna fatikka qwinnan mykyt skalffuande **) för rætten kom, Tha kom thær jngangandes II qwinnor oc the haffdo mædh sik en wngan man, aldra fæghærstat, ***) æn en aff qwinnomem taladhe til domaren oc sagdhe, j skolen ower thænna qwinnona enghen dom giffwa för en i haffuen sakt os en ræth, aff eth ærandhe wi haffwom för idher klagha, Oc taladhe hon swa hart oc grymelika til them, thet the enkte swara tordho, wtan badho hænne sith ærandhe framsighia, tha badho the qwinnonar badha, thet thæn wnghe mannen the haffdo mædh sik, han matte för them tala, hwilkit the tilstaddo, Tha sagdhe thæn wnghe mannen, O i domara, tæssa twa qwinnor begæra en ræth aff idher i swadane matto, at ware thet swa saker, thet en tiænistaqwinna konunghenom oc hans modher, oc hænnas modher, loffwade sina tiænist, oc konunghen oc hans modher, oc hænna modher loffwadho hænne wilia beskærma oc bewara oc hiælpa i hwat nödh hon kwnne komma, oc en aff konungxsens tiænarom grypi thænna qwinnona mædh förradilse †) oc oræt, oc pinte hænne mædh mangha pinor, oc sidhan ledh fram för rætten oc mædh oræt hænna liff aff hænne dömande, konunghen oc hans modher, oc hænnas moder, æra idher aat spöriandes om the thet skulw halla som the loffwadho hældher ey, æn domarana satho som dwmba, æn om sidhe saghos the hærom enghen ræth kwnna sighia, æn thæn wnghe mannen taladhe ather hwasselika, oc sagdhe, iak bidher idher sighen os hær en ræth aff om thænna saak, oc om thæn som konungxsens tiænisto qwinno swa hardelika pinth haffwer,

*) l. *skuldh* **) l. *skælffuande* ***) *fægherstan?* †) l. *förrædilse*

Digitized by Google

oc æn thærower mothe rætten, waro hænne wtan saak dömande til aldra skæmelikasta dödh Æn domarana aff ördzsens skarphet förfæradhos mykyt, oc stodho opp, oc beradho sik længhe hwat the skullo swara, Æn sent om sidhe, sagdhe domaren, thet ær tilbörliket, thet konungghen, ekke maa göra moth sith lyffte, Oc the som honom oc hans modher, oc hænnas modher tiænirska, mædh orætta swa hardelika pinto, ær thet them oweterlikit thet the hænne mædh orætta pinto, The magho staa wndher konungxsens nadher, Æn ær thet them oc witherliket thet the hænne mædh orætto pinto, thet ær wæl möghelikeet oc ræth, thet man them lather swa hardelika pina oc plagha, thet the allom en speghel bliffwa, oppa thet enghen thær æpther tildirffwis sina handh oppa konungxsens, oc hans modhers, oc hænna modhers tiænisto folk stinghe sin fingher, hældher i nakre matto mothe görändes som them tilhöra oc tiæna, Tha swaradhe thæn wnghe mannen, haffden i ekke sakt, om thet them owetandes ware, thet the mattet sta wndher konungxsens nadher, tha skullen i nw i samma öghnoblik, alt thet folk i thænna stadhen ær, haffwa swnkit til hælfwitte i thet wee som aldrigh faar ændha för thy thænna qwinnan som i nw haffwen aktat til wærsta dödh at döma, oc mædh oræt swa hardelika plaghat, oc sighen thet hon skulde haffwa latit myrdha sin bondha, huilket i alle lywghen, thy hon ær min tiænirska oc tæslikes mina modhers oc hænna modhers, Oc tok han oppwndher sancta anna kapo, oc ledhe fram hænnas bondha, Oc sagdhe, seen hær ær hænnas man oc leffwer, Tha alle the thær nær stadde waro, thetta wndherlika jærtekne sagho, stodho the som the haffdo warit dödhe, Tha sagdhe domaren jak manar idher om liffwandes gudz son, thet i os sighin haa i æren, thæn wnghe mannen swaradhe wi ærom ihesus maria oc anna, oc strax som thet war sakt, hworffuo the borth i allas thera asyn, oc ambaganas sath i radhet mædh, æn i samma stwndh kom diæffwlen, oc tok hanom i haret, oc fördhe han hökt i wædhret, oc sagdhe war nw bekendher thina skuldh, han ropadhe mædh högxste röst, sighiandes iak haffwer thænna qwinnonnas man, lönlika mordhat, oc genstan drogh diæffw-

len hwffdhet fran honom, oc foor sin wægh oc kroppen fyöl saa nidher oppa iordhena, hwilken the lætho köra wtu stadhen mædh oskælik creatur, Oc anna mædh sinom kæra bondha, oc alt thet folk i stadhen war, gingho alle til sancta anna kyrkio, barfföt oc barhuffwdhe, thær gudhi jomffru maria, oc sancta anna, mædh knæfallom takkandes, för thet stora oc wndherlika iærtekne, Oc anna oc hænnas bondhe, försmadho thænna wæridena oc gaffuo sik i stora syndha bættringh, sancta anna siælff tridhi gudhelika tiænandhis æn i mang aar swa sidhan som förra, gudhi til loff oc hedher oc them til æwerdelika sælikhet

Aff eth goth par folk

Thet war eth par folk tho lithet haffwandes til pæningha godz ællar æghadela, tho likawæl mædh största ödhmywkt oc gudelikhet tiænande sancta anna, oc swa aff theras handa ærffwodhe haffwandes sina födho Æn oppa entidh hördo the prædikas hwru sancta anna oc hænnas bondhe sancte ioachim skiffto theras godz oc æghodelar i III dela, huilket æptherdöme the strax stadhfæsto, æpther sinne yterste förmagho thet samma hallandes swa længhe the liffdo, æn tha the lithet haffdo, tho likkawæl bytto the hwar tisdagh thet the haffdo the wikwna förtisenth, i III delar, oc thæn tridhia delen gaffuo the fatikko folke, Tha the nw nakot skiffte swa giort haffdo, wordho the mykyt rik, swa at faa fwnnos thera like i rikedoma, oc waro the mykyt gudelika, oc atwaktelika tiænandhes Ihesum mariam oc annam, æn tha haffden the æn enghen barn, tha badho the mykyt sancta anna om ena frukt, æpther huilket hon wart haffwande, oc födhe III söner til lika, oc thet hændhe om sommaren, tha sædhen war wte oppa markenne, oc mykyt starkt rængh kom, oc bonden haffde æn mykyt korn wte standandis, thy gik han mædh alt sik folk wth oppa gærdhet oc enghen hema bliffuandes wtan allenast hwstrun, huilken ey æn tha war kirkioganghen, oc eth lithet barn som lopp oc lekte i hwset mædh eldh aff hwilko hwset tændhes oc bran opp, Æn qwinnan laa i enom kamara,

Digitized by Google

oc enghen kwnne hænna til hiælp komma, tha hon thet saa tok hon sina trè nyfödha söner, oc satte sik swa i sænghena, oc tænkte sik swa mædh them oppbrænna oc döö, Æn bondhen kom snarlika löpandhes mædh mykyt folk, æn thet war tho alt faffænkt, jn i kamaren til hænna kwnne han ey komma, för huilket han snarleka lopp til kyrkionna, oc fyöl thær oppa sin knæ, oc antwardadhe hænne sancta anna silff *) tridhi mædh sinom kæra barnom, Tha nw gardhen brændher war, tha willo the oppsökia benen oc them iordha latha, tha fingho the see qwinnona sitia lekandes mædh barnen oc war alzstingx gladh, oppa hwilket folket storlika wndradhe, oc aff store glædhi ropandhe wordhö, swa at thær snarlika samman kom mykyn moghe, thetta stora oc wndherlika iærtekne see oc skodhandis, æn bondhen twækadhe, om thet skwlle hans hwstru wara, tha swaradhe hon iak ærat i rætte sannindh, för thy tha som eldhen oc lwghin slogho omkringh mik, tha badh iak sancta anna siælff tridhi thet hon os hiæpa wille, Oc strax kommo the all try, oc sancta anna holde ower mik sin mantil, oc satte mik i sith sköt, oc war herra ihesus stodh widher mina föther, skylandes ower mik, thet mik hwarke eldher hældar lwghi skadhade, Oc tha the skildos fran mik, sagdhe herran ihesus til mik, swa skal iak allom them redhoboen wara i hwat nödh the hælst kwnno komma, som thiæna mine modhermodher oc mine modher oc mik, oc alle the thetta sagho, takkadho the oc löffwadho alzwalloghan gudh oc hans hælga förældra, oc oppa samma stadh bygdho the eth skönt kappal, oc thær jnnan stiktadho III swnghna mæssor hwar tisdagh til æwerdelika ægho för thetta iærtekne skuldh

Thetta ær eth miraculum aff enom ærmeta i franka rike som sancta anna tiænte

Thet war en ærmethe i franka rike som altidh tiænthe sancta anna siælff tridhi, tha han thetta langan tidh haffde giort oc haldit, gik han entidh jn i en köpstadh,

*) l. *siælff*

Digitized by Google

sik almoso tiggiandhe oc som thet ledh i moth afftonen thet solen war bærghat skyndadhe han sik ather til sit hem, æn oppa wæghenom mötte honom en röware oc menthe thet han haffde warit en rik köpp man, oc haffde swa förklæt sik, oc grep han strax widher halsen, oc badh honom faa sik alt sit silff oc gull, thæn fatighe mannen bedhes nadher, oc sagdhe sik wara en fatighan ærmeta, oc haffwandhes gudz. almoso tigdh i stadhen æn han wille honom ekke tro, wtan drogh wt sit swærdh oc wiländes hönom halsen affhwgga, æn ærmeten badh för sancta anna skuld siælff tridhi thet han honom ekke myrdhe, han wille alla sina dagha bidhia til sancta anna siælfftridhi för honom, röwaren swaradhe, kant thu nakot göth bidhia, tha bidh nw för tik siælffwom, thet thu kan komma wtu minom handom, ærmeten roppadhe mædh höghe röst oc sagdhe, hiælp mik nw sancta anna siælff tridhi, tha röwaren thetta hördhe, drogh han honom nidh til iordenna, oc hyögh swa aff honom hwffudet oc kastadhe thet lankt borth aff wæghen, oc kroppen drogh han til eth rinnandhe watn, thær kastande kroppen wti, Oc som röwaren saa sik om, saa han sik æptherfölia ena qwinno mykyt faghra, aff hænnas öghon gingho stralar som aff solenne, ower hænnas hwffudh stodh en boghe som en ræghnboghe, Thær jnnan stodh skriffwat thænna try nampn ihesus maria oc anna, mædh förgylta bokstaffua, oc haffdhe hon ærmetans affhwgna hwffudh i sinne handh, oc Iopp æpther röffwarenom, tha bleff han strax standandes, mædh störstom ræddogha, oc sina föther ey röra kwnne, at nakorstadz gaa, Oc tha nw thænna qwinnan kom mædh hwffudhit tiith kroppen laa, satte hon widh Oc sagdhe o min trone tiænare, stat opp snarleka oc gak oc bewisa thet ihesus cristus oc hans modher oc iak, wi ærom tæsse, strax stodh han opp, som han aff sömpne ware wækter, oc sidhan borth hwarff thænna faghra qwinnan fran röwaren, sidhan fyöl röwaren oppa sin knæ för ærmetan, oc bedhes afflösnigh, oc badh thet han sancta anna bidhia wille oc bleff swa nær ærmetan nakon tidh, sancta anna thær gudelika tiænandhes, sidhan gik han jn i öknet, oc liffde æn i XXV aar i störste syndhabættringh, oc strangasta liffwerne, oc si-

Digitized by Google

an doo han oc gudh anamadhe siælena til æwerdelika
ædhi, huilket os gudh oc sancta anna giffwi

Thetta ær aff eth par folk

Arom æpther gudz byrdh MCC oc XLVII i enom
adh som heth allana, thær war eth par folk, som my-
t stodh æpther wærdz godz oc rikedoma i mangh aar,
va att bondhen oppa thet sista fyöl i wanhop, æn tha
edhrade han hwar dagh sin apostel som war sanctus
hannes ewangelista, Entidh om en affton sidhan solen
ar bærghat, gik han wt mædh eth watn i hwilko watn han
k haffde wilit drænkia, aff storo wanhop thy han war
anghom skyllogher, oc enghom kwnne betala, Oc som
n stodh oc skulle i watnet springha, fik han see en
an komma gangandes oppa watnet oc war klædher i
witom klædhom oc sagdhe, O kære son, hwat ær tik
w kommet til sinne, iak radher tik göra ey som thu
affwer tænkt, Thæn wanhoppande mannen spordhe haa
n war, han swaradhe, iak ær sanctus iohannes thin
postel oc sagdhe ware ekke thet at iak haffde för tik
dhit, dæffwllen haffde longho brwtit thin hals söndher,
y wænt tik nw snarleka om, oc tak both oc penete-
am för thina syndher oc onda wilia, oc war ekke off-
mer söriandhe för wærdz godz, ffor thy thær ær en
trona i hymerike, huilken som i eth öghnablek förma
c kan komma til hjælp affom nödhstaddom oc fatighom
i hwat nödh the hælst ærw stadde, oc faa aff hænne
werflödhelika glædhi oc sælikhet, Tha thænna syndaren
etta hördhe, wedherkændhes han sina syndh oc wan-
op, oc fyöl oppa sin knæ för honom oc sagdhe, O min
elge apostel sigh mik the hælga patronoonnas nampn som
va mæktogh ær i hymerike, iak wil hænne hedhra oc
ena i alla mina liffsdagha, Sanctus iohannes sagdhe thet
r sancta anna, som ær hymerikes drotnigx modher, oc
esu gudz sons modhermodher, hænne hedhra hwar
agh, oc besyndherlika om tisdaghen, för thy oppa thæn
aghen wart hon föddh, oc oppa samma dagh bleff hon
c dödh, Oc haffwer gudh sælffwer wælsignat thæn da-
hen, oc haffwer loffuat them at giffwa besyndherlika

Digitized by Google

nadher, som hænne oppa tisdaghen nakra besyndherlik tiænist göra, Oc som han thetta hafde sakt, hwarff ha fran honom, oc thæn wanhoppande æpther thæn thim mædh störste gudelikhet oc ödhmyukt, tiænte thænn wærdoghe modhrenne sancta anna, oc læt mala hænna belæthe manghastadz i sit hws, oc swa optha han wa bedröfdher, ok han höra hænnas namph, tha wart ha strax gladher, oc hwar dagh bleff han oc hwstrun i kir kionne alt jn til nons tidh oc offradho try brænnand waxlyws för sancta anna belate, *) oc læthe hwar tis dagh læsa ena mæsso aff sancta anna huilka mæss the badhen, mædh största gudelikhet hördo, oc i swa dana gudelikhet liffdo the oc hyöllo allan sin aldher oc jnnan faa aar fingho the swa mykyt godz oc ægho dela, thet the wordho kalladha the rikasta i landet wa ro, sidhan læt han mwra ena sköna kyrkio i sanc cta anna hedher, oc stiktadhe thærtil swa mykla rænto thet hwar dagh sangx thærjnne alla VII tidher, oc hwa tisdagh tre swngna mæssor mykyt högtidhelika, ihesu ma ria oc anna til loff oc hedher, oc sidhan æn VI mæsso sywngandhe sancta annas tre böndher til hedher, son heta joachim Cleophas oc salomas, oc twa iomffru mari systra, oc emerencia sancta anna modher, Tha nw thet ta par folk i XXVIII aar hafdo samman bliffuit, oc æ enghen barn fanghit, badho the sancta anna them aff gu dhi förwærffwa ena frwkt som theras æghadela ærffw matte æpther theras dödh, at thet ey skulle skingras æl lar komma i fræmadha hændher, Nakot æpther wart hw strun haffwande, oc födhe i enne reso tre söner, ther læt hon kalla æpther sancta anna tre böndher, som wa joachim Cleophas oc salomas, oc som thænna barnen sw nær try ara gammwl waro, wart theras modher myky krank, huilket par folk mykyt storan kærlek, haffden st jmællan oc badh bondhen sancta anna, thet hon æn na kra stwndh leffwa matte, för the fatikka barnen skuldh them oppfostrande, för huilket han hældher gærna dö wilde, om swa mögheliket kwnne wara, æn tha war ho mykyt krank, swa thet all natwrlik wædzska i hænne bort

*) l. *belæte*

Digitized by Google

törkandhes, thy war thet at hon yw matte döö, som hon oc giordhe æn bondhen haffde thæn daghen swa stora sörgh oc dröffuilse nær hænne, thet the togho om sidhe honom mædh waldh fran hænne, tha fyöl han aff store sorgh til iordhenna, oc laa som thæn thær dödher ware, huilket hans wener oc granna trodho at han skulle haffwa doghit, æn fridhia daghen thær æpther iordadho the hænne i sancta anna kyrkio för högha altaret som the siælfwa haffdho bygt oc stiktat, Sidhan gik bondhen hem æn hans sorgh hon öktes yw mer oc mer, nw tha qwællen kom, til böriadhe barnen at gratha, oc spordho hwar theras modher war, aff hwilket hans sorgh mykyt öktes æn om afftonen sidhan solen war bærghat, oc han saa oc hördhe thet barnen ekke wildho wændha igæn at skriia oc grata, Tha tok han them all try widh handena, oc sagdhe, giffwin idher til fridz, iak wil idher ledha til idhra modher Oc ledhe them swa jn j kyrkiona, Thær satte han barnen oppa altaret nær sancta anna belæthe, som han siælffwer thærtil giffuit haffde oc thet war swa stort som enna qwinnas persons, oc sagdhe han til barnen, sen thetta ær idher modher, strax wændho the ather at grata, oc satten sik omkring belætet, oc wildho ekke tædhas, Tha fyöldh mannen mædh gratandes öghom oppa knæ för belætet oc sagdhe, O aldra wærdogasta modher sancta anna miskwnna tik ower thænna smaa barnen, beskærma them, oc war thera ledherska swa længe the leffua, för thy the haffua mist sina modher oc star tiltroandhes at the snarlika mista mik, wanlika kan thet skee i tæsse nath, thy iak kænner mith hiærta aff store sorgh snarlika brista maa, som han thetta haffde sakt, læth han barnen thær bliffwa, oc gik hem i sith hws som han kom i sin kamara, lagdhe han sik oppa iordhena til gudelika böner, oc fik see i andelike syn, thet honom tykte som sancta anna belæte stegh nidher aff altaret oc gik til hans hwstru graff, oc drogh hænne thær opp oc sagdhe til hænna, stat snarlika opp, oc gak mædh thin barn hem til thin bondha oc hogxswala honom, ællas dör han snart aff store sorgh, Oc som han kom til sik igæn, wart han aff thænna synenne mykyt förfæradher, för thy thet war om nattena oc han war allena i hwset oc sath som thæn

Digitized by Google

thær dödher ware, Oc i therandè hördhe han bösta oppa dörena, oc tordhes ekke opplatha, oc egh hældher tordhes han tala, oc tænkte thet gudh wille haffwa latit honom plagha i nakre matto för hans stora otwlimodh, oc fyöl strax oppa sin knæ oc beddes nadher oc miskundh aff gudhi Sidhan som han stodh, böstadhe thet nw oppa dörenne annantidh oc höghre oc starkare æn för, oc han hördhe sinna hwstru röst sighiande laat opp dörena tha wart han swa förfæradher, thet han sik ey förmatte at rôra, oc tha barnen kommo för dörena sagdho the oc ropadho, fadher lathen opp, wi haffwom hær wara modher, wi haffuom wara modher mædh os, oppa huilket han wndradhe, Oc saa wt gönom eth fönster, oc saa sin barn, oc sina hwstru, haffwandes lakanet oppa sit hwffudh i huilket hon iordadhes, Tha han thetta saa, tænkte han mædh sik thet sancta anna haffde honom hogxswalat, æn aff store glædhi, taladhe han gönom fönstret oc sagdhe, æy thet mögheliket thet thu min kæra oc ækta hwstru ær, tha swara mik, hon swaradhe O min kære bondhe, takkom oc loffwom gudh, oc hans modher oc sancta anna som mik aff dödha haffwa opprest, oc ær iak sannelika opprest oc iak ær idher hwstru, Tha bondhen thetta hördhe oc saa ropadhe han mædh höxste röst, aff stort wndher oc store glædhi, swa at alt folket i stadhenom kom loffwande oc takkande gudhi iomffrw maria oc sancta anna, Oc nar thetta jærteknet spordhes, wtwaldhes hon aff allom til theras kærasta patrona oc modher, oc theras rikes förestandare ællar landz herra læt wt stryka sit skyldh wapn, oc læt mala sancta anna i stadhen, swa göra oc i thet riket alla hans æptherkommanda æn nw til thænna dagh, Æn thetta par folk, leffdo æn i mangh aar, oc fingho æn ena reso try barn i enne gango, Oppa thet sista dogho the badhen oppa en dagh, oc kommo badhen i ena graff, som sancta anna haffde them förwærffuat aff gudhi

Eth miraculum aff enne ænkio

Thet war en ænkia i enom stadh sancta anna mykyt ödhmywklika oc gudelika tiænandhes, mædh læsnigh, oc

Digitized by Google

wax lyws offrandhe, Oc haffde altidh til sidh at sighia ihesus, maria oc anna, hiælp mik hælgasta patrona sancta anna siælff tridhi, Entidh hændhe sik thet theras landz herre læt hænne taka, oc mædh wald twingha til owanlika gærnigh, som hon ekke kwnne göra tha han thet saa læt han hænne gripa oc trwgadhe hænne widh liff oc godz til förskriffna gærning, Som hon swa la i fængilsens, mædh största bedröffwilse, oc mæst för thy, thet hon enghen hwllan haffde hwarke mædh ordh ællar gærniggom, sik til hiælp, thy ropadhe hon oc kalladhe oppa sancta anna siælff tridhi, Æn nattena thær næst æpthen kom sancta anna oc tok hænne wtu fængelsen, oc fördhe hænne jn i kyrkiona, Oc samma nattena bleff döth alt konungxsens fæe badhe stort oc smat oppa huilket konunghen storlika wndradhe, oc tha fik han höra at qwinnan war bortho, oc fik see hænne i kirkionne sagdhe han, sannelika haffwer hin ondhe anden thænna qwinnona löst, oc för hænna skuld, haffwer iak faat thænna stora skadhan oppa mith fæe oc bödh sina tiænara snarlika gripa hænne, oc læsana i thet starkasta torn oppa slattet war, til thæs hon honom allan skadhan betalt haffdhe, som han sagdhe sik för hænnas skuldh haffwa faat, huilket thiænarana oc swa giordho, kastadho hænne i thet dywpasta torn, wtan alla miskwndh, Om afftonen gik herren mædh alla sina tiænara i tornet til hænna oc læt hænne swa omiskwnsamlika pina, thet hwart hænnas ledh fran andhro skeldes oc söndher brytha oc spordhe mædh hwat list ællar klokhet hon hans fænat swa dræpit haffde, oc hwru hon aff fængilsen kom, hon swaradhe thet hon aff hans dödha fænat enkte wiste, oc enghen broth thær til haffde, Oc sagdhe thet sancta anna hænne aff fængelsen haffde löst, Oc mera swaradhe hon enkte, æ hwru mykyt the hænne oc pinto, Tha thænne omille höffdinghen, saa oc hördhe thet han aff hænne enkte winna kwnne, ilzkadhes han mædh största wredhe, oe læt om hænnas hals læsa alla the iærnlænkior, oc iærn som oppa slattet war, oc speskar hænne sighiande, Nw komme thin miskwnsamma anna oc hiælpe tik hær wt, thu skalt weta thet iak i morghon skal latha brænna tik, oc skulde thet æn kosta mith sloth oc alt thet iak ægher, tha faar

iak see, hwilket wara som mæktoghare ær *sancta* anna hældher iak, oc gik swa fran hænne, latandhes hænne swa i storom pinom sitia, Æn strax thær æpther kom *sancta* anna oc löste hænne aff allom bandhom, oc giordhe helbrigdha i allom limmom som söndherbrotna waro, oc fördhe hænne athær i kirkiona, thædhan som hon mædh walle tokx Oc samma nattena doo höffdinghans hustru, oc twa hans ælzsta söner, Tha han thetta hördhe tha wart han mykyt wredher oc mera æn för, oc bödh sina tiænara strax gaa oc bresna hænne opp thær hon faa i tornet, oc ey swa længhe bidha, thet hon matte opplædhas, oc sagdhe, liffwer hon længher hon dræper æn alt thet folk i tæssom stadhenom ær, tha nw tiænarana kommo i tornet, hwar the hænne enkte fwnno, wtan oppa samma stadhenom hon haffde sitit kændho the aldra bæsta lokt, strax fyöllo the alle oppa sin knæ oc loffwadho *sancta* anna sina tiænist i alla sina dagha, oc tordhos jnte gaa jgæn til sin herra, Nw widher en tima thær æpther fik herren wetha thet hon æn obrændh war, oc war flydh jn i kyrkiona, tha tok han mædh sik XIIII aff sina tiænara, oc lopp mædh alle snarlikhet oc störe höghfærdh jn i kirkiona, som nw qwinnan fik honnm se swa grymman oc wredhan komma wart hon mykyt förfærat, oc wiste ekke hwart hon skulle, wtan stegh oppa altaret, opsidhes mædh belatet, *) oc ropadhe mædh höxste röst, hiælp mik nw ihesus maria oc anna, som han kom fram oc wille dragha hænne nidher aff altaret, skylte hænne *sancta* anna mædh sin mantil som hon wtrækte, Oc tha wilde han haffua draghit them badha belætet oc qwinnona nidher til gulffwit, tha sloo iomffru maria belæte som *sancta* anna haffde oppa sith kna,**) honom ower handena swa at han fiöl strax nidher til iordhenna, oc ihesu belate ***) sagdhe, O thu höghfærdogaste skalker fuldher mædh alle onzsko, hwi bether thu tik oppa at nidhra oc wndher thina föther trodha mina modhers oc mina modhermodhers oc mina tiænisto qwinno, huilket tik swa omögheliket ær som thu hymelen nidherbögher ællar nakra stiærnor minzska ællar fördærffwa maa, oc skalt thu we-

*) l. *belætet* **) l. *knæ* ***) l. *belæte*

Digitized by Google

na, thet iak stridha wil, för allom them os thiæna, Oc
nu oc alt tith slath skal i thænna dagh opp brinna, strax
ændhes eldhen i slottet, oc diæffwllen tok thænna man-
en, oc fördhe wt, oc kastadhen oppa ellen, Oc thæn-
a ænkian wart wtualdh til enna förstinna at regera oc
öresta alt thetta landet i hans stadh, huilket hon giordh *)
XXXVI aar thet styrande i aldra bæsta fridh, Oc æpther
hæn daghen wart thet landet aff qwinnom styrt oc re-
erat, oc ey aff mannom æpther thæn dagh, i thetta mi-
aculis amine

Eth miraculum aff enom skepman.

Thet war en skepare oc heth gödert, oc hans hw-
trv heth agnes, qwinnan haffde sancta anna tiænt nakor
ar, entidh hændhe sik thet bondhen haffde hænne mædh
ik ower mæret mædh mangha köpmen, haffuandes aldra
yrasta köpenskap mædh sik, Thær kommo syöröffwara
oc toko badhe skep oc godz, oc kastadho folket ower
oordh oc i syön, æn qwinno satte the oppa ena obyg-
dha öö, oc toko aff hænne klædhen, i thy hon haffwan-
de war, oc nær weth thæn tidh hon födha skulle, bon-
dhan hwggo the i hæl oc kastadho han i syön, oc toko
skepet oc foro mædh thy sin wægh, oc lætho the fatika
qwinna thær all ena sitia i store hiærtans sorgh, badhe aff
widhermödho i köldh oc swolt oc aff storom ræddogha födde
hon eth döth barn, Jankt för æn hon haffde skulit Som
hon nw swa sath i storom wærk oc hiætans sorgh, fik
hon see ena aldra fæghersta qwinno nær sik staa, oc
sagdhe til hænna o agnes hwat betydher thet, at thu mik
thine nodh *) ekke oppa kallar, aff huilket taal hon
mykyt wart förfærat oc sagdhe o aldra fæghersta qwinna
vaa æst thu, hon swaradhe iak ær anna thin patrona, oc
wilde iak tik gærna haffwa hwlpit, haffde thu thet warit
aff mik begærandhe, Tha hon thet hördhe wart hon ower-
n atto gladh, oc wilde haffwa giort hænne nakra ödh-
n yukt, mædh knæfallom oc annat tolket, huilket hon ek-
e förmatte aff storom wærk, sorgh oc widhermödho, Tha

*) l. *giordhe* **) l. *nödh*

Digitized by Google

sagdhe *sancta* anna til hænna O min kæra dotter hwat æs thu aff mik begærandhe, agnes swaradhe O min wærdhoga modher oc patrona, ware thet mögheliket tha begæradhe iak thet, at iak mædh minom dödha man matte komma mædh hans liik, oppa thæn stadh som wi warom hema at iak honom matte thær iordha lata, oc mik thær næ honom jordha oc begraffwa lata för thy iak kænner a iak nw snarleka aff sorgh oc wedhermödho döör, *Sancta* anna swaradhe hænne oc sagdhe, sigh thinom bondha thet han stande opp, han haffuer længhe nogh soffwit, agnes swaradhe O wærdogha patrona, han soffwer ekke, thet ær nw fiærdhe daghen sidhan hans hals skars söndher oc ær dödher, *Sancta* anna swaradhe west thu ekke, thet min makt oc waldh ær stor nær minom barnom, oc alla the mik nakra tiænist göra them skal ial aldrigh owergiffua i theras nödh Thy rör honom i ihesu maria oc anna nampn, oc bidh honom oppsta, Tha hon nw swa giordhe, stodh han strax opp mædh glat ansikte som han soffwit haffde, oc strax wart hon karsk oc helbrigdha, oc nar hon wændhe sik om fik hon see sit barn liggia liffwandes, strax fyöllo the badhen oppa sin knæ, takkandhe oc loffwandhe oc ærande alzwalloghom gudh iomffru maria oc *sancta* anna, mædh manghom tarom wtgywtande, Sidhan sagdhe *sancta* anna tron oppa gudh, oc taken barnet oc fölghen mik æpther, æn *sancta* anna gik för them ower mæret, som the haffdo gangit opp landet, oc the fölgdho hænne æpther til theras skep som theras godz æn jnne laa, oc röffwarana æn thær jnne waro, oc tha the fingho see them komma ganganде aat syönom mædh glædhi, wordho the mykyt förffæradhe, oc sprwngo wt i syön, tænkto wiliandes fly, oc drwnknadho alle samman oc gödert oc hans hwstru stighw jn j skepet, oc seghldo*) hem til landa oc kwngiordhe thetta iærtekne som the mæst kwnno oc förmatto, Oc sidhan i allas thera liffdagha tiænto the *sancta* anna thet mæsta the kwnno oc förmatto mædh ihesum oc maria, huilkom loff hedher oc æra see **) nw oc æwærdelika

*) l. *segladho* **) *ske?*

Eth miraculum aff enom wnghom man

Thet war en wngh drængh *sancta anna* aff sin wngdhom mykyt gudelika tiænandhes, hwar tisdagh hördhe han ena mæsso oppa sin knæ standandes, *sancta anna* til hedher siælff tridhi oc gaff III pæningha i hænnas hedher, nar han them haffde, ey haffde han oc mykyt til, thy gik fatikdomen honom ganzska nær, Nw haffde han altidh til sidh hwar han hördhe ællar saa godha diækna, oc stwdentes, gik han til them oc rædh them til at tiæna *sancta anna* siælff tridhi, oc wtwælia sik *sancta anna* til patrona, *mædh* huilket radh han manghom kom til at tiæna *sancta anna*, han haffde oc goth næme til at læra siælffuer, huilket hinom ondha tykte illa wara, Oc oppenbaradhe sik entidh honom i swa matto som han haffde warit en stor herre oc sagdhe min son, mik tykker thu effwer i storom fatikdom, wilt thu tiæna mik, tha wil iak tik öffrit rikan göra, Tha han thet hördhe wart han mykyt gladher, oc takkadhe oc loffwadhe *sancta anna* Oc hin ondhe fördhe han wt för stadhen, j enom bwska som sken mykyt clar, thær tykte honom mykyt faghort wara, oc saa thær oc hördhe stora glædhi, *mædh* harpor oc iiór pipor trwmpor oc aldhra handa lek Oc owerflödhes maat oc dryk, i huilke glædhi han giordhe som the andre thær waro, swa at han oppa thet sista, ihesum maria oc *sancta anna* glömdhe, oc gik om tisdaghen som andra dagha i iækt, oc öwadhe sik alzstingx i tæsse örganglike glædhi *mædh* spærrænnigh oc alzskonz öffnig Som han nw swadant liffwerne haffde hafft wæl i VII aar, tha sagdhe herran til honom, som war diaffwllen *), min son thu west wæl thet thu mik i VII aar tiænt haffwer, han swaradhe jaa, oc sagdhe om tik swa tykkes, wil iak tik æn gærna længher tiæna, herran swaradhe, kænner thu mik ham sagdhe, ey weth iak idhart nampn, wtan wæl ser iak thet i en mæktogher herra æren han swaradhe mith nampn ær sarsel ællar satanas., oc iak ær en diæffwl, oc alle the hær *mædh* mik æra alle diæffla, æn thu skalt tik ekke förffæra ællar rædhas, thy

*) l. *diæffwllen*

Digitized by Google

the skulu tik enkte onth göra, Æn oppa thet thu framdeles ey skalt sighia, thet iak tik haffwer förradhit, thy sigher iak tik thet tilföranda, at tækkes tik længher min tiænist, thet aan iak tik wæl, thy thet ware æn i alla thina liffsdagha, æn tha skalt thu neka oc förswæria, ihesum maria oc annam, sidhan skalt thu wara war like alla handa matto, Tha han thetta hördhe wart han owermatto förfæradher, swa at thet alla hans lidher skulffwo herran sagdhe hwi æst thu rædder tha tik enkte ontl ær hænt alla the stwndh thu nær mik haffuer warit, e hwru ondher iak ær, tha haffwer thu enkte onth aff mi fwnnit, Synes tik længher nær mik bliffwa tha wil iak ti förhöia, oc til en storan herra göra, oc math thu haffu thænna glædhina æn i mangh aar, oc wil iak tik myky rikare göra, æn sancta anna som thu i storom fatikdom o wedhermödho haffwer tiænt, för thy hænnas rike ær ek ke i thænna wærld som idhar gudh sielffwer haffwe sakt, thy wnfaa mik oc tiæna mik, för thy wærldenna tiænist ær min, Thæn wnghe mannen swaradhe, iak wi gærna i wærldenne tiæna oc nær idher bliffwa som ial hærtil giorth haffwer, hin ille swaradhe, tha saar thu gö ra som iak tik radhit haffuer, för thy idhar gudh haffwe sakt i ewangelio thet enghen isændher kan tiæna twem herrom til lika, Tha han thet hördhe thet han thær ey bliffwa kwnne, wtan han skulle för swæria oc neka gudh sägdhe han iak wil hældher tiæna min gudh oc göra both oc taka penetenciam för mina syndher oppa thet iak æpther thetta liffwet maghe nær honom bliffua, hældher æ iak sywnker mædh tik til hælffwittes affgrundh Tha gre diæffwllen han oc fördhen opp i skyn oc sagdhe, ær de swa at thu ekke nekar thin gudh, tha skal iak kasta til nidh i thænna stora syön, oc drænkia tik hær, Aff huilke han wart mykyt förfæradher oc sagdhe, skal thetta yv ændelika skee, tha giff mik IIII dägha frest, at iak maghe bywdha minom wenom godha nath, oc sidhan wil ial ather til tik kohma, oc göra æpther thinom wilia, som han thet hörde, tha fördhe han honom hart til stadher som han war wan at boo oc sagdhe, gak oc gör. som thu haffwer sakt, iak wil tik hær bidha, Sidhan gik ha mykyt bedröffdher jn i stadhen, tha honom atspordhes

Digitized by Google

hwar han the VII aar warit haffde, swaradhe han gratandhe, thet skal iak enghen sighia, Oc bödh swa sinom wenom godha nath, Æn IIII daghen*) at bidhia sina böner til sancta anna, oc tordhes för sina syndher skuld ekke jn i kyrkiona fyöl han oppa sin knæ wtan för dörenne, oc sagdhe mykyt gratande, O min kære gudh iak maa wæl söria oc grata, swadana tiænist som iak til twingadher oc nödher ær, oc mina kæra patrona sancta anna owergiffua maa, Tha taladhe sancta anna belæte til hans jnne i kyrkionne, oc sagdhe, O kære wen wilt thu owergiffua mik, Tha wil iak ekke owergiffua tik, gak jn i kirkiona oc gör thin skrifftemal, hwilket han oc giordhe, oc sagdhe, O alzwallogher gudh mik tykker illa wara thet iak haffwer tik imothe warit, Jak aff six diæfflenom oc allom hans mædhfærdhom etc. oc sidhan alt framaat, Tha han nw sin skrifftamal haffde giort, ledhe sancta anna honom til eth altara, som hænnas belæte stodh oppa, oc fik honom belatet**) i handena, oc sagdhe halt thetta belætet, oc wær tik thærmædh manlika, oc læt tik ekke förfæra, æn tho thu mik ekke mædh thinom lekamlika öghom kant see, tha wil iak tik mædh mine hiælp ey lankt fran wara, som hon thetta haffde sakt, tha hwarff hon wtu hans asyn, oc strax thær æpther kom diæffwllen jn i kirkiona, mædh stort buldher oc skral oc grep honom i klædhen, oc wildhe haffua draghit han wt aff kirkionne, aff huilko han böriadhe mykyt hökt ropa oc gratha, klokkorna ringdho sik siælffwa, oc alt folket i stadhen kom löpandhe, oc som the fingho see thetta stora wndher, bliffw the alla standande, oc tordhos ekke fram gaa, Oc diæffwllen drogh mannen fast wiliandhes honom mædh owerwaldh wt aff kyrkionne dragha, Tha rækte sancta anna fram sina arma, oc grep diæffwllen om halsen, strax skapadhe han sik i ens swartz hwndz liknilse oc haffde engha makt mera, Nw som præsten som heth arnoldus fik see thet han aff diæfflenom wart slæpther, tok han mannen til sik, oc ledhe han honom jn i sacristiio för sacramentet, thær giordhe han sin skrifftemal mædh storom angher oc idrogha, tha diæffwllen thet förnam, ro-

*) suppl. *gik han* **) l. *belætet*

padhe han mædh aldra faselikastá röst, sighiandhe hwru længhe skal thet hwisket wara, aff huilko roppe alt folket wart förfærat, oc flydho wtu kirkionne, æn sancta anna hiölt hart om halsen, Oc som prasten thæn wngha mannen afflöst haffde ledhe han honom til altaret som sancta anna stodh oc hin ille honom thær bidde, Tha sagdhe præsten, see hær ær mannen, tagh han om han tik til höre, æn han böriadhe roppa mykyt hökt oc sagdhe, iak haffwer enkte göra mædh honom, oc enkte kænne iak han, Æn iak bidher tik, thet thu bidh sancta anna thet hon slæpper mik lösan, alt thet thu haffwer mik loffwat giffwer iak tik qwittan före oc frian, Tha badh han sancta anna, thet hon honom slæppa wille, saa mædh skæl thet han enghe mænniskio skulde skadha göra hær i wærldenne, oc swa slæpte sancta anna honom, oc han bort foor som eth swartasta molen, Oc alt folket i stadhenom war kom löpandes i kirkiona, takkandes oc loffwandes alzmæktoghan gudh, iomffru maria oc the wærdogasta modhrena sancta anna, Oc nakon tima thær æpther, wart thænna wnghe mannen wt waldher til en prelat ower alla the kyrkior i thet landh waro, Oc læt han mwra mangha kyrkior i sancta anna hedher, Oc war han mykyt mildher widh them fatika oc stiktadhe VI gæste hws som fatike oc sywke skulde jnne wara, oc haffua sina födho, sancta anna siælfftridhi til loff oc hedher, oc leffdhe i renlikhet alla sina leffs dagha mædh störste gudelikhet, Oc tha han CLX ara gammal war, tha doo han i herranom ihesu cristo

Eth miraculum aff en cartyser

Thet war en renliffwes man aff höghe slækt, ganzska dæghliken oc karsker til sin likama, oc wæl lærdher i the hælge skrifft, han war oc mykyt ödhmywker oc gudeliken, oc war födher i sassen i eth greffwa döme som hether hoien oc heet mæster iohan, han haffde warit i sinom wngdom konogsens *) cancelær aff danmark för thy han war en klok oc wis man, tha förnam han wæl,

*) l. *konungsens*

Digitized by Google

thet han i them stadhganom, enga gudelikhet kwnne haffwa til gudz tiænist, thy owergaff han konugxsens *) tiænist oc gaff sik alzstingx til gudz tiænist, badhe mædh fasto oc waku oc pilegrimsfærdh jn til galiciam til sanctum iacobum, sidhan til sanctum dyonisium i franka rike oc til rom, oc sidhan til the hælga graff, thet hælga landet sökande mædh store ödhmywkt, mædh mödho oc ærffwodhe oc mædh store farlikhet, i öknom som han gönom gik, oc siællan thet han meer æn II ællar III dagha plæghade oppa en stadh töffwa, swa hændhe entidh, Arom æpther gudz byrdh MCCCCXVII, thet han mædh androm skuldhe fara til the hælga graff, Oc the omilla oc snödha jwdha, giordhe honom en staran **) oræt, huilket han ey gat (ey) aff them lidhit thy sloo han mædh sin pilagrims staff oförtænkt en thera, swa at han genstan bleff dödher, huilket han ekke haffde tænkt honom ællar nakon haffwa slagit, aff hwilko han mædh sina mædhbrödher wart mykyt bedröffdhet, rædhandes hwat som æpther skwlle komma, æn jwdhane gripw strax mæstar iohannem, oc fördho han för rætten, oc dömdhes genstan til dödhen, hans mædhbrödher lagdho sik stora win om honom lösa mædh pænigga oc förskullan, æn thet kwnne them jnte hiælpa Sidhan skeldos the aat, mædh störste sörgh oc bedröffwilse, Oc gingho the gönom thæn ena stadzporten, oc magister Iohan gönom thæn andra, tith honom hwffwdhet skulle aff hwggas Nw som han stadder war i dödzsens wädha oc bedröffwilse, haffde han stort hopp til the hælgom som han war wan at tiæna, oc aldra mæst til sancta anna siælfftridhi, oppa hænne tænkte han, mædh hiærta oc gratande öghom, bidhiandhe hænne, æn tha han ey gaat talat aff store sörgh oc widhermödho, Sigiandhe o aldra hælgasta oc miskwndsammasta frw oc modher sancta anna, i thænna min ytérsta dödz tima tha kom mik til hiælp, som iak tik tiltroor oc behöffwer, at mædhan iak ekke nw kan, wnffly thænna smæleka dödhen, tha förwærffwa mik aff gudhi at owerga thæn oændelika dödhen, Som han thænna bönena mædh hiærtat haffde bedhit i wæghen, oc

*) l. *konungsens* **) l. *storan*

kom oppa thæn stadh han skwlle rættas oc affliffwas, Thå hördhes thær jordön, oc kom thær eth starkasta blæsande wædher, oc i thet samma wart han lös aff sinom fiandom, oc wart oppfördher hökt i wædhret, oc ather nidher satter oppa samma wæghen som hans stalbrödher waro framgangne, oc war fri oc lös aff allom bandhom oc allom sinom fiandom, som han aldrigh offtamer fik see, Tha wart han mykyt gladare æn iak kan nakonsin skriffwa, Nw fik han see hwar hans stalbrödher gingho hastokt framme i wæghen, roppadhe han aat them mædh högxte röst, bidhiandes them sik bidha, Oc tha the hördo hans röst wordho the mykyt förfæradhe, i thy at the mentho han longho haffwa warit dödhan, oc gingho, thæs fastare, rædhandes at han i gasta like haffde kommet æpther them, æn mæstar iohan lopp fastare, oc ropadhe höghra æn han förra giordhe, oc badh them staa oc bidha sik i ihesu cristi nampn, sidhan stadhnadho the, oc han framkom til them oc sagdhe them mædh gratande öghom aff störste glædhi, Oc the alle mædh honom loffwande oc takkande sancta anna siælfftridhi, Oc aff thetta miraculum oc annor, tolken söm nw næst förskriffwat staa, maa hwar tænkia oc första, hwat makt sancta anna haffwer mædh gudhi, thy tilbör os hænne besyndherlik hedher oc wördhnigh göra, oc hænne oppa kalla i alle nödh, thy at hon mykyt mæktogh mædh gudhi ær, oc ödhmywk thy, at enghen swa lithen tiænist hænne görs, at hon honom thet yw löner badhe til liff oc siæl

En skepare foor til ængland mædh mykyt folk, badhe andelika oc wærdzlika personer, Oc tha the kommo i syön wart swa mörkt oc tokka wædher, thet the ekke wisto hwart the waro komne, thet ledh nw at syön kom til ændha, oc thet war stilla oc lwkt *) wædher, Styremannen sagdhe, iak wet thet wi ekke lankt fran landet ærom, mæn jak weth ekke i sannindh om wi löpom för högth ællar för nedarla om hamnena, haffdhom wi nw eth goth radh, thet ware os allom wæl nyttogt, Oppa thet sista böriadhes en stoor stormber i syön, oc the wisto ekke

*) I. *lwnkt*

Digitized by Google

hwar the waro, aff hwilko the alle waro mykyt bedröffde, Tha war thær en som sagdhe, lathom os oppa kalla oc tilbidhia the hælga modhrena sancta anna siælff tridhi, oc hænne wart offer loffna, hon wardher os wtan twækan hiælpande, Nw som han thet haffde sakt, tha steg styremannen opp i thet högxta oppa skepet, oc the nidhre waro fyöllo alle oppa sin knæ, oc loffwado sancta anna sit offer, thet hon wille them wærdoghas hiælpa, hwilket oc swa hændhe, thy alt folket i skepet war, sagho strax hwru molenet oc dimban gaff sik opp oc the fingo i samme stwndh clart solsken, swa at the sagho grant landet, oc wisto hwart the skullo, tha spordho the styromannen til om han wiste hwar the waro, han swaradhe mædh största glædhi O kærasta wener sörghen enkte nw wtan takkom gudhi iomffru maria oc the wærdoghe modhrenne sancta anna, som os thænna clarhet haffwer förwærffuat, oc thær æpther kommo the i godha hampn, mædh behallet godz Oc tha the hem kommo, giordho the sith offer som the loffwat hafdo, oc oppenbaradho för allom hwru sancta anna then aff swa storom liffs wadha haffde hwlpit, thetta miraculum skreff en klærk som mædh war oppa skepet, oc hængdhes thær för sancta anna altara, oppa thet at flere skullo faa kærlek til sancta anna tiænist, som oc sidhan haffwer warit

Thet war en rik och friboren man han haffde ena dotter, ærleka oppfödha i dygdelikom gærniggom hænnas förældra, gaffwo hænne en man oc han bleff dödh, oc gaffwo hænne swa en annan oc han doo för æn hon war XVIII aara, Tha samtykte hon mædh sik at om gudhi swa tæktes wille hon taka sik thæn tridhia mannen i sancta anna hedher, som hon haffde tre mæn hafft, oc miste hon thæn tridhia wille hon aldrigh offtamer til giftamala gaa, sammåledes som sancta anna giordhe, Nw tha hon thæn tridhia mannen haffde fangit, bleff oc han dödher för æn hon war XX aara, sidhan gaff hon sik alzstingx til gudz tiænist i sinom ænkiodom, latandhes sighia mæssor oc gærna prædikan hörandhe, Thær æpther kommo hænne mangh bönemaal, til hwilken hon allom ne-

Digitized by Google

kadhe, wiliandhes halla *thet* hon tilförrandha samtykt häffde, Tha en aff *hænna* bedhlom sin wilia ekke kwnne ne fræmia, tok han *mædh* sik mangha föra mæn, *hænne* *mædh* wald oc makt, wiliandes *hænne* *mædh* sik dragha *mædh* makt, oc stodh i wægh för *hænne* thær hon bitidha plæghade gaa til kyrkio, tha tæsse wtrækto sina arma at gripa *hænne* roppadhe hon *mædh* högxte röst, O wærdogasta modher *sancta* anna siælfftridhi beskærma oc bewara mik nw Strax oppenbara *) sik en aldra fægerstä qwinna *mædh* mykyt folk oc stort fölie *mædh* sik, oc tha the skalkane *thetta* sagho ower*gaffwo* the *hænne*, oc lwpu snarlika sin wægh, oc ænkian takkade *ihesum* maria oc *sancta* anna, Oc tha the kommo langhan wægh tædhan lwpu the lika fast, sidhan *som* för, tha mötte them staz mænmene, oc gripw *them* oc sagdho at the nakot onth giort haffdo, mædhan the swa lwpu oc pinto them til thæs the kændhos hwat giort war, sidhan dömdos the til dödhen, Tha oppenbaradhe sik *sancta* anna för ænkionne, oc badh *hænne* gaa til domaren, oc til radhet bidhiandes *them* slæppa the fangana, at the ey för *hænnas* skuld mistо sit liff, för thy at the oppa *hænne* haffdo kallat i theras nödh, Oc *thet* the æn hælge mæn skullo wardha, Tha fyöl ænkian oppa sin knæ, takkandes oc bidhiandes *sancta* anna sik beskærma i alle nödh, Oc sidhan gik hon til radhet oc badh för *them* oc the slwppo, oc gaffwo sik strax i eth closter, thær mykyt gudelika oc kærleka gudhi tiænandes, iomffru maria oc *sancta* anna, swa længhe the leffdo, swa giordhe oc the godha ænkian, oc leffde æn sidhan i XV aar thær æpther Oc sagdhe *sancta* anna, iak skal *them* allom redhoboen wara *som* mik siælfftridhi, nakra tiænist göra æ hwru liten hon ær, i allas thera nödh, oc i tæsse wærld skal *them* aldrig fattas thera widhertorfft, oc sidhan æppter *thetta* liffwet æwinnelika rikedoma i himerike *som* them aldrig skwlw förgaa

*) l. *oppenbarade.*

Digitized by Google

Aff enne iomffru

I enom stadh som hether loyreynen bodde eth paar lk ganzska rikt, oc haffden i mangh aar warit samman tan barn, oc badho gwdh altidh om ena frwkt, huilket nkte halp, æn omsidhe kom i theras gardh en fatik qwinna huilken hwart aar fik barn tha sagdhe hænna frw til ænna, hwi faar thu barn hwart aar, oc iak aldrigh enke, the fatikka qwinnan swarade oc sagdhe, i skolen the ærdogha modhrenne sancta anna, mædh læsnigh, alosor oc andra godha gærnigga tiæna, hon wardher lher wæl bönhörandes oc hogxswalandes thy at hon n besyndherliken tröstirska ær, allom bedröffdom hiærom som hænne tiæna, Sidhan tok hon sik ena læsnigh re, oc hænne hwar dagh læsandhe, tha hon thet giorhe, wart hon haffwande, aff hwilko hon mykyt gladdes, c tha hon war wiis oppa barnet skötte hon enkte læsngenne sidhan, thy tha timen kom födde hon eth döth arn, tha bonden thetta hördhe oc saa, sagdhe han speka til sancta anna, O anna för thænna tiænist wi tik ort haffwom begæradhom wi engen dödh barn, tha sagde qwinnan at thet hænnas skuld war, i thy at hon ey t lyffte oc læsnig hallit haffde som hon sancta anna loffat haffde, Tha han thet hörde, bedhes han afflösnig oc rlatilse, oc badh sancta anna them til hiælpa komma i esse nödh oc bedröffuilse, See hær tænnas hælgasta ödhrennas ödhmywkt, oc stora wælwilioghet, barnet om döth war fik genstan liff, hwilket the genstan lætho öppa oc cristna oc kalladho thet anna, huilket sidhan ffde i mangh aar i sancta anna siælftridhi tænist

Aff enom hedhniskom soldan

En hedhnisk soldan ældar höffwidz man, læt sanka nykyt folk, aff manghskona slagh mædh byssor oc skot, c sændhe wt mædh them sina kæmpa oc höffdinga til t winna oc fördærffwa landh oc stædher för the cristna c kommo til en stadh, huilken the ower wonno, oc rændho kyrkior oc closter oc slogho alt folket hæl, hær war en kyrkia som bygdh war i sancta anna he-

Digitized by Google

dher hænne kwnno the ekke komma til at brinna, æ hwat konst the tilbaro, som thetta en aff hedhniggannas förmannom saa, wart han mykyt hær oppa wndrande, oc gik han jn i kyrkiona, oc fik thær see eth aldra fægersta sancta anna belæte, mædh ihesu oc maria i sino sköte, oppa huilkens belætes fæghrindh han mykyt wndradhe, oc tok thet samma belæte mædh sik, oc lath thet them andra höffdingana oc förmænnena see som mædh waro, oc sagdhe them, hören hören hwat iak idher sigher, thænna kyrkian som i alle saghen, enghen aff os kwnne brænna, thær gik iak jn oc fan thær eth aldra fæghersta sancta anna belæte mædh ihesum oc mariam, huilke kyrkiona haffwa wart för eeldhen, Thy seer iak wæl thet hon mæktogare ær æn wara gudha som ekke förmagha at hiælpa os aff minsta gnisto, thy ærom wi galne oc trom wi længher oppa them, æn iak wil them ey mer tilbidhia, wtan ihesum maria oc sancta anna, oc bidher iak idher alla thet i oc swa gören oc tok han swa belætet hem mædh sik, oc som the kommo i stora willene haffwet, wæxte wædhret swa at thet wart en stor stormbet,*) swa at the sagdho alle samman at them tha enkte före stodh wtan dödhen, tha blæstes masten oc sighlet söndher i mangh stykke, Tha badho alle til theras gudha oc thet wart them til engha hiælp, æn thæn höffwidzmannen som haffde loffwat sancta anna at thiæna, han satte sit hopp stort til hænna Nw sidhan the hedhnigga haffdo længe bidhit sin affgudh oc them stort offer. loffwat oc them til aldzenga hiælp, lydho the omsidhe theras höffdingga radh oc badho gudh oc sancta anna sik hiælpa oc loffwadho hænne sit offer, Tha thet war giorth fingho the aldhra dæghlikasta wædher, lywst oc clart, oc foro lika fast som the badhe sighel oc mast haffden hafft, Oc nar thænna höffdingen kom hem fan han sina hwstru hardelika kranka i barnfængdh, thy hon haffde qwaldz i tre wikwr, Tha sagdhe han til hænna, min kæra hwstru, bidh til thænna hælga qwinnonna sancta anna siælff tridhi som wi haffwom fört hem mædh os aff thet cristna landet, hwstrun swaradhe mædh gratande tárom, O min

*) l. *stormber*

Digitized by Google

kæra herra aff thænna qwinnonne weth iak jnkte, oc ey hældher haa hon ær, herran swaradhe thænna hælga qwinnan ær modher aat the ærofullasta modhrenne iomffru maria, som hon oppa sinom arme haffwer, oc oppa thæn andra armen haffwer hon ihesum marie son som ær cristna manna gudh, thy bidh til hænna siælfftridhi som hon nw hær staar, hon skal wardha tik til hiælp, för thy hon ær en snar hiælperska oc hoghswalirska allom bedröffdhom hiærtom, som hænne tiæna oc oppa kalla, tha fyöl thænna sywka qwinnan oppa sin knæ oc sagdhe o hælgasta modher sancta anna siælfftridhi hiælp mik, Strax i samme stwndh födde hon ena dæghlika dotter, huilka the gænstan lætha döppa, oc kalladho hænne anna, Oc aff store glædhi latho the gænstan badhen sik döpa oc alt hans folk tolo dopp oc cristendom oc widh the hælge cristne tro, oc læt han göra eth skönt cappel i sancta anna siælfftridhi hedher, oc æn sidhan mangha kyrkior, oc læt kasta wtu mönstren, all affgudha belæte, oc læt sætia i stadhen ihesum maria oc sancta anna, til them badh almoghen sina böner mykyt gudelika, oc siælffwer fik han en cristeliken dödh

Aff en wngh dræng

Arom æpther gudz byrdh MIIIICLXXXVIII, i eth landh som hether braband, war stort örlögh, aff margreffwan aff andorpen, tha war thær en wngh drængh som fadher oc modher war döth fran Sidhan hyölt han fænat, boskap oc gardhen mædh legho folket, thær wart aff honom röffwat alt thet han atte, oc thærtil gripin oc beskattadher til mangha pæningha, tha han nw swa siælfftridhi fanghin laa, oc haffde alt sit godz oc æghodela mist, warkwnnadhe the honom ey tæsmer, wtan haffdo honom læstan badhe nat oc dagh oc giordho honom mangha pinor, wiliandhes pæningha aff honom twingha huilka han enga haffde, tha the honom nw swa i XIII wikur hardelika pint haffdo, haffde han ey förmat at liffwa oc haffdhe ekke gudz nadh warit oc sancta anna som han tha nyböriat haffde at thiæna, thet hon honom skulle hogxswala, oc aff them fængilsom hiælpa, oc tha

Digitized by Google

menta æra mik j moth, hwat skal iak nw först begynna ællar oppa, slaa thy engen ær til thæn mik tröster ællar hogxswalar, oc tok swa en kæp i sina handh oc wille gaa pilegrimsfærdh i annor landh Som han kom wt om byn, fyöl han nidh til iordhenna oc sagdhe O alzmæktogaste gudh, ær thær enghen hælgon i hymerike som wil ællar plægha hiælpa fatikom bedröffwadhom, oc ærlændha mæniskiom, at komma mik til hiælp i minom stora bedröffuilsom, oc swa beterlika gratandhe, som han swa laa, tha kam thær gangandhes sancte iacob hans appostel, swa som en ærleken gammal man, huilken han war wan at tiæna, oc sagde o kære wngher man, hwat ær saken aat thinom stora dröffwilsom, han swaradhe, hwi æst thu thet begærandhe at wetha, hælge appostollen sanctus iabobus sagdhe, oppa thet at iak maghe tik trösta oc hogxswala tha ær iak hiit kommen, tha han thet hördhe snarlika stodh han opp oc törkadhe sin öghon, oc sagdhe honom alt hwru mædh honom war gangit, æn ekke wiste han at thet war appostol, æn sanctus iacobus sagdhe, min kære son lydh mino radhe, Jak loffwar tik at thw skalt rikare wardha æn thu haffwer förra warit, Thw skalt haffua i stora wærdoghet, the wærdogha modhrena sancta anna siælff tridhi, mædh alt sit hælga slækte, för thy hon war ændhen aff thet gambla tæstamæntet, oc oppbyrgilsen til thet nyghia tæstamentet, hon hiælper allom them hænne tiæna til en ærleken stadhga oc liffwerne, hon tröster the wanhoppandha, oc glædher the bedröffdha,*) them fatikka gör hon rika them sywka gör hon hela, Sidhan mædh allom mænniskiom som i dröffwilsom ærw stadda, ær hon warkunnandh, oc försmar enghen, æ hwru stor syndare thet oc ær, Thænne wnge mannen swaradhe, jak haffwer aldhregh enkte aff hænne hört, oc kænner iak enkte til hænnas belæte thy sigh mik hwru hon malas, oppa thet iak hænnas belæte maa læra kænna, hælge mannen swaradhe hon malas i liknilse enne ærlike qwinnas persone, haffwandes oppa sinom arme hænnas dotter maria, oc hænnas son ihesum, oc thet ær gudz wili at hon skal ower alla wærldena æras oc tilbidhias,

*) l. *bedröffdha*

Digitized by Google

han swaradhe hwru skal iak hænne tiæna, hælge mannen sagdhe thu skalt hedhra hænne hwar dagh mædh tre pater noster oc aue maria, oc hwar tisdagh offra try lyws för hænnas belæte, tha skal tik skee lykka, han swaradhe hwi swa mera om tisdaghen æn om andhra dagha, hælga mannen sagdhe för thy hon war födh oppa tisdaghen, oc oppa tisdaghen bleff hon oc dödh, thæn wnghe mannen swaradhe, hwru west thu thet, han saghde thy at iak ær hænnas dotter son sanctus iacobus, Oc hon ær min modhermodher oc strax hwarff hælge mannen fran honom, oppa hwilket han mykyt wndradhe, Sidhan gik han i fræmadha landh, oc kom til en gudelikeⁿ præst oc thær war han nakra dagha til hærbærghes, oc honom spordhe han æpther sancta anna slækt oc tha förstodh han at thet haffde warit hans appostol sancte iacob thæn pilagrimen som nær honom haffde warit, Sidhan tiænte han sancta anna mædh största gudelikhet, oc saldhe sit silffbælte oc haffde hwar tisdagh eth brænnande lyws för sancta anna belæte, Oc læt göra eth sancta anna belæte oc lærdhe siælffwer skriffwa thænna try nampnen ihesus maria oc anna, Oc hwar han kom tha skreff han thænna try nampnen oc badh folket i hwset thet the skuldhen thær waxlyws före brænna, för hwilket the thæs ytherlikare skuldhen fræmias i allo godho badhe til liff oc siæl, Nakot thær æpther for kanwnghen til the hælga graff, oc tok swa thænna præsten mædh sik, Oc præsten tok swa thænna wngha mannen mædh sik för en drængh, oc tha the kommo i stora willene syön, wæxte opp eth stort blæsandhe wædher oc storm, thet the nær haffden förgangis, konunghen mædh alt sit sælskap badho til all the hælgon the kwnno, hwilket enkte halp, tha fyöl thænna wnghe mannen, oppa sin knæ, oc sagdhe som han altidh war wan at sighia hiælp sancta anna siælff tridhi, Oc strax wart syön stilla, oc fingho blidhan bör, oc sakt blæsandhe wædher, oppa huilket konunghen mykyt wndradhe, kalladhe han för sik oc spordhe han til, hwat han i sinom bönom bidhit haffde, Hwilket han honom sagdhe som föreskriffwat staar Tha sagdhe konunghen til honom, fför thet thu sancta anna swa mykyt ælskar, oc hon os aff thænne nödh haffwer

Digitized by Google

hwlpit mædh thinne bön, tha wil jak tik giffwa födho oc klædhe i thina liffsdagha hwilket han tækkelikan ånamadhe, Oc takkadhe ihesum maria oc sancta anna, oc nw som han eth aar til konungxsens bordh haffde gangit, ledhes honom mykyt widh thet han altidh swa länghe skulle bidha för æn the gingho til bordhz, thy sagdhe han altidh o hwat siælffæghan hon ær altidh godh, Entidh gik han i kirkionne oc badh sina böner för sancta anna belæte, Tha taladhe ihesu belæte til hans som saat i sancta anna skot oc sagdhe, kære wen thu haffwer altidh mine modhermodher eth lyws giffwit oc enkte mik, han swaradhe iak ær fatigher nar thu gör mik rikan wil iak tik wæl betala, barnet ihesus swaradhe, thu ælskar swa mykyt mina modhermodher siælff tridhi, iak skal tik thet ekke glöma, han gik sidhan oc saldhe sina skoo, oc gik barföther, oc köpte eth lyws, thet satte han för ihesum, tha sagdhe belætet, nw haffwer maria min modher enkte, han swaradhe, i maghen idher nw behiælpa mædh thet ena lywset, thy iak haffwer enkte meer, ihesu belæte sagdhe siælffæghan ær godh, swa plæghar thu altidh sighia, giffwer thu enkte lyws mine modher, tha giffwer iak tik enkte eghit, Tha han thet hördhe gik han borth oc saldhe sit bælte oc pwngh oc sina silff skedh, oc köpthe thærföre eth lyws oc satte för iomffrw maria belæte, tha sagdhe ihesus gak nw i friidh tik skal wæl æpther thinom wilia skee, Som han wilde gaa wtu kyrkionne, mötte honom en præster oc sagdhe til hans thu skulle mala thinna patronos sancta anna belæte wæstan oppa kirkiotornet, swa syntes hon ower alt landet, oc thær aff finghe aldher stadhen kærlek til at tiæna sancta anna, oc wi alle thæs lykkosamlikare wordhom, Thær restes opp en stighi XX alna hökt oppa tornet, thær maladhe han sancta anna belæte siælfftridhi, oc skreff ofwanföre, the try hælga nampnen, ihesus maria oc anna, oc som han wildhe nidherstigha, kom eth starkt nordhan wædher, oc blæste bort steghan, oc som han nw skwlle haffwa fallit, ropadhe han hiælp sancta anna siælff tridhi, I samma stwndh rækte sancta anna honom sin mantil som han haffde malat thær i mantillen hængde han en halffwan dagh, til thæs the fingo bygdh stælnigh, oc toko

han nidh, Tha konungen thetta saa badh han honom thet han wille för honom bidhia, thy at han saa thet gudh haffde honom kærran, sidhan begàffwade konungen honom mædh mykyt gull oc silff, oc sidhan wilde han hemfara, Tha gik han först jn i kirkiona, oc takkadhe sancta anna siælff tridhi, som han wilde tædhan gaa, ropadhe war herre ihesus til honom oc sagdhe, wen hwru nögher tik nw hwat ey haffwer thu nakot eghit fangit, fför hwilket mannen honom mykyt gudelika takkade, oc gik swa hem til landa, oc betaladhe al sin gæl *), oc aff sins fadhers hws bygdhe han eth skönt cappal i sancta anna hedher, oc liffde æn thær æpther i LXX aar oc wart omsidhe borgamæstare i samma stadh, oc konungxsens radhgifware, oc tiænte sancta anna aff alt sit hiærta, oc för hænnas skuld wilde han aldrigh til hionelax gaa han kom konunghen thærtil at han læt göra oc mala sancta belæte ower aft sit rike, Oc thær lyws före brænnas oc hænnas affton fasta, oc daghen hælogher hallas ower alt sit rike, oc tha han skulde döö, tha kom iomffru maria til hans oc sagdhe, fridher wari mædh tik min brodher Han swaradhe, iak haffwer engha syster Iomffru maria sagdhe, ær sancta anna thin modher, tha ær iak thin syster, thy at hon ær min modher, Tha sagdhe han o min kæra modher oc syster iak takkar tik, thet thu mik fatikan syndara ekke försma wilde, Nw bidher iak idher all try thēt i mik hiælpen i minz ytersta dödz thima, fran diæfflenom, oc hælffwittes pino, Sancta anna swaradhe honom oc sagdhe, min kære son sörgh enkte thu haffwer os altidh tiænt thy skalt thu oc altidh wæl fara, oc sigher iak tik försant, at alle the mik nakra thiænist göra antiggia mædh lyws ællar almosor, ællar hwat thet hælst ær skulw haffwa lykko badhe til liff oc siæl, Tha teknadhe sancta anna til wan herra ihesum oc sagdhe, thetta ær min dotterson, han skal öpna himelen oc atherlæsa hælffwitte för allom them mik tiæna, Tha sagdhe thæn sywke til wan herra ihesum, i thina hændher antwardar iak mina siæl, war herre swaradhe, wælsignat wari thin

*) l. *gæld*

siæl, oc tith liff æwerdelika, oc swa skeldes siælen fran kroppen, oc fördhes til æwærdelika glædhi

Aff enom ærmeta

Entidh kom iomffru maria til en ærmeta, som han laa i sina gudelika böner, oc sagdhe, hiit ær iak kommen tik trösta oc hogxswala thy at thu min son oc mik offta haffwer hedhrat mædh thinom bönom, Han swaradhe war wælkommen aldra wærdogasta oc hælgasta gudz modher, mædh allom them som mædh tik æra, för thy iak weth wæl at thu hær ey allena æst, wtan mangha ængla skara mædh tik haffwandes, som altidh staa til thinna tiænist, Jak bidher tik aldha kærasta gudz modher, thet thu bidher thin kæra son ihesum för mik i alle mine nödh oc bedröffwilse, oc thet iak för min dödh maghe faa alla mina synda förlatilse, oc mædh idher æwinnelika glædhias Jomffru maria taladhe tha mykyt hogxswalelika til hans oc sagdhe, thænna thin bön skal tik wardha för the kærleka tiænist thu haffwer minom kæra son oc mik giort Æn æpther thænna tidh tha see til thet thu minom fadher ioachim oc mine modher anna, mædh theras hælga slækt ekke glömer, Thy the tiænist them wardher giordh ær mik mykyt tækkelik, oc anamelik oc minom kæra són ihesu, æhaa them nakra tiænist göra, Oc min son ihesus wil thet the aff allom mænniskiom skulw wardha hedhrada, oc the skulu thær före faa tröst oc hiælp i hwat wadha ællar nödh the hælstz kwnno komma, som iomffrun thetta haffde sakt hwarff hon aff hans asyn, mædh alt sit hælga sælskap, oc bleff thær æpther hænne en aldra lostelikasta lokt, Oc ærmeten thær æpther giordhe som iomffru maria honom haffde bidhit, mædh störste gudelikhet tiænandhes theras hælga förældra mædh theras hælga slækte, Oc naar han las Aue maria sagdhe han altidh thetta ordhet wælsignat wari thin aldhra hælgasta modher sancta anna, för thy at aff hænne ær födher thin iomffrulika likame wtan alla syndha smitte Amen, fför hwilka bön han mangha besyndherlika gaffwor oc nadher fik i sin liffstidh, oc æpther dödhen, fördhes han aff ihesu maria oc sancta anna til æwerdelika hymerikes

Digitized by Google

glædhi, huilkom han gudelika haffde tiænt, huilka nadh gudh os allom giffwi

Thænna ærofwlla modhren sancta anna oppenbaradhe sik sancta birgitte talandes blidelika til hænna swa sigiandhes, See min kæra dotter, Jak ær anna gudz modhermodher, fwl mædh nadh allom mænniskiom som oppa gudh tro, oc besyndherlika them som i hælokt ækteskap ærä, oc rætwisleka thær jnnan leffwa oc gudh rædhandes, Thy thiæna mik mædh gudeliket hiærta siælff tridhi, oc mik helsande mædh tæssom æptherskrefna ordhom Vælsignat wari thet söta nampnet ihesus sandher gudz son oc iomffru maria hans hælgasta modher för thy thw aff thet hælga ækteskapet joachim oc anna haffwer tik modher wtwalt, som ær iomffru maria, aff hwilke wnfangit ær thet söta nampnet ihesus i mænniskios natwr, Thy bidher iak tik ödhmyuklika för theras bæggia förskullan, thet thu miskwnna tik ower alla them i akteskap*) ærw, oc besyndherlika them som idher nakra tiænist göra, giff them kæra herre thina hælga nadher badhe til liff oc siæl, oc thet at the wardha fruktsamma til sin lekama i dygdelikom gærniggom, oc æpther thetta liffwet æwinnelika himerikes glædhi Amen

Aff enom som heet procopius

Thet war i wngren en mæktogh rik man oc friboren, ey mykla lykko haffwandes hær i wærldenne, han haffde en son som het procopius, huilken han mykyt kæran haffde, han satte han til skola at læra wisdom oc dygdher, i hwilkom skola han bleff i XII aar, han lærdhe wæl, oc bleff en thæn ypersta mæstare som war i thet stwdium praga swa hetandes stadh, swa at hans like ekke fanz i wisdom oc fæghrindh oc i kærlikhet oc aff allom war han tækker oc besyndherlika hærskapet, borgamæstara oc radh, alle wiliandes honom gærna nær sik haffwa, oc thet at han thær nær them bliffwa skulde, Thä war thær oppa eth slot, en riker man haffwandes twa dötter mykyt faghra mannen taladhe altidh mædh procopio swa at han omsidhe gaff honom ena aff sinom dött-

*) l. *ækteskap*

Digitized by Google

rom, huilka honom bæst tæktes, procopius war wngher oc gaff thær til fulbordelika sina samtykkio, oc thet war wæl eth aar för æn brölloppet skulle staa, Tha hans fadher oc modher thet förstodho, Tha wordho the mykyt bedröffde oc tæslikes aldher stadhen praga, badhe andelike oc wærdzlike, thet han en wærdzman wardha skulde, Tha hændhe thet at en manat för æn brölloppet staa skulle tha bleff iomffrun dödh, aff huilko han mykyt bedröffdes, för thy at han hænne mykyt kæra haffde, för hænnas fæghrindh oc för thet stora godz kan skulle mædh hænne haffwa fangit, Tha sagdhe hænnas fadher til honom waren til fridz, Jak wil idher giffwa the andra mina dotter mædh samma godz, tha wart han gladher, oc læt sik the andra jomffrwna fæsta oc swa snart han hænne fæst haffde, wart hon befængdh mædh thæn ondha andan, för huilket hænnas fadher mykyt bedröffdhes, oc radh spordhe aff wisa mæn hwru hær om matte wara, alle sagdho thet honom enghen both tilstodh för thy at procopius sin skola oc lærdom owergiffuit haffde, oc wilde wardha en wærdzman, thy war honom gudh wredher, Tha han thetta hördhe, tok han sina dotter snarleka igæn, tænkiande iak skal hans skadha oc fördærff ey wara wallande, Tha procopius thetta saa, wart han mykyt bedröffdher, för thy at han aff fadher oc modher oc aff wener oc frandher *) försmadher war aff huilko han mykyt blygdhes oc skæmdhes, för allom them honom sagho i them stadhenom han war kændher, Han tok mædh sik en stwdent som honom tiænte, oc framdeles skulle besöria hwat them tarffwadhes, oc gingo wtu teras landh, oc jn i willene öknena thær bygdho the sik eth ærmeta hem, i hwilko han war VII aar, i största syndabættringh liffwandes, oc diæknen gik entidh i hwan manat jn i stadhen oc köpto them swa mykyt brödh the en manadh widher liffdo, oc tha pæninggana ekke længher tilrækto som han haffde mædh sik takit, tha matte han tiggia thet the skullo wedher liffwa, thy haffdo the offta storan fatikdom oc swelt, oc offta onskadho **) the sik dödha wara, Æn omsidhe sagdhe han til sin mædhbrodher, wi wil-

*) l. *frændher* **) l. *önskadho*

Digitized by Google

om wærldena alzstingx försmaa oc gærna lidha för guds skuld, hwat os hælst hænda kan, swa magbom wi stor ön förtiæna aff herranom güdhi, diæknen swaradhe, at thet swa wæl matte wara, Entidh stodh procopius i sinom bönom, oc wart soffwande, tha drömdhe honom om eth træ, som honom skylte badhe fran rængh *) oc blæst oc mætte honom aff sinne frukt æn hwat thet træt haffde betydha, kwnne han ekke första, æn tha maa hær wndherstas at thet teknadhe the wardogha **) modhrena sancta anna, som han ey æn tha aff allo sina hiærta iænte, æn tho likkawæl stwndhom hænne nakra tiænist giordhe, Oc tha han skolamæstare war lærdhe han offta oc altidh sinom diæknom, hwru the kwnne skyla för hea oc köldh, för ræghn oc blæst oc sidhan aff thæs frukt nættas badhe aff hwngher oc törst, Thær mente han mædh sancta anna siælfftridhi at tiæna aff huilke iomfru naria födhes os allom til sælikhet, oc hænnas frukt ihesus wara siæla födhandes, huilket han nw glömt haffde, thet han hænne thænna tiænist haffde giort tha han skolamæstare war, æn sancta anna haffde thet ekke glömt, thy kom thet honom före i dröm, oc om samma nath honom thetta drömt haffde, kom thær en ærmethe gangandhes oc bedhes hærbærghe för gudz skuld, huilket han honom gærna lænthe, oc sagdhe andelika födho wil iak sik giffwa, æn lekamlika haffwer iak ey han sagdhe sik thær aat wæl nöghia som the swa satho, sagdhe han honom nangh klok stykke, oc hwart ærandhe grant oc beskedelika aatskiliande hwart för sik, som han aldrigh för hört haffde, aff huilko han mykyt wart wndrande, oc förnam wæl thet han en mækta wællærdher man war, thy spordhe han procopium offta aat hwru hans omwændilse fran wærldenne wordho huilket han honom sagdhe, fran thet örsta oc til thet sista, hwru hans liffwerne haffde warit, oc thærmædh spordhe han honom aat, om han nakor radh wiste til bættre liffwerne gudhi tiænandes oc sik til sælikhet til liff oc siæl, ærmeten swaradhe thu skalt æpther thænna tidh tiæna the wærdoghe modhrenne sancta anna siælfftridhi mædh alt sit hælga slækte, hon

*) l. *ræghn* **) l. *wærdoghe*

Digitized by Google

skal tik wæl hiælpa, thy hon tröster alla bedröfda, oc allom them hænne siælfftridhi tiænar them hiælper hon til eth sælt liffwærde, procopius sagdhe sik thet gærna wilia göra, Oc wart strax tænkiande oppa thet træt som honom tilförandhe drömt haffde, oc tilböriadhe strax allom læra sancta anna at tiæna oc sagdhe huru thet træt war liknandhe widh sancta anna, oc diæknen som nær honom war, diktadho badhe oc sammansatto en wærs, mædh huilkom the hwar dagh sancta anna tiæntho, som swa börias, O maria mater dei, mox succurre ei, quem tuam felicem, annam colit genitricem, O maria gudz modher kom snarleka til hiælp allom them thina hælgasta modher sancta anna tiæna, Thær æpther hændhe at diæknen som hans tiænare war, skulde graffwa ena kældo för thy at han fast langan wægh haffde æpther watn at gaa, fan han thær en hedhniskan man, standandes nidhre i iordenne, oc haffde om sin hals en storan gulringh mykyt kostelikav giordher, hwilken ringh han tok oc bar sinom mæstara procopio, Thet fik konungen aff thet riket spöria, oc foor titt mædh mykyt folk, at see om sant ware som för honom war sakt, Tha han kom til procopii hem fik han see thænna gulringhen, för huilken han procopio bödh mangha pænigga, mædh hwilkom han læth sik wæl tilfridz wara, swa mædh skæl thet han thær aff skulde latha eth gulmynt wardha, oc oppa the ena sidhona skulle han latha sætia sit wapn, oc oppa the andra sidhona sancta anna belæte siælfftridhi, oppa thet at hon aff allom godhom mænniskiom ower alt landet tæsythermer wordhe hedhrat, för thy at hon i sannindh ær en godh nödhhiælperska, allom them som hænne troleka tiæna, oc hænne siælfftridhi nakra tiænist göra, oc wardher hon mik æn hiælpandhe i alle mine nödh, konunghen loffwadhe honom at swa wilia göra, Oc thæn första pænigh som han læt slaa hængdhe han oppa drotniggennas hals, Thær æpther redh hon mædh alt sit hoff i skoghen at förlwsta sik, som hon altidh plægadhe göra, oc war hon framarla mædh barn, oc som hon kom i skoghen, redh thæn ene tith oc thæn andre hlit sik lost sökiandhe oc hon bleff swa goth som alena i öknet stadh i storom dröffwilsom wiste hon ey hwat hon skulle oppa sla tha

Digitized by Google

om hænne i hogh thæn pæninggen hon hafde, huilken
on framtok oc kyste mykyt ödhmywklika, oc sagdhe, O
ælgasta modher *sanc*ta anna siælfftridhi hiælp mik aff
ænne nödh, thy thu enghen syndara försmar, *som* op-
a tik kallar i sinne nödh, thy kom mik fatike qwinno
l hiælp thy at iak alt mith hopp sæther til tik, *Som* hon
*hett*a haffde sakt, strax wart hon hogxswalat, i thy at
on, födhe oc bleff stark oc helbrigda i allom lymmom
adhe barnet oc hon, tha konunghen hördhe oc thetta
aa, wart han mykyt gladher oc foor snarlika i öknet til
rocopium oc sagdhe honom alt hwat som hænt war, oc
kkade gudhi oc honom oc tok swa procopium hem *mædh*
k, oc giordhe honom til en ærkebiskop ower alt sit ri-
e, Oc sidhan wart han mykyt mæktogher oc framhallen
wer alt riket, oc liffde dygdelika i allom gærningom,
hær æpther kom hans fadher oc modher, oc nakra aff
ie stwdenter som *mædh* honom haffdo standit i studio
praga, oc the honom thær kændo, fyöllo nidh oppa
n knæ oc bedhos förlatiise för thet the haffdho honom
iothe warit, *mædh* store ödhmywkt, han swaradhe them
ædh store ödhmyukt oc sagdhe i skolen icke bidha
ik, för thy iak ær en fatiker syndogher man, thænna
ora hedher owærdogher, wtan bidhin the wærdogha
iodhrena *sanc*ta anna thet hon idher idhra syndher för-
ther thy hon hiælper allom them som hænne tiæna oc
ppa kalla, oc sagdhe them hwru *sanc*ta anna haffde ho-
om hwlpit til thet wærdogha æmbetet, oc læt byggia oc
ikta cappal, spetala oc mangh altara, oc gaff thær ræn-
r til, i hwilkom the skullo tiæna *sanc*ta anna siælfftridhi,
an gaff oc them fatika mykyt kærleka i *sanc*ta anna he-
her, han bödh oc læt lysa ower alt sit ærkebiskopsdö-
ie, allom at hedhra oc loffwa the wærdogha modhrena
*anc*ta anna, oc bödh at fasta hænnas affton, oc halla
ælgan daghen, oppa thet allom skulle hænda nadhe oc
iskundh aff gudhi för *sanc*ta anna bön skuld, Oc siælff-
er leffde han i största gudelikhet i alla sina leffsdagha
hy haa som wil wara iomffrú maria wen, hån hedhre
ænnas modher *sanc*ta anna hon lather enghen förfaras

Digitized by Google

Aff enom biskop i ænglandh

Fordhom war en godh sidhwænia i ænglandh aff menogha almoghan til at tiæna the wærdoghe modher *sancta* anna, Tha wär thær oppa thæn tidh en biskop i lande som *the*tta hatadhe oc tykte illa wara, thy at han saa th*et* fast mera offer kom oppa *sancta* anna altara, æn oppa nakot annat altar entidh taladhe han speleka til almoghan oc sagdhe wi haffwôm döff hælgon som wi tilbidhiom för wan gudh oc bespottom gudh thærmædh, gören thet ey meer, the ware bættra th*et* i behyöllen th*et* offer jnne mædh idher hældher æn iak idher th*et* förbywdandhe wardher jnnan stakkottan tidh om i ey afflaten etc. oc talade mangh sadana ord i sin darskap om *sancta* anna för allan almoghan, huilken erdh thæn godhe oc menlöse almoghen enkte actade wtan hældher thæs ythermeer tiænto thænne wærdoghe modhrenne *sancta* anna, badhe mædh offer oc annat goth, oc tænkto mædh sik siælffwom, hwat ey ær gudh swa mæktog som war biskopp, hwat haffwom wi tha hans ordhom sköta, wil gudh os hiælpa, han kan os enghen skadha göra, ey hældher för bywdha, fför thy *) haffwer os the siælffwer budhit, oc wil thet wi skolom honom oc hans förældrom tiæna, Oc thy tiæntho the *sancta* anna thær æpther mykyt kærlekare oc gudelikare æn the nakontidh för giordho, Nw tha biskoppen th*et*ta hördhe, th*et* the ey meer aktadho hans ordh, wart han mykyt wredher oc wille strax bywdha alt landet widh ban, oc starke næffst oc saak, at the enkte skolandes tiæna *sancta* anna, Æn som han satte sik oppa hæsten, oc wildhe wtridha i gönom porten sin ondha wilia fwlkomna, störte hæsten mædh honom til iordenna, oc halsen i thu stykke oppa biskoppen, oc nær warandhes mykyt folk som oc *sancta* anna siælffridhi til förandha gudelika tiænt haffdo, æpther huilket miraculum the thær æpther mykyt gudelika tiænte the wærdoghe modhrenne *sancta* anna siælffridhi ytermer æn the nakontidh för giort haffdo, badhe oppa landh oc i stædher som the æn i dagh halla oc daghtidenar förökt haffwa badhe mædh kyrkior oc closter, *sancta* anna siælffridhi til loff oc hedher

*) suppl. *han*

Digitized by Google

Item aff enne iomffru

Thet war en iomffru ganzska gudelik altidh tiænandes gudhi oc iomffru maria mædh flerom hælgonom, æn til sancta anna kwnne hon enghen kærlek faa ællar gudhelikhet, för thy hænne tykte thet stor skam wara, thet hon tre mæn hafde hafft, hwar æpther annan, oc sik ekke mædh enom nöia læth, Oc hælst för thy at hon swa ærleken persona hafde warit, thet gudz modher aff hænne födhes, Thetta ledh sancta anna mædh hænne tolomodhelika nakon tidh, Æn entidh hænde sik thet at hon wndrande wart mykyt hwi hon engha gudelikhet kwnne faa til sancta anna, Oc thærmædh wart hon soffwandhe, tha tykte hænne som hon saa alt hymerikes hærskap i enne processio, oc hwar för sik giordhe sina reuerenciam, thær saa hon æn mykyt faghre sælskap komma badhe mæn oc qwinnor oc jomfrwr wnkt oc gammalt, æn iblandh thetta sælskap saa hon ena aldra ærlekasta oc fæghersta qwinno, huilkra fæghrindh owergik alla the andra som hon förra seth hafde aff hwilke hon mykyt wart wndrandhe i thy at hon wændhe sit ænlete fran hænne, oc wilde enkte oppa hænne see, aff hwilko hon mykyt wart bedröffdh, oc græt thet ganzska swarlika, oc wart ropandhe mædh högxste röst oc sagdhe, O thu ærlekasta qwinna mik o i alle gudz hælgaste sælskap hören mik oc sighen mik haa thænna qwinnan ær, oc hwat sælskap thet war som iak förra saa, huilket mith hiærta ey begripa kan, ællar hwi thænna ærlekasta qwinnan swa wændhe sit ænlete fran mik oc wille mik ey se, tha bliffw the alle stilla standandhe oc en aff them allom taladhe til hænna oc sagdhe, Thet första sælskapet thw saat, thet war alt hymerikis hærskap mædh all gudz hælgon huilkom thu daghleka plæghar tiæna, mædh store gudelikhet thy giordho the tik thænna reuerenciam oc nighu tik alle mædh theras hwffwdh, thet andra sælskapet som thu saat the ærleka qwinnan mædh war, thet war the wærdogha modhren sancta anna siælfftridhi mædh alle sinne hælge slækt som thu ekke wilt tiæna, thy giordho the tik engha reuerenciam ællar hedher, wtan wændho alle sin ænlete fran tik Tha wille iomffrun sik orsækta mædh the

förskreffna saak som war thet hon tre mæn haffde hafft, Tha taladhe the ærleka oc dygdha fulla qwinnan oc wærdogha modhren sancta anna til iomffrwnna oc sagdhe O thu kæra iomffru, fast klen ær thin tro, oc tiænist til mik, thu skalt wetha, thet iak aff enghom kötlekom losta haffwer hafft swa mangha mæn wtan æpther gudz wilia, oc mædh ængelsens bodhskap, för thy alt mith opsaat oc astwndhan war æpther minz första manz dödh; thet iak ey offter meer wildhe gaa i manz wal *) æn tha matte iak wara gudhi lydog oc haffde iak ey mer æn en ækta man hafft ey haffde alt thetta wærdogha sælskapet, som thu nw haffwer seth, kwnnit aff mik warit föt som iak aff gudz dygdh mædh the thua mæn haffuer gudz wilia fulkomnat Tha thænna iomffrun thetta hördhe, beddhes hon ödhmykleka förlatilse oc loffwadhe at tiæna sancta anna swa længhe hon liffde mædh störste gudelikhet som hon oc giordhe, Oc tha hon waknadhe aff thænna sömpn oc syn, sagdhe hon för allom, aff sancta anna stora nadh oc godhet oc kom hon sidhan mangha godha mænniskior mædh sik til sancta anna tiænist oc ythermera gudelikhet, æn til nakor annor hælgon, Oc i the iomfrwnnas dödztima, kom sancta anna siælff tridhi mædh alt sit hælgasta slækte, anamandhes hænnas siæl oc fördhe hænne i æwerdelika glædhi huilket os allom wnne oc giffwi the wærdogha oc hælgasta modhren sancta anna mædh alle sinne hælge slækt oc allo hymerikis herskap, som liffwer oc styrer mædh gudhi æwerdelika

Hær æpther standher nakot aff them iærteknom som ærw hændh i dyren thær sancta anna hwffudh ær

Aarom æpther gudz byrdher MVC och eth, niiondhe daghen i ianwarii manadh, wart thænna dyra oc wærdogha hælgadomor sancta anna hwffudh först oppenbarat oc fwnnit, gudhi loff warandhe oc sancta anna siælfftridhi

I merseborgh hart nær dyren, swa hether stadhen thær hælga modhrenna huffwdh ligher, thær fyöl en man aff

*) 1. *wald*

Digitized by Google

enom hæst thær laa han som han dödher ware oc war maallös, æn hans hwstru loffwadhe eth huffwdh aff wax til sancta anna hwffudh oc i samma stwndh fik mannen tala, oc giordhe sin skrifftamal oc tok alla sina redho, som manghom æn witherliket ær

I samma areno siætta daghen philippi et iacobi, kom en befængdh qwinna af kolne til dyren, til the wærdogha modhrennas sancta anna hwffudh, hon haffde i sik IV ondha andha, likkawæl haffde hænna bondhe warit mædh hænne nær sanctum wilhelmum, som ær ey lankt fran dyren, thær waro the bekændha thet the först skullo til sancta anna oc som the tith kommo, flydho tre fran hænne, oc thæn fiærdhe bleff qwar, Tha foldhe *) hænnas bondhe hænne til sancte hwmbert, Thær wart hon frælst aff thæn fiærdha, oc herrana aff sancte hwmbert gaffwo hænne ena iærn lænkia, hwilka hon bar mædh sik til sancta anna til dyren thær hon ær æn i dagh Attonde daghen junii wart en krompen qwinna gangandhe oc hon war aff slattet som ligher i thet landhet som hether berghe, huilket iærtekne saa mangher man Tiwgundhe daghen ywnii fik en qwinna sina helso igæn som i VII aar war krompen, swa at hon hwarken gaa ællar sta kwnne, ey hældher rördhe sina hændher hon loffwadhe sik til sancta anna i dyren, tha hon kom tith badh hon cappelanen stryka ower hænnas hændher aff sancta anna wiin, tha han thet giordhe, strax fik hon sina helso igæn manghom aseandhe I samma manadh, oc a samma dagh i dyren nær sancta anna hwffudh hændhe eth stort miraculum mædh enne jomffru XVI ara hon tiænte i geien hart nar dyren hon war dödh i III tima, hon wart loffuat oc förth til sancta anna thær fik hon sit liff igæn, thetta witnas mædh cappelanen, oc mædh myklo ærleka folke som thetta sagho A samma aret om fæmta dagh julii manadh kom en qwinna gangandhes mædh twa krykkior til sancta anna, strax i samma stwndh fik hon sina helso igæn manghom aseandhes Item en man haffde warit blindher i XIII aar han kom til dyren til sancta anna oc fik sina syn igæn

*) J. *följdhe*

Digitized by Google

hardeliha beffængdher aff the soot, oc iæmwæl wart han owermatto bwlin mædh boldom oc fresnom, aff hwilkom han wart owermatto sywker, wærdinnan i hwset hogxswaladhe honom mædh godhom radhom thet bæsta hon kwnne, jblandh annor ordh sagdhe hon til honom the han sik loffua skulle til sancta anna wærdogha hælga doma i dyren mædh XXX pundh wax, huilket han oc giordhe, oc strax han thet haffde loffwat kændhe han sik genstan bættre, oc thær æpther fik han fulla böther, oc fulkomnadhe sit lyffte,

Thænna förskreffna miracula aff the wærdoghe modbrenne sancta anna wardhe gudhi til loff oc hans wælsigna *) modher oc the ærofulle ffwnne sancta anna

---

Hær haffwer nw sancta anna bok en ænda, larens elff son hænne aff tysko oc i swænsko wændhe, sancta anna hon wærdoghas honom oc os sina nadher sændha at han oc wi alla mattom swa leffwa hær i iordherik, æpther dödhen mædh hænne at glædhis æwinnelik, thet os giffwi ihesus maria oc anna

---

XXI. Vita S. Gregorii Stylistæ.

Thetta ær thæs hælga herrans sancti gregorii oppa stenenom, hans liffwerne oc hælga synda bættring, som war kæra syster haffuer wænt syster, cristin elffs dotter aff tyska twngo, oc oppa swænsko

I aquitania i waland, war en ædla riker man, han haffde mædh sinne hwstru II barn en son oc ena dotter, the waro ganzska dæghliken, oc thær æpther doo hans

*) vitium scribæ: l. *wælsignadha*

Digitized by Google

hwstru, tha barnen waro widh X aar, tha wart oc theras fadher sywker, oc wiste wæl at han skulle döö, Oc sændhe sæpther the ypersta thær i landet, them han bæst trodhe, tha the waro komne, tha saa han sörgelika oppa sin barn, oc sagdhe, nw skaal iak fran idher, iak wille nw hælst haffua glædhi aff idher, Oc antwardadhe tha barnen enom thera, tha han saa sin barn grata oc sörghia, Tha sagdhe han til sonen hwi grather thu, thu faar en deel aff landet, iak sörgher meer om thina syster thy war hænne tro, oc ælska hænne, oc ælska gudh ower altingh, swa gömer han idher badhen, oc laat mina siæl wara tik beffalna, oc thærmædh doo han, Tha togh thæn wnghe herran sina syster, oc förestodh hænne, i rætte trohet, oc hwat hon aff honom begæradhe i klædhe ællar apdrom tinghom, thet gaff han hænne, oc waro tilsamman i rættom troskap oc kærlek, Tha hatadhe thæn ondhe andhen thera rena kærlek som the haffdo, oc förmatte thet ey lidha, Oc jnsköt wngha herranom ondhan kærlek til sinna syster, oc hans systers fæghrind förrædh honom, oc owenen giordhe at han soff nær sinne syster, oc hon wart haffwande Tha hon thet förnam, tha wart hon mykyt dröffdh, oc sörgdhe ganzska iæmmerlika, Tha thæn wnghe herran saa sina syster bedröffuilse, sagdhe han kæra syster sigh mik hwi thu æst swa bedroffd *) ællar skadhar tik nakot, tha sokkadhe hon aff jnnersta hiærta, oc sagdhe sannelika, iak ær dödh til liff oc siæl, O we mik arme qwinno, til hwat wart iak födh, iak haffwer för thina skuldh gudz oc mænniskios kærlek förtappat oc skal nu æwerdelika wara skæmdh thy iak bær eth barn aff tik, Tha wart han mykyt bedröffdher, thy honom war wærra om sina syster, æn om sik siælffwan, oc græth ganzska iæmmerlika, tha saa hon oppa honom oc sagdhe, brodher haff tik wæl oc tröst oppa gudhz nadher, tha sagdhe jonkaren iak wil finna radh, wi wiliom thet enom wisom herra sighia, thæn trodhe min fadher wæl oc antwardadhe os honom i sin dödz tima, han boor i mino lande, oc ær ganzska tro, oc hwat han os radher

*) l. *bedröffd*

Digitized by Google

thet wiliom wi göra, swa kommom wi mædh æro hær aff, tha wart hon mykyt gladh oc thet behagadhe hænne mykyt wæl, oc sændha the æpther thon herranom, Tha han kom wnfingho the honom ganzska gudelika, oc ledho han jn i en kamara, oc thæn wnghe herran sagdhe ti honom iak tror enghom bæther æn tik, thet læt os nywta oc radh os thet bæsta, thy wi wiliom war stora dröffuilse klagha som all war æra ligger oppa, Tha sagdhe fran sighen mik hwat idher skadhar, tha sagdhe ionkaren honom at hans syster war aff honom wordhen mædh barn oc badh honom at han hænne hwipe at hon matte lönleka widh thet skelias, at hon finghe thær ey oppenbarlika skam före, Tha sagdhe thæn wise mannen, iak radher idher, at i laten sammankalla herrana i landet, oc sighen för them at i wilin til the hælga graff, oc bættra idhra syndher, oc bidhin them thet the idhre syster behiælpogho æra, oc sighin thet hon skal styra oc bewara landet, saa göra the thet, oc swa bættren i alla idhra syndher, oc dön i tha oppa wæghen, tha wardha the halla thet the hænne oc idher loffwadho, oc sworit haffwa, Oc mædhan wil iak taka hænne til mik, oc wil iak hiælpa hænne thet hon skal skilias widh barneth, lönleka, Thær æpther kommo herrana oc sworo frwnne alt thet hon oc the waro begærandes, Oc han skildes sidhan fran hænne mædh store hiærtans sorgh oc bedröffwilse, oc foor sidhan ower mærith, Oc sidhan tok thæn wise mannen hænne hem mædh sik, oc stodh hænne före mædh storom kærlek, oc haffde han ena gödha gudelika qwinno, oc hon hænne the skammena halp at dölia, thær æpther tha thimen kom födhe hon eth ganzska dæghliket swen barn, tha wisto the egh hwru the skullo thet löna, wtan badho gudh, thet han them wille wærdoghas lata faa wetta, hwat aff thy barne skulle göras, tha kom them thet i sinnet, at the skullo læggiat oppa watnet, Tha tok thæn wise mannen, eth faat ællar twnno thet som war wæl starkt oc goth oc lagdhe thær barnet wti, oc lagdhe wndher thet silkes stykke, oc thær til XX marker gul, som barnet skulle oppfostras mædh, oc lagdhe oc thæri ena fiilbens taffla oc hon war ærleka prydh, mædh gul oc dyra stena, oc thær stodh wti skriffwat, at barnet war

Digitized by Google

[illegible] oppa slæktenna wæghna, oc war aff syster oc brodher, oc war ey cristnat, oc at man skwlle thy lata læra the hælga skrefft oc tha thet hænne kwnne, skulle the faa honom taflona, at han för sins fadhers synd badhe, Oc bewaradhe fatethz ganzska wæl, at honom ey wædher ællar watn matte skadha, oc ladhe thet om nattena oppa watnet oc war herra gömdhe thet ¶ Thær æpther fik hon ondh tidhande, at hænna brodher war dödher, oc thet sörgdhe hon aff alt sith hiærta, oc skriiadhe oc græth ganzska sara, oc klagadhe hans dödh mædh största sörgh oc dröffwilse ¶ Tha hænna brodher war nw dödher, tha fik hon landet oc folket all ena at styra oc regera, oc tha wart sport ower alt hænnas landh, hænnas rikedoma hon haffde æpther sin brodher, oc tha thet wart fulkomlika oppenbarat, tha waro thær mangha herra, som sændho sin bodh til hænna, oc willo ganzska gærna haffua hænne, för thy hon war oc alzstinges faghor oc riik, them nekadhe hon allom, wtan sagdhe at hon wille tiæna gudhi, oc tiænte honom dagh oc nath, oc gaff almosor, oc las fastadhe oc wakadhe oc læt sin kropp ey huilas, oc haffde sanna bættringh för sina syndher ¶ Nw war thær nær hænna landh en herra han war ædla oc riker oc han wille gærna haffwa hænne æn hon wille ekke haffwa honom tha wart han wredher, oc taladhe til hænna mædh orætta, oc trwgadhe hænne oc menthe swa wilia faa hænne, oc striddhe ællar röffwadhe hænna landh, oc wan aff hænne, hænna bæsta sloot oc dreff thet swa længhe, at hon ey mera haffde æn en hwffudh stadh, thæn stadhen beskærmadhe oc gömdhe hænne gudh mædh sinne nadh för hænna bæsta, Æn nw wiliom wi aff the godho barneno sighia, som hon haffde gudhi befallat, oc thet barnet gömdhe war herra ihesus cristus, swa som han bewaradhe ionam som laa III dagha oskadder i fiskenom, thy thet barnet wart aff gudz store nadh wæl til landet föört, æpther II nætter oc en dagh, I [illegible] closter hwar jnne war en hælogher abothe, han badh sina fiskara för dagh wtfara oc fiskia tha wart wædhret swa starkt, at the ey kwnno faa hwaske smaa fiska ællar stora, oc wændho om oc foro hem, oc tha fingo the see, hwar fatethz flöt tha wndradhe the storlika hwru thet war tith kom-

met, oc togho fatith jn til sik, oc kastadho sin klædh thær ower oc fore til landet, oc tha gik aboten oc spaz seradhe widh syön, oc fiskarana kommo tha ather, o thet tykte honom wara för bitidha, oc spordhe them, hw ru them war gangit, tha swarado the at wædhret haffd them mykyt förhindrat, tha sagdhe aboten, loffuen gud at i æren hær komne, oc tok swa klædhen aff fateno oc spordhe hwat thær war jnne, ællar hwar haffwen thet takit, tha willo the thet ey sighia honom, tha græ barnet som gudh wille, oc aboten sagdhe, thær ær et barn jnne, iak wil wetha hwar i haffwen thet fangit æl lar fwnnit, tha swaradho the, oppa siönom tokom w thet, Tha oppslogho the thet fathet oc fan thær jnne the fæghersta barn han nakontidh seet haffde, oc thet loo mo the abotanom, tha las aboten i taflonne, hwru thet wa föödt, oc thet sagdhe han ey them andra, wtan loffwadh gudhi thærföre at han haffde faat ællar fwnnit thet bar net oc the thua fiskarna matto loffwa honom, at the wil lo thet enghom sighia, æn thæn ene fiskaren war fatigher oc bodhe hema hart widh clostrit oc haffde mangh barn oc thæn andre war riker, oc bodhe länkt fran clostrit oc haffde ey mera æn ena dotter, tha sagdhe aboten ti thæn fatikka fiskaren tak thetta barnet til tik oc haa til spör hwem thet höre til, tha sigh at thet ær thinna brodhers dotters barn oc om afftansangx thima kom til clostrit, oc bidh mik at iak thet siælffwer cristnar, oc fi honom II marker gul oc nakor silkes klædher them fati ka fiskarenom, at han skulle thærmædh barnet oppfödha, oc them rika fiskarenom gaff han ena marker gul, at han hwlpe thet löna, oc the andra æghadela gömde han siælff uer, Thær æpther giordhe fiskaren som honom war bi dhit oc om afftansangx thima, bar han barnet til clostrit, oc sagdhe til abotan herre thetta barnet sændher idher min brodher dotter, oc bidher idher kærleka at i thet siælffue cristnen, tha brödhrene sagho thet sköna barnet wndradho the storlika oppa thæs fæghrindh oc abboten sagdhe, mædhan han ær closters tiænare, wiliom wi ho nom thet ekke neka, oc badh bæra barnet til fwnthen, oc han cristnadhe thet siælffwer oc kalladhe thet æpter sik siælffwom, gregorium, oc sagdhe, mædhan iak ær tæs-

Digitized by Google

sa barnzsens andelike fadher, tha wil iak thet gærna haffua, thy beuara thet wæl, oc födh thet renleka opp, iak wil tik thet wæl löna, Oc hwar dagh withiade aboten barnet, swa kært hafde han thet, Tha fiskaren hafde nw oppföödt barnet i VI aar, tha tok aboten thet til sik jn i clostrit oc læth thy læra the hælga skrifft oc alt thet som tilhörde æro oc dygdh, oc thet lærdhe ganzska wæl, oc giordhe gærna hwat hans mæstare badh, oc lærdhe ower all barn, swa at mæstaren sagdhe swa, iak saa aldrig swa snielt eth barn, thet ær aff aldher æn eth barn, æn aff wishet ær thet en man, Tha han war nw XI aara gammal tha war han swa wæl lærdher at thær war enghen bættre gramatic*us*, æn gregorius, æpther III aar war han alastings fulkommen i allom dygdhom, oc i the hælge skrifft fulkomlika lærdher Nw badh fiskarens hwstru sinom man sighia sik hwar han hafde fangit the peninggana oc loffuadhe honom at hon wille thet enghom sighia, Oc tha sagdhe han at the haffdo hört gregorium til oc hwru han war fwnnen oppa watnet Oc thetta tigdhe hon til thæs gregorius war XV aara gammal, tha lekte han entidh mædh fiskarans barnom, oc the slogos sin i mællan, tha lopp eth barn til sina modher gratande oc sagdhe at gregorius sloo honom, Tha sagdhe hon i sinne wredhe, haffwer iak thet aff honom förtiænt, at han skal slaa mith barn, han ær fwnnen oppa en syö, oc enghen weth hwadan han ær kommen Oc tha war gregorius tith mædh barnomen gangin, oc fik höra hwadhan han war kommen, oc wart ganzska dröffdher, oc tænkte mona iak swa wara sællar ey, oc gik hem til aboten, oc sagdhe honom hwat hans amma haffde sakt, oc badh han trøttelika at han skulle honom sighia om thet saant ware, oc sagdhe, ær thet oc swa tha wil iak mik mædh angist oc fatikdom begaa swa som eth hittobarn, oc thet ordh wil iak aldrigh mera höra, thy iak findher wæl eth annat landh, hwar enghen weth hwadan iak ær kommen iak wil wæl begaa mik mædh mine konst haffwer hon thet i dagh sakt swa at en thet hördhe, i morghon sigher hon thet swa at thet höre III ællar IV oc thy wil iak ey thænna skammena lidha, Tha wart aboten dröffdher oc sagdhe iak radher tik som thu ware meth barn, gudh hafwer

Digitized by Google

giffuit tik stora förnomstoghet, at thu math skikka tith liffwerne til stora æro, thu skalt enghen tingh göra i thinne wredhe, som tik thær æpther kan anghra, thu haffwer mædh andelikom boot, oc lært aff them thy bliff nær them, iak hoppas at thu bliffwer i skrefftenne en wiis man, oc at alt folk skal ælska tik, iak wil förwærffwa tik aff minom at the skulu taka tik til abota æpther mik, hwat kan tik tha skadha enna ondha hwstru glapran, iak wil wæl hænne thet förbyudha, at hon skal thet ey mer sighia, gregorius swaradhe, herra iak haffwer mik i gudhi tröst, oc mik tykker at iak haffuer före takit bæsta radhet. Min könhet ær swa stoor at iak förma ey at fölia idhro radhe, iak weth wæl at iak thes fiskarans son ey ær, iak ær wæl aff the slækte at iak maa en riddare wardha, oc iak haffuer længe hafft thæn wilian, haffde iak godz tha wille iak en riddare wardha, Tha sagdhe aboten, son thet talet ær ey goth, för thy at huilken sik til præstaæmbethe komher, oc sidhan til en riddara sik omwændher, han förtappar liff os *) siæl, jak haffuer tik til en præst wtualt, gör thu thet tha wardher iak gladher, gregorius sagdhe herra iak ær en wngher man, iak wille wæl ridderskap læra, iak sigher idher för sant sidhan iak lærdhe wetha onth oc goth, tha haffde iak gærna riddare warit, æn hwat iak i bokenne kan, thet sörgher iak ey, iak wille æn gærna mera wetha, tha iak tok ena bok i mina handh, tha tænkte iak oppa en sköl **), oc til stikkonna war mik som iak eth spær haffde hafft, oc mykyt tykte aldrigh bættre wara, æn at iak oppa enom hæste sathe, oc en skyöldh oppa minom halse fördhe, oc eth spær ællar glæffio fördhe wndher minom arme, hiælpen thy mik min kæra herra, til thet riddarskap, swa haffuen i wæl mothe mik giort, aboten sagdhe som thu haffwer mik mykyt sakt, oc thet wndrar mik hwru thet ær kommet i tith sinnne iak förstaar wæl at thu ær i tith sinne oc natur ey fælther til closter, oc ey wil iak omwændha thin wilia, thæn alzmæktoghe gudh giffwi at tik wæl gaar i thet ridderskap, oc aboten læt skæra honom klædher, aff the kostelika silkesstykke som han fan i fateno thær

*) vitiose: l. oc. **) l. skyöldh.

barnet jnne laa swa som honom oc enom riddara wæl höffde, Tha han nw riddare wart, tha hafde ey æn aboten sakt honom aff tafflonne ællar gullet, Oc tænkte, tha han haffuer enkte til at brwka riddarskap mædh, tha bliffuer han wæl hær, oc fölyör mino radhe æpther, oc försökte honom æn entidh, Oc sagdhe kære son bliff hær nær mik, thu haffwer eth riddara nampn, oc thu wardher skæmdher, thy at thu haffwer ey frændher ællar godz nogh thær til, Tha sagdhe gregorius, iak wil mædh dygdhom aff herrom oc frwm förwærffua at the skolw wara tro oc kæra aat mik, hwat tarffwas mik mer, iak haffuer en hæst oc en drængh, oc iak ær mædh harnisk wæl wænkter, oc tok orloff aff abotan, oc sagdhe iak wil ey længher bliffua, Tha sagdhe aboten, son iak seer wæl at thet ær tith alffwar, thy gak mædh mik iak wil lætha tik see hwat iak aff thinom tinghom haffwer, oc tha fik han honom tafflona oc han las at han war födher aff syster oc brodher, tha wart han ganzska ræddher, oc græth för the syndena, oc las at han mædh the XX marker gul skulle oppfödhas, Tha sagdhe aboten son thu haffuer nw wæl förmarkt *) hwru thet ær om al thingh, iak gaff fiskaromen III marker som tik fwnno, oc mædh them andra XVII marker, haffuer iak L marker oc C wnnith, Tha sagdhe gregorius gudh wardhe idher æwerdeliken lön för idhra trohet som i mik beuist haffuen, Tha wælsignadhe aboten honom, oc the grætho badhe, oc aatskildos mædh storom iæmber oc dröffuilsom, Tha stegh han jn i eth skep oc tok mædh sik alt thet han badhe, oc antwardhade sik mædh alle gudelikhet warom herra i waald, oc badh han honom sinom frændhom sik tilföghia, tha foor han længhe oppa siön, oc kom omsidhe jn i sinna modhers landh, oc thær war ganzska mykyt förbrænt som förra sagdhis, swa at thær war ey mer ather bliffuit æn en hwffudhstadh, oc til honom foor han, oc borgarana sagdho honom hwru thæn stadhen hafde storan fianskap tha swaradhe han, thet faldher mik ganzska wæl, thy iak wil gærna stridha, tha kom han til hærbærghes hem til sinna modher, oc sagdhe iak wil gærna

*) l. *förmærkt*

Digitized by Google

tiæna idher, oc ær thet swa at i thet begæren, oc han war mateliken i förtærning, swa at hwar han kom thær war han en hedherliken gæster, tha han saa at hon hafde enghen man, oc at hon war swa faghor, tha tiænte han hænne tæs kærlekare; oc æmuæl sagdhes frwnne stora dygdh oc wishet aff honom, oc för thy sagh hon honom gærna, oc kærlekare ælskadhe æn nakon annan man, Oc saa optha oppa hans klædher oc sagdhe til sik siælffwa, ær thetta ekke aff thet silkes stykke som jak lagdhe i fatetz nær mith barn tha thet wart försænt thetta haffuer yw alt en handh giorth, oc hænne behagadhe gregorium ganzska wæl, oc han hænne, Oc han öwadhe sik thæs bæther för hænna skuld, i tokt oc dygdhom, oc nar borgharana kommo moth sina fiandha, tha stridhe han saa manlika, at han loffwadhes aff them för alla andhra, oc för thy wart han ganzska wæl kændher i landet oc alle prisadho honom mykyt, thy all hans begærilse stodh æpther glaffwanet oc swærdhet, oc haffde han rætta konst til ridharskap ¶ I them thimanom haffdhe thæn hærtoghen stadzsens fiandhe ganzska mykyt röffwat oc brænt landhet, oc engen kwnne staa mothe honom Tha tænkte gregorius widh sik iak wil fangha thæn hærtogan, iak haffuer wæl styrk *) oc sinne thær til, iak wil alt mith oppa honom wagha, haffde iak the makt at iak honom owerwnne, thær haffde iak altidh hedher aff, oc sagdhe lönleka them ypersta herromen sina meningh, oc om morghonen tok han til markenna, oc badh them halla war oppa sik, nar han atherkomme, at the honom athor jnlæthe, thet loffwadhe the honom, tha redh han lönlikan ower markena jnför hærtoghans tiældh, Tha hærtoghen saa honom wæknadhe han sik snarlika, oc redh mothe honom, tha wnstak han sik för honom bak dörena, oc wille honom bidha om han kwnne honom faa all ena, som the oc giordho oc sloghos badhe til hopa mædh swærdhom, oc gudh halp sancto gregorio, thet han grep hærtoghan oc fördhe honom mæd wal **) jn för borgarannas porth, Tha foro hærtogans tiænara snarlika æpther honom oc bargarene lætho gregorium jn mædh sinom

*) l. *styrk* **) l. *wald*

Digitized by Google

fangha oc slögho porten til, oc thær wart en mæktogh stridh, tha fördhe gregorius thæn hærtoghan för frwna, oc beswor han hænne oc borgaromen at han wille aldrig göra them mera onth oc thet hiölt han oc swa förlöste gregorius sinna modhers landh oc thet begik mædh store æro, thær æpther sagdho borgarene, at landet ware obewarat mædh enne qwinno, oc at hon skulle taka sik en man, oc thet loffwadhe hon them, tha wordho the ganzska gladha, oc badho hænne taka hwem hon wille, Tha togh hon sin son gregorium, oc sagdhe han haffuer mik oc mith landh beskærmat för thy wil iak haffwa honom, tha haffde han hænne mædh storom troskap kæra, Oc bewaradhe sit landh mædh store makt, oc haffde han the tafflona lönlika i sinom kammara, oc las hænne hwar dagh, oc badh gudh jnnerleka, at han förlæthe hans fadher oc modher sina syndher, nw haffde frwn ena pigho, oc hon förmærkte altidh at herran war altidh gladher tha han gik jn i kamaran, oc war altidh bedröffder tha han wtgik, thær oppa wndradhe hon storlika, oc menthe at hon wille förmærkia hwar aff thet ginge, oc gömdhe sik entidh lönlika i kammaren oc saa at han las tafflona, waktadhe grant hwar han hænne lagdhe, Tha hon thær wt kom, tha gik hon til sinna frw, oc sagdhe hænne hwru han gik söriandhe wtu kammaren, oc sagdhe hænne hwru han laas i enne tafflo oc græth hardelika oc wisadhe hænne hwar taflan laa, hon fan taflona oc kændhe hænne, oc saa at hon war hans modher, tha wart hon owermatto rædh oc mykyt sörghelika bedröffdh, at hon haffde fallet i swa stora syndh, Oc tænkte, iak kan aldrig mera wardha gladh, Thy iak ær födh til hælffwittes, oc klagadhe för gudhi sinna stora pino oc droffuilse *), Sidhan sændhe hon æpther sinom bondha, tha han til hænna kom, tha græt hon ganzska bitherlika, oc war alzstingx owergiffwin tha sagdhe han kæra frw hwat skadhar idher, hon swaradhe mædh store sokkan, iak ær ful mædh dröffuilse, gudh i hymelen see thet förklagat, Herra sighin mik aff hwem i æren födha, æren i aff them som thænna tafflan skriff-

*) l. *dröffuilse*

Digitized by Google

haffde han swoltet i Iæl Oppa thæntidh tha doo thæn pawen som tha war i rom, oc gudh haffde tha sancto gregorio sina syndher förlatit, Tha ropadho alle the cristne oppa gudh mædh bönom oc fasto, oc badhe honom at han ville them oppenbara haa thæn ware som nyttogher ware i pawa stadh, Tha waro II romara oppa sina böner, the waro dygdhelike oc stadoghe, til them taladhe gudz röst om nattena i skolen i morghon kalla alla romara samman, oc sighia them at en man ær i öknet sitiandhes læster oppa en sten i aquitanea, oc han haffuer thær sitit i XVII aar, oc han hether gregorius thæn skolen i taka til pawa, Oc thet ær honom kwnnogth wordit, Thetta sagdho the romarómen, tha wordho the ganzska gladha, oc sændho them jn i aquitania at the honom oppsökto oc föra han til rom, huilket the oc giordho, tha gaff gudh them thet til radha at the sökto æpther honom i öknet oc the kommo til thæs fiskarens hws æpther gudz wilia widh syön, hwar han war inne læster oppa stenen, tha wordho the ganzska gladha at the fingho hwila sik the nattena, tha wntik fiskaren them ganzska gudelika, oc hoppadhes at nywta them aat godho för thy at the waro wæl klædhe, oc bewiste them kærlek oc sagdhe, iak haffuer nw en skönan fisk fangit, the badho honom at han thæn fisken tilreddhe, huilket han oc giordhe, oc fan nykyllen jnne i fiskens magha som han ower XVII aar haffde mædh bwndhit, oc læst widh stenen, tha tænkte fiskaren mædh sik siælffwom, oc sagdhe iak bekænnes at iak haffuer syndat, oc sagdhe them allaledhes hwru honom war gangit mædh gregorio, oc hwru han haffde læst honom oppa stenen, tha wordho the ganzska gladha, oc tænkto at thet ær the samma mænniskia thær gudh haffuer os oppenbarat, Tha badh fiskaren them at the gaffuen honom boot för sina syndher, som the oc giordho, oc badho honom at han wiste them til stenen, Tha swaradhe han hwat tarffwas thet, iak weth wæl för sant, at han wæl för langan thima war dödher, aff hwngher oc törst oc store köldh, tha lætho the ey aff wtan om morghonen gik fiskaren mædh them til stenen som gregorius war læster oppa, tha sagho the gregorium oc han war aff store armödho ganzska ämmerlika skapadher,

Digitized by Google

han war ganzska blotter oc nakwdher, oc war wæxter ower mædh haar, oc war mykyt magher, æn tha haffde thæn hælge ande warit mædh honom, at the konst han haffde i bokenne, haffde han ey glömt, tha the oppa honom sagho, grætho the aff glædhi, oc spordho oc manadho honom om gudh, at han skulle them sighia, om han heet gregorius tha sagdhe han iaa, tha sagdho the honom för hwat saak the waro thær komne, tha wart hælge mannen ganzska rædder, oc græt oc sagdhe, mina syndher ærw swa mangha, at iak bliffwer hældher hær til min dödh, iak ær ekke qwæmeliken til pawa, iak haffwer i XVII aar engha mænniskio seet, haffwer gudh förlatit mik mina syndher tha giffwer han mik eth tekn til sannindh oc hiælpe os at wi finnom nykyllen som iak ær læster mædh, annars wil iak hær döö, tha fyöl fiskaren för hans föther grattande, oc saghe*) iak kastadhe nykyllen i syön, oc sidhan tænkte iak aldrig oppa idher för æn i gaar tha fan iak nykyllen wti enom fisk, the toko nykyllen, oc opp læsto iærnet, som thæn hælge gregorius war læst mædh, the sændhabodhen fördho honom i skönasta silkes stykke, oc toko hanom aff stenenom, Tha badh thæn gödhe sanctus gregorius wan herra, at han honom hwlpe thet han fwnne sina tafflo igæn, tha sökto the æpther tafflonne, oc fwnno hænne i blandh nætwr oc annat græs swa sköna som han hænne thær haffde lakt, tha wordho the ganzska gladhe oc sagdho, sannelika han ær en hælogher man, Oc fördho honom til rom, oc theras kost öktes, swa at æhwru mykyt the atho aff fatomen, tha bliffw the altidh lika fwl ¶ Thre dagha för æn han kom til rom, ringdha sik siælffwa alla klokkor i stadhen waro, oc kwngiordho thæs hælga pawans tilqwæmdh, tha gingho the III dagxledher mothe honom oc baro sina hælgadomor mædh sik mædh loff sangh oc wærdoghet, oc alla the sywka som lagho oppa gatomen, fingho sina belso tha han tok oppa them, Thær æpther liffde han gudelika, oc war syndarom ganzska nadogher oc mildher ¶ Nw fik hans modher höra hwru pawen war syndarom ganzska trösteliken, tha tænkte hon at hon wille oc fara

*) l. *sagdhe*

Digitized by Google

til honom, oc skrifsta sina synder, oc kom til honom, oc skrifstadhe hon sik för alla sina syndher æn ey wiste hon at han war hænna son, tho war hon omskifft för storan angher oc dröffwilse som hon hafft för sina syndher swa at *) ey kændhe hænne för æn hon haffde skrifftat sik, tha wndherstodh han at hon war hans modher, Oc loffwadhe oc takkadhe alzmæktoghom gudhi at hon liffdhe i angher oc syndha bættring oc takkadhe gudhi at han skulle æn see hænne, Oc sagdhe til hænna within i enkte om æn idhar son liffwer æn, ællar om han ær dödher, Tha sokkadhes hon swarlika oc sagdhe, ney ney, men iak weth wæl at han swa storan angher för sina syndher haffde, at iak ey tror at han æn liffwer, gudh han hiælpe honom mædh nadelike hiælp, Tha sagdhe han om i saghen honom kænnen i honom wæl, oc saghen i honom gærna, tha swaradhe hon mik kwnne enkte i tæsse wærld kærlikare skee, ællar större glædhi hændha Tha sagdhe han thet ær ey longho sidhan iak honom saa, oc han haffwer sik wæl, oc ær hær, tha sagdhe hon, o hælge fadher hiælpen mik at iak matte honom faa see, Tha sagdhe han min kæra modher sen oppa mik, iak ær idhar son oc idhar bondhe, Oc hwru stora mina syndher waro, tha haffwer gudh miskunsamlika förbarmat sik ower mik, oc haffwer mik til thænna stadhen wtualt oc aff sinne nadh i gudz stadh saat, oc mik makt giffuit bindha oc lösa, Tha wart hon ganzska gladh, oc sagdhe iak takkar tik O herra gudh för thina stora nadher thær thu mik oc mino barne giorth haffwer, Oc swa bliffwo the tilsamman i stadhen rom, til sin dödh, oc gregorius pawen, förwæruadhe sinom fadher oc sinne modher, thet æwerdelika liffwet, huilket gudh os allom wnne för sancti gregorii bön

*) suppl. *han*

Digitized by Google

Appendix *)

I. Legenda de S:ta Anna. *Upsaliæ, per Paulum Grys, 1515, in 4:to.*

Cfr. W. Luth, *Cathalog öfver Skara Kongl. Gymnasii Bibliothek. Skara, Torin, 1830.* Gjörwell, *Sv. Mercurius. Aug. 1757 p. 167—169.*

Exemplar unicum Bibliothecæ R. Gymnas. Skarensis, 5 folia continet.

— — — — Maria oc sancta Anna. Hon war en ändalykth oppa thz gambla testamentith. oc en begynnilse oppa thz nya testamentith. Hon hielper allom til godha lykko. Then sorghfwlla gör hon gladhan. Then siwka helbrigdhan. Then arma rikan. Och hon försmaar eyngen man. Tha swarade then fatyghe. Hwrw skal jak henne āra. Sancte iapp swaradhe. Hwan tijsdagh skal tw henne āra mz tre pater noster ok tre ave maria ok eth lyws. Then fatiga sporde Hwi mera om then dagin än andra dagha j wekonne. Sancte iapp swarade for ty at hon war födh oppa then dagin. Ok oppa en tijsdagx afften foor hon hädhan aff werldenne. Hwrw weest tw thz sagde then fatighe. Sancte iapp swarade Skwlle iak ekke thz wetha Jak är henne dotterson. oc hon är mijn

*) Benevolentiâ Lect. Clarissimi *J. Carlmark*, Legendæ quæ sequuntur, e libris rarissimis Bibliothecæ R. Gymn. Scarensis, tribus et quod excurrit abhinc sæculis, typis in Suecia impressis, exscriptæ sunt.

Digitized by Google

modermoder. ok tha han haffdhe thz sakt tha hwarff h
borth. ok han wndradhe här storliga oppa Han gik fra
y sina färdh och kom til en gwdheliken prästh tha lik
kawel y thz sama rike. Ok then sama prest härbärga
thenne wnga mannen y nogra daga. Tha y bland a
drom ord. wart thenne wnge mannen spöriande the
klärkin aat om sancta Anna slecte. Tha wnderstod ha
sidan at sancte iapp hans apostol war sancte anne do
terson. oc war then pelagrimen som honom syntes
wägenom oc wid hanom haffde taladh. Tha siden a
thens gode klärksens lärdom begynnade han tiäna sanct
Anne mz gwdelica hiarta oc saalda borth sith silffbält
oc köpte thär före sancte anne eeth skiönth waxliws o
lath maala sancte Anne beläte. ok lärde siälwer maala o
thær mz thenne try nampnen skriffwa Ihesus Maria oc Ann
Oc andra skrifft ellar maalning kwnde han ekke lära maa
la eller skriffwa. Nw ä hwart han kom skriffwade ha
thenne try nampnen vppa wegionar oc sagde före then
skwlde folkit liws vptända them til heder swa skwld
the faa goda lykko. Tha hende thz sig saa at konunge
thär y landit skwlle fara til helge graff ena pelagrim
färdh tha togh han mz sik then goda klärkin for en ca
pellan. ok han ytermera togh then wnga mannen mz si
for en tiänare. Tha the komo y syön tha kom blåsand
en stikkande storm. at the wiste ekke annars än the
skwle forgaas. Tha fwl Konwngen aa sin knä. ok ropa
de oppa all the hälgon thär han kwnde en stormen stodh
io lika stoor. Tha fwl sancte anne tiänare oppa sin knä
ok sagde saa Hielp sancta anna siälf tridie. swa plägadhe
han altidh segia. och ena halfwa stwndh thär äpter tha

Digitized by Google

warth wädrith stilla. Tha sporde Konwngen honom at hwath han läsith haffde Han swarade Alt thz jak badh thz är thetta. Hielp sancta anna sielf tridie. Konwngen sagde for then skwld at tw haffwir sancta anna sa kära hwlkin som halp os aff thenna nödh Tha wil iak giffwa tik kosth ok kläde alle tyna lifs daga. Thz anamade han gerna ok takkadhe sancta anna. Tha han haffde warit eth aar y konwngsens gardh Tha böriade honom fortryta ath han skwlle saa lengge bidha öffwir Konwngsens boordh. ok sagde Han gaar opta skälger som jnthe haffwir Själfwer. Swa plägada han ok ganga til Kirkio ok bidia for sancte anne belethe. Tha talade en tidh til honom wars härre belethe y sancte anne sköthe saa sigiande Min käre wen tw giffwir altidh mine modermoder eet ljws ok mik giffwir tw inthe Han swaradhe iak är en fatigh man tw formaa wel göra mik rikan ok wil tw annars. Tha iak warder riker iak wil wel betänkia tik Ihesus han swarade Tw gör saa wel widh mina modermoder iak wil inte förgäta tik Han gik bort ok salde sina kapo ok köpte tärföre eeth lyws ok bar före wars herre beläte. Tha han haffde thz nidher sath. Tha sagdhe war herre til hans nw haffwir iak eet liws ok myn modermoder eet liws Haffde nw mijn moder eet liws tha waare thz got. Han swarade y faan nw bärga eder mz the tw liwsen thz bästa thär y kwnnen al saman. iak hafwir inthe meer Ihesus sagde Ach egit hwat thz är goth Saa siger tw altijdh. giffwir tw mik nogot egith ok inthe mjne moder. tha wiliom wi inthe egith giffwa gik igeen. Taa tenne wnge mannen tetta hörda. tha gik han bort ok saalde borth kniff pwngh hwswr ok skoor ok gik baarfötir ok köpte tär före jom-

Digitized by Google

frw Marie et liws Tha sagde jhesus til honom nw nöge os wäl gak nw y fridhi epter tjnom egnom wilia nw wiliom wi for tik rada Then tid han wth aff kirkione gik kon en prest til hans ok sägde honom saa. Tw skwlle maala tijne moder belete sancte anne högt wppa tornit oppa westre gaffen oppa kirkiona Tha saaghe man henne öfwir alt ganska landith Swa warde wi alle likaktoghe ol alle thär y stadenom äro the matthe henne sé ok ära mz faa ord sakt han leeth stelnig oprāsa til XL fampna höga ok maalade tär sancta annam ok hennes dotter mariam mz sin welsignade son jhesum ok ofwan för belätti skreff han saa. Hielp sancta anna sielff tridie Tha thet belätit war fwlkompnat ok han skwlle niderstiga Tha kom eet starkt wädir ok förde bort alla stellinganar Tha togh han ropa til sanctam annam saa som han plägade altijdh siggia Hielp sancta anna sielff tridhie Ok tha han skwlle falla tha kästade sancta anna sin mantol *til honom* som han haffde tär maalat ok tär bleff han hängiande wider en halfvan dagh ok stellinganar the bläste sin wägh Tha Konungen fik tetta stora järteknit see. tha leet han hanom nider taga. ok badh honom adh han skwlle idkelika bidhia til sanctam annam Forty han kunde wel märkiath ath han war henne tiänare ok hon wille honom wel jomfrw Maria teslikes oc Ihesus. Ytermera begaffwade Konungen honom mz storth arff mz silwir ok gwl nogh Tha han hörde hwru hans stykke belegin waare. Nw tha han hafde tetta tekkieliga anamat ok han wille heem til landa y geen fara tha gik han in y kirkiona oc fwaa sin knä ok takkade gwdi ok jomfrw Maria ok sancta Anna ok badh henne tär mz goda nath. then tijdh han

Digitized by Google

skwlle gange wtw kirkione tha ropade war herre til honom ok sagde Men nöger tik nw vel Nw haffwer tw ok nogot egit. Han swarade ja miju kære jhesus jak takkar tigh och mjne kære modher sancta anna. Thår äpter foor han heem oc betalade al sin gäl oc bygdhe eth capal aff sith hws y sancte ahne heder oc liffde tär epter än y LXX aar oc warth en borgamestare oc konungsins höxsta raadh oc tiænte sancte anne fwlkomlica aff alt sith hiärta, för henne skyl tha tog han sik allr hwstrw y sine daga Han kom oc konungen tär vppa ath han leeth maala sancte anne belethe kringom alt sit rike oc holt henne y stora werdoghet. Then tijdh thenne borgamestaren skwlle döö och laagh vppa sine sotha sängh Tha kom gangande in til honum jomfrw Maria oc sagde saa kære broder hwrw gaar tik. Han swarade Jak haffwir eyngha syster Jomfrw Maria swarade. är sancta Anna tijn moder tha är jak wisseliga tijn syster. oc mjn son jhesus är tijn frände. Han spoorde est tw Maria oc är jhesus tijn son. Maria swaradhe Thz är santh at jak är Maria tijn syster. oc thenne är jhesus tijn frände tjne moder dotterson. Han sagde o kære jomfrw jak takkar tik oc thjnne kære moder oc tijn kåre son. at y saa sara mödjn eder for mina bön skwld ok at y willen werdogas at koma til mik arma syndare O herre gwdh sagdhe han. Staath nw fæst mz mik mjn kære frände. O mijn kära syster jomfrw Maria hielp ok radh nw wäl för mik. O mjn kärasta Moder sancta Anna kom nw själtridie ok hiälp mik aff alle mjne nödh och beskärma mik wäl for dyäflonom ok fraan helvitis pjno. Tha han haffde thzta sagth Tha kom sancta Anna siältridie ok tröste honom ok sag-

Digitized by Google

de saa Sörgh jnthe mjn kære son tw hafwir mik altijdh hedrath oc ärath. tw skal wäl wara bewarader Ok alle the som mik hedhra ok ära mz thera bönom almosom eller andhra goda gerninga the skwlw faa goda lykko bade til liff ok siäl. Tha hon haffde thzta sakt. tha saag hon oppa jhesum saa siggiande Se thzta är mjn dotterson Han ypnar hymmelin ok beslvter helwitz for allom them som mik fwlkomligha ära ok tiäna mz gwdeliko hiärta Tha sagde ten siwke til jhesum y thina hendher befaller jak mijn anda. Jhesus swarade Välsignat är tith lijff ok saa tijn siäl äwjnnelika. Tha skildes the at kroppen ok siälin Och gwdh anamade siälena ok förde henne mz sik til äwerdelikith hjmmerikis rike Hwilkit os wnne gwdh fadher och son och then helge ande for sancte anne bön skwld. A M E N.

Thenne bogh haffwir tryckat pawel grijs
Sancte Anne til heder loff ok prijs
Ok sa Marie ok Jhesu Crist
At the wille kwndgöre os thz wist
Hwat wi skwlle tala eller göre
Thz himmel rike skal os til höre
Ho som tiän sancte Anne mz ymykt bön
Thz seger iak eder oppa mjn tro
Y hemel riki fanger han fwlgodh lön
Ok löffwe siden bade glad ok fro.

Ex Upsalia Anno domini MDXV. Die Martis Infra octauas sanctissime Anne.

Digitized by Google

II. Legenda Cardinalis Manfredi. *Upsalie, per Paulum Grijs; sine anno; in 4:to.*

Exemplar Bibliothecæ R. Gymnas. Scarensis unicum 3 folia continet. — Cfr. Luth., Cathul. öfver Skara K. Gymn. Bibl. p. 592.

I then tijdh Honorius war paawe:dj Rom tha war ther en Cardhenal som Manſreedus heeth. och han war paawans nästhe frende oc war een stoor syndare. Och liffde mikith i skörliffnath. swa ath han brukadhe skörheeth för wthan alla frykthan. och offtha försymedhe syna thidher. ok ey sparade helga nätther. Thet skedde om jomffru Maria nath som hon war aff ängelen bebödath. Ath han läth hemptha til sigh eeth qwinfolk. Som hon war kommen j sängh til honnum. Tha spörde han henne ath hwadh hon war för en qwinna. Ok hwadh hennas nampn war. tha swaradhe hon oc sagdhe. Jak är jomfrw. ok myna föräldre äre swa fatige wordne ath the förmaa inthe hielpa mik til åren. Ok för theras fatigdom skwldh är iak komen j saadhana mathe til edher. wppa thet ath j wille hielpe mik aff myn fatigdom. och spordde j äpther mit nampn. Swa maa j wetha ath iak hether Maria. Tha bleff han förfäradher. och honum kom j hogh ath thet war then nath som hörde til jomffrw Maria bwdskapsdagh. Tha swaradhe han Entha ath iak är stoor syndare. tha hawer iak likwel tiänth jomfrw Maria j mith slema liffwerne. Äfther thy ath tv hether äfther henne. ta wil iak jnthe röra tik. oc för mik skal tw bliffwa jomffrw. och swa wendhe han sigh fran henne ok sompnade.

Digitized by Google

En jomffrwn hon wakade. Ok som hon laa wäken fyk hon höra een öffwermatho söthan songh j wädrith aff helgom änglom. Tha then songhen war wthe. tha wäkte hon Cardenalen vp spörde honum aath om han haffdhe hörth then dägligha sangh. Som hon thetta sagde Tha saa han inkomma en skön process aff jomffrwr. Och the gingo parwm ok parwm. Ok ther waaro medh them helga änglar. ok haffde medh sigh roser ok lilior. j blandh thessa jomffrwr war een som dägligasth öfver alla andra war. ok hon talade til Cardenalen ok sagde. weeth tw haa jak är. han swarade medh stoor förfärilze. jak seer ath tw ästh jomffrw Maria Ihesu Christi modher. ok skemmis mik at jak liggher swa slemliga i thessa säng j thine närwarilzse. En ta jak är een sleem syndare Tha haffwer jak tiänt tik lickawel. Thy beder jak tik at jak mattę faa för tyn bön skwldh naadhr at bätra mith slemma liffwerne. jak weeth sanneliga at tw är *naadhenna* modr. Tha swarade jomffrw Maria. Ther före ath tw haffwer ekke smittadh thenna fatiga jomffrw som är kalladh apther mit nampn. Haffwer jak bedith för tig til min son ath thyna syndher äro tik forlathne. Ok forti tw haffwer wegth thenna helga nath för myna skwldh. Ther före skal tw wara then som skal kwngöra tessen tingh. Ath alle the som fastha then dagh eeth aar om kringh paa hwilkin dagh thenne här myn bebwdilzse dagh kommer mik til loff ok äro. Ok giffwe eena almoso j min hedher om han then förmaa. Ok höre ena messo om han thet göra kan ok läse en rosenkrans. En hwad som försymmas wppa then dagh thet skal wpfyllas een annan dagh. Ok när thenna dagh kommer wppa söndaghen Tha skal

Digitized by Google

al thenna förscriffne stykke göras vp pa honum om thet aarith omkring. wthan fastan skal man holda om löghrdaghen Thetta skal kallas myn fasta sagdhe jomffrw Maria. Och alle the som thetta mik holda The skwla faa stora nadhr aff gwdi Och besynnerligh VII gaffwor Then första ath the bliffwa förwaradh fraan äwerdhelig fördömilse. Then andra at han skal ekke döö j braddödh äller annan odödh. Then tridie at han skal ekke döö wthan scriffta mal Och ydher ok aangher för syna synder. Then fiärde at the skvla ekke döö uthan thet helga sacramenth. Then fämpte ath jomffrw Maria wil förwara them j theras ythersta tijd fraa dyäwllen ok hans falskheth. Then sjätthe at jomffrw Maria wil komma själff j tera ythersta tijdh och anama thera själar. och antwardha them synom kära son Ihesu Christo. Then siwndhe at the skwla faa en besynnerligh löön ok gläde i himmerike för alla andra. som thenna fastho hafua ekke fastad. Ok thet skal tw säya paawan Honorio ath thetta är santh Om han wil ekke tro tik saa tag thenna rosen som jak haffwer fört til tik aff paradijs Ok anthwardha henne paawan för eeth witnesbyrdh. Tha thessen ordh waara sagdh Cardenalen. förswan jomfrw Maria meth sith helga selskap. Then Cardenal stodh wp ok kwngiorde paawan til tessen stykken. ok antwardhade then rosén honum wppa hwilkit paawen storligha wndradhe. Hvilken roos som är en nw j rom j jherusalems cappel. Ok warth kwngjorth öffwer alth rom. Och then jomffrw som när honum lagh gaff han i eeth clösther. Ok endadhe sijth liffwerne wel. Och then Cardenal bleff en stor förföliare vppa the Kätthare. ok wart send til Mediolan.

Digitized by Google

The kätthare the grypo honum ok sette honum j fengil at han skwlle swältthas j häl. Ther saath ha VIII. da ok XX för wthan maath ok drick. Saa gik kätthare höffwisman som heet Albertus ok wille see then Card nal hwilkyn han tenchthe dödh haffde warit. Tha s han honum leffwendis wara hwilkit honum storligha v drade. Tha talade han til honum ok spörde hwro thet medh tik mädan tv än liffwer. Ta swarade han sagde jak kan jnghalwnd döö för en jak faar thet hel sacrament hwilkit j kättare wylen ekke tro. Tha swar de the kättare. Thet wylhom wy försökia. Ok sen strax bod äpther een presth som Justinus heet ok ba dho honum komma tijth wthan alla frwcktilzse medh th helga sacramentet. Tha then presthen skwlle giffwa Ca dinalen thet helga sacrament. tha förwendis thet j ee skönt barn. Ok talade jak är thet liffwande brödh so är aff hymmelen kommyth wth aff thesso järtekne on wändis aff the kätthare wppa then thidh XXX. twsan förvthan qwinnor ok barn til the helga tro. Then Ca denal annamadhe thet helga sacrament ok doo saa str j wars herra jhesu Christi nampn.

Item maa j ok merkia ath somme holla thessa jo ffrw Maria fastho j eeth aar. Somme j tw aar, Somm try Some sju. Och somme saa lenghe the liffwa. Swa hwar holla för sigh som hwar haffwer mack oc best förm

Impressum Upsalie per Paulum grijs.

Finis Tomi II:i.

Lund, Berlingska Boktryckeriet, 1843.

Digitized by Google

Corrigenda:

Lege:

Pag. 6 lin. 2 *fa*dhren. p. 7 l. 5 haffw*er* p. 7 l. 15. dott*er* p. 7 l. 25. ow*er* p. 8. l. 40. lo*ff*leket p. 9 l. 14 so*n*enom p. 9 l. 22. et p. 10 l. 10 *mædh* p. 10. l. 28. collo*b*io p. 12. l. 6 *mædh* p. 13 l. 30 præst*er* p. 17 not. **) bewisningh p. 22. l. 22 *s*ængh p. 25 l. 29 *h*ath p. 27. l. 13 *b*rodher p. 29. l. 36 sa*g*dhe p. 30 not. **) l. mænniski*a* p. 36 l. 2. *n*at p. 36 l. 28 af*f*gudet p. 58 l. 39 w*n*dher p. 118 l. 10 i*d*her p. 121 I. 10 war p. 127 l. 31 theras æghor p. 132 l. 7 *A*rom p. 138 l. 17 iæm*w*æl p. 141 l. 34 dag*h*en p. 161 l. 5. XX et XXI. p. 201 l. 37 nako*t* p. 215 l. 35 h*w*ru p. 233 l. 27 hiærtans p. 247 l. 28 fördærffwadhe p. 262 l. 5 *fi*l p. 264 l. 22 XXII. p. 281 l. 29 *fi*k p. 288 l. 1 Legend*a*.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google